

ÖNSÖZ

Halkevleri, faaliyetleri süresince sosyal ve kültürel anlamda halkın kendisini geliştirmesi, Atatürk İlke ve İnkılâplarının halka benimsetilmesi ve yaygınlaştırılması açısından önemli çalışmalar yapmışlardır. Halkevleri, ayrıca kuruldukları bölgelerde toplumsal bütünlüğün sağlanması bağlamında, aydın-halk kopukluğunun giderilmesi amacıyla önemli faaliyetlerde bulunmuşlardır.

Bu amaçlar doğrultusunda faaliyet gösteren Trakya halkevleri, ilk kurulan halkevleri arasında yer almaktadırlar. Trakya halkevleri, Dil, Edebiyat ve Tarih Kolu, Güzel Sanatlar Kolu, Müze ve Sergi Kolu, Spor Kolu, Sosyal Yardım Kolu, Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu, Kütüphane ve Yayın Kolu, Köycülük Kolu, Temsil Kolu, Müze ve Sergi kollarının etkin çalışmaları ile Trakya bölgesinde sosyal ve kültürel alanlarda önemli hizmetler vermişlerdir.

Hazırlamış olduğum araştırmamda temel amacım; Trakya halkevleri kurulmadan önce bölgede var olan sosyal ve kültürel yapıyı ortaya koyarak, bu yapı üzerinde kurulan belli başlı halkevlerinin gelişim süreçleri ve yaptığı faaliyetleri incelemektir. Bunun yanında Trakya halkevlerinin siyasal, sosyal ve kültürel hayata ilişkin genel bakış açılarını ortaya koymaktır.

Öğrenim dönemim sırasında bana her konuda yardımcı olan hocalarım, Prof. Dr. Ergün Aybars, Yrd. Doç. Dr. Kemal Arı, Yrd. Doç. Dr. Türkan Başyigit, Yrd. Doç. Dr. Ahmet Mehmetefendioğlu, Yrd. Doç. Dr. Leyla Kırkpınar'a, tez danışmanım olan Yrd. Doç. Dr. Kenan Kırkpınar'a ve benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Gökhan DURAK

İZMİR, 2006

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerinden biri halkçılık ilkesidir. Halkçılık, halkın kendi kendisini idare edebilmesi, sınıfsız ve ayrıcalıksız bir toplum oluşturabilmesi ve kanun önünde herkesin eşit hak ve özgürlüklere sahip olmasını amaçlayan sosyo-politik bir sistemdir. Türkiye'de bu sistem adım adım geliştirilerek uygulamaya konulmuştur. Mustafa Kemal Atatürk ve Türk devriminin öncü kadrosu, Kurtuluş Savaşı ile ulusal egemenlik ve tam bağımsızlığın amaçlandığı, halkçı bir karakter taşıyan antiemperyalist bir hareket gerçekleştirmişlerdir. Bu hareket yöntem açısından halk adına, halkla birlikte, halk için oluşan bir hareket olmuştur. Ancak bağımsızlığın sağlanması ve devrimin korunması noktasında kimi durumlarda halka rağmen de hareket edilmek durumunda kalınmıştır. Bu yöntem, savaş sonrası gerçekleştirilen devrimlerin halka benimsetilmesi ve yayılması amacıyla da kullanılmıştır. Halkevleri bu anlayışın doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Halkevleri kurulmadan öncede halka yönelik sosyal ve kültürel kurumlar bulunmaktadır. Bunlar arasında en önemlisi Türk Ocakları'dır. Türk Ocakları, bazı olumlu işlevleri yerine getirseler de devrim süreci içerisinde ırkçı, turancı ve radikal dinci kesimlerin merkezi durumuna dönüşmüşlerdir. Türk Ocakları, değişen koşullara ayak uyduramayarak Atatürk'e ve devrimlere karşıt güçlerin toplandığı merkez halini almışlardır. Bu durum Türk Ocaklarını kültürel ve toplumsal görevlerini yerine getirmek yerine iktidar için birçok sorunun kaynağı durumuna getirmiştir¹.

Mustafa Kemal Atatürk'ün, 19 Aralık 1930 tarihinde çıktığı Trakya gezisinin Türk Ocakları'nın kapatılması ve halkevlerinin kurulması açısından dolaylı etkileri bulunmaktadır. Atatürk'ün bu geziler ile halkın Türk Ocaklarına olan genel bakış açısı ve kurumların

¹ Anıl Çeçen, **Halkevleri**, Gündoğan yay., Ankara, 1990, s.97.

siyasetle olan ilişkilerini irdeleme fırsatı yakaladığı anlaşılmaktadır. Atatürk'ün bu doğrultuda gelişen Edirne ziyaretinde, bölge aydınlarını yeni bir sosyo-kültürel oluşum yaratma konusunda teşvik ettiği görülmektedir.

Mustafa Kemal Atatürk, Kırklareli ziyaretinde de benzer çalışmalar yapmıştır. Bölge aydınları ile Türk Ocakları hakkında tartışan Atatürk, 21 Aralık 1930'da Kırklareli Türk Ocağını ziyaretinde, Türk Ocaklarının genel yapısı ve işleyişi ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Osmanlı siyaseti asırlarca parlak yaşamasına rağmen imparatorluğun parçalanmasını önleyememiştir. İmparatorluğun çöküşü karşısında pek yalnız ve muzdarip kalan Türk ulusu Osmanlı siyasetine tamamen zıt bir siyaset üretmiştir. Türk Ocakları bu ulusal siyaseti anlamak, halk kitlelerini bu siyaset etrafında bilinçlendirmek için kurulmuşlardır. Görevlerini başarı ile yapmışlardır... Kendilerine düşen görevleri hakkıyla yerine getirmişlerdir”².

Mustafa Kemal'in ocakların görevlerini hakkıyla yerine getirdiklerini söylemesi boşuna değildir. Mustafa Kemal, bu şekilde dolaylı olarak ta olsa Türk Ocakları'nın kapatılacağını ima etmiştir. Türk Ocakları'nın Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın katıldığı yerel seçimlerde yer yer siyasetin içinde görünmesi, Mustafa Kemal'in bu konudaki girişimlerini hızlandırmıştır. Atatürk, Kırklareli Türk Ocağında bu değişimin gerekliliği konusunda önemli ipuçlarını vermiştir³.

1931 yılının Ocak ayında, Türk Ocakları'nın genel başkanı Hamdullah Suphi başkanlığındaki bir heyet Çankaya'ya çağırılmış ve Türk Ocakları'nın genel durumu hakkında fikir alış verişinde bulunulmuştur. Türk Ocaklı Vasıf Çınar ve Reşit Galip'inde bulunduğu toplantıda, Türk Ocakları'nın artık işlevinin kalmadığı belirtilmiştir. Aynı toplantıda hazır bulunan Celal Bayar da dâhil olmak üzere herkes, kapatılmaya ilişkin belirtilen tutanağı imzalamışlardır. Böylece Türk Ocakları 24 Mart 1931'de kapatılmıştır⁴.

² Nazif Karaçam, **Atatürk Kırklareli'nde**, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi yay., Kırklareli, 1998, s.70.

³ Atatürk'ün Kırklareli Türk Ocağı ziyareti için bkz. Ali Rıza Dursunkaya, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik-21”, **Trakya'da Yeşilyurt**, 13 Haziran 1947.

⁴ Orhan Özacun, **C.H.P. Halkevleri Yayınları Bibliyografyası 1932 – 1951**, Mart, 2001, s.6; Mustafa Baydar, **Hamdullah Suphi ve Anıları**, İstanbul, 1970, s.20.

Türk Ocakları kapatıldıktan sonra, kurumların malvarlığı Cumhuriyet Halk Partisi'ne devredilmiştir. Bundan sonra ise yeni oluşturulabilecek sosyo-kültürel kurumlarla ilgili çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Türk Ocaklarının dışında, halkevlerinin açılmasından bir süre sonra Mason Locaları da kendilerini feshederek halkevi faaliyetlerinin genişlemesine dolaylı olarak katkı sağlamışlardır. Türk Mason Cemiyeti, yaptığı açıklamada şunları belirtmiştir:

“...Memleketin sosyal tekâmülü ve günden güne artan terakkilerini nazarı itibara alarak... faaliyetine hiçbir kanun olmaksızın nihayet vermeyi ve bütün mallarını memleketin sosyal ve kültürel kalkınmasına çalışan Halkevlerine teberruu muvafık görmüştür”⁵.

Bununla birlikte halkevlerinin büyük bir bölümü bölgelerinde faaliyet gösteren Türk ocaklarının değişime tabi tutulmasıyla kurulmuşlardır. Ayrıca Cumhuriyet Halk Fırkası'nın tesis ettiği tehzizat ve binalar halkevlerinin yurt geneline yayılmasını kolaylaştırmıştır.

Halkevleri, kurulmadan önce özellikle yurt dışında var olan benzer teşkilatlar incelenmiştir. Halkevlerinin kurulduğu ve görev yaptığı yıllarda İtalya'da Faşist, Rusya'da Komünist ve Almanya'da Nazi öğretilerini geniş halk kitlelerine yaymayı hedefleyen kuruluşlar bulunmaktaydı. Bunun dışında demokratik ülkelerde; sanatıyla, bilimiyle ve siyasetiyle çağdaş yurt ve dünya sorunları hakkında bilgi sahibi, doğru düşünebilen ve olaylar karşısında kendi kanısını çekinmeden belirtebilen vatandaşların sayısının çoğalmasında amacı güden çok sayıda vakıf, dernek ve kulüpte bulunmaktaydı⁶.

Bu yıllarda Alman eyaletlerinde Yurttaş evi ve Hemşeri evi biçiminde merkezler bulunmaktadır. Her türlü toplantı ve çalışma için uygun salonların bulunduğu bu merkezlerin yanı sıra, köylerde bunların küçük örneği toplum evleri faaliyet göstermektedir. Buralarda toplantı, seminer, konferanslar verilerek halk Nazi öğretisi doğrultusunda eğitilmiştir⁷.

⁵ İlhami Soysal, “Türkiye’de Masonluk”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, IV, ss.1348–1361; Orhan Özacun, **a.g.e.**, s.7; Daha geniş bilgi için bkz. İlhami Soysal, **Dünyada ve Türkiye’de Masonluk ve Masonlar**, Der yay., İstanbul, 1988, ss.307-328.

⁶ Orhan Özacun, **a.g.e.**, s.4.

⁷ Anıl Çeçen, **a.g.e.**, s. 91–92.

İtalya’da ise, 5 yaşından itibaren kız ve erkek çocukları ailelerinden alınarak erkekler, “Balilla” kızlar ise “Piccole” teşkilatları içerisinde eğitilmiştir. Bu çocuklar beden eğitimi, spor ve fikri anlamda eğitime tabi tutulmuşlardır. Kadınlara ise ayrıca biçki dikiş ve hastabakıcılık eğitimleri verilmiştir⁸.

Türkiye’de ise halk eğitiminin yetersiz olması, Türk devriminin kitlelere zamanında yansımaları engellemekteydi. Bunun için halk eğitimi ve örgütlenmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bizde İtalya ve Alman teşkilatları ilgi görmemiş, özellikle İsveç deneyi etkili olmuştur. Bu yüzden cumhuriyet yönetimi Selim Sırrı’yı İsveç’e, Vildan Aşır’ı Orta Avrupa ülkelerine göndererek kurumlar hakkında araştırmalar yaptırmıştır. Yapılan araştırma ve gözlemler, Türkiye’de sosyal ve kültürel alanda geniş bir tartışma ortamının hazırlayıcısı olmuştur⁹.

Halkevleri fikri bu şartlar altında gelişmiştir. Halkevlerinin amacı ve işlevi, dönemin halkçılık kavramının nesnel uygulamasıdır. Dönemin halkçılığı, ulusu iç farklılaşmalardan arındırarak bir bütün halinde ortaya çıkarmak, halkevleri aracılığı ile de bu bütünlüğü, sanat, spor, kültür öğeleriyle oluşturmayı amaçlamaktadır¹⁰.

Halkevleri, ulusu bilinçli, birbirini anlayan, birbirini seven, ortak ideale bağlı bir halk kütlesi düzeyinde örgütlemek; kültür, ülkü, amaç ve düşünce birliği gösterecek bir toplum olmayı sağlamak, ulusal birliği oluşturan, ulusal ruhu biçimlendiren ve güçlendiren kültür öğelerini ortaya çıkarıp geliştirmeyi, asli görevleri arasında görmektedir. Halkevleri, köylü ile kentli, köylü ile aydın zümreler arasındaki ilişkileri düzenleyerek geliştirecek, köycülük çalışmalarının yürütülmesini sağlayacaklardır. Kurumlar ayrıca, Cumhuriyet Halk Partisi’nin ana ilkelerini ülke düzeyinde anlatmak, kısa zamanda toplumsal ve kültürel kalkınma sağlayarak Türk milleti ve devletin çağdaşlaşma savaşına katkılarının artırılmasını amaçlamaktadır¹¹.

⁸ Selim Sırrı, “İtalya’da Gençlik Teşkilatı”, **Ülkü**, 13 (Nisan, 1933), s.242; ayrıca bkz. Vildan Aşır, “Romen Gençlik Teşkilatı Straja Tarihi”, **a.g.d.**, XIV\79 (Eylül,1939), s.19.

⁹ Anıl Çeçen, **a.g.e.**, s.95.

¹⁰ Ali Nejat Ölçen, **Halkevlerinin Yokedilişi**, Ankara,1988, s.8.

¹¹ Anıl Çeçen, **a.g.e.**, ss.122–123.

Halkevleri bu haliyle, Türk devleti ve milletinin asırlardır sürdürdüğü çağdaşlaşma çabalarının halksallaştırılmasının önemli birer aracı olarak ortaya çıkmışlardır. Halkevleri asırlardır yukarıdan aşağıya uygulanan yenileşme çabalarının değişime uğratılarak tabandan gelebilmesinin en kestirme yolu olarak görülmüşlerdir. Bu dönemde Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve kültürel dokusunun yeterli bilgi ve deneyime sahip olamaması ve ayrıca toplumun sınıfsal gelişme ve ilerlemeyi benimseyecek düzeyde olmaması halkevleri fikrinin de yukarıdan aşağıya toplum geneline uygulanan bir hareket olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır. Ancak bu anlayış halkevi çatısı altında devlet, aydın ve halk bütünleşmesini hedeflediğinden zaman ilerledikçe siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel taleplerin halktan gelebilmesinin yolunu açmıştır.

Halkevlerinin, 10–18 Mayıs 1931 Cumhuriyet Halk Partisi'nin 3. büyük kongresinde kurulması kararlaştırılmıştır. Halkevlerinin çalışmaya başladığı tarih 19 Şubat 1932'dir. Doğal olarak halkevlerinin kuruluşu ve teşkilatlanması bu tarihten öncedir. Buna karşın halkevlerinin Cumhuriyet Halk Partisi'nin 3. büyük kongresinde kurulduğu savı yıllarca devam etmiş bir yanılığ olmuştur. Trakya'da yaşanan gelişmelerde bu tezi destekler niteliktedir. Türk Ocaklarının bölgede kapatılması sonrası yeni oluşturulacak sosyo-kültürel kurumların altyapısı daha halkevleri açılmadan hazırlanmaya başlamıştır¹².

Halkevleri, Cumhuriyet Halk Partisi Kâtibi Umumiliği'nin parti örgütlerine gönderdiği 12.1.1932 tarihli ve 7. ve 8. genelgelerden anlaşılacağı üzerine parti genel yönetim kurulunca hazırlanan ve genel başkanlıkça onaylanan bir talimatname ile kurulmuştur¹³.

Etkinliklerini yitirdikleri 1951 yılına kadar da halkevleri hep talimatnamelerle yönetilmişlerdir. Bu haliyle halkevlerine yasal kimlik bulmak oldukça zordur. Halkevleri özel bir yasayla kurulmadıkları gibi o tarihteki yasalara göre kurulmuş dernek, şirket, tesis ya da vakıflarla da benzerlikleri yoktur. Halkevleri yasalarda tarifi yapılan bir kimliğe sahip olamadıkları için doğrudan doğruya bağış ve aidat toplayamamışlardır. Tüm yardımlar C.H.P. kanalıyla gelmiş ve taşınmaz mallar C.H.P. adına tapuya kaydedilmiştir. Yasal kimliğe sahip olma meselesi, halkevlerine olan muhalif hareketlerin genişlemesine yol açmıştır. Kurumların

¹² Orhan Özacun, *a.g.e.*, s.1.

¹³ **Cumhuriyet Halk Fırkası Kâtibi Umumiliğinin Fırka Teşkilatına Umumi Tebligatı**, (Mayıs 1931'den I.Kanun 1932 Nihayetine Kadar), I, 1933, ss.6–9.

mevcut yapılanması karşısında özellikle 5830 sayılı yasanın T.B.M.M.'inde görüşülmesi sırasında C.H.P., D.P. karşısında oldukça güç durumlarda kalmıştır¹⁴.

Bu durum karşısında Cumhuriyet Halk Partisi; 1947 yılında halkevleri ile ilgili olarak her ne kadar "hükmü şahsiyet" olarak bunları partiden ayırmış olsa da, bu girişim çok fazla bir şey ifade etmemiştir. Çünkü halkevleri Cumhuriyet Halk Partisi'nin tapulu malı olmaya devam etmiştir. Bu durum aynı zamanda halkevlerinin sonunun hazırlanmasındaki de en önemli sebep olmuştur¹⁵.

Halkevlerinin idare ve teşkilatnamesi Halkevleri Çalışma Talimatnamesi ile belirlenmiştir. Buna göre, halkevleri kuruluşundan itibaren 9 şubede etkinlik göstermişlerdir. Ancak 9 şube sayısı, şube sayısının azamisi olup halkevleri buldukları bölgenin sosyal ve ekonomik şartlarına uygun olarak başarı gösterebilecekleri asgari üç şube ile de faaliyetlerini sürdürebilmektedirler.

Halkevleri; Dil, Edebiyat ve Tarih Kolu, Güzel Sanatlar Kolu, Müze ve Sergi Kolu, Spor Kolu, Sosyal Yardım Kolu, Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu, Kütüphane ve Yayın Kolu, Köycülük Kolu, Temsil Kolu, Müze ve Sergi kollarından oluşmaktadır. Halkevleri kurulmasından kısa bir süre sonra yurt geneline yayılarak hemen her alanda halka yol gösteren önemli kurumlar olmuşlardır.

Trakya'da açılan halkevleri de yurdun her tarafına yayılmış bu önemli kurumlar arasında yer almışlardır. Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ halkevleri 1932 sonrası ilk açılan halkevlerindendir. Edirne ve Tekirdağ halkevleri 1932 yılı sonrası tüm şubeleri ile faaliyete geçebilmişken, Kırklareli Halkevi ise bu yıl içinde ancak üç şubesini faaliyete sokabilmiştir.

Trakya halkevleri, ilk kuruluş yıllarında yörenin sosyal ve kültürel özellikleriyle ilintili olarak faaliyetlerine şekil vermişlerdir. Daha sonraki yıllarda faaliyet alanlarını daha da genişleten halkevleri bölgenin ekonomik zorlukları, iklim elverişsizlikleri ve II. Dünya Savaşı'nın yarattığı tüm zorluklara rağmen çalışmalarını başarı ile yerine getirmişlerdir.

¹⁴ Orhan Özacun, a.g.e., s.1-2.

¹⁵ Metin Toker, **Demokrasinin İsmet Paşalı Yılları "D.P.'nin Altın Yılları 1950-1954"**, Bilgi yay., İstanbul, 1990, s.139.

Edirne Halkevi, 30 Haziran 1932 tarihinde Edirne Kıyık'ta Cumhuriyet Halk Fırkası binasında yapılan törenle açılmıştır. Edirne Halkevi, eskiden İttihat ve Terakki'nin Edirne'de bulunan kulübünde faaliyetlerine başlamış ve burada halkevi çalışmaları sona erene kadar çalışmıştır(bkz. Resim-1).

Kırklareli Halkevi, Kırklareli Türk Ocağı'nın kapatılması sonrasında yörenin içtimai ve kültürel hizmetlerini üzerine alarak bölgenin gelişmesi adına önemli hizmetlerde bulunmuştur. İlk olarak Türk Ocağı binasını kullanan halkevi, bir süre sonra binanın şehir merkezinden uzak olması sebebiyle buradan ayrılmak zorunda kalmıştır. Halkevi, 1937 yılında yeni inşa edilmeye başlanan ve 1939'da tamamlanan yeni halkevi binasının oluşumuyla çalışmalarını daha da ilerletme imkânını yakalamıştır(bkz. Resim-2).

Tekirdağ Halkevi ise, 24 Nisan 1932 tarihinde tam teşekküllü olarak faaliyete geçmiştir. Tekirdağ Halkevi, halkevi faaliyetleri sona erene kadar başarı ile çalışmalarını yürütmüştür(bkz. Resim-3).

Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ halkevleri dışında bölge genelinde ilçeler düzeyinde de birçok halkevi açılmıştır. Trakya genelinde halkevleri çalışmaları süresince 22 Halkevi açılmıştır. Bunlar arasında Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ halkevleri dışında; Havsa, Lalapaşa, İpsala, Keşan, Meriç, Uzunköprü, Kırçasalih, Pınarhisar, Polos, Üsküp, Kaynarca, Babaeski, Pehlivanköy, Mandıra, Demirköy, Lüleburgaz, Vize, Çorlu ve Malkara halkevleri bulunmaktadır.

Bölgede açılan halkevleri yanında 1939 yılı sonrası açılan halkodaları, halkevi faaliyetlerinin daha da genişlemesinin zeminini hazırlamışlardır. Trakya genelinde halkevleri faaliyetleri süresince açılan 205 halkodası bu yönde önemli çalışmalar gerçekleştirmişlerdir.

Halkevleri faaliyetlerini resmen olanaksız hale getiren Refik Şevket İnce ve arkadaşlarınının 8 Ağustos 1951 tarihli 5830 sayılı yasa teklifinin 11 Ağustos 1951 tarihinde yürürlüğe girmesiyle halkevleri faaliyetleri tüm yurttan tamamen durmuştur¹⁶.

¹⁶ Orhan Özacun, **a.g.e.**, s.10.

Halkevlerinin kapatılması sonrası Trakya'da açılan halkevleri faaliyetleri de sona ermiştir. Trakya halkevleri, Demokrat Parti iktidarının halkevlerinin çalışmalarını olanaksız hale getirdiği döneme kadar bölgede önemli hizmetlerde bulunmuşlardır. Halkevleri, Atatürk ilkelerinin geniş kitlelere benimsetilmesi ve halka yayılmasını sağlamışlardır. Bölge halkevleri, Türklük şuurunun benimsetilmesi ve Türk ulusunun çağdaşlaşma çabasına önemli katkılar sağlamışlardır. Trakya halkevlerinin halkın sosyal ve kültürel anlamda beslenmesi, devletin halkla bütünleşmesi, aydın-halk kopukluğunun bölgede giderilmesi açısından da önemli hizmetleri olmuştur.

I. HALKEVLERİ AÇILMADAN ÖNCE TRAKYA’NIN SOSYAL VE KÜLTÜREL DURUMU

A-TRAKYA’NIN DEMOGRAFİK YAPISI

Trakya bölgesinin coğrafi özellikleri, nüfus durumu ve nüfusun ekonomik faaliyetleri bakımından dağılışı, sosyal ve kültürel hayatın şekillenmesi ve gelişmesinde önemli faktörler olmuşlardır.

Trakya coğrafyasının nüfus özellikleri, cumhuriyet kurulmadan önce oldukça heterojen bir yapı arz etmektedir. Özellikle 93 Harbi, Balkan ve I. Dünya Savaşları sonrası yaşanan göç hareketleri bölgenin demografik görünümünde önemli değişiklikler meydana getirmiştir.

93 Harbi sonrası Bulgar prensliğinin kurulması ile birlikte, Balkanlarda yaşayan Türklerin önemli bir kısmı Trakya ve Anadolu’ya göç etmek durumunda kalmıştır. Bu göç dalgasının büyük bir bölümü o zamanki adıyla Tekfur Dağı veya Tekir Dağı olarak bilinen Tekirdağ’a yapılmıştır. Bunun yanı sıra Balkan savaşları sonrasında da Bulgar baskısından kaçan Pomak asıllı birçok Türk ailesi İstanbul ve Trakya’ya göç etmek mecburiyetinde kalmıştır.

Balkan savaşı sonrası Bulgaristan ile yapılan anlaşma gereği Bulgaristan’da bulunan bir kısım Türklerle Türk sınırlarındaki Bulgarlar mübadele edilmişlerdir. Bölgede I. Dünya savaşı sırasında Rum ve Bulgarların iddialarının tersine Türkler, çoğunluk olma özelliklerini ve bölgenin Türklük özelliklerini korumayı bilmişlerdir¹⁷.

Tevfik Bıyıklıoğlu, Osmanlı devletinin 14 Mart 1914 yılında tanzim ettirdiği bir nüfus istatistiğine dayanarak; Trakya’nın genel nüfus durumunun Doğu Trakya’da 360 417 Türk, 224 680 Rum, 19 888 Ermeni ve 26 109 diğer gruplardan oluştuğunu, Batı Trakya’da ise 362 445 Türk, 86 255 Rum, 68 656 Bulgar, 1296 Ermeni ve 3952 diğer gruplardan oluştuğunu

¹⁷ Hikmet Çevik, **Tekirdağ Tarihi Araştırmaları**, İstanbul, 1949, ss.46–50.

belirtmiştir. Bıyıklıoğlu, Doğu Trakya’da Bulgaristan ile mübadele antlaşması yapıldığından Bulgarlara ilişkin istatistik bilgisi verememiřtir¹⁸.

Trakya’nın I. Dünya Savaşı sonrası, 1919 yılı itibariyle oluşan genel nüfus durumu ise aşağıda belirtildiği řekildedir¹⁹.

	TÜRK	RUM	BULGAR	TOPLAM
EDİRNE	122 725	37 521	631	160 877
TEKİRDAĞ	109 533	20 013	---	132 546
KIRKLARELİ	100 979	31 611	1435	134 043
TOPLAM	333 237	89 145	2066	427 466

Bölge nüfusu, Türk ve Rumların mübadelesi sırasında ve halkevi faaliyetlerinin başladığı ilk dönemler de değişime uğramıştır. Ancak Batı Trakya Türkleri ile İstanbul’da bulunan Rumlar bu değişimin dışında tutulmuşlardır. Bunun yanında halkevi faaliyetleri süresince çeşitli aralıklarla Bulgaristan’dan da önemli bir gç hareketi bölgeye gerekleřmiřtir²⁰.

Halkevlerinin açıldığı döneme kadar Trakya bölgesine gelen ve iskn edilen göçmenlerin yıllara göre dağılımı aşağıda belirtilmiřtir²¹.

İLLER	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	TOPLAM
EDİRNE	---	44	7593	20224	12224	5314	3937	105	2194	51635
KIRKLARELİ	---	316	135	18718	1067	3965	3053	5865	1405	34524
TEKİRDAĞ	6540	215	4828	17315	90	527	728	3485	1568	35296
GENEL TOPLAM	6540	575	12556	56257	13381	9806	7718	9455	5167	121455

¹⁸ Tefvik Bıyıklıoğlu, **Trakya’da Milli Mücadele**, I, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1992, s.248.

¹⁹ Zekai Güner, **Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Kuruluşu ve Faaliyetleri**, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 1998, ss.60-61.

²⁰ Mübadele konusunda geniş bilgi için bkz. Kemal Arı, **Büyük Mübadele ‘Türkiye’den Zorunlu Göç**, Tarih Vakfı Yurt yay., İstanbul, 2000.

²¹ **T.C. Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü İstatistik Yıllığı 1930**, III, Ankara, 1930, ss.100–101.

Trakya bölgesine yerleştirilen göçmenlerin önemli bir kısmı köylere yerleştirilmiştir. Bu insanların büyük bölümü daha önce göç edilen köylere veya yeni oluşturulan köylere yerleştirilerek topluma kazandırılmaya çalışılmışlardır. Halkevleri, göçmenlere ve bölge halkının diğer bölümüne önemli hizmetler vermiştir. Bölge halkevleri, göçmenlerin toplumun birer parçası haline gelmesinde ve halkla bütünleşmesi açısından önemli katkılar sağlamışlardır.

Göçmenlerin yerleşmesi ile ilgili olarak Edirne ve Kırklareli Halkevleri oldukça etkili bir şekilde faaliyet yürütmüşlerdir. Bunun yanı sıra halkevleri bu insanların tedavileri için halkevi polikliniklerinin açılmasını sağlamışlardır. Bu dönemde yalnızca Edirne Halkevi'nde göçmenlerden 2804 kişi tedavi görmüştür²².

Halkevleri, bu çalışmalarında Kızılay, Yeşilay, Çocuk Esirgeme ve diğer devlet kurumları ile ortak hareket ederek tüm faaliyetlerin etkin bir şekilde yürütülmesinde önemli bir rol oynamışlardır.

Kırsal nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu Trakya'da; Cumhuriyetin henüz yeni kurulduğu yıllar içinde kırsal kesimde tarım ve hayvancılıkla uğraşılırken, şehirlerde ise henüz yeni temelleri atılmaya başlayan küçük sanayi işletmeleri halkın önemli geçim kaynakları durumundadır.

Bu dönemde Edirne'de; 17 578 çiftçi ailesi ve 88 918 çiftçi nüfusu bulunurken, Kırklareli'nde; 15 910 çiftçi ailesi ile 86 108 çiftçi, Tekirdağ'da ise; 18 368 çiftçi ailesi, 100 760 çiftçi nüfusunu oluşturmaktadır²³.

Bunun yanı sıra her ne kadar hinterlandı geniş bir liman olmasa da Tekirdağ, coğrafik özelliklerine paralel olarak bölgenin ithalat ve ihracatındaki önemini koruyarak ticari bir merkez olma özelliğini korumaktadır²⁴.

²² C.H.P. Halkevleri 1932–1935: 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı?, Ankara, 1935, ss.91-92.

²³ T.C. Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü İstatistik Yıllığı 1929, II, Ankara, 1929, s.110.

²⁴ Hikmet Çevik, a.g.e., s.51.

Cumhuriyet ilanı sonrası yapılan ilk nüfus sayımı olan 1927 sayımı itibariyle bölgenin genel nüfus durumu aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur²⁵.

İLLER	ERKEK	BAYAN	TOPLAM
EDİRNE	73508	77332	150840
KIRKLARELİ	54860	54129	108989
TEKİRDAĞ	65565	65881	131446
TOPLAM	193933	197342	391275

Bölge nüfusunda yüzde yirmiye yakın oranda oluşan azalmanın en büyük sebebi I.Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sırasında yaşanan insan kayıplarıdır. Bunun yanı sıra bölgede yaşanan göç hareketleri ve hastalıklar nüfusun azalmasındaki diğer önemli etkenler olmuşlardır.

1927 nüfus sayım sonuçları itibariyle bölge halkının çalışma alanları aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur²⁶.

MESLEKLER	EDİRNE	KIRKLARELİ	TEKİRDAĞ	TOPLAM
ZİRAAT	39490	32500	41058	112998
SANAYİ	3639	1796	2435	7870
TİCARET	3193	1645	1885	6723
SERBEST	575	356	521	1452
MEMUR	1090	505	632	2227
HÂKİMLER	52	55	54	161
ORDU	969	1252	2903	5124
P.T.T.	99	139	140	378
MUHTELİF	722	231	708	1661
MESLEKLER TOPLAMI	49829	38479	50336	138644
MESLEKSİZ	101011	70510	81110	252631

²⁵ T.C. Başvekâlet İstatistik..., II, ss. 12–17.

²⁶ T.C. Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü İstatistik Yıllığı 1930–1931, IV, Ankara, 1931, ss.58–59.

Tablo incelendiğinde; Cumhuriyet öncesi var olan kırsal yaşamın hâkim olduğu yapının bölgede hüküm sürmeye devam ettiği görülmektedir. Halkevlerinin henüz yeni açıldığı ve gelişme gösterdiği 1935 yılında yapılan sayımlarda ise Trakya nüfusunda önemli bir artış olduğu görülmektedir.

1935 yılı itibariyle Edirne'nin nüfus durumu aşağıda verildiği şekildedir²⁷.

	ERKEK	BAYAN	KÖY SAYISI	KÖY BAŞINA ORTALAMA	TOPLAM
ŞEHİR VE KASABALAR	28310	27502	-----	-----	55812
NAHİYE VE KÖYLER	64433	64595	267	483	129828
GENEL TOPLAM	92743	92097	267	483	184840

1935 yılı itibariyle Kırklareli'nin nüfus durumu aşağıda verildiği şekildedir²⁸.

	ERKEK	BAYAN	KÖY SAYISI	KÖY BAŞINA ORTALAMA	TOPLAM
ŞEHİR VE KASABALAR	30105	16446	-----	-----	46571
NAHİYE VE KÖYLER	65393	60733	188	671	126126
GENEL TOPLAM	95498	77199	188	671	172697

²⁷ **Trakya İstatistik Yıllığı**, İstatistik Genel Müdürlüğü Trakya Umum Müfettişliği İstatistik Bürosu yay., Ankara, 1939, s.21; **T.C. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Edirne Vilayeti İstatistik Yıllığı**, İstanbul, 1937, s.6.

²⁸ **Trakya İstatistik Yıl...**, s.26; **Kırklareli İl Yıllığı 1967**, İstanbul, 1968, s.147.

1935 yılı itibariyle Tekirdağ'ın nüfus durumu ise aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur²⁹.

	ERKEK	BAYAN	KÖY SAYISI	KÖY BAŞINA ORTALAMA	TOPLAM
ŞEHİR VE KASABALAR	26891	22248	-----	-----	49139
NAHİYE VE KÖYLER	73300	71813	280	518	145113
GENEL TOPLAM	100191	94061	280	518	194252

Genel itibariyle bakılacak olursa, Trakya nüfusunun toplam olarak 549 789 kişi, şehir nüfusunun 151 522, köy nüfusunun ise 401 067 kişi olduğu görülmektedir.

Trakya'da halkevlerinin henüz yeni kurulduğu ve gelişme gösterdiği bu dönemde, nüfus kısa zamanda yüzde kırk gibi büyük bir oranda artış göstermiştir. Trakya bölgesindeki nüfus yoğunluğu; İkinci Dünya Savaşının başladığı dönemde ise askeri yığınakların artması sebebiyle daha da büyük bir artış göstermiştir³⁰.

İstatistiklere bakıldığında Trakya'da halkevlerinin açıldığı bu dönemde, halkın büyük bir bölümü köylerde oturmaktadır ve kentleşme oranı oldukça düşük düzeydedir. Bu durum halkevlerinin kurulduğu ilk dönemlerde halkevi faaliyetlerinin geniş halk kitleleri tarafından yararlanılabilmesinde büyük engel oluşturmuştur. Ancak 1939 sonrası halkodalarının kurulması ile birlikte Trakya'nın hemen her yerinde açılan halkodaları merkezdeki halkevleri ile uyumlu olarak çalışarak halkevi faaliyetlerinin köylere kadar yayılmasını sağlamışlardır.

Trakya Bölgesi'nde halkın ekonomik bakımdan faaliyetleri, halkevleri faaliyetlerine paralel olarak, birbirinden destek alarak gelişme göstermiştir. Bölgenin yaşayış tarzı, adetleri, kültürel değerleri, aile yapıları bu faaliyetlerin şekillenmesinde belirleyici unsurlar

²⁹ T.C. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Tekirdağ Vilayeti İstatistik Yıllığı, İstanbul, 1937, s.6; Trakya İstatistik Yıl..., s. 30.

³⁰ Kırklareli İl Yıl..., s.145.

olmuşlardır. Halkevi çalışmaları süresince, Trakya’da halkın büyük bir bölümü tarım ve hayvancılık ile uğraşmışlardır. Bundan başka gıda, içki ve tütün sanayi halkın geçimini sağlamasında önemli faktörler arasında yer almışlardır³¹.

Halkevlerinin açıldığı dönemde halkın, geçim kaynaklarını oluşturan meslek grupları içindeki dağılımı aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur³².

MESLEKLER	EDİRNE			KIRKLARELİ			TEKİRDAĞ		
	ERK.	KAD.	TOP.	ER.	KAD.	TOP.	ER.	KAD.	TOP.
A-TOPRAK MAHSULLERİ	41367	34264	75631	41771	28514	70285	51473	32310	83763
B-SANAYİ									
B1-Maden Ocakları	34	7	41	36	---	36	37	---	37
B2-Taş ve Toprak Sanayi	149	5	154	168	---	168	517	3	520
B3-İnşaat, Mobilya	606	---	606	390	---	390	1211	---	1211
B4-Ağaç İşleme	1006	312	1318	757	101	858	1076	107	1183
B5-Demir Sanayi	1015	76	1091	830	128	958	899	66	965
B6-Makine İmalatı	99	---	99	88	---	88	86	---	86
B7-Kimya Sanayi	4	---	4	4	---	4	3	---	3
B8-Dokuma Sanayi	36	67	103	19	59	78	34	93	127
B9-Kâğıt Sanayi	30	---	30	33	---	33	32	---	32
B10-Deri, Kauçuk, vs. Sanayi	116	---	116	74	---	74	129	---	129
B11-Gıda, İçki, Tütün Sanayi	810	56	866	1347	16	1363	790	17	807

³¹ Kırklareli’nde ekonomik faaliyetler için bkz. Ali Rıza Dursunkaya, **Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya ve Kültür Eserleri Yönünden Tetkik**, Yeşilyurt Basımevi, Kırklareli, 1948, ss. 86–124; Abidin Özmen, **Trakya**, T.C.İçişleri Bakanlığı yay., Ankara, 1948, ss.43-49; Osman Nuri Peremeci, **Edirne Tarihi**, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu yay., İstanbul, 1939, ss.426-430.

³² **Trakya İstatistik Yıl...**, ss.46–47.

B12-Elbise Sanayi	788	177	965	536	108	644	756	142	898
B13-Elektrik, Gaz, Su İstihsal ve Tevzii	16	---	16	11	---	11	21	---	21
B14-Sanayi Müesseseleri Fen ve İdare Memurları	17	---	17	43	---	43	15	---	15
B15-İhtisası Gayri Muayyen Sanayi İşçileri	538	299	837	410	158	568	533	199	732
B16-Muhtelif Sanayi	4	---	4	---	1	1	2	---	2
TOPLAM	5268	999	6267	4746	571	5317	6141	627	6768
C- TİCARET	1505	62	1567	1505	62	1567	1915	105	2020
D- NAKLİYAT	1035	4	1039	1035	4	1039	1354	28	1382
F-GENEL İDARE VE HİZMETLER	19724	150	19874	19724	150	19874	7287	180	7467
G-EV EKONOMİSİ	97	66	163	97	66	163	120	104	224
H-MESLEKSİZ VEYA MESLEĞİ BİLİNMEYEN	26620	47832	74452	26620	47832	74452	31901	60707	92608
GENEL TOP.	95498	77199	172697	95498	77199	172697	100191	94061	194252

Trakya'da halkın meslek itibariyle dağılımı göz önüne alındığında halkın büyük bir bölümünün tarım ile uğraştığı görülmektedir. Halk toprağa bağımlı olarak hayatını idame etmekte ve sosyal ve kültürel hayatta buna paralel olarak şekillenmektedir.

Halkın büyük bir bölümü özellikle köylerde toprağın ekimi ve bakımı dışında, hayvanların bakımı, ufak tefek ev tamirleri gibi işlerle zamanlarını geçirmektedirler. Ancak boş zamanlarda kültürel anlamda halkın gelişmesine katkı sağlayacak her hangi bir oluşum yoktur.

Halkevlerinin kurulması ile birlikte bu yaşayış tarzının değişime uğradığını söylemek mümkündür. Halkevleri, hem köylülerin kültürel anlamda gelişmesini sağlarken, hem de bölgede önemli bir kültürel merkez halini almışlardır. Halkevleri bunun yanında bölge halkını daha da kaynaştırma adına, tanışma festivalleri düzenleyerek, halkın sosyalleşmesine de katkı sağlamışlardır³³.

Kültürel anlamda halkın gelişimi, ekonomik bakımından verimliliğin artmasının da doğal bir sonucu olmuştur. Halkevleri bu açıdan bölge kalkınmasına dolaylı olarak önemli katkılar sağlamışlardır. Bunun yanında çeşitli alanlarda düzenlenen mesleki kurslarla da bölge insanının ekonomik olarak ailelerine katkısı amaçlanmıştır.

Sonuç olarak halkevi faaliyetleri ile sosyal, kültürel ve demografik yapı arasında bir etkileşim olduğunu ve bu etkileşimin birbirine paralel olarak gelişme gösterdiğini söylemek mümkündür.

B-HALKEVLERİ AÇILMADAN ÖNCE BÖLGENİN KÜLTÜREL DURUMU

1- EDİRNE'NİN KÜLTÜREL DURUMU

Osmanlı devletinin yıllarca başkenti konumunda olan Edirne, birçok tarihsel ve kültürel yapıyı bünyesinde barındırmıştır. Edirne; uzun yıllar siyaset, fen, bilim, edebiyat ve tıp alanında çok büyük hizmetler veren önemli şahsiyetler yetiştirmiştir. Bu durum İstanbul'un fethi ardından devlet merkezinin İstanbul'a taşınması sonrasında da XVIII. asra kadar devam etmiştir.

XIX. yüzyıl sonlarında Edirne'de eğitim veren en önemli kurumlar arasında; Sübyan mektepleri ile medreseler yer almaktadır. Edirne sınırları içinde bulunan bu okullardan 54 Sübyan mektebi ve 46 medrese bu süreç içerisinde eğitim faaliyetlerini sürdürmüşlerdir³⁴.

³³ **Trakya'da Yeşilyurt**, 10 Ocak 1947.

³⁴ Bu medreselerin ismi ve bulunduğu yer için bkz. Osman Nuri Peremeci, **a.g.e.**, s.113.

Bu okullarda genel itibariyle; Kuran-ı Kerim okuma, tefsir, hesap dersleri, hadis v.b. dersler verilmiştir. Ancak bu okullar batının her alanda gerçekleştirdiği hızlı ilerlemeler karşısında değişime uğramak yerine, taassup ve gerilemenin merkezleri durumuna dönüşmüşlerdir. Bu durum karşısında Osmanlı Devleti'nde eğitim alanında gerçekleşen yenilik hareketleri, etkisini Edirne şehrinde de göstermeye başlamıştır.

XX. yüzyıl başlarına gelindiğinde eğitim alanında yapılmak istenen yeniliklerin önemle uygulandığı merkezlerden biri haline gelen Edirne'de, batılı anlamda birçok okul faaliyet göstermeye başlamıştır.

1895'te yayınlanan Edirne ili salnamesinde; Edirne'de bulunan okullarla ilgili olarak 1 Ziraat Mektebi, 1 Sanat Mektebi, 7 senelik 1 İdadi Mektebi, 4'er senelik 2 Rüştüye, 1 Dar'ül Muallim-i Sübyan, 1 Jimnastik Mektebi, 57 İlk Mektep, 1 Askeri İdadi, 1 Askeri Rüştüye ve 1 Askeri İdadi olduğu belirtilmektedir³⁵.

Bu okulların bir bölümü cumhuriyetin ilanı sonrası yeni döneme intikal etmiştir. Edirne'de, cumhuriyet kurulmadan önce kurulan ancak cumhuriyet kurulduktan sonrada varlığını koruyan ortaokul ve lise düzeyinde eğitim veren okullar arasında; Sanatlar Mektebi, Edirne Lisesi, Erkek Öğretmen Okulu, Kız Öğretmen Okulu ve İttihat ve Terakki tarafından kurulan Ortaokul'u saymak mümkündür.

Bu okullardan Sanatlar Mektebi önemli eğitim kurumlardan biridir. Bu okul hakkında Osman Nuri Peremeci şu bilgileri vermiştir:

“...*Sanatlar Mektebi:*

Edirne'de ilk kurulan yatılı mektep, sanatlar mektebidir. 1877–1878 Osmanlı Rus Savaşından sonra, Edirne sokaklarında kalan yersiz, yurtsuz ve kimsesiz erkek ve kız çocukların perişan halleri, Rusların Edirne'yi boşaltmaları üzerine ilk Vali olarak gelen Rauf Paşa'nın dikkatini çekmiş, daha Rusların Edirne'yi boşalttıkları zaman 1879'da Horozlu Yokuşunda Hacı İhvaz Paşa Medresesi'nde bir ıslahhane kurmuştu. Vali Kadri Paşa merhumda bu hayır müessesesi ile çok ilgilenmiş, o medrese ile yanındaki evleri istimlâk

³⁵ Abidin Özmen, **a.g.e.**, s.29.

ederek şimdiki sanatlar mektebinin temelini atmıştı ki, mektebin adı o zaman “Melce-i Eytam” idi. Kadri Paşa müderris vakıfları araştırarak kale içinde olup daha 1752 zelzelesinde yıkılmış olan Hacı Doğan Camii ve medresesinin vakfından Çukurçayır’ daki Hacı Doğan merasının ve vilayet matbaasının gelirlerini bu yuvaya bağlattığı gibi, vilayet dâhilindeki belediye meclisleri bütçelerine de buraya yardım olmak üzere paralar koydurmuştu. O zaman, mektep ikiye ayrıldı: Biri Ziraat, öbürü Sanatlar.

Ziraat Mektebi, vaktiyle II. Sultan Selim’in yaptırdığı sarayın -ki sonra yanmıştı-bahçesine yapılan numune çiftliğinde açıldı ve bu mektep yakına kadar yaşadı.

Sanatlar Mektebi ise Hacı İhvaz Paşa Medresesi yerinde yapılan yapıda kaldı. Lakin bu yapı ahşap olduğu için vali Abdurrahman Paşa zamanına 1895 senesinde yıkılıp yeniden ve kargir olarak yapıldı. Bu mektepteki çocuklara kunduracılık, marangozluk, mücellitlik, halıcılık, terzilik, musiki öğretiliyordu...

...Bu mektebe gerek olan dönemde ancak Cumhuriyet döneminde verilmiş, mektep daha genişletilmiş, yükseltilmiş yeni makineler ve motorlar konmuş olup burada şimdi demircilik, tesviyecilik, marangozluk, tenekecilik öğretilmektedir...”³⁶.

Bu okullardan Edirne Lisesi hakkında ise Peremeci şu bilgileri vermektedir:

“...Edirne Lisesi:

Edirne valisi Kadri Paşa zamanında ve 1881 senesinde bu mektebin temeli atıldı; bir rüştiye mektebi yapıldı. Beş sene sonra, yani 1886 senesinde Hacı İzzet Paşa merhumun valiliğinde bu binaya bunun gibi bir yapı daha yapılarak katılarak mektep, mülkiye idadisine çevrildi. Ve 1892’de yatılı mektep oldu.

Meşrutiyetin İkinci senesi olan 1909’da Vali Hacı Adil Bey gününde bazı genişletmeler yapılarak ve üstüne bir kat daha çıkarılarak mektebin adı Sultani mektebi oldu. Mektep Balkan Savaşında hastane olmuş, 1912-1913’te faaliyeti durmuş ve savaştan sonra 1913-1914’te ders yılı başında yine çalışmaya başlamıştır. 25 Temmuz 1920’den 25 Teşrin-i Sani

³⁶ Osman Nuri Peremeci, a.g.e., ss.356-357.

1922'ye kadar süren Yunan işgali sırasında faaliyetini yine tatil eden bu mektep 1922 İkkânun başında yine açılmış ve 1923–1924 ders yılı senesinde lise adını almıştır...³⁷.

Bu dönemde Edirne'de yer alan önemli eğitim kurumları arasında erkek ve kız öğretmen okullarını da saymak mümkündür. Bu okullar hakkında Peremeci şu bilgileri vermiştir:

“...Erkek Öğretmen Okulu:

Lisenin batı güneyinde ve eski kasap Abdülaziz mahallesinde İstanbul yolu üzerinde çok güzel bir okuldur. Edirne'de Öğretmen okulunun ilk kuruluşu da 1883 senesinde olup ilk önce üç şerefeli camisi yanında, halk arasında Makaralı veya Taşmektep denen Yusuf Efendi mektebinde ki bu mektep Yusuf Efendi adında Edirneli bir zat tarafından 1649 senesinde yaptırılmıştır. O zaman mektep bir senelik olup köylere ve kasabalara İlkokul öğretmeni yetiştirmek amacı ile açılmıştı. 1902'de mektep iki sınıflı olmuş ve Makaralı mektep artık dar gelmiş olduğundan Lari Camisi avlusundaki, şimdi yıkılmış olan medreseye taşındı. Bir aralıkta yukarıda Soğukçeşme sokağında Abuk Paşa konağında bulundu.

Meşrutiyet devresinde Vali Hacı Adil Bey'in zamanında Maarif Müdürü merhum servet Bey'in himmeti ile yukarıda söylediğimiz yer alındı ki, önceleri burada bir ilk mekteple vakıf evler ve bir mescit vardı. Kale içinde yıkıntıları kalmış olan eski kilise ve Halebi Camilerinin taşları ile bu okul yapıldı. Sene 1910.

Okul Cumhuriyet döneminde daha önemli onarımlar görerek şimdiki olgun kılığını almış ve memlekete pek çok öğretmen yetiştirmiştir ve yetiştirmektedir.

Kız Öğretmen Okulu:

...Bu mektebi vaktiyle Soeure Charite sosyetesı yaptırmış, yıllarca burada Hıristiyan kızlarına dini terbiye vermek ülküsü ile çalışmıştı. Cumhuriyet devrinden sonra, artık böyle sosyetelele yurttta yer kalmadığından sosyete burasını hükümete satmış, hükümette bu okulda birçok değışmeler yaparak, bu günkü şeklini vermiş ve kız öğretmen okulu yapmıştır.

³⁷ Osman Nuri Peremeci, a.g.e., ss.357-358.

Edirne’de kız öğretmen okulu yakın zamanda, daha doğrusu meşrutiyet günlerinde 1914-1915’te şimdiki Kadri Paşa mektebinde açılmış, 1915 senesinde kale içinde şimdi inhisarlar idaresi olan Polak mektebine kaldırılmış, mütareke devresinde, yani 1918’de bu mektep “İttihat ve Terakki” mektebine –ki şimdiki orta mekteptir- 1927 senesinde Cumhuriyet döneminde eski Askeri İdadisinin olduğu yere –ki şimdi asker kışlasıdır- 1931–1932 ders senesinde de şimdiki yere geçirilmiştir”³⁸.

Bu dönemde Edirne’de varlığını koruyan önceleri ilkokul sonraları ortaokul düzeyinde eğitim veren bir diğer eğitim kurumu “Ortaokul” adıyla anılan okuldur. Bu okul hakkında Peremeci şu bilgileri aktarmıştır:

“...Bu mektep meşrutiyet döneminde Edirne İttihat ve Terakki kulübü tarafından halkın verdiği yardımlarla örnek ilkokul olarak yapılmış ve adına “İttihat ve Terakki Mektebi” denmişti. Mütareke devresinde İttihat ve Terakki Cemiyeti fesholunduktan sonra mektepte hükümete kaldığından, yapı bir aralık kız muallim mektebi ve sonra Cumhuriyet devrinde kız orta mektebi ve daha sonra da muhtelit orta mektebi oldu...”³⁹.

Cumhuriyet döneminde Ortaokul düzeyinde faaliyet gösteren bu eğitim kurumlarının yanında bazı ilkokullar da cumhuriyet dönemine intikal ederek varlığını sürdürmüştür. Edirne Halkevi’nin açıldığı dönemde Edirne’de bulunan ilkokullar arasında şu okullar yer almaktadır:

Gazi İlkokulu, Kurtuluş Okulu, İstiklal İlkokulu, İsmet Paşa İlkokulu, Cumhuriyet İlkokulu, Kadri Paşa İlkokulu, Yusuf Hoca İlkokulu, Fevzi Paşa İlkokulu, Plevne İlkokulu, Dilaver Bey İlkokulu, Lala Şahin İlkokulu, Mithat Paşa İlkokulu, Hacı İlbey İlkokulu, Karaağaç İlkokulu gibi okullar bulunmaktadır. Bunun yanında gayrimüslimlere ait okullar ise Musevi Ekalliyet İlkokulu ve Edirne Bulgar İlkokulu’dur⁴⁰.

Halkevlerinin kurulduğu dönemde Edirne’de faaliyet gösteren eğitim kurumları arasında Ana Mektep, İlk Mektep, Orta Mektep ve Liseler, Öğretmen okulları ve Sanat okulları

³⁸ Osman Nuri Peremeci, **a.g.e.**, ss.357-358; Edirne Erkek Öğretmen Okulu için bkz. “Edirne Erkek Öğretmen Okulu Tarihçesi”, **Edirne Erkek Öğretmen Okulu Dergisi**, (1938-1939 Ders Yılı), Edirne, 1939.

³⁹ Osman Nuri Peremeci, **a.g.e.**, s.360.

⁴⁰ **A.g.e.**, ss.360-363.

bulunmaktadır. Bunlar arasında Ana Mekteplerin cumhuriyet kuruluşundan halkevinin kurulduğu döneme kadar olan genel durumu aşağıda verilmiştir⁴¹.

OKUL SAYISI					ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
SENELER	RESMİ	TÜRK ÖZEL	AZINLIK	TOPLAM		
1923-24	3	---	---	3	210	5
1924-25	2	---	1	3	793	14
1925-26	3	---	1	4	734	13
1926-27	---	---	1	1	244	---
1930-31	---	1	---	1	27	1
1931-32	---	1	---	1	30	1
1932-33	---	1	---	1	35	1

Edirne’de bulunan ilk mekteplerin durumu ise aşağıda verildiği şekildedir⁴².

YILLAR	OKUL SAYISI						ÖĞRENCİ SAYISI			ÖĞRETMEN SAYISI		
	GÜN- DÜZ İLK	İLK YA- TILI	LİSE ORTA İLK	AZIN- LIK	YA- BANCİ	TOP- LAM	ER.	K.	TOP- LAM	ER.	K.	TOP- LAM
1923-24	41	--	4	5	--	50	2491	1952	4443	135	41	176
1924-25	81	--	4	3	3	91	3442	2474	5916	135	59	194
1925-26	104	--	4	3	3	114	4606	3381	7987	167	65	232
1926-27	131	--	2	2	3	138	5772	4199	9971	231	62	293
1927-28	144	--	2	2	3	151	6042	4957	10999	215	81	296
1928-29	152	1	--	--	3	156	5734	4454	10188	187	88	275
1929-30	157	2	--	1	2	162	5991	5047	11038	208	117	325
1930-31	159	2	--	1	2	164	6162	5504	11666	210	124	334
1931-32	161	2	--	1	2	166	6429	5611	12040	210	124	334
1932-33	144	2	--	1	2	149	6578	5591	12169	192	117	309
1933-34	125	2	--	1	2	130	6353	5049	11402	175	101	276
1934-35	141	1	--	1	2	145	7029	5481	12510	170	108	278
1935-36	142	1	--	1	2	146	7445	5585	13030	164	104	268
1936-37	130	1	--	1	2	134	7404	5533	12937	139	110	249
1937-38	120	--	--	2	--	122	7134	5097	12231	140	100	240

⁴¹ Trakya İstatistik Yıl..., s.193.

⁴² A.g.e., s.194.

Edirne’de bulunan ilk mekteplerin durumu bu şekildeyken orta mekteplerin orta kısımlarının durumu ise aşağıda verildiği şekildedir⁴³.

ÖĞRETMEN SAYISI				1.SINIF		2.SINIF		3.SINIF		TOPLAM		OKULU BİTİRENLER		
YILLAR	E.	K.	TOP.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	TOP.
1923-24	--	--	--	--	--	--	--	--	--	117	--	--	--	--
1924-25	--	--	--	--	--	--	--	--	--	140	--	--	--	--
1925-26	--	--	--	--	--	--	--	--	--	159	--	--	--	--
1926-27	--	--	--	--	--	--	--	--	--	177	--	--	--	--
1927-28	--	--	--	--	--	--	--	--	--	233	--	--	--	--
1928-29	--	--	--	--	--	--	--	--	--	259	--	--	--	--
1929-30	--	--	--	--	--	--	--	--	--	203	--	--	--	--
1930-31	--	--	--	--	--	--	--	--	--	183	--	--	--	--
1931-32	--	--	--	--	--	--	--	--	--	200	--	--	--	--
1932-33	--	--	--	87	--	67	--	52	--	206	--	40	--	40
1933-34	--	--	--	128	--	83	--	51	--	262	--	31	--	31
1934-35	--	--	--	87	--	113	--	65	--	265	--	56	--	56
1935-36	7	1	8	113	--	93	--	102	--	308	--	78	--	78
1936-37	6	--	6	131	--	109	--	103	--	343	--	75	--	75
1937-38	4	--	4	64	--	141	--	62	--	267	--	38	--	38

Edirne’de bulunan orta mekteplerin lise kısımlarının durumu ise aşağıda verildiği şekildedir⁴⁴.

ÖĞRETMEN SAYISI				1.SINIF		2.SINIF		3.SINIF		TOPLAM		OKULU BİTİRENLER		
YILLAR	E.	K.	TOP.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	TOP.
1923-24	28	--	28	--	--	--	--	--	--	18	--	--	--	--
1924-25	24	--	24	--	--	--	--	--	--	43	--	--	--	--
1925-26	26	--	26	--	--	--	--	--	--	66	--	--	--	--
1926-27	23	--	23	--	--	--	--	--	--	69	--	--	--	--
1927-28	22	--	22	--	--	--	--	--	--	72	--	--	--	--
1928-29	20	--	20	--	--	--	--	--	--	66	--	--	--	--
1929-30	21	--	21	--	--	--	--	--	--	69	--	--	--	--
1930-31	21	--	21	--	--	--	--	--	--	77	--	--	--	--
1931-32	21	1	22	--	--	--	--	--	--	87	--	--	--	--
1932-33	24	--	24	59	--	36	--	33	--	128	--	27	--	27
1933-34	19	--	19	70	--	38	--	32	--	140	--	27	--	27
1934-35	16	--	16	43	--	58	--	39	--	140	--	37	--	37
1935-36	9	--	9	100	19	30	6	41	7	171	32	37	6	43
1936-37	8	2	10	121	20	54	10	30	8	205	38	30	8	38
1937-38	11	3	14	171	37	74	16	51	10	296	63	51	10	61

⁴³ Trakya İstatistik Yıl..., s.205.

⁴⁴ Gös. Yer.

Edirne’de bulunan Erkek Öğretmen mektebi’nin halkevinin açıldığı döneme kadar olan genel durumu ise aşağıda belirtildiği şekildedir⁴⁵.

ÖĞRETMEN SAYISI				1.SINIF		2.SINIF		3.SINIF		TOPLAM		OKULU BİTİRENLER		
YILLAR	E.	K.	TOP.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	TOP.
1923-24	--	--	17	--	--	--	--	--	--	105	--	--	--	--
1924-25	--	--	16	--	--	--	--	--	--	153	--	--	--	--
1925-26	17	--	17	--	--	--	--	--	--	158	--	--	--	--
1926-27	10	--	10	--	--	--	--	--	--	174	--	--	--	--
1927-28	15	--	15	--	--	--	--	--	--	209	--	--	--	--
1928-29	12	--	12	--	--	--	--	--	--	203	--	--	--	--
1929-30	15	--	15	--	--	--	--	--	--	197	--	--	--	--
1930-31	14	--	14	--	--	--	--	--	--	183	--	--	--	--
1931-32	15	--	15	--	--	--	--	--	--	182	--	--	--	--
1932-33	14	--	14	43	--	23	--	--	--	66	--	--	--	--
1933-34	13	--	13	58	--	43	--	23	--	124	--	22	--	22
1934-35	12	--	12	61	--	48	--	40	--	149	--	40	--	40
1935-36	10	--	10	53	--	54	--	48	--	155	--	48	--	48
1936-37	11	2	13	81	--	34	--	50	--	165	--	48	--	48
1937-38	8	--	8	63	--	58	--	30	--	151	--	30	--	30

Kız Öğretmen Okulu ise aşağıda verildiği şekilde gelişme göstermiştir⁴⁶.

ÖĞRETMEN SAYISI				1.SINIF		2.SINIF		3.SINIF		TOPLAM		OKULU BİTİRENLER		
YILLAR	E.	K.	TOP.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	TOP.
1923-24	--	--	21	--	--	--	--	--	--	--	97	--	--	--
1924-25	--	--	17	--	--	--	--	--	--	--	138	--	--	--
1925-26	7	10	17	--	--	--	--	--	--	--	178	--	--	--
1926-27	10	6	16	--	--	--	--	--	--	--	178	--	--	--
1927-28	17	9	26	--	--	--	--	--	--	--	405	--	--	--
1928-29	7	11	18	--	--	--	--	--	--	--	445	--	--	--
1929-30	9	9	18	--	--	--	--	--	--	--	351	--	--	--
1930-31	9	8	17	--	--	--	--	--	--	--	278	--	--	--
1931-32	7	9	16	--	--	--	--	--	--	--	230	--	--	--
1932-33	10	9	19	--	88	--	53	--	--	--	141	--	--	--
1933-34	3	15	18	--	78	--	101	--	47	--	226	--	46	46
1934-35	5	11	16	--	64	--	112	--	81	--	257	--	81	81
1935-36	6	12	18	--	106	--	55	--	89	--	250	--	89	89
1936-37	3	11	14	--	119	--	89	--	46	--	254	--	45	45
1937-38	4	7	11	--	103	--	89	--	75	--	267	--	74	74

⁴⁵ Trakya İstatistik Yıl..., s.207.

⁴⁶ Gös. Yer.

Bu okulların yanında Edirne’de Cumhuriyet dönemi açılan ve halkevi faaliyetlerine büyük katkı sağlayan okullarda bulunmaktadır. Bunlar arasında Cumhuriyet Kız Sanat Enstitüsü ve Böcekçilik Okulu olarak ta bilinen İpek Böcekçiliği İstasyonu, Edirne’nin sosyal, kültürel ve ekonomik hayatına katkılar sağlamışlardır.

Cumhuriyet Kız Sanat Enstitüsü; Trakya Umumi Müfettişliği’nin çabalarıyla Genel Müfettiş Kazım Dirik döneminde 1936–1937 öğretim yılında açılmıştır. Bu enstitüde biçki ve dikiş kursları ağırlıklı olarak eğitim faaliyetlerinin temelini teşkil etmektedir. Okul Edirne’de yaşayan bayanların ekonomiye ve sosyal hayata daha etkin bir şekilde katılmasına katkı sağlamaya çalışmıştır⁴⁷.

Yine Trakya Umumi Müfettişliği’nin çabalarıyla 1930 yılında kurulan İpek Böcekçiliği İstasyonu, Trakya’nın değişik bölgelerinden özellikle köylerden gelen insanları İpek Böcekçiliği üzerine yetiştirmiştir. Okul, Trakya’da İpek Böcekçiliği’nin gelişmesini sosyal ve ekonomik alanda katkı sağlamayı amaçlamıştır⁴⁸.

Edirne’de bulunan tüm okulların durumu bu şekildeyken, Edirne’nin halkevinin açıldığı dönemde nüfusunun yaş ve tahsil itibarıyla genel görünümü aşağıda belirtildiği şekilde oluşmuştur⁴⁹.

YAŞ GRUPLARI	ERKEK				BAYAN			
	OKUMA YAZMA BİLEN	YALNIZ OKUMA BİLEN	BİLME-YEN	TOP.	OKUMA YAZMA BİLEN	YALNIZ OKUMA BİLEN	BİLME-YEN	TOP.
0–4	--	---	13706	13706	---	---	13275	13275
5	--	---	2906	2906	---	---	2955	2955
6	--	---	3084	3084	---	---	2852	2852
7	213	2	2728	2943	202	1	2704	2907
8	685	5	2350	3040	566	3	2381	2950
9	842	4	1378	2224	653	2	1342	1997
10	1075	2	1576	2653	883	4	1580	2467
11	947	1	816	1764	722	---	728	1450
12	1370	2	1265	2637	1027	3	1346	2376
13	1133	6	1018	2157	775	4	947	1726
14	974	6	796	1776	722	3	851	1576

⁴⁷ Osman Nuri Peremeci, a.g.e., s.363.

⁴⁸ Cumhuriyetin 15. Yılında Edirne, Edirne, 1938, s.63.

⁴⁹ Trakya İstatistik Yılı..., ss.48-49.

15	1015	2	834	1851	681	2	844	1527
16	771	4	611	1386	516	6	622	1144
17	479	5	447	931	298	4	394	696
18	647	3	783	1433	516	3	1042	1561
19	521	4	492	1017	314	2	507	823
20-24	3940	35	4499	8474	1506	19	5577	7102
25-29	4201	35	4976	9212	860	24	7268	8152
30-34	2472	39	4155	6666	566	12	5626	6204
35-39	1606	34	3954	5594	448	13	4807	5268
40-44	887	27	2826	3740	261	15	4693	4969
45-49	639	19	2541	3199	145	9	3800	3954
50-54	525	22	2179	2726	73	7	4038	4118
55-59	232	13	1589	1834	42	4	2238	2284
60-64	239	4	1862	2105	42	1	3215	3258
65-69	92	1	1338	1431	18	---	1450	1468
70-74	56	8	1107	1171	8	3	1555	1566
75-79	13	4	543	560	2	---	548	550
80-84	5	---	301	306	6	1	563	570
85-89	2	---	73	75	1	---	110	111
90-94	2	---	40	42	2	---	128	130
95+	3	---	24	27	1	---	49	50
Meçhul	7	---	66	73	3	2	56	61
TOPLAM	25593	287	66863	92743	11859	147	80091	92097

Edirne’de cumhuriyet ilanı ile birlikte birçok zorluğa rağmen eğitim alanında önemli bir gelişme sağlandığını söylemek mümkündür. Edirne Halkevi’nin kurulması sonrası ise halkevi, bölgede bulunan okullarla birlikte hareket ederek, hemen her faaliyet alanında etkinlik sağlamıştır. Edirne Halkevi, bölgedeki okullarla her alanda işbirliği ortamı yaratarak gençleri tüm halkevi çalışmalarının içine sokmaya çalışmıştır. Ayrıca öğretmen ve öğrencilerin resmi bayramlarda okudukları şiirler, çeşitli konularda verilen söylevler, okullarda hazırlanan temsillerin halka gösterilmesi ve öğrencilere yönelik açılan kurslar hep halkevi bünyesinde gerçekleştirilmiştir.

Bunun yanında bölgede yer alan Trakya Umumi Müfettişliği, valilikler, köy enstitüleri ve halk odaları gibi pek çok kurumun da bölge halkına sosyal ve kültürel açıdan önemli hizmetler sağladıklarını söylemek mümkündür⁵⁰.

⁵⁰ Trakya Umumi Müfettişliği faaliyetlerinden biri için bkz. “Okuma Seferberliği”, **Köy Postası**, S.1 (Ağustos 1944), s.3.

Bölgede etkili bir şekilde görev yapan Trakya Umumi Müfettişliği; sağlık, ziraat, köy büroları, peynircilik, koza ve ipekçilik, hayvan ürünlerinin ıslahı, Trakya'nın ağaçlandırılması, balıkçılık, arıcılık, tavukçuluk, tavşancılık, kredi kooperatifleri, konservecilik, ceza evi, kız enstitüsü, kız öğretmen okulu gibi sağlık, eğitim, tarım ve hayvancılık olarak özetlenebilecek çeşitli alanlarda, kalkınmayı sağlama adına neler yapılabileceğini ortaya koymaya çalışmıştır. Bu yönde önemli çalışmalar içinde bulunmuştur. Müfettişlik, tüm bunların gerçekleşmesi içinse, bölge halkevlerini önemli birer araç olarak kullanmıştır⁵¹.

Edirne Halkevi, oldukça zengin sayılabilecek bu sosyal ve kültürel doku üzerinde ortaya çıkmıştır. Kurum, çalışmalarını bu yönde geliştirerek Edirne'de sosyal ve kültürel yapının daha da gelişmesi amacıyla çalışmalar üretmiştir.

Edirne halkevi, devlet ile halkın bütünleşmesini sağlamakla birlikte, aydın, halk kopukluğunun ortadan kaldırılması amacıyla önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Edirne Halkevi, halkın eksik yönlerini tamamlamaya çalışan ve sosyal ve kültürel anlamda toplum ihtiyacını karşılamak amacıyla ortaya çıkmış önemli bir kurumdur.

2-KIRKLARELİ'NİN KÜLTÜREL DURUMU

Trakya coğrafyası, tarihsel ve kültürel eserler bakımından oldukça zengin sayılabilecek bir mirasa sahiptir. Kırklareli'nde bu mirasın önemli parçaları bulunmaktadır. Kırklareli'nde 1877–1878 Osmanlı Rus Savaşı öncesine kadar medrese ve Sübyan mekteplerinin en önemli kültürel kurumlar olarak işlevlerini yürüttükleri görülmektedir. Kırklareli Halkevi eski Başkanlarından Ali Rıza Dursunkaya bu dönemde var olan eğitim kurumlarının durumunu şu şekilde aktarmıştır:

“...Şehrimizde bundan 366 yıl önce (Hicri 1000 tarihinde) Kubad Paşa tarafından Hıdır Bey Camii Şerifi avlusunda bir medrese yapılmış ve ilk tahsil ise o vakitler Sübyan-Mahalle Mektebi denilen binalarda yapılmakta imiş.

⁵¹ Trakya umumi müfettişliği ile ilgili olarak bkz. **Buç**, 4 II. Kanun 1936.

Kırklareli’nde bu Sübyan mekteplerinin sayısı bundan 60–70 sene önce 3 tane idi. Biri Büyük Camiinin karşısında şimdi tapu ve kadastro dairesi olan cemaati İslamiyeye ait binada “Hacı Abdullah Efendi Mektebi”, diğeri Osman Ağa Camii yanında “Osman Ağa Mektebi”, üçüncüsü de şimdi belediye itfaiye garajı olan binada “Hacı Seyit Ahmet Efendi” ve sonraları “Baltacı Mehmet Efendi” adını alan mekteplerdi.

Kubad Paşa Medresesi’nde dini ve Arapça dersler; Sübyan mekteplerinde ise Kuran-ı Kerim, Tevcid-i karabaş, ilmihal, hesap dersi verilirdi...”⁵².

Medrese ve Sübyan mekteplerinin yanında Rüştîyelerde Kırklareli için oldukça önemli kültürel kurumlar olmuşlardır. 1868 yılında kurulan Zükür Rüştîye Mektebi Kırklareli’nde ilk açılan Rüştîye olmuştur. Bu dönemde var olan Rüştîye Mektepleri ile ilgili olarak Ali Rıza Dursunkaya şunları belirtmiştir:

“...Rüştîyelerde Arapça, Sarf ve Nahiv, Mantık ile Talimi Farisi, İlmihal, Gülistan, Düryekta, Risalei Ahlak, Fezlekei Tarihi Osmani, Hesap ve haftanın Perşembe günlerinde Kuran-ı Kerim okutulur haftada iki saat ta hükümet memurlarından iyi yazı yazan bir zat tarafından “Hüsni hat” dersi verilir yazı ve imla gösterilirdi...”⁵³.

1895’te neşredilmiş olan Edirne ili salnamesinde Kırklareli ile ilgili olarak; Kırklareli livasında 33 Türbe, Tekke ve Medrese, 3 Rüştîye ve 198 İlkokul’un bulunduğu belirtilmektedir⁵⁴. Her ne kadar okulların sayısı fazla olsa da bölgede bulunan okulların niteliği cumhuriyet kurulmadan önce oldukça düşük düzeydedir. Kırklareli Halkevi Dergisi Batı Yolu’nda, Cumhuriyet kurulmadan önce Kırklareli’nde bulunan eğitim kurumlarını anlatan Hüsni Baykoca dönemi şu şekilde değerlendirmiştir:

“... İlimiz ilkokullarının çoğu Abdülhamit devrinde hazine-i hassa tarafından camilerle, mescitlerin bir köşesine ve mezarlıklar arasına yaptırılmış küçük ve dar odalarda, bir kısmı

⁵² Ali Rıza Dursunkaya, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya ve Kültür Eserleri Yönünden Tetkik-4, **Trakya’da Yeşilyurt**, 11 Mart 1947.

⁵³ Ali Rıza Dursunkaya, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya ve Kültür Eserleri Yönünden Tetkik-5”, **a.g.g.**, 14 Mart 1947.

⁵⁴ Abidin Özmen, **a.g.e.**, s.29.

Bulgarlardan, Rumlardan bırakılan evler ve kiliselerin köşelerinde; diğer bir kısmı da köylülerin kiralayarak okula çevirdikleri kahvelerle hiçbir plana uydurulmayarak yapılan ev biçimindeki okul taslaklarında açılmıştı. Bu okulların eğitim ve öğretim işleriyle maddi durumları da pek bakımsız ve çok perişandı. Öğretmenlerin birçoğunda ilmi yetki yoktu...”⁵⁵.

Cumhuriyet kurulmadan önce, Kırklareli’nde bulunan sosyo-kültürel kurumların miktarı zengin sayılabilecek düzeyde olmasına rağmen, kurumlar eğitim kalitesi bakımından yeterli düzeyde değildir. Bu kurumların niteliği ancak cumhuriyet döneminde gelişme ve değişme olanağı bulmuştur. Bu kurumlardan değişmeye müsait olmayanları ise ortadan kaldırılmıştır.

Kırklareli Halkevi kurulmadan önce ve halkevi kurulduktan sonrada halkevi ile birlikte çalışmalara katılan okullar arasında; Kocahıdır İlkokulu, Ziya Gökalp Okulu, Ahmet Mithat Okulu, Tevfik Fikret Okulu, Cumhuriyet Okulu gibi okullar başta gelmektedir⁵⁶.

Halkevinin kurulduğu dönemde, Kırklareli’nde çeşitli eğitim kurumları faaliyet göstermektedir. Mevcut eğitim kurumları arasında Ana Mektep, İlk Mektep, Orta Mektepleri saymak mümkündür. Bunlar arasında Ana Mekteplerin cumhuriyetin kuruluşundan halkevinin açıldığı döneme kadar olan genel durumu aşağıda belirtildiği şekilde oluşmuştur⁵⁷.

OKUL SAYISI					ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI
SENELER	RESMİ	TÜRK ÖZEL	AZINLIK	TOPLAM		
1923–1924	2	-----	-----	2	3	181
1924–1925	2	-----	-----	2	3	230
1925–1926	2	-----	-----	2	3	189
1932–1933	-----	-----	1	1	3	30

⁵⁵ Hüsnü Baykoca, “Kültür Alanında Çalışmalar”, **Batı Yolu**, S.5 (I.Kanun, 1935), s.11.

⁵⁶ Ali Rıza Dursunkaya, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya ve Kültür Eserleri Yönünden Tetkik–19”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 3 Haziran 1947.

⁵⁷ **Trakya İstatistik Yılı...**,s.193.

Kırklareli’nde bulunan ana mektepler bu durumdayken ilk mekteplerin genel görünümü aşağıda belirtildiği şekilde oluşmuştur⁵⁸.

YILLAR	OKUL SAYISI					ÖĞRENCİ SAYISI			ÖĞRETMEN SAYISI		
	GÜN- DÜZ İLK	İLK YA- TILI	AZIN- LIK	YA- BANCİ	TOP- LAM	ER.	K.	TOP- LAM	ER.	K.	TOP- LAM
1923–24	53	--	--	--	54	2044	1463	3507	94	2	96
1924–25	73	--	--	--	73	2662	1588	4250	87	21	108
1925–26	81	--	1	1	81	2974	2093	5067	100	24	124
1926–27	85	--	1	1	87	4926	990	5916	127	24	151
1927–28	101	--	1	1	103	4132	3031	7163	145	32	177
1928–29	110	1	--	1	113	4297	2986	7283	140	30	170
1929–30	110	1	1	1	112	3894	3015	6909	116	37	153
1930–31	108	--	1	1	110	4340	3600	7940	120	42	162
1931–32	109	--	1	1	111	3968	3255	7223	118	45	163
1932–33	109	--	--	1	111	4404	3536	7940	117	49	166
1933–34	90	--	--	1	91	5035	3732	8767	119	52	171
1934–35	101	--	--	1	102	6363	4524	10887	123	66	189
1935–36	101	--	--	1	102	7276	4982	12258	131	63	194
1936–37	103	--	--	--	103	7758	5209	12967	126	70	196
1937–38	91	--	--	--	91	1121	713	1834	120	69	189

Kırklareli’nde orta mektep ve liselerin durumu ise aşağıda verildiği şekildedir⁵⁹.

YILLAR	ÖĞRETMEN SAYISI			1.SINIF		2.SINIF		3.SINIF		TOPLAM		OKULU BİTİRENLER		
	E.	K.	TOP.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	TOP.
1923–28	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
1928–29	8	--	8	--	--	--	--	--	--	28	25	--	--	--
1929–30	7	1	8	--	--	--	--	--	--	78	50	--	--	--
1930–31	9	3	12	--	--	--	--	--	--	82	52	--	--	--
1931–32	8	1	9	--	--	--	--	--	--	96	54	--	--	--
1932–33	8	2	10	60	25	47	21	11	16	118	62	9	16	25
1933–34	6	2	8	62	26	56	21	32	14	150	61	26	8	34
1934–35	8	3	11	86	30	52	28	32	10	170	68	29	8	37
1935–36	11	1	12	98	52	64	24	39	20	201	96	39	20	59
1936–37	11	2	13	111	42	79	49	44	20	234	111	34	19	53
1937–38	9	4	13	117	46	97	36	70	39	284	121	64	37	101

⁵⁸ Trakya İstatistik Yıl..., s.194.

⁵⁹ A.g.e., s.205.

Kırklareli’nde eğitim kurumlarının genel görünümü bu şekilde gelişme gösterirken nüfusun yaş ve tahsil itibariyle genel dağılımı aşağıda verilmiştir⁶⁰.

YAŞ GRUPLARI	ERKEK				BAYAN			
	OKUMA YAZMA BİLEN	YALNIZ OKUMA BİLEN	BİLME-YEN	TOP.	OKUMA YAZMA BİLEN	YALNIZ OKUMA BİLEN	BİLME-YEN	TOP.
0-4	---	---	11831	11831	---	---	11553	11553
5	---	---	2600	2600	---	---	2574	2574
6	---	---	2528	2528	---	---	2352	2352
7	307	---	221	2519	282	1	2203	2486
8	749	6	1890	2645	603	2	1945	2250
9	824	3	1050	1877	606	3	1097	1706
10	1157	6	1250	2413	857	5	1348	2210
11	882	2	671	1555	635	2	656	1293
12	1254	4	1010	2268	880	6	1115	2001
13	915	3	768	1686	673	3	874	1550
14	895	1	720	1616	594	2	805	1401
15	823	3	718	1544	512	1	846	1359
16	650	2	570	1222	431	2	592	1025
17	433	3	410	846	240	1	400	641
18	700	4	688	1392	379	1	874	1254
19	461	3	401	865	195	---	425	620
20-24	8358	52	5872	14282	1414	14	4167	5595
25-29	8629	73	6382	15084	1054	13	5472	6539
30-34	2763	29	3301	6093	676	13	4629	5318
35-39	1971	23	3355	5349	449	14	4041	4504
40-44	1029	13	2253	3295	221	4	3683	3908
45-49	594	15	2214	2823	80	3	3140	3223
50-54	391	7	1990	2388	39	6	3350	3395
55-59	224	10	1501	1735	15	2	1843	1860
60-64	131	4	1662	1797	6	7	2566	5279
65-69	76	2	1187	1265	6	1	1241	1248
70-74	40	1	1026	1067	11	---	1309	1320
75-79	14	---	432	446	1	---	450	451
80-84	6	---	266	272	2	---	429	451
85-89	---	---	78	78	---	---	86	86
90-94	1	---	43	44	1	---	97	98
95+	4	---	28	32	---	---	49	46
Meçhul	16	1	24	41	1	---	19	20
TOPLAM	34207	270	60891	95498	10863	106	66230	77199

⁶⁰ Trakya İstatistik Yıl..., s.50.

Kırklareli’nde cumhuriyet sonrası tüm zorluklara rağmen eğitim alanında önemli bir gelişme sağlandığını söylemek mümkündür. Halkevinin kurulması sonrası ise halkevi, bölgede bulunan okullarla bütünleşerek hemen her faaliyet alanında ortak hareket etmiştir. Öğretmen ve öğrencilerin resmi bayramlarda okudukları şiirler ve verdikleri söylevler, okullarda hazırlanan müsamerelerin gösterilmesi, çeşitli alanlarda verilen kurslar (biçki-dikiş, okuma-yazma, dil v.b.) hep halkevi çatısı altında gerçekleşmiştir⁶¹. Ayrıca öğretmen ve öğrencilerin Kırklareli Halkevi’nin çıkarmış olduğu “Batı yolu” dergisinde düşüncelerini açıklama olanağı bulması, halkevinin sosyal ve kültürel anlamda önemli bir odak noktası haline gelmesini sağlamıştır.

Kırklareli Halkevi, bölgedeki yerel yöneticilerle de ortak hareket ederek eğitime katkı sağlamayı ihmal etmemiştir. Kırklareli Halkevi’nin kurulmasında da önemli katkılar sağlamış olan Vali Faik Üstün döneminde okul himaye heyetleri kurulmuş, okulsuz köylerde okul binaları yaptırma teşebbüsünde bulunulmuştur. Bu girişimden sonuç alınarak 1933 yılı içinde 40 bina yaptırılmıştır. 1934 yılında da okul yapım seferberliği devam etmiş ve 69 ilkokul binası yapılmıştır. Kırklareli Halkevi, tüm bu faaliyetlerde köylüyü faaliyetlerin içine sokmaya çalışmıştır. Halkevi, köylüyü bu yönde teşvik ederek eğitim kurumlarının kurulması ve geliştirilmesinde daha etkin bir yöntem oluşturmuştur⁶².

Kırklareli vilayetindeki bu anlayış eğitim kurumlarının tüm il geneline yayılmasını sağlamıştır. Kırklareli vilayeti ve köyleri, hiçbir vilayete kısmet olmayan okul binalarına bu şekilde sahip olmuştur. İldeki köylerin pek azı bir sınıf ve iki ufak odalı, bir kısmı iki dersane ve birçoğu üç dersane ve ikişer küçük odalı muntazam, sağlam yapılı okul binalarına sahip olmuştur⁶³.

Trakya’da Ocak 1934 yılında kurulmuş olan ve tüm Trakya’nın kalkındırmayı amaçlayan Trakya Umumi Müfettişliği de birçok alanda önemli çalışmalar yapmıştır. Kırklareli halkevi, Trakya Umumi Müfettişliği ile beraber hareket ederek hemen her alanda ortak projeler üretmiştir. Trakya Umumi Müfettişliği’nin halkevine destekleriyle Trakya

⁶¹ Konuyla ilgili olarak bkz. **Trakya’da Yeşilyurt**, 1 Temmuz 1947.

⁶² Ali Rıza Dursunkaya, **Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğ...**, s.175.

⁶³ “Trakya’da İlköğretim Seferberliği”, **Damla**, S.19 (Eylül 1944), s.13.

kalkınması adına İbrahim Tali'nin ve Kazım Dirik'in müfettiş oldukları dönemlerde bu faaliyetler gerçekleşme imkânı bulmuştur.

Kırklareli Halkevi, bölgede bulunan ve faaliyet gösteren diğer sosyal ve kültürel kurumlarla birlikte bölgenin yalnız sosyal ve kültürel açıdan değil hemen her alanda gelişmesine katkı sağlamayı amaçlamıştır. Bu açıdan Cumhuriyet öncesi miras alınan kültürel kurumların nitelik ve niceliği ne olursa olsun topyekûn değişme ve gelişme hedef alındığından daima bu yönde adımlar atılmış, halkevi de bu adımların önemli bir parçası konumunda olmuştur.

3- TEKİRDAĞ'IN KÜLTÜREL DURUMU

Tekirdağ, tarih boyunca önemli sosyal ve kültürel kurumları bünyesinde barındırmıştır. Özellikle XVII. ve XVIII. yüzyıllarda bölgede bulunan okulların büyük bir bölümü, camilerde veya cami yakınlarında faaliyet göstermişlerdir. Bu noktadan hareket eden Hikmet Çevik, XVIII. yüzyıl ortalarında Tekirdağ'da 8 tane okul tespit etmektedir:

“... Eski okulların camilerde veya cami yanında olduğu bilinmekle beraber hepsinin yerlerini tespite imkân yoktur. Yalnız 1763 tarihli Şaban oğlu Mehmet Ağa vakfiyesinden, Can Paşa zade, Yusuf Ağa zade, Hacı İsa, İbrahim Bey, Hacı Süleyman okullarının mevcut olduğu anlaşılmaktadır...”

1233 tarihli, hassa silahşoru Esseyd İbrahim Ağa vakfiyesinde, yedi okula yılda onar kuruş kömür, onar kuruş öğretmen ücreti ayırmıştır. Zahire Nazırı Ahmet Ağa'nın hafidi Nesip Bey'in bir okul daha (hicri) 1279 tarihli vakfiyesinden anlaşılmaktadır. Bu belgeler 1863 miladi yılında Tekirdağı'nda sekiz okul bulunduğunu, bunların vakıf geliri ile yaşadığını gerçekler...”⁶⁴.

⁶⁴ Hikmet Çevik, a.g.e., ss.83-84.

Tekirdağ'da I. Meşrutiyet'ten sonra batılı tarzda okullar açılmaya başlamıştır. Hikmet Çevik, bu dönemi ve sonrası yaşananları şu şekilde aktarmıştır:

“...Bu devirde daha birçok çalışmalar oldu, yeni tarzda okullar açıldı. Mesela hicri 1300'de redif binbaşısı Rıza Bey'in gayreti ile postane bayırında, Hoca Veli Mescidi'nin üstündeki salonda bir İnas Rüştüyesi açıldı. Bu mescit depremden sonra yıkılınca, hükümet arkasındaki ahşap bir konağa taşınan okul öğrencilerinin azlığı yüzünden birkaç yıl sonra kapatıldı. O ahşap evde yıkıldı. Okulun (Mekteb-i Rüştüye-i İnas) yazılı ve 1300 tarihli taş kitabesi birçok yaşlılar tarafından iyice hatırlanmaktadır. Bir aralık, Paşa camisinin dış cemaat çıkması tahtalarla bölünüp kapatılarak bir ilkokul yapıldı. Sonra yeni okullar açılınca bu çirkin bölmeler söküldü. Dar sokak denilen yerdeki Kandamışlı Ahmet Ağa'ya ait büyük ahşap evde Yunan işgaline kadar kız mektebi, bahçesinin öbür kenarındaki yapıda ana mektebi olarak kullanılmıştı.

Meşrutiyet devrinde Tekirdağ'ında, buranın fatihlerinden biri olan (Gazi Fazıl Bey) adı ile kız ve erkek olmak üzere iki darüleytam açılmıştı. Erkekler şimdiki İnönü Okulu'nda, kızlar bakkal Abidin Arcan'ın evinde idiler. Çoğu şehit çocuğu olmak üzere 150 erkek, 50 kız öğrenci vardı. Her iki okul yatılı olduğundan Cihan Harbinde ve hele Mütarekede bakımları çok zorlaştı. Ermenilerin tehcirden dönmesi üzerine her iki okul binalarından çıkarıldı. Kızlar Peştimalcı'da şimdi yıkılan bir binaya, erkekler 190. alay kışlasına taşındı. Çocukların yiyecek ve giyecek ihtiyaçlarını karşılamak için bin bir sıkıntı çekildi. Halkın ve köylünün büyük yardımı görüldü. Nihayet Yunan işgalinden az önce her iki okul lağvedildi. Öğrencilerin bazıları Edirne'ye gönderildi...”⁶⁵.

1895'te neşredilen Edirne ili salnamesinde, bu dönemde Tekirdağ'daki eğitim kurumları ile ilgili olarak; 1 İdadi, 3 Rüştüye ve 181 İlkokulu olduğu belirtilmektedir⁶⁶.

Tekirdağ'da da Cumhuriyet öncesi kurulan ve halkevinin faaliyete geçtiği dönemde de varlığını koruyan okullar arasında Namık Kemal Okulu, Cumhuriyet Okulu, İnönü Okulu, Hacı İl Bey Okulu, Süleyman Paşa Okulu, Selim Sabit Okulu ve Ortaokul'u saymak mümkündür.

⁶⁵ Hikmet Çevik, **a.g.e.**, ss.84-85.

⁶⁶ Abidin Özmen, **a.g.e.**, s.29.

Hikmet Çevik, bu okullar hakkında şu bilgileri vermektedir:

“...Namık Kemal Okulu:

Açık baş Yorgi adlı bir Rum tüccarı hastalanıp ölen kızının drahomasını metropolithaneye vererek bununla Rum kızları için bir okul yapılmasını istemişti. İnşaata başlandı fakat para yetiemedi. Yorgi öldü, serveti oğlu Theodoris'e kaldı. Okul, cenazenin kaldırılması dolayısı ile Theodoris'ten alınan para ile tamamlandı. Milli Eğitim kayıtlarına göre 1876'da bitti ve açıldı. Zeminle beraber üç katlı, kargir, güzel bir yapıdır...

Cumhuriyet Okulu:

İstibdat devrinde şair Nazım Paşa'nın oğlu Rıza Bey redif binbaşısı olarak Tekirdağ'a gönderildi. Çok uyanık cevval bir adamdı. Mutasarrıf Necip Paşa'ya ve ileri gelenlerle hulul ederek birçok hayırlı işlere girişti. Tekirdağ'na yeni yapılar, o zamana göre modern okullar kazandırdı. Cemaati İslamiyeyi harekete getirdi. Redif dairesi olarak yapılan Kız Enstitüsü, Cumhuriyet Okulu, İnas Rüştüyesi onun başlıca eserleridir...

Onun himmeti ile Rüstem Paşa medresesinin harap dershaneleri yıkılarak duvarları üzerine 1880'de (Tekirdağ Zükur Rüştüyesi) olarak güzel bir okul kuruldu. Bahçesi temizlenip çiçeklendi. Cihan Harbine kadar yurda birçok insanlar yetiştirdi. Şimdi Cumhuriyet İlkokulu'na ayrılmış olan bu yapı iki katlıdır...

İnönü Okulu:

1900'de yapılmış Ermeni Okulu idi. Cihan Harbinde askeri hastane, darüleytam olarak kullanıldı. Bir aralık boş kaldı. İçinin bölümleri değiştirildikten sonra ilkokul yapıldı. İki katlı büyük bir yapıdır...

Hacı İl Bey Okulu:

Ermeni Okulu idi. Yapıldığı yıl kesin belli değildir. İki katlı kargir bir yapıdır...

Süleyman Paşa Okulu:

1907'de Cemaati İslamiye tarafından Türk Okulu olarak yapıldı. Kargir, iki katlı sekiz dershanelidir...

Selim Sabit Okulu:

1911 sıralarında Rumlar tarafından yaptırılmıştır.

Kız Enstitüsü:

...Tapuda 1911 tarihli redif dairesi olarak kayıtlıdır. Esasen bu iş için yaptırılmıştır. Meşrutiyet devrinde kolordu, yunan işgalinde jandarma komutanlığı oldu. Altmış birinci tümen, Cumhuriyet devrinde Tekirdağı'na geldiği zaman askeri hastane oldu. General Muharrem Mazlum zamanında -1935- yanına kargir pavyon eklendi. 1943'te Kız Enstitüsüne verildi. İki katlıdır ve şehrin hâkim bir yerindedir...

Orta Okul:

1912'de Rumlar tarafından erkek çocukları için okul olarak yaptırıldı. İşgalden sonra bir aralık adliyeye verildi. 1926'da Maarif Müdürlüğü, bir ilkokul ve ortaokul burada idi. 1927'de tamamen Ortaokula bırakıldı.

Orta Okul, Odesa'da lokum ve helva ticareti ile zengin olmuş (Yorgiadis) adında bir Rumun verdiği para ile yapıldı. Bunun için metropolit tarafından 1912'de açılış töreni yapılırken (Yorgiatium) adı verilmişti. Zeminle beraber üç katlı, dokuz büyük odalı güzel bir okuldur..."⁶⁷.

Cumhuriyet kurulmadan önce Tekirdağ'da var olan kültürel kurumlar zengin sayılabilecek miktarda bulunmasına rağmen eğitim kalitesi bakımından kurumların hiçbiri yeterli düzeyde değildir. Bu eğitim kurumlarının niteliği ancak Cumhuriyet döneminde değişme ve gelişme olanağı bulmuştur. Tekirdağ Halkevi'nin kurulduğu dönemde Tekirdağ'da; Ana,

⁶⁷ Hikmet Çevik, a.g.e., s.85-86.

İlk ve Orta Mektepler faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bunlar arasında Ana Mekteplerin halkevinin kurulduğu döneme kadar olan genel görünümü aşağıda verilmiştir⁶⁸.

OKUL SAYISI					ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
SENELER	RESMİ	TÜRK ÖZEL	AZINLIK	TOPLAM		
1923-24	4	---	---	4	259	5
1924-25	3	---	2	5	317	7
1925-26	---	---	2	2	114	2
1926-27	---	---	1	1	37	1
1927-28	---	1	---	1	50	2
1930-31	---	1	---	1	76	2
1931-32	---	1	---	1	74	2
1932-33	---	1	---	1	81	2

Tekirdağ'daki İlk mekteplerin durumu ise aşağıda verildiği gibi oluşmuştur⁶⁹.

YILLAR	OKUL SAYISI						ÖĞRENCİ SAYISI			ÖĞRETMEN SAYISI		
	GÜN-DÜZ İLK	İLK YA-TILI	LİSE ORTA İLK	AZINLIK	YA-BANCI	TOPLAM	ER.	K.	TOPLAM	ER.	K.	TOPLAM
1923-24	41	--	1	2	--	55	2532	1947	4479	106	--	106
1924-25	81	--	1	2	--	100	3798	2642	6440	144	29	173
1925-26	104	--	1	2	--	95	3888	2696	6584	137	37	174
1926-27	131	--	--	1	--	93	4097	2342	6439	141	44	185
1927-28	144	--	--	--	--	101	4328	3035	7363	140	39	179
1928-29	152	--	--	--	--	103	4337	3129	7466	139	44	183
1929-30	157	--	--	--	--	108	4443	3352	7795	149	48	197
1930-31	159	--	--	--	--	123	4675	3885	8560	159	63	222
1931-32	161	--	--	--	--	125	5072	4323	9395	162	61	223
1932-33	144	--	--	--	--	124	5413	4581	9994	161	61	222
1933-34	125	--	--	--	--	126	5977	4700	10677	162	65	227
1934-35	141	--	--	--	--	128	6919	5186	12105	162	78	240
1935-36	142	--	--	--	--	129	7364	5376	12740	156	87	243
1936-37	130	--	--	--	--	130	7750	5518	13268	154	95	249
1937-38	120	--	--	--	--	120	8176	5603	13779	153	96	249

⁶⁸ Trakya İstatistik Yıl..., s.193.

⁶⁹ A.g.e., s.194.

Tekirdağ'da orta mektep ve liselerin durumu ise aşağıda verildiği şekildedir⁷⁰.

ÖĞRETMEN SAYISI			1.SINIF		2.SINIF		3.SINIF		TOPLAM		OKULU BİTİRENLER			
YILLAR	E.	K.	TOP.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	E.	K.	TOP.
1923-24	10	--	10	--	--	--	--	--	--	8	--	--	--	--
1924-25	9	--	9	--	--	--	--	--	--	42	--	--	--	--
1925-26	7	--	9	--	--	--	--	--	--	48	--	--	--	--
1926-27	7	--	7	--	--	--	--	--	--	74	--	--	--	--
1927-28	8	1	9	--	--	--	--	--	--	63	14	--	--	--
1928-29	7	1	8	--	--	--	--	--	--	75	21	--	--	--
1929-30	11	2	13	--	--	--	--	--	--	88	39	--	--	--
1930-31	9	2	11	--	--	--	--	--	--	119	40	--	--	--
1931-32	10	3	13	--	--	--	--	--	--	115	45	--	--	--
1932-33	11	4	15	75	28	49	15	25	13	149	56	25	12	37
1933-34	8	2	10	107	29	52	14	26	8	185	51	12	5	17
1934-35	11	3	14	115	33	71	26	33	11	219	70	33	11	44
1935-36	10	4	14	135	44	90	26	64	19	289	89	51	15	66
1936-37	15	2	17	154	54	121	36	79	25	354	115	67	22	89
1937-38	11	3	14	166	84	125	46	90	20	381	150	77	19	96

Cumhuriyetin kurulması sonrası Tekirdağ'da kültür hayatı oldukça verimli bir şekilde ilerlemiş ve gelişme göstermiştir. Bu süreç içerisinde Tekirdağ'ın eğitim alanındaki genel gelişimi aşağıda verildiği şekilde gerçekleşmiştir⁷¹.

YILLAR	OKUL SAYISI			ÖĞRETMEN SAYISI			OKULLARA DEVAM EDEN ÖĞRENCİ SAYISI		
	ŞEHİRDE	KÖYDE	TOP.	KAD.	ER.	TOP.	KAD.	ER.	TOP.
1923-24	10	49	59	25	67	92	1875	2973	4848
1924-25	11	48	59	27	76	103	2115	2833	4948
1925-26	14	83	97	26	118	144	3032	3202	6234
1926-27	12	82	94	28	126	155	2895	4115	7010
1927-28	13	81	94	32	124	156	3053	4328	7381
1928-29	13	90	103	44	139	183	3129	4237	7466
1929-30	13	95	108	48	149	197	3352	4443	7495
1930-31	15	103	116	64	158	224	4076	4441	8517
1931-32	16	109	124	61	162	223	4432	5068	9500
1932-33	16	108	124	58	166	224	4124	5471	9595
1933-34	16	108	124	60	164	224	4115	5976	10691
1934-35	16	112	128	76	164	240	5330	6768	12098
1935-36	16	113	129	87	156	243	5722	7733	13455
1936-37	16	114	130	97	152	249	5806	7952	13758
1937-38	16	104	120	104	146	250	5827	8263	14095

⁷⁰ Trakya İstatistik Yıl..., s.206.

⁷¹ Cumhuriyetin 15. Yılında Tekirdağ, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1938, s.29.

Tekirdağ'da okulların durumu bu şekildeyken nüfusun yaş ve tahsil itibarıyla dağılışı ise aşağıda verildiği gibidir⁷².

YAŞ GRUPLARI	ERKEK				BAYAN			
	OKUMA YAZMA BİLEN	YALNIZ OKUMA BİLEN	BİLME-YEN	TOP.	OKUMA YAZMA BİLEN	YALNIZ OKUMA BİLEN	BİLME-YEN	TOP.
0-4	---	---	14559	14559	---	---	13828	13828
5	---	---	2998	2998	---	---	3013	3013
6	---	---	3024	3024	---	---	2879	2879
7	226	4	2728	2958	208	1	2835	3044
8	631	2	2488	3121	511	3	2619	3133
9	730	2	1603	2335	631	2	1497	2130
10	1071	3	1761	2835	844	1	1734	2579
11	977	5	1019	2001	767	3	1002	1772
12	1384	4	1456	2844	964	2	1596	2562
13	1117	3	1059	2179	770	3	1129	1902
14	1005	5	947	1957	649	4	973	1626
15	871	6	970	1847	588	3	967	1558
16	656	1	716	1373	479	1	679	1159
17	476	1	478	955	290	---	441	731
18	674	4	925	1603	483	4	1007	1494
19	517	4	509	1030	268	---	502	770
20-24	5353	25	4971	10349	1745	19	5366	7130
25-29	5070	32	5100	10202	1189	20	6895	8104
30-34	2838	21	4466	7325	717	18	5881	6616
35-39	2130	32	4217	6379	445	27	4990	5462
40-44	1082	16	2824	3922	228	13	4303	4544
45-49	735	15	2714	3464	123	9	3898	4030
50-54	462	17	2392	2871	50	8	3920	3978
55-59	237	10	1894	2141	23	5	2377	2405
60-64	171	10	2007	2188	11	3	3164	3178
65-69	81	5	1442	1528	10	1	1481	1492
70-74	46	3	1184	1233	6	---	1575	1581
75-79	10	2	496	508	1	---	546	547
80-84	8	---	280	288	1	1	484	486
85-89	4	1	71	76	---	---	123	123
90-94	1	---	49	50	---	---	111	111
95+	1	---	23	24	1	---	53	54
Meçhul	7	---	17	24	4	3	33	40
TOPLAM	28571	233	71387	100191	12006	154	81901	94061

Tekirdağ'da Cumhuriyet sonrası yaşanan her türlü zorluğa rağmen eğitim ve kültür alanında önemli bir atılım gerçekleştirilmiştir. Tekirdağ Halkevi'nin kurulması sonrasında

⁷² Trakya İstatistik Yıl..., ss.50-51.

halkevi, genel eğitim sisteminin bir uzantısı konumuna dönüşmüştür. Tekirdağ Halkevi, Trakya'daki diğer halkevleri gibi çevresinde bulunan okul, valilik, belediye, sosyal ve kültürel diğer kurumlarla birlikte hareket ederek faaliyetlerinin daha geniş kitlelere hitap edebilmesini sağlamıştır.

Tekirdağ'da da Trakya Umumi Müfettişliği etkin bir şekilde hareket ederek Cumhuriyet öncesine kadar ihmal edilmiş olan işleri büyük bir başarı ile organize etmiştir. Bölgenin ekonomi, bayındırlık ve kültür alanında gelişmesine halkevleriyle birlikte katkı sağlamıştır⁷³.

Tüm veriler ışığında; bölgede halkevleri kurulmadan önce her alanda olduğu gibi kültür sahasında da önemli bir ilerleme sağlandığı görülmektedir. Eğitim alanında gerçekleştirilmiş ve gerçekleşmesi düşünülen tüm atılımların daha doğru ve daha etkin bir şekilde yapılarak hedefine ulaşabilmesinin araçları ise bölgede açılan halkevleri olmuştur. Bölgede yer alan tüm halkevlerine faaliyetleri süresince Trakya Umumi Müfettişliği, bölgedeki valilik ve belediyeler, okullar ve diğer sosyal yardım kuruluşları destek sağlamış ve faaliyetler daha geniş kitlelere hitap edebilmiştir.

Halkevi faaliyetleri, sosyal, kültürel ve demografik yapının olumlu yönde gelişmesine katkı sağlarken, aynı zamanda bu faktörler halkevleri faaliyetlerinin belirlenmesi ve şekillenmesinin de asli unsurları olmuşlardır. Yani; Trakya'da Cumhuriyet sonrası atılım içinde olan sosyal ve kültürel hayatın, halkevi faaliyetlerinin daha rahat ve etkili bir şekilde gelişmesinin zeminini hazırladığını, oluşan yeni sosyal ve kültürel dokunun ise toplumun gelişmesi açısından önemli katkılar sağladığı görülmektedir.

⁷³ Tekirdağ, 13 Şubat 1936.

II. TRAKYA HALKEVLERİ'NİN KURULUŞ VE GELİŞİM SÜREÇLERİ

A- EDİRNE HALKEVİ'NİN KURULUŞ VE GELİŞİM SÜRECİ

Edirne Halkevi, 19 Şubat 1932 sonrası ilk açılan halkevlerinden biridir. Halkevi kısa zamanda teşkilatlanmasını tamamlayarak faaliyete geçmiştir. Halkevinin teşkilat yapısını tamamlayıp faaliyete geçmesi yaklaşık dört ay sürmüştür. Halkevi ile ilgili olarak Edirne gazetelerinde çıkan ilk haber halkevinin açılacağı bilgisidir⁷⁴. Edirne Halkevi'nin tam teşekküllü olarak çalışmaya başladığı tarih ise 30 Haziran 1932 tarihidir. Edirne Halkevi, Kıyık'ta Cumhuriyet Halk Fırkası binasında yapılan törenle halkın hizmetine açılmıştır⁷⁵.

Edirne Halkevi, eskiden İttihat ve Terakki'nin Edirne'de bulunan kulübünde faaliyetlerine başlamış ve halkevi kapanana kadar bu binada çalışmalarını yürütmüştür. Edirne Halkevi'nin kurulmasında Mustafa Kemal'in Edirne'yi ziyareti ve burada bulunan aydınları yönlendirmesi de oldukça etkili olmuştur.

Edirne Halkevi'nin kurulma safhası ile ilgili olarak Edirne'nin dönem içinde önde gelen şahıslarından olan Rifat Osman'dan dinlediklerini aktaran Osman Nuri Peremeci şunları belirtmektedir:

“...Rifat Osman Bey merhumun söylediğine göre vaktiyle haznedar Sinan Bey'in konakları olan arsaya 1916 senesinde ve Edirne ahalisinin yardımları ile İttihat ve Terakki kulübü adı ile Osmanlı mimarisi stilinde yedi oda, büyük bir salon ve bir sahneden ibaret olmak üzere yapılmış, mütarekenin akdinden sonra İttihat ve Terakki kulüplerinin kaldırılması üzerine burası da cemaati İslami'ye dairesi yapılmıştır. Cumhuriyet devrinde boş kalan bu yapı, ulu önderimiz Atatürk'ün Edirne'yi şereflendirdikleri 1932 senesinde, onun işaretleri üzerine ciddi bir onarımdan sonra Halkevi ittihaz edilmiştir. Edirne münevverleri tarafından vakti ile Türk ocağına hediye edilen kitaplarda buraya konarak isteyenlerin istifadesine bırakılmıştır...”⁷⁶.

⁷⁴ Edirne Postası, 7 Nisan 1932.

⁷⁵ A.g.g., 22 Haziran 1932.

⁷⁶ Osman Nuri Peremeci, a.g.e., s.349.

Edirne Halkevi, daha sonraki yıllarda halkevi binası çevresinde düzenlemeler yapmıştır. Ayrıca bir halkevi parkı oluşturularak halkın halkevine ilgisi arttırılmıştır⁷⁷.

Edirne Halkevi'nin kuruluşundan kapanışına kadar geçen sürede tüm şubeleri etkin bir şekilde çalışmıştır. Ancak halkevlerinin açıldığı ilk sene içersinde gençleri halkevine çekmekte bazı zorluklar yaşanmıştır. Bu zorluğun aşılması için, bölge aydınları gazetelerde yayınladıkları yazılarıyla ve ayrıca il çevresinde bulunan okulları da bu yönde teşvik ederek sorun aşılmaya çalışılmıştır.

Edirne Halkevi'nde de görev almış olan M. Alp gençleri bu yönde teşvik etmek için şunları belirtmiştir:

“... Temiz halk kütlelerine güzel sanatların beyaz ışığını yaymak, kültür yolunda çalışmak ve Cumhuriyet Halk Fırkası'nın ideal maksatlarını anlatmak çok mühim ve esaslı gayelerdir.

Halkevinde en büyük yük bilhassa gençlere ve münevverlere verilmiştir. Bu asil kaynağın etrafına Cumhuriyetçi, Millici, İnkılâpçı ve devletçi gençlerin ve feragat sahibi münevverlerin gayet lüzumlu bir vatan ve halk borcudur...

Gidişattan veya herhangi sebeplerden memnun değil idiysek vatan ve halk sevgisiyle müteharrik olarak toplu ve sistemli bir gayretle işin talep ettiği samimiyet ve ciddiyete doğru bir yol açmakta biz gençlerin elimizde bulunmaktadır. Bunun için artık tereddüitten sıyrılmak ve ortaya açık alın, temiz emellerle atılmak zamanı gelmiştir. Bu çığır etrafında bütün gençleri ve münevverleri vazifeye davet ediyoruz:

Genç münevverler! Halkevindeki vazifelerinize koşunuz!”⁷⁸.

Edirne Halkevi, tüm faaliyetlerine halkın ilgisi ve desteğini çekmeye çalışmıştır. Dil, Edebiyat ve Tarih Kolu, Güzel Sanatlar Kolu, Müze ve Sergi Kolu, Spor Kolu, Sosyal Yardım

⁷⁷ Buç, 11 Nisan 1936.

⁷⁸ M. Alp, “Genç Münevverler”, **Edirne Postası**, 2 Mart 1933; Trakya'da yazarların bir bölümü, yerel gazete ve dergilerde, ayrıca bölgede yayımlanan halkevi dergilerinde isimlerini kısaltarak veya takma isimlerle yazılarını yazmışlardır. Bu nedenle bu kaynaklar aktarılırken yazarların kullandıkları isimler ve kısaltmalar kullanılmıştır.

Kolu, Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu, Kütüphane ve Yayın Kolu, Köycülük Kolu, Temsil Kolu, Müze ve Sergi kolları mevcut olanakları sonuna kadar zorlayarak faaliyetlerini sürdürmüştür.

Edirne Halkevi ve Trakya bölgesinde açılan diğer halkevleri için 1939 yılına kadar geçen ilk evreyi halkevleri için kuruluş evresi olarak nitelemek mümkündür. 1939 sonrası açılan halkodaları ve köy enstitüleri gibi kuruluşlar sayesinde ise, halkevi faaliyetlerinin daha da genişleyebilmesi olanağına kavuşulmuştur.

Edirne Halkevi, çeşitli meslek gruplarına mensup birçok kişiyi halkevi bünyesinde toplayarak çeşitli alanlarda görevler vermiştir. Edirne Halkevi'nin 1933 yılı itibariyle tüm şubelerindeki genel görünümü şu şekildedir:

Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi'nde, 13'ü Öğretmen, 8'i de diğer meslek gruplarından olmak üzere 8'i bayan 13 'ü erkek toplam 21 üyesi bulunmaktadır⁷⁹.

Temsil Şubesi'nde, 5'i Öğretmen, 1'i Tüccar, 5'i diğer meslek gruplarından olan 11 erkek üyesi bulunmakta ve bayan üyesi bulunmamaktadır⁸⁰.

Sosyal Yardım Şubesi'nde, 10'u Doktor, 38'i Öğretmen, 6'sı Tüccar, 5'i İşçi, 141'i değişik meslek gruplarından olan 15'i bayan, 185'i erkek toplam 200 üyesi bulunmaktadır⁸¹.

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nde, 28'i Öğretmen, 3'ü Tüccar, 1'i İşçi, 12'si diğer meslek gruplarından olmak üzere, 4'ü bayan, 40'ı erkek toplam 44 üyesi bulunmaktadır⁸².

Köycüler Şubesi'nde, 50'si Öğretmen, 7'si Tüccar, 4'ü Çiftçi, 7'si İşçi, 67'si diğer meslek gruplarından toplam 135 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır⁸³.

⁷⁹ Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülusalari, Hâkimiyeti Milliye Matbaası, Ankara, 1934, ss.82-83.

⁸⁰ A.g.e., ss.86-87.

⁸¹ A.g.e., ss.94-95.

⁸² A.g.e., ss.90-91.

⁸³ A.g.e., ss.98-99.

Müze ve Sergi Şubesi'nde, 9'u Öğretmen, 20'si diğer meslek gruplarından olan 3'ü bayan 26'sı erkek toplam 29 erkek üyesi bulunmaktadır⁸⁴.

Güzel Sanatlar Şubesi'nde, 1'i Doktor, 5'i Öğretmen, 1'i Çiftçi, 37'si İşçi, 25'i diğer meslek gruplarından olan 3'ü bayan, 66'sı erkek toplam 69 kayıtlı üyesi bulunmaktadır⁸⁵.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nde, 27'si Öğretmen, 10'u İşçi, 56'sı diğer meslek gruplarından olan 10'u bayan 83'ü erkek toplam 93 üyesi bulunmaktadır⁸⁶.

Spor Şubesi'nde, 1'i Doktor, 15'i Öğretmen, 4'ü Tüccar, 17'si İşçi, 6'sı diğer meslek gruplarından 4'ü bayan 39'ü erkek olmak üzere toplam 43 üyesi bulunmaktadır⁸⁷.

Tüm sayılar göz önüne alındığında Edirne Halkevi'nin 1933 yılı itibariyle tüm şubelerinin faaliyete geçmiş ve her şubesinin de kayıtlı üyesinin bulunduğu görülmektedir. Buna göre Edirne Halkevi'nin kayıtlı üye sayısı 645 kişi olmaktadır.

Edirne Halkevi'nin 1933 yılı itibariyle; düzenlediği genel halk toplantıları sayısı 134'tür. Bu toplantılarda bulunanların sayısı ise 50000 kişidir. Edirne Halkevi'nin bu yıl içinde düzenlemiş olduğu 30 konferans, 12 konser ve 70 temsil'e ise 25000 kişi katılmıştır. Edirne Halkevi'nin 1933 yılı içinde kütüphanesinde bulunan kitap sayısı 1347 iken, okunan kitap sayısı ise raporlara göre 4500 olmuştur⁸⁸.

Edirne Halkevi'nin 1934 yılına ilişkin faaliyet raporlarında üyelik durumu ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır⁸⁹.

Ancak üye sayılarına ilişkin olarak bir bilgi verilmiştir. Buna göre; 1934 yılı itibariyle Edirne Halkevi'ne kayıtlı 72'si bayan, 684'ü erkek olmak üzere toplam 786 üyesi bulunmaktadır⁹⁰.

⁸⁴ Halkevlerinin 1933 Senesi..., ss.102-103.

⁸⁵ A.g.e., ss.106-107.

⁸⁶ A.g.e., ss.110-111.

⁸⁷ A.g.e., ss.114-115.

⁸⁸ A.g.e., ss.120-121.

⁸⁹ Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülasaları, Ulus Basımevi, Ankara, 1935, ss.139-176.

⁹⁰ A.g.e., s.134.

Edirne Halkevi'nin faaliyetlerinin kolaylaşabilmesi ve genişleyebilmesi amacıyla merkeze bağlı olarak 3 Şubat 1934 tarihinde Uzunköprü Halkevi açılmıştır. Uzunköprü Halkevi, açıldığı ilk senesinde kayda değer bir başarı sergilemiştir. Uzunköprü Halkevi, bu yıl içerisinde Spor Şubesi, Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, Kütüphane ve Yayın Şubesi ve Köycüler şubesi faaliyette olmuştur⁹¹.

Bu şubelerin genel görünümü ise şu şekilde oluşmuştur:

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nde, 9'u Öğretmen, 17'si diğer meslek gruplarından olan 8'i bayan, 18'i erkek toplam 26 üyesi bulunmaktadır⁹².

Spor Şubesi'nde, 1'i Öğretmen, 158'i İşçi, 12'si diğer meslek gruplarından toplam 171 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır⁹³.

Köycüler Şubesi'nde, 4'ü Öğretmen, 5'i Tüccar, 239'u İşçi, 10'u diğer meslek gruplarından olan 1'i bayan, 257'si erkek toplam 258 üyesi bulunmaktadır⁹⁴.

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nde, 6'sı Öğretmen, 1'i Tüccar, 1'i İşçi, toplam 8 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır⁹⁵.

Uzunköprü Halkevi'nin bu dönem içinde şubelerinde görev alan önemli isimleri şunlardır:

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nde; Hasibe Hanım, Hami ve Mahmut Bey, Mehmet Salih Bey, Spor Şubesi'nde; Kazım, Ali, İsmail, Remzi Zeki ve Arif Beyler, Köycüler Şubesi'nde; Noter Şevki, Sofyalı Ali, Türk obasından Mehmet Salih Bey gibi ilçenin önde gelen isimleri görev yaparken Halkevi Başkanlığını Mahmut Arif Bey yürütmektedir⁹⁶.

⁹¹ **Edirne Postası**, 1 Mart 1934.

⁹² **Halkevlerinin 1934 Senesi...**, ss.172-173.

⁹³ **A.g.e.**, ss.160-161.

⁹⁴ **A.g.e.**, ss.184-185.

⁹⁵ **A.g.e.**, ss.178-179.

⁹⁶ **Edirne Postası**, 8 Mart 1934.

Uzunköprü Halkevi'nin 1934 yılındaki kayıtlı üye sayısı ise; 9'u bayan, 454'ü erkek olmak üzere toplam 463 kişi olmuştur⁹⁷.

1935 yılına gelindiğinde, Edirne Halkevi tüm şubeleriyle faaliyetlerine devam etmiştir. Halkevi başkanı olan Fatma Sevinç halkevi faaliyetlerine ilişkin olarak çeşitli dönemlerde toplantılar düzenlemiştir. Bu toplantılarda halkevinin muhtelif kollarının bütçeleri ve kolların güçlendirilmesi için yapılabilecekler tartışılmış ve karara bağlanmıştır⁹⁸.

1935 faaliyet raporlarında ise Edirne Halkevi'nin üyelik durumu ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir⁹⁹. Ancak il genelinde halkevinin tüm kollarının çalışmalarını sürdürdükleri görülmektedir.

Edirne Halkevi'nin bölgede yer alan en büyük yardımcısı konumundaki Uzunköprü Halkevi, şubelerinde görev yapan üyelerinin genel görünümü şu şekilde oluşmuştur:

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nde, 19'u Öğretmen, 8'i Tüccar, 3'ü İşçi, 5'i Çiftçi olan 8'i bayan, 27'si erkek toplam 35 üyesi bulunmaktadır¹⁰⁰.

Spor Şubesi'nde, 1'i Doktor, 2'si Öğretmen, 12'si Tüccar, 235'i İşçi, 17'si Çiftçi toplam 267 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır¹⁰¹.

Köycüler Şubesi'nde, 1'i Doktor, 1'i Avukat, 4'ü Öğretmen, 5'i Tüccar, 284'ü İşçi, 126'sı Çiftçi olan 1'i bayan, 420'si erkek toplam 421 üyesi bulunmaktadır¹⁰².

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nde, 6'sı Öğretmen, 3'i Tüccar, 3'i İşçi, toplam 12 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır¹⁰³.

⁹⁷ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.136.

⁹⁸ Buç, 11 I. Kanun 1935.

⁹⁹ Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülasaları, Ulus Basımevi, Ankara, 1936, ss.124-189.

¹⁰⁰ A.g.e., ss.168-169.

¹⁰¹ A.g.e., ss.152-153.

¹⁰² A.g.e., ss.184-185.

¹⁰³ A.g.e., ss.174-175.

Uzunköprü Halkevi Yönetim Kurulu, halkevi raporlarına göre bu yıl içerisinde 12 toplantı yapmış ve bu toplantılara 52 kişi gelmiştir. Halkevi komiteleri ise 42 toplantı yaparken 137 kişi bu toplantılara katılmıştır. Şubelerde yapılan 20 toplantıya ise 1162 kişi katılmıştır¹⁰⁴.

Uzunköprü Halkevi'nde bu yıl içerisinde verilen 2 temsile 3000 kişi, 2 sinema gösterisine 2000 kişi katılırken, düzenlenen 11 konferansa 650 kişi katılmıştır¹⁰⁵.

Uzunköprü Halkevi'nin düzenlediği 2 şölene ise 45 kişi katılmıştır¹⁰⁶. Uzunköprü Halkevi'nin kütüphanesinden ise 1169 kişi faydalanmıştır¹⁰⁷.

Edirne Halkevi, 1936'lı yıllara gelindiğinde bölgede bulunan en önemli sosyal ve kültürel kurum niteliğine bürünmüştür. Aydın ve halkın ortak faaliyet içinde bulunabildiği önemli bir kurum haline dönüşmüştür. Edirne Halkevi'nde de görev almış olan Kadri Oğuz halkevlerinin bölge için öneminden ve halk üzerindeki etkisinden bahsederken şunları söylemiştir:

*“...Halkevimizle diğer memleketlerin kültürel kurulları arasında bazı farklar vardır. Bir kere bizim halkevimiz diğer memleketlerdeki programlardan daha zengin programa sahiptir. Bizim halkevlerimiz geniş halk kitlelerini, gençliği ve hatta aydınlarımızı bile yetiştirmektedir...”*¹⁰⁸.

Edirne Halkevi'nin bölge halkı ve aydınının buluşma noktası haline gelmesi Trakya'nın gelişmesi ve kalkınması adına da çok önemlidir. Bu doğrultuda 1934 yılında kurulan Trakya Umumi Müfettişliği, Edirne Halkevi ve bölgede yer alan diğer halkevlerine her fırsatta destek vermiştir. Müfettişlik bu destekle birlikte halkevlerine önemli bir sorumlulukta yüklemiştir.

¹⁰⁴ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.198.

¹⁰⁵ A.g.e., ss.208-209.

¹⁰⁶ A.g.e., ss.218-219.

¹⁰⁷ A.g.e., ss.199-200.

¹⁰⁸ Kadri Oğuz, “Halkevlerimiz”, **Buç**, 29 Şubat 1936.

İbrahim Tali'den sonra Trakya Umumi Müfettişliğine getirilen Kazım Dirik Edirne Halkevini ziyaretinde şunları söylemiştir:

“...Milleti ve memleketi kurtararak büyük rejimi kuran Atatürk, coşan ve coşturan tükenmez bir kaynaktır. Bu tükenmez kaynağın tarih durdukça enerjisini kullanmak, fikir ve hareket kanallarına vermek işi de onun yılmaz arkadaşları ve yetiştirdiği çocuklara düşmektedir...”

Kazım Dirik, konuşmasının devamında Atatürk rejiminin güçlükleri nasıl yendiğini birleşme kaynağı olan halkevlerinin bu işe nasıl hız verdiklerini anlatmış bu sorumluluğun bilinciyle nasıl hareket edilmesi gerektiği üzerinde durmuştur¹⁰⁹.

Edirne Halkevi'ne kültürel sorumlulukların yanı sıra başka alanlarda da sorumluluklar verilmiştir. Trakya Umumi Müfettişliği Trakya'nın gelişmesi için oluşturduğu sağlık, ziraat, köy büroları, peynircilik, koza ve ipekçilik, hayvancılık, ağaçlandırma, balıkçılık, arıcılık, tavukçuluk, kredi kooperatifleri, konservecilik, ceza evi, kız enstitüsü gibi değişik alanlardaki faaliyetlerinde başta Edirne Halkevi olmak üzere bölge halkevlerine sorumluluklar yüklenmiştir¹¹⁰.

Edirne Halkevi'nin dışında merkeze bağlı olarak çalışmalarını yürüten diğer halkevleri 1932–1938 yılları arasında özellikle halkodaları ve köy enstitülerinin henüz açılmadığı düşünüldüğünde çalışmaları ile Edirne Halkevi'ne büyük kolaylıklar sağlamıştır. Bunların arasında en önemlisi Uzunköprü Halkevi'dir. Uzunköprü Halkevi faaliyetleri ile Edirne Halkevi'nin ulaşamadığı alanlara geziler ve diğer etkinliklerle ulaşmasını bilmiştir.

1937 yılına gelindiğinde Edirne Halkevi'nin çalışmalarına hız kazandırma çabası içine girdiği görülmektedir. Özellikle Vali Osman Şahinbaş'ın Edirne Halkevi'ne yönelik desteği halkevinin başarılı çalışmalar yapmasını sağlamıştır¹¹¹.

¹⁰⁹ **Ulus**, 26 Şubat 1936.

¹¹⁰ **A.g.g.**, 1 II. Kanun 1936.

¹¹¹ **Edirne Postası**, 13 Şubat 1937.

Edirne Halkevi, 1937 yılı itibariyle yoğun çalışmalar içine girmiştir. Bu yıl içerisinde 6 temsil, 10 konferans, 1 resim sergisi, 1 genel sergi, 47 köy gezisi düzenlenmiştir. Edirne Halkevi, bu yıl içerisinde 48 ders verirken 10 adette çeşitli meslek alanlarında kurs düzenlenmiştir. Halkevinde okunan kitap sayısı ise 25066 olmuştur¹¹².

Edirne Halkevi, bu yıl içerisinde bölgedeki diğer halkevlerinden daha sık köylere geziler düzenlemiştir. Özellikle köylere yapılan gezilerde köylünün ihtiyaçları halkevinin ilgili şubelerince karşılanarak çeşitli konferans ve müsamereler köylerde sergilenmiştir.

Uzunköprü Halkevi'nin de bu yıl içinde yoğun olarak çalıştığı görülmektedir. 1937 yılı itibariyle Uzunköprü Halkevi'nde; 4 temsil, 11 konferans, 2 spor gezisi, 2 köy gezisi düzenlenmiştir. Özellikle verilen derslere halkın çok büyük ilgisi olmuştur. Bu dönemde çeşitli alanlarda verilen 30 derse 28288 kişi katılmıştır. Bunun yanı sıra Edirne Halkevi Kütüphanesi'nde bulunan 606 kitaptan 2030 kişi yararlanmıştır. Uzunköprü Halkevi'nin üye sayısı ise 9'u kadın 477'si erkek olmak üzere 486 kişi olmuştur¹¹³.

Uzunköprü Halkevi'nin yanında Edirne ilçelerinde bu yıldan itibaren yeni halkevleri açılmaya başlamıştır. Bunlardan biri Keşan Halkevi'dir. Keşan Halkevi, 21 Şubat 1937 tarihinde gerçekleştirilen büyük bir törenle açılmıştır¹¹⁴. Keşan Halkevi kısa sürede teşkilatlanmasını sağlayarak Edirne Halkevi'nin çalışmalarının yaygınlaşmasında etkili olmuştur¹¹⁵.

Edirne Halkevi, 1939-1940'lı yıllara gelindiğinde halkodaları ve köy enstitülerinin açılmasının da etkisiyle faaliyetlerini daha da yaygınlaştırma olanağına kavuşmuştur. Edirne'de 14 II. Teşrin 1938'de açılan Çifteler Köy Enstitüsü, kısa bir süre içinde olsa faaliyet göstererek köylere öğretmen yetiştirmiştir. Bunun yanında Edirne'de kurulan bir diğer önemli kurum ise Köy Öğretmen Okulu olmuştur. Bu kurumlar Edirne ve çevresinin kültürel gelişimine önemli katkılar sağlamışlardır¹¹⁶.

¹¹² **Geçen Yıllarda Halkevleri Nasıl Çalıştı**, C.H.P. Genel Sekreterliği 1937 Yıldönümü Broşürü, ss.24-29.

¹¹³ **Gös. yer.**

¹¹⁴ **Edirne Postası**, 3 Mart 1937.

¹¹⁵ **A.g.g.**, 12 Mayıs 1937.

¹¹⁶ **Kepir'den Köylere**, Kepirtepe Köy Enstitüsü Broşürü, Lüleburgaz, 1944, s.8.

Edirne Halkevi'nin kuruluşundan 1939 yılları başlarına kadar geçen süreç, Cumhuriyetin 15. Yılında Edirne isimli eserde şu şekilde aktarılmıştır:

“Halkevimiz, 1932 senesinde teessüs etmiş olup imkân ve şeraitin müsaadesi nispetinde her kol üzerine düşen işi başarmak gayesi ile çalışmış ve hiç şüphesiz bütün kolların müşterek mesaisi ile Halkevimiz rejimin feyizli yollarında yürümüştür...

Geçen senelerde Halkevimiz Altıok mecmuasını çıkarmış ve bu mecmua 26'ncı sayısına kadar muntazaman devam etmiştir. Bundan başka düzgün ve zengin bir kütüphane ile çarşıda geniş bir okuma odası açılarak köylü ve şehirli halka okuma imkânları temin edilmiştir.

Diğer taraftan halkın müzik ve güzel sanatlar hakkındaki görüş ve duyularını yükseltmek emeli ile konserler, müzik dersleri verildiği, resim sergileri açıldığı gibi spor işleri ile de uğraşmıştır. Gösteri Kolu binlerce halkın iştirak ettiği temsiller vererek muhitteki tiyatro telakki ve kabiliyetlerini yükseltmeye çalışmıştır.

Köylü okuyup yazma bilmeyen halk için kurslar, halk mektepleri açılmış ve evimiz öğretmenlerinden bir kısmı hapishanelerde mahpuslara uzun zaman hocalık etmiştir.

Fakirlere ve muhtaç talebelere yardım edilmiştir.

Tarihi eserlerin keşfi, muhafazası, müzeye nakli için birçok mahallerde tetkikat yapılmıştır...

Sık sık köy gezileri tertip edilip köylü ziyaret edilmiş, inkılâbın, rejimin kutsiyeti köylüye anlatıldığı gibi Halkevinde de muntazam köylü geceleri tertip edilmiştir...”¹¹⁷.

Edirne Halkevi tüm bu faaliyetlerin yanında önemli ziyaretlerin yapıldığı bir merkez olmuştur. Bu ziyaretlerden biri 17 Ağustos 1939 yılında gerçekleşmiştir. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Trakya Manevraları vesilesiyle bulunduğu Edirne'de halkevine gelerek burada Cumhuriyet Halk Partisi önde gelenlerinin yanı sıra Edirne Halkevi üyeleriyle birlikte olmuştur. İsmet İnönü, Edirne Halkevi faaliyetleri hakkında halkevi üyelerinden bilgi aldıktan

¹¹⁷ Cumhuriyetin 15. Yılında Edir..., ss.47-48.

sonra müzik ve temsil kollarının çalışmaları ile ilgilenmiştir. İnönü, ziyaret sonrası İkinci Dünya Savaşı rüzgârlarının estiği bir ortamda şunları söylemiştir:

“Edirne’yi ziyaretimden çok memnunum. Güzel Edirne’imizi evvelki gelişimden daha iyi ve daha ilerlemiş buldum. Bütün memleket, Edirne’nin refahı ve terakkisi ile yakından alakadardır. Devlet Edirne’yi yükseltmek için hususi tedbirler aldı. Sivil ve askeri teşkilat, iyi semereler verdi. Gayr-ı askerilik kaldırıldığından beri tarihi şehir kendine yaraşan tabii manzarasını almaya başladı. Hayatımızın kıymetli hatıraları Edirne Ordu Karargâhında geçti. Edirne’nin mamur, temiz, kuvvetli olması, devletin siyasetinde ehemmiyetli bir noktadır. Edirnelilerin yurtlarının değerini iyi takdir etmelerini isterim. Kıymetli kabulünüze teşekkür ederim”¹¹⁸.

Edirne Halkevi, II. Dünya Savaşı ortamının getirdiği tüm zorluklara rağmen halkevi faaliyetlerini genişletmeye devam etmiştir. 1939 yılının Şubat ayında açılan Havza Halkevi ile birlikte Edirne’nin önemli ilçe merkezlerinin büyük bir bölümünde halkevleri çalışır duruma gelmiştir¹¹⁹.

1939 yılı içinde Edirne Halkevi’nin yaptığı tüm faaliyetleri, Edirne Halkevi dergisi “Edirne”de şu şekilde aktarılmıştır:

“Geçen senelerinin mesai devresi içinde evimizde 25 konser verilmiş olup hepsine 12500 dinleyici gelmiştir. Konserler umumiyet itibariyle rağbettedir.

Evimiz Orkestrasının daha zengin bir kadro ile çalışması temin edildiği takdirde bu sahada daha çok muvaffak olunacağı ve halkın bedii heyecanına hız ve gıda verileceği meydandadır.

Yine bu müddet zarfında verilen konferansların sayısı 15’tir...15 konferansa 12000 dinleyici bulunmuştur.

¹¹⁸ “Aydın Haberleri”, **Ülkü**, XIV\79 (Eylül, 1939), s.67.

¹¹⁹ **Edirne Postası**, 28 Şubat 1939.

Bu sene içinde okulların yardımı ile evimizde dördü okullar tarafından olmak üzere beş temsil verilmiştir... Beş temsilde 7000 seyirci bulunmuştur.

Ulusal bayramlar, bu müddet zarfında dört kez yapılmış ve bu bayrama 7500 arkadaş iştirak etmiştir.

Kurslar:

Bir sene zarfında evimizde bir dikiş nakış örgü kursu açıldı. Bu kurs mütehasıs bir öğretmen tarafından idare edilmiş olup 36 talebe bayan müstefid olmuşlardır.

Başkaca bir de suni çiçek kursu açılarak 150 kurs talebesi mütenevvi çiçekler yapmasını öğrenmişlerdir. Evimizde son zamanlarda da Ortaokulun üç sınıf dersleri üzerinden bir almanca kursu açılarak 94 talebe ders almıştır.

Sinema:

Bu geçen seneler zarfında yaptığımız teşebbüsler üzerine Halkevimizde Trakya Umumi Müfettişliği operatörleri tarafından 2 defa filmler gösterildi. Ve bu filmler 3000 kişi tarafından seyredildi.

Evimizde bu yıl bir de umumi toplantı yapıldı. 2000 kişilik kalabalığın iştiraki ile çok canlı geçen toplantıda Halkevleri Müfettişi Bay Behçet Kemal söz söylemiş ve orkestramız konser vermiştir.

Umumi Kongreler:

Geçen senelerde Evimizde birçok heyeti idare kongrelerinden başka umumi altı kongre yapılmıştır. Bunlardan dördü Tarım kredi kooperatifi biri partinin ve altıncısı da arıcılık kongresidir ki bu kongrelerde 500 kişi bulunmuştur.

Balolar çaylar:

...İçtimai Yardım şubemiz tarafından verilen balodan sonra Kültürspor tarafından da bir balo verilmiştir. Bu iki baloda 1100 kişi bulundu.

İhtifal:

Bu sene zarfında evimizde iki ihtifal yapılmış olup bunlara 4200 kişi iştirak etmiştir.

Bu sene zarfında evimizde verilen çay ziyafetine 260 kişi iştirak etti. Son aylar zarfında Halkevimizde beş düğün yapılmıştı ki bu düğünlere 1700 kişi iştirak etmiştir”¹²⁰.

1940 yılına gelindiğinde Edirne’de bulunan halkevleri arasında; İpsala, Havza, Keşan, Kırçasalih ve Uzunköprü halkevleri bulunmaktadır¹²¹.

1940’lı yıllarla birlikte Edirne ve çevresinde bulunan vilayet ve kaza merkezlerinde halkevi faaliyetlerinin etkinliğinin arttırılabilmesi için yeni halkevi binaları yapımına girişilmiştir. Bu alandaki ilk örnekler daha önceki yıllarda Kırklareli ili ve Babaeski, Biga ve Vize ilçelerinde yapılan çalışmalarda görülmüştür¹²².

Edirne’deki ilk örnek ise Uzunköprü ilçesinde yaşanmıştır. Uzunköprü Halkevi’nin yeri Cumhuriyet Halk Partisi tarafından hediye edilerek yapım işlerine girişilmiştir. Ayrıca Trakya genelinde bu faaliyetler yaygınlaştırılmıştır¹²³.

Edirne Halkevi çalışmalarına, verdikleri destekle Edirne valilerinin de etkisi olmuştur. Halkevinin yeni açıldığı dönemde; Özdemir Salim Bey, daha sonraki yıllarda Osman Şahinbaş, Ahmet Niyazi Mergen, Ferit Nomer gibi isimler halkevlerine olan desteklerini esirgememişlerdir¹²⁴.

¹²⁰ “Geçen Yıl İçinde Evimizin Muhtelif Faaliyetlerine Kısa Bir Bakış”, **Edirne**, S.1 (Mart, 1940), s.33.

¹²¹ **C.H.P. Halkevleri 1940**, Ulusal Matbaa, Ankara, 1940, ss.21–27.

¹²² “Bayındırlık Faaliyeti”, **Trakya Dergisi**, S.8 (Mart, 1937), s.27.

¹²³ **C.H.P. Edirne Vilayeti 1940 Kongresi Açılış Nutku ve Zabıtları**, Edirne, 1940, s.10.

¹²⁴ Edirne’de görev almış valiler için bkz. Osman Nuri Peremeci, **a.g.e.**, ss.341-342.

1944 yılı sonu 1945 yılı başlarında Edirne ve tüm Trakya’da halkevi faaliyetlerinin yayıldığı görülmektedir. En küçük ilçelerde bile halkevlerinin açılmasının yanında hemen hemen tüm kazalarda halkodaları bulunmaktadır. 1945 yılı itibariyle Edirne ili ve ilçelerinde bulunan 8 halkevi ve 24 halkodasının genel görünümü aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur¹²⁵.

MERKEZ İLÇESİ	EDİRNE HALKEVİ, HAVSA HALKEVİ, LALAPAŞA HALKEVİ, SIRP SINDIĞI HALKODASI, SÜLEOĞLU HALKODASI, DAYAKADIN HALKODASI, HASKÖY HALKODASI, OĞULPAŞA HALKODASI, TATARLAR HALKODASI.
İPSALA	İPSALA HALKEVİ, İBRİKTEPE HALKODASI.
KEŞAN	KEŞAN HALKEVİ, ENEZ HALKODASI, MECİDİYE HALKODASI, YERLİSU HALKODASI, BEĞENDİK HALKODASI, PAŞAYİĞİT HALKODASI, YENİMUHACİR HALKODASI.
MERİÇ	MERİÇ HALKEVİ, KÜPLÜ HALKODASI, SUBAŞI HALKODASI.
UZUNKÖPRÜ	UZUNKÖPRÜ HALKEVİ, KIRCASALİH HALKEVİ, MAKSUTLU HALKODASI, ÖMERBEY HALKODASI, ASLIHAN HALKODASI, BALABAN HALKODASI, BAYRAMLI HALKODASI, HARMANLI HALKODASI, KURTBEY HALKODASI, MANDIRA HALKODASI, YENİKÖY HALKODASI.

1946 yılı başlarından itibaren muhalefet baskısının oluşmaya başlaması ve birçok mali zorluğa rağmen il genelinde faaliyet gösteren 8 halkevi faaliyetlerine devam etmiştir. Bunun yanında Edirne’de 12 halkodası daha açılmaya karar verilmiştir¹²⁶.

Her ne kadar 12 halkodası daha açılması planlansa da bu sayı 11 olmuştur. 24 olan halkodası sayısı ise 35’e çıkmıştır. Bu halkevi ve halkodalarının büyük bir bölümü halkevleri faaliyetlerinin durduğu 1951 yılı sonlarına kadar varlıklarını korumuşlardır¹²⁷.

¹²⁵ C.H.P. Halkevleri ve Halkodalarının Yurt İçinde Dağılımları 1945, Ankara, 1945, ss.25–26.

¹²⁶ Edirne Postası, 20 Şubat 1946.

¹²⁷ C.H.P. 16. Yıldönümünde Halkevi ve Halkodaları, Ankara, 1948, s.25.

II. Dünya Savaşı sonrası iç ve dış siyasi gelişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan çok partili hayata geçme süreci, halkevlerine olan bakış açısını da değiştirmiştir. Edirne ve Trakya'nın diğer illerinde teşkilatlanan Millet Partisi ve Demokrat Parti halkevlerini Cumhuriyet Halk Partisi'nin bir uzantısı olarak görmesi, muhalefet cephesini halkevleri üzerine kaydırmıştır. Halkevlerinin yaptığı diğer faaliyetler göz ardı edilerek kurumlar yıpratılmıştır.

Bunun en güzel örneklerinden biri, Demokrat ve Millet Partililerin Edirne Halkevi'nde 10 Kasım 1948 tarihinde düzenlenen Atatürk'ü Anma törenine katılmayarak halkevi hareketleri ve parti-halkevi bütünleşmesine tepki göstermeleri olmuştur¹²⁸.

Edirne ve Türkiye genelinde de yavaş yavaş filizlenen bu cepheleşme halkevi faaliyetlerinin giderek duraksamasına yol açmıştır. Ancak bölgedeki halkevi faaliyetleri Demokrat Parti'nin iktidar olduğu döneme kadar sürebilmiştir. Demokrat Parti'nin halkevleri ile ilgili 5830 sayılı yasa¹²⁹ tasarısını meclisten geçirmesi ile birlikte halkevleri faaliyetleri durma noktasına gelmiştir. Her ne kadar halkevleri kendi finansman kaynaklarını kendi yaratma çabası içersine girse de başarı sağlanamamıştır.

Edirne Halkevi, 1932 yılından halkevi faaliyetlerinin durduğu 1951 yılı sonlarına kadar Dil, Edebiyat ve Tarih Kolu, Güzel Sanatlar Kolu, Müze ve Sergi Kolu, Spor Kolu, Sosyal Yardım Kolu, Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu, Kütüphane ve Yayın Kolu, Köycülük Kolu, Temsil Kolu, Müze ve Sergi kollarının tümünde çalışmalarını sürdürebilmeyi başarmıştır.

¹²⁸ **Edirne Postası**, 13 Kasım 1948.

¹²⁹ Bu yasaya göre;

- 1- Devlet kurumları ile yerel yönetimler ya da dernekler tarafından bedelsiz olarak bir siyasi partiye devredilen taşınmazların eski sahiplerine iade edilmesini,
- 2- Halk tarafından yapılan bağışlar ya da bedensel yardımlarla vücuda getirilen ve halkevi olarak kullanılan binalardan bir partiye tescilli olanların devlet adına tescil edilmesini,
- 3- Siyasi partilere devredilen taşınmazlardan arsalar üzerinde bu siyasi partiler tarafından bina inşa edilmiş ise, bunların değerlerin mahkemece tespitini, eski arsa sahipleri ile binayı yapan siyasi partilerin hisseleri oranında haklarının tapuya tescilini,
- 4- Bir bedel ödemek sureti ile bir siyasi partiye, temlik edilen taşınmazların evvelce tapuda gösterilen bedel bu partiye iade edilmek suretiyle eski sahipleri adına düzeltilerek tescilini,
- 5- Bir siyasi parti tarafından kullanılmakta iken bu yasa ile iade zorunluluğu getirilen taşınmazların ihbar tarihinden itibaren tahliye ve teslim edilmemesi halinde bir hafta içinde en büyük mülkiye amirliğince tahliyelerinin sağlanmasını,
- 6- Devlete geçen halkevleri ve halkodaları içindeki eşyalarında yeni sahiplerinin mülkiyetine geçeceğini görmüştür, Orhan Özacun, **a.g.e.**, ss. 11-13.

Edirne ili dâhilinde 8 ilçede açılan halkevlerinin yanı sıra her ilçede köylere varıncaya kadar 35 halkodası açılmış ve tüm çalışmalar il genelinde ve Kırklareli ve Tekirdağ'da bulunan diğer kurumlarla da ortak olarak yürütülmüştür.

Edirne Halkevi'nde bölgenin önemli aydınları görev almıştır. Bunlar arasında, Ziya Somar, Şefik Türkdogan, Osman Nuri Peremeci, Çetin İsbaha, Mehmet Uluğ Turanlıoğlu, İsmail Hakkı Kutkam, Vasfi Çobanoğlu, Ruhi Günalp, Nihat Som Yarkın gibi çoğunluğu öğretmen olan şahıslar yer almaktadır.

Edirne Halkevi Başkanlığına seçilen şahıslar hakkında ise toplu olarak hiçbir yerde bilgi bulunmamaktadır. Ancak dönem içinde gazetelerde yer alan halkevi haberleri içerisinde başkanlarla ilgili olarak bilgi bulabilmek mümkündür. Edirne Halkevi Başkanı sıfatıyla gazetelerde ismi geçen ilk şahıs İbrahim Akıncıoğlu'dur¹³⁰. İbrahim Akıncıoğlu'dan sonra ismi geçen ikinci şahıs Fatma Sevinç'tir¹³¹. Bundan sonraki ilk bilgi halkevlerinin altıncı yıl kutlamaları nedeniyle genel merkeze verilen bilgide görülmektedir. Buna göre 23 Şubat 1937 yılı itibariyle Edirne Halkevi Başkanı, S.Kutlu'dur¹³². Ondan sonra Halkevi Başkanlığına 1941 yılı başında Doktor İsmail Hakkı Kutkam'ın Cumhuriyet Halk Partisi Edirne Vilayet Kongresi sonrası seçildiği görülmektedir¹³³. 1944 yılı itibariyle ise Doktor Sezai Konukgil'in Halkevi Başkanlığını yürüttüğü anlaşılmaktadır¹³⁴. 1946 yılında halkevlerinin 14. yıldönümü törenlerinde Edirne Halkevi Başkanı sıfatıyla Cemal Gökçe'nin bulunduğu anlaşılmaktadır¹³⁵. Halkevi Başkanlığı ile ilgili olarak son bilgi ise 1948 yılında görülmektedir. Buna göre Edirne Halkevi Başkanlığı'na Edirne Lisesi Müdürü Cemal Gökçe bir kez daha seçilmiştir. Halkevi başkanlıklarının genel itibariyle iki sene için yapıldığı göz önünde bulundurulursa Edirne Halkevi Bakanı olarak görev almış son kişinin büyük bir ihtimalle Cemal Gökçe olduğu tahmin edilebilir¹³⁶.

Edirne Halkevi'nde Memur, İşçi, Öğrenci, Doktor, Mühendis, Çiftçi gibi toplumun her kesiminden insan görev alabilmiştir. Bu açıdan Edirne Halkevi halk-aydın arasındaki uyumun

¹³⁰ **Milli Gazete**, 12 Ekim 1933.

¹³¹ **Buç** 11 II. Kanun 1935.

¹³² **Kızılay**, 23 Şubat 1937.

¹³³ **Edirne Postası**, 1 Ocak 1941.

¹³⁴ **A.g.g.**, 24 Şubat 1944.

¹³⁵ "Halkevlerimiz 14 Yaşında", **Köy Postası**, S.22 (10 Ocak, 1946), s.7.

¹³⁶ **Edirne Postası**, 25 Şubat 1948.

sağlanabilmesi adına da önemli bir katkı sağlamıştır. Bunun yanında Edirne Halkevi Atatürk İlke ve İnkılâplarının halka benimsetilmesi ve halkın kültürel zenginliğinin arttırılması açısından da oldukça önemli işler yapmıştır.

B-KIRKLARELİ HALKEVİ'NİN KURULUŞ VE GELİŞİM SÜRECİ

Kırklareli Halkevi, Kırklareli Türk Ocağı'nın kapatılması sonrası kurumun sosyal ve kültürel hayatta yürüttüğü tüm sorumlulukları üzerine alarak ortaya çıkmıştır. Kırklareli Türk Ocağı Osmanlı devletinde Türkçü akımların etkisinin yoğunlaştığı bir dönemde kurulmuştur. Halkevi Başkanlığı'nı uzunca bir sürede yürütmüş olan Ali Rıza Dursunkaya, o günleri ve Türk Ocakları'nın kurulmasındaki etkileri şu şekilde aktarmıştır:

“...Yüzyıllarca süren bu ihmal, Türk unsurunu Maarif, Sanat, Edebiyat sahalarında da birçok yabancı tesirler altında bırakmış, adeta milli benliği namına nesi varsa erimiş, gitmişti.

Türküm, demek bir cinayetti bir hakaretti.

Saray böyle düşünüyordu, medrese böyle düşünüyordu, münevver geçinen birçok Türk böyle düşünüyordu.

Türkün yaşadığı hayat milli bir hayat değildi. Millet olarak değil dini bir zümrenin tahakkümü altında bir cemaat hayatı içinde sürüklenip gidiyordu. Buna mukabil Avrupa'dan esen inkılâp rüzgârlarının milli cereyanlar ufuklarımız üzerinde dolaşıyor, içimizde yaşayan diğer unsurlar milli bir tesanütle her sahada yükselip gidiyordu... Çürüyen bir hayatın yerine yeni bir medeniyet kurmanın zamanı gelmişti. Ve bunu kurulacak yeni bir mabet yapacaktı. Bu mabetten parlayacak bir meşale ile Türk milleti aydınlatılacak, skolâstik bir cemiyet hayatı yerine garpçı, inkılâpçı, milliyetçi bir fikir cereyanı yaratılacaktı.

*16 Mart 1328'de böyle bir zaruretin böyle milli bir ihtiyacın vazifesi olarak Türk Ocağı resmen teşekkül etmiş ve milli iman ve aşk sahibi olan gençlerle dolan ocaklar Türk yurdunun hemen her tarafında kurulmaya başlamıştı...*¹³⁷.

Kırklareli Halkevi kurulmadan önce Kırklareli Türk Ocağı bölgenin sosyal ve kültürel anlamda gelişmesinde önemli vazifeler yapmıştır. Ali Rıza Dursunkaya, Kırklareli Türk Ocağı'nın cumhuriyetin getirdiği inkılâpların bölgede yayılmasındaki etkisinden ve karşılaşılan zorluklardan bahsederken şunlara değinmiştir:

"...İlimizde Türk Ocağı içtimai inkılâplarımızı yaymakta en büyük hizmeti görmüştür.

*Aile toplantıları, konferanslar, Harf İnkılâbı'ndan sonra okuma, yazma kursları, konserler, sahne hayatı, spor hareketleri orada başlamış eski zihniyet ve taassup onun eşğine kadar geldiği kapısından dışlerini sırttığı halde içeri girememiştir...*¹³⁸.

Ali Rıza Dursunkaya'nın üzerinde durduğu gerici zihniyet her ne kadar Türk Ocağı'nın işlevinde bir sorun meydana çıkarmış olmasa da Türk Ocakları'nın siyaset yapılan kurumlar olmasını engelleyememiştir. Mustafa Kemal'in Kırklareli ve Kırklareli Türk Ocağı'nı ziyareti Türk Ocakları ile ilgili tartışmaların yapıldığı bir dönemde gerçekleşmiştir.

Ali Rıza Dursunkaya, aynı makalesinde ve bir diğer makalesinde Atatürk'ün Kırklareli ve Kırklareli Türk Ocağı'na yaptığı ziyaret üzerinde durmuştur. Dursunkaya, bu ziyareti ve sonrası yaşananları şu şekilde aktarmıştır:

"...O gün; Kırklareli münevverleri için tam bir kültür imtihanı geçirdiğimiz ve hatırasını ebediyen unutmayacağımız bir gün olmuştu. Ocak, kadın, erkek yüzlerce halk ile dolmuştu.

¹³⁷ Ali Rıza Dursunkaya, "Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik-20", **Trakya'da Yeşilyurt**, 10 Haziran 1947.

¹³⁸ Ali Rıza Dursunkaya, "Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik-21", **a.g.g.**, 13 Haziran 1947.

Atatürk halkın arasına oturmuş, hayırlı bir işe ve yeni bir kültür inkılâbına karar vermiş olmaktan doğan neşe ile bize sualler soruyordu.

Ebedi Şefin bu seyahatten dönüşte Türk Ocaklarının Halkevlerine iltihakı kararı verilmiştir.

Atatürk, Ankara'ya dönüşünde Hâkimiyeti Milliye gazetesine verdiği beyanatta:

(Memleketin ve milletin içerden ve dışardan gelebilecek tehlikelere karşı masuniyeti için bütün milliyetçi, cumhuriyetçi kuvvetlerin bir yerde toplanması lazımdır.

Teessüsü tarihinden beri ilmi sahada halkçılık ve milliyetçilik akidelerini neşir ve tamime sadakatle ve inanla çalışan ve bu yolda memnuniyeti mucip hizmetleri saik etmiş olan Türk Ocakları aynı esasları siyasi ve tatbiki sahada tahakkuk ettiren fırkamla bütün manası ile yekvücut olarak çalışmalarını münasip gördüm. Bu kararım ise milli müessese hakkında duyduğum itimat ve emniyetin ifadesidir. Aynı cinsten olan kuvvetler müşterek gaye yolunda birleşmelidir)"¹³⁹.

Mustafa Kemal'in Kırklareli Türk Ocağı'nda halkla tartıştığı konulardan biri ocakların siyasetle ilişkileri olmuştur. Mustafa Kemal'in Türk Ocakları ile ilgili aldığı kararda burada yapılan tartışmaların etkisinin varlığını da kabul etmek gerekir. Kırklareli Türk Ocağı'nda yaşananlar ile ilgili olarak Ali Rıza Dursunkaya şu bilgileri vermektedir:

"...Gazi Hazretleri ve maiyetindeki zevat geceyi hususi vagonlarında geçirmişlerdir. Ertesi günü saat 14.30'da Türk Ocağına Teşrif edeceği haberini alan bütün halk yollara dizilmiş, halaskarlarını görmek, onu doya doya seyretmek için tehacüm göstermişlerdir.

Gazi Hazretleri ocakta inerek kadın, erkek bini müteceviz halk arasında oturarak çok yüksek bir hasbıhalde bulunmuşlardır. (Bu hasbıhal ocaklar siyasetle iştilgal etmeli mi, etmemeli mi? Mevzuu üzerinde idi. Pek çoğu etmemelidir dediler. Ocak Reisi Muharrir Ali

¹³⁹ Ali Rıza Dursunkaya, "Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik-21", **Trakya'da Yeşilyurt**, 13 Haziran 1947.

Rıza etmelidir cevabını verdi. Ne için etmemeli ne için etmeli sualine de Rıza'nın verdiği cevaplar gazi hazretlerinin takdirine mucip olmuştur)

Bilhassa aziz halaskarımız ocakların, fikir içtimaiyat hususlarında uhdelere düşen vazifeleri ve milli siyaset için mücadele ile muvazzaf olduklarını izah buyurmuş, ocaklılara birçok mevzular üzerinde sualler irad ve bunların cevaplarını tarihe istinat ettirerek müdellel bir surette izah buyurmuşlardır”¹⁴⁰.

Kırklareli Türk Ocağı, Ali Rıza Dursunkaya'nın belirttiğine göre 10 Nisan 1931 tarihinde gerçekleştirilen Olağanüstü Ocak Kurultayı sonrası kapatılmıştır. Kırklareli Türk Ocağı bu tarihten itibaren Cumhuriyet Halk partisine devredilmiştir¹⁴¹.

19 Şubat 1932'de yurt genelinde halkevlerinin kurulması ile birlikte Kırklareli Halkevi'nin oluşturulması için Kırklareli Türk Ocağı'ndan devredilenler kullanılmıştır. Kırklareli Halkevi, ilk açılan halkevleri arasında bulunmaktadır. Ancak halkevinin tüm kollarında faaliyet gösterememesi ilk açılan halkevleri arasında isminin yer almamasına yol açmıştır. Kırklareli Halkevi, Türk ocağı'nın içtimai ve kültürel hizmetleri üzerine alarak faaliyetlerine bu şekilde başlamıştır.

19 Şubat 1932'de ilk olarak 14 halkevi açılmıştır. Ancak bu sayı her kolda tam teşekküllü olarak faaliyet gösteren halkevleri için geçerli olan bir sayıdır. Hâlbuki 19 Şubat 1932 sonrası Türkiye'nin hemen her bölgesinde halkevleri kurulmaya başlanmıştır.

Kırklareli Halkevi de 19 Şubat 1932 sonrası kurulan halkevleri arasındadır. Kırklareli Halkevi ilk kuruluş yıllarında üç şubede faaliyet gösterebilmiştir. Spor, Kütüphane ve Müzik kolunun Bando takımı etkin olabilmektedir. Kırklareli halkevi, mevcut olanaklarını sonuna kadar kullanarak yıldan yıla büyük gelişme göstermiştir¹⁴².

¹⁴⁰ Ali Rıza Dursunkaya, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik-24”, **Trakya'da Yeşilyurt**, 11 Temmuz 1947.

¹⁴¹ Ali Rıza Dursunkaya, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik-22”, **a.g.g.**, 4 Temmuz 1947.

¹⁴² Ali Rıza Dursunkaya, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik-27”, **a.g.g.**, 15 Ağustos 1947.

Kırklareli Halkevi, kuruluşundan itibaren kısa sürede önemli gelişme kaydetmiştir. Kırklareli Halkevi'nin 1932 yılından 1939 yılına kadar olan dönemi incelendiğinde; bu dönemi halkevinin kurulma evresi olarak nitelemek mümkündür. Halkevi bu dönemde çeşitli meslek grupları içerisinde pek çok kişiyi halkevi çatısı altında toplamayı başarmış bu insanlara çeşitli alanlarda görevler vermiştir. Kırklareli Halkevi'nin 1933 yılı itibariyle genel görünümü şu şekilde oluşmuştur:

Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi'nde, 2'si Öğretmen, 1'i Çiftçi, 11'i de diğer meslek gruplarından olan toplam 14 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi ise bulunmamaktadır¹⁴³.

Temsil Şubesi'nde, 1'i Avukat, 5'i Öğretmen, 6'sı Tüccar, 3'i İşçi, 1'i diğer meslek gruplarından olan 5'i bayan 23'si erkek olmak üzere toplam 28 üyesi bulunmaktadır¹⁴⁴.

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nde, 37 değişik meslek gruplarından olan toplam 37 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi ise bulunmamaktadır¹⁴⁵.

Sosyal Yardım Şubesi'nin, raporlara göre henüz kayıtlı üyesi bulunmamaktadır¹⁴⁶.

Köycüler Şubesi'nde, 5'i Öğretmen, 39'u Çiftçi, 12'si diğer meslek gruplarından toplam 56 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır¹⁴⁷.

Müze ve Sergi Şubesi'nin, raporlara göre henüz kayıtlı üyesi bulunmamaktadır¹⁴⁸.

Güzel Sanatlar Şubesi'nde, 11'i de Öğretmen olan 4'ü bayan, 7'si erkek toplam 11 kayıtlı üyesi bulunmaktadır¹⁴⁹.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin, raporlara göre henüz kayıtlı üyesi bulunmamaktadır¹⁵⁰.

¹⁴³ Halkevlerinin 1933 Senesi ..., ss.84-85.

¹⁴⁴ A.g.e., ss.88-89.

¹⁴⁵ A.g.e., ss.96-97.

¹⁴⁶ A.g.e., ss.97-98.

¹⁴⁷ A.g.e., ss.100-101.

¹⁴⁸ A.g.e., ss.102-103.

¹⁴⁹ A.g.e., ss.107-108.

Spor Şubesi'nde, 17'si Öğretmen, 9'u Tüccar, 152'si Çiftçi, 8'i İşçi, 12'si Güzel Sanatlarla uğraşan, 129'u diğer meslek gruplarından 14'ü bayan 313'ü erkek olmak üzere toplam 327 üyesi bulunmaktadır¹⁵¹.

Tüm sayılar göz önüne alındığında Kırklareli Halkevi'nin 1933 yılı itibariyle, Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi, Temsil Şubesi, Kütüphane ve Neşriyat Şubesi, Köycüler Şubesi, Güzel Sanatlar Şubesi ve Spor Şubesi'nde faaliyetlerin olduğu görülmektedir. Halkevinin İçtimai Yardım Şubesi, Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, Müze ve Sergi Şubesi ise henüz faaliyete geçememiştir. Buna göre Kırklareli Halkevi'nin kayıtlı toplam üye sayısı 473 kişi olmaktadır.

Kırklareli Halkevi'nin 1933 yılı itibariyle kaç kere toplantı yaptığı merkeze bildirilmemiştir. Halkevinin bir sene içinde düzenlemiş olduğu konferans, konser ve temsillerde ise 11 400 kişi bulunmuştur. Halkevinin bu dönemde kütüphanesinde bulunan kitap sayısı 650, okunan kitap sayısı ise 3750'dir¹⁵².

1934 yılına ait raporlarda, Kırklareli Halkevi üyelerinin meslek alanlarına göre dağılımına ait her hangi bir bilgi bulunmamaktadır¹⁵³.

Ancak bu yıl içersindeki kayıtlı üye sayısı hakkında bilgi verilmiştir. Kırklareli Halkevi'nin, 1934 yılı itibariyle üye sayısında herhangi bir değişiklik görülmemektedir. Kırklareli Halkevi bu dönemde 79'u bayan, 394'ü erkek olmak üzere toplam 473 üyesi bulunmaktadır¹⁵⁴.

1935 yılına gelindiğinde, Kırklareli Halkevi şubeleri şu şekilde oluşmuştur:

Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi'nde, 8'si Öğretmen, 1'i Avukat, 2'si Tüccar, 13'ü de diğer meslek gruplarından olan 6'sı bayan 18'i erkek toplam 24 erkek üyesi bulunmaktadır¹⁵⁵.

¹⁵⁰ Halkevlerinin 1933 Senesi ..., ss.110-111.

¹⁵¹ A.g.e., ss.116-117.

¹⁵² A.g.e., ss.122-123.

¹⁵³ Halkevlerinin 1934 Senesi ..., ss.140-199.

¹⁵⁴ A.g.e., ss.135.

¹⁵⁵ Halkevlerinin 1935 Senesi..., ss.126-127.

Güzel Sanatlar Şubesi'nde, 2'si Doktor, 10'u Öğretmen, 4'ü Tüccar, 3'ü Çiftçi, 28'i diğer meslek gruplarından 5'i bayan, 42'si erkek toplam 47 üyesi bulunmaktadır¹⁵⁶.

Temsil Şubesi'nde, 12'si Tüccar, 3'ü İşçi, 5'i güzel sanatlarla uğraşan, 10'u diğer meslek gruplarından olan 2'si bayan 28'i erkek olmak üzere 30 üyesi bulunmaktadır¹⁵⁷.

Spor Şubesi'nde, 2'si Doktor, 5'i Öğretmen, 11'i Tüccar, 12'si Çiftçi, 40'ı diğer meslek gruplarından toplam 70 erkek üyesi bulunmakta, bayan üyesi bulunmamaktadır¹⁵⁸.

Sosyal Yardım Şubesi'nde, 1'i Avukat, 2'si Doktor, 1'i Tüccar ve 1'i diğer meslek gruplarından olan toplam 5 erkek üyesi bulunmakta, bayan üyesi bulunmamaktadır¹⁵⁹.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin, raporlara göre henüz kayıtlı üyesi bulunmamaktadır¹⁶⁰.

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nde, 1'i Öğretmen, 2'si Tüccar ve 1 kişi de diğer meslek gruplarından olmak üzere toplam 4 erkek üyesi bulunmakta, bayan üyesi bulunmamaktadır¹⁶¹.

Köycüler Şubesi'nde, 1'i Avukat, 2'si Doktor, 30'u Öğretmen, 3'ü Tüccar, 13'ü Çiftçi ve 6'sı diğer meslek gruplarından oluşan 55 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır¹⁶².

Müze ve Sergi Şubesi'nin, raporlara göre henüz kayıtlı üyesi bulunmamaktadır¹⁶³.

Kırklareli Halkevi 1935 yılına gelindiğinde, Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi, Temsil Şubesi, Kütüphane ve Neşriyat Şubesi, Köycüler Şubesi, Sosyal Yardım Şubesi, Güzel Sanatlar Şubesi ve Spor Şubesi'nde faaliyetlerin olduğu görülmektedir. Halkevinin Halk

¹⁵⁶ Halkevlerinin 1935 Senesi..., ss.134-135

¹⁵⁷ A.g.e., ss.142-143.

¹⁵⁸ A.g.e., ss.150-151.

¹⁵⁹ A.g.e., ss.158-159.

¹⁶⁰ A.g.e., ss.166-167.

¹⁶¹ A.g.e., ss.174-175.

¹⁶² A.g.e., ss.182-183.

¹⁶³ A.g.e., ss.190-191.

Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, Müze ve Sergi Şubesi'nin ise henüz faaliyete geçemediğini görülmektedir. Buna göre Kırklareli Halkevi'nin kayıtlı üye sayısı 235 kişidir.

Kırklareli Halkevi'nin 1935 yılı itibariyle; halkevi komiteleri 121 toplantı düzenlemiş ve bu toplantılara 296 kişi gelmiştir. Şubeler ise 68 toplantı düzenlemiş, bu toplantılara ise 1164 kişi gelmiştir¹⁶⁴.

Halkevi Kütüphanesindeki kitap sayısı biraz artış göstererek 407 olmuş, bir yıl içinde okunan kitap sayısı ise 1666 olmuştur¹⁶⁵.

Kırklareli Halkevi bu dönemde 7 temsil vermiş ve bu temsillere 4550 kişi gelmiştir. Halkevinin verdiği konferansların sayısı 50'dir. Bu konferanslara 12 400 kişi katılmıştır. Halkevinin genel anlamda yaptığı toplantıların sayısı 35'tir. Bu toplantılara gelenlerin sayısı ise 6109 kişidir¹⁶⁶.

Kırklareli Halkevi 1935 yılı içinde 5 Balo düzenlemiş ve bu balolara 2000 kişi gelmiştir. 8 şölen düzenlenirken 370 kişi bu şölenlere katılmıştır. Halkevinde bundan başka nikâh ve nişan törenleri de yapılmıştır. Bu dönemde 5 tören yapılırken 400 kişi bu törenlere gelmiştir¹⁶⁷.

Kırklareli Halkevi, 6 gezi düzenlemiş ve 180 kişi bu gezilere katılmıştır¹⁶⁸. Halkevi bundan başka bu yıl içinde bilgilendirme mahiyetinde 50 ders düzenlemiş ve bu derslere 1500 kişi katılmıştır¹⁶⁹.

Kırklareli Halkevinin yanı sıra ona bağlı olarak çalışmalarını yürüten ildeki diğer halkevleri de 1932- 1938 yılları arasında Kırklareli Halkevine çalışmaları ile büyük kolaylık sağlamıştır. Bunlar arasında en önemlisi Lüleburgaz Halkevidir. Lüleburgaz Halkevi faaliyetleri ile Kırklareli Halkevi'nin ulaşamadığı bölgelere halkevi faaliyetlerini götürerek bu boşluğu doldurmayı bilmiştir.

¹⁶⁴ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.197.

¹⁶⁵ A.g.e., s.199-200; C.H.P. Halkevleri 1932-1935..., s.106.

¹⁶⁶ Halkevlerinin 1935 Senesi..., ss.206-207.

¹⁶⁷ A.g.e., ss.216-217.

¹⁶⁸ A.g.e., ss.226-227.

¹⁶⁹ A.g.e., ss.236-237.

Lüleburgaz Halkevi, 1937 yılı itibariyle; 2 temsil, 4 konferans, 2 spor gezisi yapmış ve çeşitli konularda halka 30 ders vermiştir. Bu derslere halkın büyük ilgisi olmuş 8135 kişi bu dersleri takip etmiştir. Lüleburgaz Halkevi'nde bu dönemde toplam 120 üye bulunmaktadır. Bunların 1'i kadın 119'u erkek üyelerdir¹⁷⁰.

Kırklareli Halkevi, diğer halkevlerinin aracılığı ile faaliyet sahasını genişletme imkânını yakalamıştır. Kırklareli Halkevi, 1936 yılları sonları 1937 yılları başlarında tüm şubeleriyle aktif şekilde faaliyetlerini sürdürmüştür. Kırklareli Halkevi bu dönemden sonra faaliyetlerine daha da işlerlik kazandırma adına yeni halkevi binası yapımını hızlandırmış, ilçe düzeyinde yeni halkevleri kurulması yolunda önemli adımlar atmıştır(bkz. Ek-6).

Bu dönem açılması planlanan halkevleri arasında Demirköy, Kaynarca, Mandıra, Pehlivanköy, Pınarhisar ve Üsküp Halkevi bulunmaktadır¹⁷¹.

Kırklareli Halkevi, kuruluşundan 1936 yılının sonlarına kadar olan dönemde her ne kadar bazı şubelerin çalışmalarında aksaklıklar görülmüş olsa da bu yıldan itibaren tüm şubeler aktif bir şekilde çalışır duruma gelmiş bir anlamda halkevi teşkilat yapısını bütünüyle tamamlamıştır.

Yıldan yıla yükselen bir gayretle çalışan Kırklareli Halkevi, özellikle Trakya Umumi Müfettişliği ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin katkılarıyla kısa sürede hızla gelişme imkânını yakalamıştır.

Bu dönemde Trakya Umumi Müfettişi olan İbrahim Tali Bey, halkevini pek çok kez ziyaret etmiştir. İbrahim Tali, halkevinin faaliyetleriyle yakından alakadar olarak desteğini hiçbir zaman esirgememiştir.

Kırklareli Halkevi, bilhassa yeni halkevi binası yapıldıktan sonra çalışmalarını daha rahat yapma ve faaliyetlerini daha da genişletme olanağını yakalamıştır. Kırklareli Halkevi olarak seçilen ilk bina Atatürk'ünde ziyarette bulunduğu Kırklareli Türk ocağı olmuştur. Ancak Türk Ocağı binası ile ilgili çıkan zorluklar Kırklareli Halkevi'nin bu binadan

¹⁷⁰ **Geçen Yıllarda Halkevleri...**, ss.24-29.

¹⁷¹ **Kırklarili**, 13 Şubat 1939.

ayrılmasına yol açmıştır ve yeni bir halkevi binası ile şehre bir stadyum yapılması için çalışmalara başlanmıştır¹⁷².

Bir dönem Kırklareli Halkevi başkanlığını da yürütmüş olan Ali Rıza Dursunkaya halkevinin o dönemde hangi şartlar altında faaliyet gösterdiğini ve yeni halkevi binası hakkında şu bilgileri vermiştir:

“...Türk ocağı binası şehrimizin en iyi binası olmakla beraber mevkiinin uzaklığı itibariyle toplantıları teminde güçlükler olmuş ve bilhassa okuma salonunun daha merkezi bir yere alma zarureti hâsıl olması üzerine park karşısında Zafer Oteli yanındaki binanın alt kısmı okuma salonu üstte de bando odası ittihaz edilmişti.

1937 senesi Aralık ayında parkın içindeki belediyeye ait arsa üzerinde yeni halkevi binasına başlanmış ve Mimar Talat'ın nezareti ve Melik zade Süleyman ile inşaat 1939 Temmuz ayına kadar devam etmiştir.

Bu binanın inşaatında bilhassa Vali Hasip Koylan geceli gündüzlü mesai sarf etmiş ve Halk Partisi sekreteri Rasim Şar'ın ciddi ve fahri himmet ve gayretleri olmuştur.

Binanın keşfi 52 Bin lira olup bunun 20 Bin lirası Halk Partisi Genel Merkezi'nden verilmiş ve geri kalanı mali yardımlarla temin edilmiştir...”.

Halkevinin genel görünümünden bahseden Dursunkaya; halkevi binasının mevcut yapılanmasını şu şekilde vermiştir:

“...Bina Belediye parkının arka tarafında gayet güzel manzarası ve önünde iyi tanzim edilmiş bahçeye havi olup şu daireler mevcuttur:

Bodrum Katı: Kalorifer dairesi, depo, evrak odaları olmak üzere beş bölümdür.

¹⁷² **Buç**, 4 Nisan 1936.

Birinci Kat: 350 kişi kadar zarif bir salon, bir kütüphane, bir dersane, iki oda, bir bekçi ve hademe odası,

İkinci Kat: Dokuz oda, bir banyo odası ve büyük bir terasa havidir. Sağ taraftaki altlı üstlü beş odadan ibaret kısımda Cumhuriyet Halk Partisinin başkan, il idare kurulu, sekreter, ilçe ve bucak kurulları ve Parti Müfettişi odaları olup diğerleri tamamen halkevine ait dairelerdir...”¹⁷³.

Kırklareli Halkevi'nin bölgede önemli bir kültürel merkez olmasında Trakya Umumi Müfettişliği ve Cumhuriyet Halk Partisinin yanı sıra Kırklareli de görev yapan valilerinde katkısı olmuştur.

Bu valilerden Faik Üstün döneminde, halkeviyle ortak hareket edilerek önemli eğitim faaliyetlerinde bulunulmuş, ayrıca vali Faik Üstün'ün desteği ile halkevinin çıkarmak istediği “Batı Yolu” halkevi dergisi çıkma olanağı bulmuştur¹⁷⁴.

Vali Faik Üstün'den sonra görevi devralan Hasip Koylan döneminde, Kırklareli Halkevi büyük gelişme göstermiştir. Hasip Koylan Kırklareli Halkevi binasının meydana gelmesinde maddi ve manevi büyük fedakârlıklar göstermiştir. Kırklareli Halkevi binası onun döneminde yapılmıştır.

Hasip Koylan'dan sonra vali olan İhsan Aksoy, döneminde II. Dünya Savaşının zor şartlarına rağmen halkevine olan desteğini esirgememiştir. Kazım Demirel ve halkevinin kapandığı dönemde vali olan Salih Kılıç dönemlerinde halkevi, kendisine olan bu desteği hep arkasında görmüştür¹⁷⁵.

Kırklareli Halkevi'ne bunların yanı sıra halkın göstermiş olduğu ilginin manevi anlamda büyük itici güç olduğunu, Kırklareli Halkevi'nin halk, aydın, idareci gibi her kesimden

¹⁷³ Ali Rıza Dursunkaya, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik-28”, **Trakya'da Yeşilyurt**, 26 Ağustos 1947; Ayrıntılı bilgi için bkz. S. Sayarı, “Kırklareli Halkevi Projesi”, **Ülkü**, XIV/80 (I. Teşrin, 1939), s.168.

¹⁷⁴ Faik Üstün dönemi eğitim faaliyetleri ile ilgili bkz. Hüsnü Baykoca, “Kültür Alanında Çalışmalar”, **Batı Yolu**, S.5 (I. Kanun, 1935), s.12.

¹⁷⁵ Ali Rıza Dursunkaya, **Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğ...**, ss.174-185.

insanın ortak faaliyet içinde bulunabildiği önemli bir odak noktası, bölge için önemli bir kültür yuvasına dönüştüğünü söylemek mümkündür.

Kırklareli Halkevi, kurulduğu ilk dönemde üç kolda faaliyetlerini sürdürmüştür. Özellikle yeni halkevi binasının yapılması ile Kırklareli Halkevi, Dil, Edebiyat ve Tarih Kolu, Güzel Sanatlar Kolu, Müze ve Sergi Kolu, Spor Kolu, Sosyal Yardım Kolu, Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu, Kütüphane ve Yayın Kolu, Köycülük Kolu, Temsil Kolu, Müze ve Sergi kolları'nın tümünde faaliyetlerini sürdürme olanağına kavuşmuştur.

Kırklareli dâhilinde zaman geçtikçe faaliyetler ilçe ve köylere kadar yayılma olanağı bulmuştur. Halkodaları, 1939 yılından sonra yurt çapında giderek artarak kurulmaya başlamıştır¹⁷⁶. Böylece özellikle Kırklareli ve Trakya'nın genelinde halkevi faaliyetleri yayılma olanağına kavuşmuştur.

Bilhassa yeni halkevi binası yapıldıktan sonra Kırklareli Halkevi çalışmaları oldukça ilerlemiş ve II. Dünya savaşının neden olduğu bazı mali aksaklıklar baş göstermiş olsa da faaliyetler tüm hızıyla sürdürülmüştür.

1940 yılı itibariyle Kırklareli ve ilçelerinde 10 halkevi bulunmaktadır. Kırklareli merkezde bulunan halkevinin dışında Demirköy, Pehlivan köyü, Kaynarca, Lüleburgaz, Pınarhisar, Mandıra, Vize, Üsküp ve Babaeski ilçelerinde halkevleri bulunmaktadır¹⁷⁷.

Bu halkevleri Kırklareli Halkevi'ne bağlı olarak çalışarak halkevi çalışmalarının daha verimli bir şekilde yürütülmesinin zeminini hazırlamışlardır. Özellikle 1940–1945 yılları arasında Kırklareli ve çevresinin bu görünümüyle tümüyle halkevleri faaliyetlerine ortak olduğunu, şehirde ve köyde yaşayan her kesimin bu faaliyetlerin bir parçası haline geldiğini söylemek mümkündür.

1945 yılı başlarında Kırklareli ve Trakya'nın genelinde halkevi faaliyetlerinin yayıldığı görülmektedir. En küçük ilçelerde bile halkevlerinin açılmasının yanında hemen hemen tüm kazalarda halkodaları açılarak çalışmalara başlamıştır. 1945 yılı itibariyle Kırklareli ili ve

¹⁷⁶ Halkodaları ile ilgili olarak bkz. C.H.P. 1923–1948 (25.Yıl), Ulus Basımevi, Ankara, 1948, s.27.

¹⁷⁷ C.H.P. Halkevleri 1940..., ss.21-27.

ilçelerinde bulunan 10 halkevi ve 41 halkodasının genel görünümü aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur¹⁷⁸.

MERKEZ İLÇESİ	KIRKLARELİ HALKEVİ, PINARHİSAR HALKEVİ, ÜSKÜP HALKEVİ, KAYNARCA HALKEVİ, POLOS HALKODASI, BEDRE HALKODASI, DEREKÖY HALKODASI, İNECE HALKODASI, KOÇAZ HALKODASI, KAVAKLI HALKODASI, KOYUNBABA HALKODASI, YENİMANDIRA HALKODASI, KARAHIDIR HALKODASI
BABAESKİ	BABAESKİ HALKEVİ, PEHLİVANKÖY HALKEVİ, MANDIRA HALKEVİ, DÜĞÜNCÜLÜ HALKODASI, KARAHALİL HALKODASI, KATRANCA HALKODASI, KULELİ HALKODASI, NADIRLI HALKODASI, PANCARKÖY HALKODASI, SİNANLI HALKODASI.
DEMİRKÖY	DEMİRKÖY HALKEVİ, İĞNEADA HALKODASI, KARACADAĞ HALKODASI.
LÜLEBURGAZ	LÜLEBURGAZ HALKEVİ, KARIŞTIRAN HALKODASI, AHMETBEY HALKODASI, CELALİYE HALKODASI, CEYLANKÖY HALKODASI, ÇİFTLİKKÖY HALKODASI, DÜĞÜNCÜBAŞI HALKODASI, EMİRALİ HALKODASI, EVRENSEKİZ HALKODASI, HAMİTABAD HALKODASI, KARAAĞAÇ HALKODASI, KAZANKÖY HALKODASI, KIRIKKÖY HALKODASI, SAKIZKÖY HALKODASI, TURGUTBEY HALKODASI.
VİZE	VİZE HALKEVİ, ÇAKILLI HALKODASI, MİDYE HALKODASI, SERGEN HALKODASI, DÜZOVA HALKODASI, EVRENCİK HALKODASI, EVRENLİ HALKODASI, HASBOĞA HALKODASI, SOĞUCAK HALKODASI, YENİCEKÖY HALKODASI.

¹⁷⁸ C.H.P. Halkevi ve Halkodalarının Yurt İçi..., ss.46-47.

1947 yılı ortalarına gelindiğinde Ali Rıza Dursunkaya'nın tespitine göre; il dâhilinde 11 halkevi ve 91 halk odası vardır. Halkevlerinin 5'i ilçe merkezlerinde, üçü Pehlivan köyü, Pınarhisar, Üsküp bucak merkezlerinde diğerleri Kaynarca ve Mandıra köylerindedir. 91 Halkodasının 32'si Demirköy ve 28 tanesi Lüleburgaz, 19 tanesi Vize ilçelerinde bulunmaktadır¹⁷⁹.

1948 yılı sonlarına gelindiğinde ise Kırklareli ili ve ilçelerinde; 11 halkevi bulunurken, 91 olan halkodası sayısı 93 olmuştur. Bu rakamlar halkevi çalışmalarının durduğu tarihe kadar korunarak halkevi faaliyetleri sürdürülmüştür¹⁸⁰.

Kırklareli Halkevi Başkanlığını çeşitli dönemlerde bölgenin önemli aydınları yürütmüşlerdir. Bu konuyla ilgili olarak Ali Rıza Dursunkaya şu bilgileri vermektedir:

“...Türk Ocakları'ndan halkevlerine intikal kararı verildikten sonra ilk idare kurulu merhum avukat Tevfik Mutafoğlu'nun başkanlığında teşekkül etmiş ve eski Türk Ocağı binasında faaliyete geçmiştir.

Ondan sonra Ömer Aydın, daha sonra avukat Tahir Taner ondan sonra Eczacı Ferudun Cicioğlu başkanlık etmiş ve Cicioğlu'nun sağlık durumundan dolayı istifası üzerine bir seneye yakın Kazım Konuralp başkan vekilliği etmiştir.

1946 yılı ortalarında Halkevi başkanlığına Ali Rıza Dursunkaya seçilmiş olup mumaileyh bu görevi ifa etmektedir...”¹⁸¹.

Kırklareli Halkevi başkanlığını yaklaşık 3 sene yürüten Ali Rıza Dursunkaya'dan sonra 21 Mart 1949 yılında yapılan seçimler sonrası halkevi başkanlığını Rıza Karaosmanoğlu kazanmış ve halkevi faaliyetleri durana kadar çalışmaları o yürütmüştür.

¹⁷⁹ Ali Rıza Dursunkaya, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik-28”, **Trakya'da Yeşilyurt**, 26 Ağustos 1947.

¹⁸⁰ **C.H.P. 16. Yıldönümünde...**, s.25.

¹⁸¹ Ali Rıza Dursunkaya, **a.g.m.**, 26 Ağustos 1947.

Kırklareli Halkevi teşkilatı içinde yıllar değişse bile her zaman yörenin önemli şahısları görev almıştır. 1939 yılında yapılan seçim sonrası halkevinin teşkilat yapısı şu şekilde oluşmuştur:

Halkevi Başkanı Feridun Cicioğlu'dur. Halkevinin yönetim kurulunda Şeref Kip (Orta Okul Türkçe Öğretmeni), Vefik Sözen, Kazım Konuralp, Necati Barlas, Hakkı Server, Ruhi Tuncer, Nuzhet Tunay'dan oluşmaktadır. Halkevi şubelerinden Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesinde, Şeref Kip, Kemal Tanyoldaş, Ali Özdemir; Temsil Şubesinde, Hakkı Server, Rasim Turgut Okunşar, Orhan Alpay, Asaf Sunay; Kütüphane ve yayın şubesinde, Kazım Konuralp, Neşet Rıdvanoğlu, Hayri Gürsu; Sosyal Yardım Şubesinde, Ruhi Tuncer, Helvacıoğlu Hamdi, Hüseyin Hamdi Tüzün; Spor Şubesinde, Cevdet Özkan, Nuzhet Sunay, İhsan Berkmen; Köycülük Şubesinde, Hüsnü Baykoca, Necati Barlas, Yakup Gürel, Ahmet Ziya; Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesinde, Vefik Sözen, Tefik Koçnart, Cemil Menekşe gibi Kırklareli'nde önemli mevkileri işgal eden şahıslar getirilirken¹⁸², en son yapılan seçim sonrası ise Kırklareli Halkevi'nin teşkilat yapısı şu şekilde oluşmuştur:

Halkevi Başkanı, Rıza Karaosmanoğlu (Diş Doktoru), Dil-Edebiyat Şubesi Başkanı, Burhanettin Arda (Öğretmen), Güzel Sanatlar Şubesi Başkanı, Şerif Baykurt (Öğretmen), Temsil Şubesi Başkanı, Neşet Rizvanoğlu (Memur), Spor Şubesi Başkanı, Sırrı Yaraş (Mühendis), Sosyal Yardım Şubesi Başkanı (Doktor), Kurslar Şubesi Başkanı, Avni Tüzün (Öğretmen), Kütüphane ve Yayın Şubesi Başkanı, Ali Coşkun Yanardağoğlu (Memur), Köycülük Şubesi Başkanı, Niyazi Kolbek (İl Ziraat Müdürü) seçilmiştir¹⁸³.

Bu yapıyı incelediğimizde; Kırklareli Halkevi Teşkilatı içinde öğretmenler¹⁸⁴, doktorlar, memurlar, işçiler, çiftçiler, mühendisler, önemli mülki idareciler gibi her kesimden insan görev alabilmiştir. Bu yapısıyla halkevi halkın her an içinde olabildiği, eğitilebildiği sorunlarını dile getirebildiği, hatta eğlenebildiği bir merkez olmayı başarmıştır.

¹⁸² **Kırklarili**, 7 Temmuz 1938.

¹⁸³ **Özdilek Lüleburgaz'da**, 28 Mart 1949.

¹⁸⁴ Bu dönemde Kırklareli'nde görevli öğretmenler ile ilgili bkz. Hüsnü Baykoca, "İlimizde Kültür İşleri", **Batı Yolu**, S.4 (II. Teşrin, 1935), s.8.

Kırklareli Halkevi, kuruluşundan kapanışına kadar bölge aydınlarının özverili çalışmaları sayesinde halkla bütünleşmiş, halkın kültür seviyesinin artırılması konularında önemli hizmetler yapmışlardır.

Halkevleri ile ilgili 5830 sayılı kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte, Kırklareli ve ilçelerinde bulunan halkevlerinin taşınmaz mallarına ilişkin birçok dava açılarak halkevleri boşaltılmıştır¹⁸⁵.

Kırklareli Halkevi, Demokrat Parti iktidarının halkevleri çalışmalarını olanaksız hale getirdiği tarihe kadar bölgede önemli hizmetlerde bulunmuş, Atatürk ilkelerinin benimsetilmesi ve halka yayılmasını sağlayarak Türk ulusunun çağdaşlaşma çabasına önemli katkılar sağlamıştır.

C-TEKİRDAĞ HALKEVİ'NİN KURULUŞ VE GELİŞİM SÜRECİ

Tekirdağ Halkevi, Trakya'da açılan ilk halkevlerinden biridir. Halkevi, açılışından kısa bir süre sonra tüm şubelerini aktif hale getirerek çalışmalarına başlamıştır. Tekirdağ Halkevi, 24 Nisan 1932 tarihinden itibaren faaliyete geçerek Tekirdağ ili ve çevresi için önemli bir sosyal ve kültürel merkez olmuştur. Tekirdağ Halkevi, kuruluşundan kapandığı döneme kadar çeşitli meslek dallarına mensup birçok insanı halkevi birlikteliği altında toplayarak muhtelif sahalarda görevler vermiştir.

Halkevinin açıldığı ilk sene olan 1932–33 yılları arasında Tekirdağ Halkevi'nin tüm şubeleri içinde görev alan üyelerinin genel görünümü şu şekilde oluşmuştur:

Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi'nde, 9'u Öğretmen, 2'si Tüccar, 3'ü İşçi, 3'ü de diğer meslek gruplarından olan 4 bayan, 13 erkek olmak üzere toplam 17 üyesi bulunmaktadır¹⁸⁶.

¹⁸⁵ Özdilek Lüleburgaz'da, 15 Ekim 1951.

¹⁸⁶ Halkevlerinin 1933 Senesi ..., ss.84-85.

Temsil Şubesi'nde, 4'ü Öğretmen, 5'i Tüccar, 2'si Güzel Sanatlar alanında, 5'i diğer meslek gruplarından olan 1'i bayan 15'i erkek olmak üzere toplam 16 kayıtlı üyesi bulunmaktadır¹⁸⁷.

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nde, 3'ü Öğretmen, 2'si Tüccar, 11'i değişik meslek gruplarından olan 1'i bayan 15'i erkek toplam 16 üyesi bulunmaktadır¹⁸⁸.

Sosyal Yardım Şubesi'nde, 1'i Avukat, 5'i Doktor, 4'ü Öğretmen, 4'ü İşçi, 3'ü Tüccar, 6'sı diğer meslek gruplarından olan 2 bayan 21 erkek olmak üzere toplam 23 kayıtlı üyesi bulunmaktadır¹⁸⁹.

Köycüler Şubesi'nde, 1'i Avukat, 3'ü Öğretmen, 12'si Tüccar, 25'i Çiftçi, 9'u İşçi, 1'i Güzel Sanatlar alanından 18'i diğer meslek gruplarından toplam 69 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır¹⁹⁰.

Müze ve Sergi Şubesi'nde, 10'u Öğretmen, 1'i Güzel Sanatlarla uğraşan, 5'i diğer meslek gruplarından olan 6'sı bayan 10'u erkek toplam 16 kayıtlı üyesi bulunmaktadır¹⁹¹.

Güzel Sanatlar Şubesi'nde, 14'ü Öğretmen, 2'si Tüccar, 3'ü İşçi, 5'i Güzel sanatlarla uğraşan, 7'si diğer meslek gruplarından olan 6'sı bayan, 25'i erkek toplam 31 kayıtlı üyesi bulunmaktadır¹⁹².

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nde, 10'u Öğretmen, 1'i Tüccar, 1'i İşçi, 15'i diğer mesleklerden olmak üzere 3'ü bayan 24'ü erkek olan 27 üyesi bulunmaktadır¹⁹³.

Spor Şubesi'nde, 1'i Doktor, 2'si Öğretmen, 5'i Tüccar, 10'u diğer meslek gruplarından 18 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır¹⁹⁴.

¹⁸⁷ Halkevlerinin 1933 Senesi ..., ss.88–89.

¹⁸⁸ A.g.e., ss.96–97.

¹⁸⁹ A.g.e., ss.92–93.

¹⁹⁰ A.g.e., ss.100–101.

¹⁹¹ A.g.e., ss.102–103.

¹⁹² A.g.e., ss.108–109.

¹⁹³ A.g.e., ss.112–113.

¹⁹⁴ A.g.e., ss.116–117.

1933 yılı faaliyet raporları uyarınca, Tekirdağ Halkevi'nin toplam üye sayısı 233 kişi olmaktadır. Tüm rakamlar göz önüne alındığında Tekirdağ Halkevi'nin teşkilatlanmasını kısa zamanda tamamlayarak altı ay gibi kısa bir zaman içinde tüm şubeleri ile etkin hale gelebildiği görülmektedir.

Tekirdağ Halkevi'nin bu yıl içerisinde gerçekleştirdiği toplantı sayısı 12'dir. Halkevinin bir sene içinde düzenlemiş olduğu 11 Konferans, 6 Konser ve 7 Temsil'e katılanların sayısı ise 5000 kişi olmuştur. Tekirdağ Halkevi'nin kütüphanesinde bulunan kitap sayısı Edirne ve Kırklareli ile kıyaslandığında oldukça azdır. Bu yıl içerisinde Tekirdağ Halkevi Kütüphanesi'nde 200 kitap bulunurken, bu kitaplardan yararlananların sayısı ise 350 kişi olmuştur¹⁹⁵.

1934 yılına gelindiğinde Tekirdağ Halkevi şubelerinin genel görünümü şu şekilde oluşmuştur:

Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi'nde, 1'i Avukat, 10'u Öğretmen, 3'ü Tüccar, 10'u diğer meslek gruplarından olan 5'i bayan, 19'u erkek olmak üzere toplam 24 üyesi bulunmaktadır¹⁹⁶.

Temsil Şubesi'nde, 6'sı Öğretmen, 1'i İşçi, 1'i Çiftçi, 13'ü diğer meslek gruplarından olan 1'i bayan 20'si erkek toplam 21 üyesi bulunmaktadır¹⁹⁷.

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nde, 3'ü Öğretmen, 3'ü Tüccar, 11'i değişik meslek gruplarından olan 1'i bayan 17'si erkek toplam 18 üyesi bulunmaktadır¹⁹⁸.

Sosyal Yardım Şubesi'nde, 1'i Avukat, 7'si Doktor, 3'ü Öğretmen, 1'i İşçi, 4'ü Tüccar, 22'si diğer meslek gruplarından olan 2 bayan 37 erkek olmak üzere toplam 39 kayıtlı üyesi bulunmaktadır¹⁹⁹.

¹⁹⁵ Halkevlerinin 1933 Senesi ..., ss.122-123.

¹⁹⁶ Halkevlerinin 1934 Senesi ..., ss.142-143 .

¹⁹⁷ A.g.e., ss.154-155.

¹⁹⁸ A.g.e., ss.178-179.

¹⁹⁹ A.g.e., ss.166-167.

Köycüler Şubesi'nde, 1'i Avukat, 11'i Öğretmen, 13'ü Tüccar, 28'i Çiftçi, 1'i İşçi, 1'i Güzel Sanatlar alanında, 25'i diğer meslek gruplarından toplam 80 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²⁰⁰.

Müze ve Sergi Şubesi'nde, 12'si Öğretmen, 4'ü diğer meslek gruplarından olan 5'i bayan 11'i erkek toplam 16 kayıtlı üyesi bulunmaktadır²⁰¹.

Güzel Sanatlar Şubesi'nde, 15'i Öğretmen, 2'si Tüccar, 4'ü Çiftçi, 4'ü Güzel sanatlarla uğraşan, 17'si diğer meslek gruplarından olan 7'si bayan, 35'i erkek toplam 42 kayıtlı üyesi bulunmaktadır²⁰².

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nde, 6'sı Öğretmen, 4'ü Çiftçi, 17'si diğer mesleklerden olmak üzere 7'si bayan 20'si erkek olan 27 üyesi bulunmaktadır²⁰³.

Spor Şubesi'nde, 1'i Doktor, 2'si Öğretmen, 4'ü Tüccar, 8'i İşçi, 7'si Çiftçi, 31'i diğer meslek gruplarından olan toplam 53 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²⁰⁴.

1934 yılı faaliyet raporları itibariyle, Tekirdağ Halkevi'nin gerçekleştirdiği 20 Konferansa 5000 kişi katılmıştır. Tekirdağ Halkevi Kütüphanesi, bir yıl zarfında mevcut kitap sayısını yaklaşık dört katına çıkararak 789 kitaptan oluşan bir kütüphane oluşturmuştur. Bu kütüphaneden yararlananların sayısı ise 2000 kişi olmuştur²⁰⁵.

Tekirdağ Halkevi'nin bu yıl içerisinde kayıtlı üye sayısında ufakta olsa bir artış gözlenmektedir. Tekirdağ Halkevi'ne kayıtlı 28'i bayan 293'ü erkek olmak üzere toplam 321 üyesi bulunmaktadır²⁰⁶.

Bu yıl içerisinde açılan ve çalışmaları ile Tekirdağ Halkevi'ne büyük kolaylık sağlayan Çorlu Halkevi, Tekirdağ ilinde ilçe düzeyindeki ilk örgütlenme olmuştur. Çorlu Halkevi'nin

²⁰⁰ Halkevlerinin 1934 Senesi ..., ss.184-185.

²⁰¹ A.g.e., ss.190-191.

²⁰² A.g.e., ss.148-149.

²⁰³ A.g.e., ss.172-173.

²⁰⁴ A.g.e., ss.160-161.

²⁰⁵ A.g.e., ss.200-201.

²⁰⁶ A.g.e., ss.136.

ilk açıldığı sene içerisinde 7 şubesinin faaliyet içinde bulunduğu görülmektedir. Dil, Edebiyat ve Tarih Kolu, Güzel Sanatlar Kolu, Müze ve Sergi Kolu, Spor Kolu, Sosyal Yardım Kolu, Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu, Köycülük Kolu, Temsil Kolları'nın çalışmalarını Tekirdağ Halkevi ile işbirliği içerisinde yürüterek Tekirdağ ve ilçelerinde halkevi çalışmalarının yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur. Çorlu Halkevi'nin bu yıl içerisindeki şubelerinin genel görünümü şu şekilde oluşmuştur:

Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi'nde, 1'i Öğretmen, 2'si Çiftçi, 1'i diğer meslek gruplarından olan toplam 4 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²⁰⁷.

Temsil Şubesi'nde, 16'sı İşçi, 3'ü diğer meslek gruplarından olan toplam 19 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²⁰⁸.

Sosyal Yardım Şubesi'nde, 6'sı Doktor, 1'i Çiftçi, 1'i diğer meslek gruplarından olan toplam 8 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²⁰⁹.

Müze ve Sergi Şubesi'nin, raporlara göre henüz kayıtlı üyesi bulunmamaktadır²¹⁰.

Köycüler Şubesi'nde, 2'si Avukat, 11'i Tüccar, 6'sı Çiftçi, 8'i İşçi, 8'i diğer meslek gruplarından toplam 35 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²¹¹.

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nin, raporlara göre henüz kayıtlı üyesi bulunmamaktadır²¹².

Güzel Sanatlar Şubesi'nde, 2'si Öğretmen, 6'sı İşçi, 2'si Güzel sanatlarla uğraşan, 3'ü diğer meslek gruplarından olan toplam 13 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²¹³.

²⁰⁷ Halkevlerinin 1934 Senesi ..., ss.138-139 .

²⁰⁸ A.g.e., ss.150-151.

²⁰⁹ A.g.e., ss.162-163.

²¹⁰ A.g.e., ss.186-187.

²¹¹ A.g.e., ss.180-181.

²¹² A.g.e., ss.174-175.

²¹³ A.g.e., ss.144-145.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nde, 25'i de Öğretmen olan 25 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²¹⁴.

Spor Şubesi'nde, 42'si İşçi, 10'u Çiftçi, 8'i diğer meslek gruplarından olan toplam 60 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²¹⁵.

Çorlu Halkevi'nin 1934 yılında sahip olduğu toplam üye sayısı 164'tür. 164 üyenin hepsi erkek olup halkevine kayıtlı hiçbir bayan üye bulunmamaktadır²¹⁶.

Çorlu Halkevi bu yıl içerisinde yaptığı faaliyetlere bakılacak olursa, halkevi 2 temsil vermiştir. Bu temsillere katılanların sayısı ise 300 kişi olmuştur²¹⁷.

1935 yılına gelindiğinde, Tekirdağ Halkevi şubelerinin genel görünümü şu şekilde oluşmuştur:

Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi'nde, 1'i Avukat, 10'u Öğretmen, 3'ü Tüccar, 10'u Güzel Sanatlarla uğraşan, 5'i bayan, 19'u erkek olmak üzere toplam 24 üyesi bulunmaktadır²¹⁸.

Temsil Şubesi'nde, 6'sı Öğretmen, 1'i Güzel Sanatlar alanında, 1'i Çiftçi, 13'ü diğer meslek gruplarından olan, 1'i bayan 20'si erkek toplam 21 erkek üyesi bulunmaktadır²¹⁹.

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nde, 4'ü Öğretmen, 3'ü Tüccar, 14'ü değişik meslek gruplarından olan 1'i bayan 20'si erkek toplam 21 üyesi bulunmaktadır²²⁰.

Sosyal Yardım Şubesi'nde, 1'i Avukat, 8'i Doktor, 3'ü Öğretmen, 1'i İşçi, 4'ü Tüccar, 24'ü Güzel Sanatlar alanında olan 1'i bayan 41 erkek olmak üzere toplam 42 kayıtlı üyesi bulunmaktadır²²¹.

²¹⁴ Halkevlerinin 1934 Senesi ..., ss.168-169.

²¹⁵ A.g.e., ss.156-157.

²¹⁶ A.g.e., ss.134.

²¹⁷ A.g.e., ss.195-196.

²¹⁸ Halkevlerinin 1935 Senesi ..., ss.128-129.

²¹⁹ A.g.e., ss.144-145.

²²⁰ A.g.e., ss.174-175.

²²¹ A.g.e., ss.160-161.

Köycüler Şubesi'nde, 1'i Avukat, 11'i Öğretmen, 13'ü Tüccar, 29'u Çiftçi, 1'i İşçi, 27'si Güzel Sanatlarla uğraşan toplam 72 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²²².

Müze ve Sergi Şubesi'nde, 12'si Öğretmen, 4'ü Güzel Sanatlar alanında olan 5'i bayan 11'i erkek toplam 16 kayıtlı üyesi bulunmaktadır²²³.

Güzel Sanatlar Şubesi'nde, 16'sı Öğretmen, 2'si Tüccar, 4'ü Çiftçi, 22'si Güzel sanatlarla uğraşan 7'si bayan, 37'si erkek toplam 44 kayıtlı üyesi bulunmaktadır²²⁴.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nde, 6'sı Öğretmen, 4'ü Çiftçi, 17'si Güzel sanatlarla uğraşan 7'si bayan 20'si erkek olan 27 üyesi bulunmaktadır²²⁵.

Spor Şubesi'nde, 1'i Doktor, 3'ü Öğretmen, 4'ü Tüccar, 10'i İşçi, 47'si Güzel Sanatlarla uğraşan, 7'si Çiftçi toplam 72 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²²⁶.

Tekirdağ Halkevi'nin toplantılarına ilişkin istatistikleri incelediğimizde Halkevi Yönetim Kurulu'nun yıl içerisinde 32 defa toplantı yaptıklarını ve bu toplantılara 260 kişinin katıldığı görülmektedir. Halkevi Komiteleri 74 kez toplanırken 254 kişi bu toplantılara iştirak etmiştir. Halkevi şube toplantısı ise 1 kez yapılmış ve bu toplantıya 61 kişi katılmıştır²²⁷. Tekirdağ Halkevi Kütüphanesi'nde bulunan 1016 kitabı ise bu yıl içinde 120 kişi okumuştur²²⁸.

Bunun yanında Tekirdağ Halkevi'nde bu yıl içerisinde düzenlenen tek baloya 400 kişi katılmış, ayrıca halkevinde gerçekleştirilen 2 nişan ve nikâh törenine 500 kişi katılmıştır²²⁹. Ayrıca Tekirdağ Halkevi'nin düzenlediği tek geziye 28 kişi katılmıştır²³⁰.

²²² Halkevlerinin 1935 Senesi ..., ss.184–185.

²²³ A.g.e., ss.190–191.

²²⁴ A.g.e., ss.136–137.

²²⁵ A.g.e., ss.168–169.

²²⁶ A.g.e., ss.152–153.

²²⁷ A.g.e., ss.198.

²²⁸ A.g.e., ss.199–200.

²²⁹ A.g.e., ss.218–219.

²³⁰ A.g.e., ss.228–229.

Tüm bunların yanında Tekirdağ Halkevi'nde çeşitli alanlarda gerçekleştirilen 3 derse 121 kişi katılırken, 7 bayram törenine 15000, diğer alanlarda düzenlenen 1 eğlenceye ise 3000 kişi iştirak etmiştir²³¹.

Tekirdağ Halkevi tüm rakamlar dikkate alındığında; yıl içinde oldukça yoğun bir çalışma programı geçirdiği görülmektedir. Bunun yanında sosyal ve kültürel anlamda bölge için önemli bir destek kaynağına dönüşen halkevi, kayıtlı üye sayısını 341 kişiye çıkarmıştır.

Tekirdağ Halkevi dışında ilde bulunan diğer halkevi olan Çorlu Halkevi de bu yıl içersinde önemli bir gelişme göstermiştir. Çorlu Halkevi'nde başarılı çalışmalar yapılarak halkevi faaliyetleri giderek genişlemiştir. Çorlu Halkevi Şubeleri'nin 1935 yılındaki genel görünümü şu şekilde oluşmuştur:

Dil-Edebiyat ve Tarih Şubesi'nde, 2'si Öğretmen, 2'si Çiftçi, 1'i Güzel Sanatlar alanından olan toplam 5 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²³².

Temsil Şubesi'nde, 2'si Öğretmen, 16'sı İşçi, 6'sı diğer meslek gruplarından olan 2'si bayan 22'si erkek toplam 24 üyesi bulunmaktadır²³³.

Sosyal Yardım Şubesi'nde, 2'si Doktor, 1'i Tüccar, 1'i Çiftçi, 3'ü Güzel Sanatlar alanında 7 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²³⁴.

Müze ve Sergi Şubesi'nin, raporlara göre henüz kayıtlı üyesi bulunmamaktadır²³⁵.

Köycüler Şubesi'nde, 2'si Avukat, 10'u Tüccar, 6'sı Çiftçi, 8'i İşçi, 6'sı Güzel Sanatlarla uğraşan toplam 32 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²³⁶.

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nin, raporlara göre henüz kayıtlı üyesi bulunmamaktadır²³⁷.

²³¹ Halkevlerinin 1935 Senesi ..., ss.238–239.

²³² A.g.e., ss.124–125.

²³³ A.g.e., ss.140–141.

²³⁴ A.g.e., ss.156–157.

²³⁵ A.g.e., ss.188–189.

²³⁶ A.g.e., ss.180–181.

Güzel Sanatlar Şubesi'nde, 5'i Öğretmen, 24'ü İşçi, 11'i Güzel sanatlarla uğraşan 1'i bayan 39'u erkek toplam 40 üyesi bulunmaktadır²³⁸.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nde, 21'i de Öğretmen olan 7 bayan 14'ü erkek olan toplam 21 üye bulunmaktadır²³⁹.

Spor Şubesi'nde, 3'ü Öğretmen, 9'u Tüccar, 45'i İşçi, 26'sı Çiftçi, 9'u Güzel Sanatlar alanında 92 erkek üyesi bulunmakta bayan üyesi bulunmamaktadır²⁴⁰.

Çorlu Halkevi'nin toplantılarına ilişkin istatistiklere bakıldığında, Halkevi Yönetim Kurulu'nun yıl içerisinde 19 kez toplantı yaptığını ve bu toplantılara 95 kişinin katıldığı görülmektedir. Halkevi Komiteleri 66 defa toplanırken 241 üye bu toplantılara iştirak etmiştir. Halkevi şube toplantısı ise 11 defa düzenlenmiş ve bu toplantılara 567 kişi katılmıştır²⁴¹.

Çorlu Halkevi'nde bu yıl içerisinde çeşitli alanlarda düzenlenen 6 Konferansa 4000 kişi katılmıştır²⁴². Ayrıca Çorlu Halkevi'nin, bu yıl içinde düzenlediği tek kongreye 160, 2 baloya 800 kişi katılırken bunun yanında 8 şölen, 10 nişan veya nikâh, 3 adette çaylı davet vermiştir²⁴³.

Tüm bunların yanında Çorlu Halkevi'nde muhtelif alanlarda verilen 31 derse 1674 kişi katılırken, 4 Bayram törenine 15000, diğer alanlarda düzenlenen 9 eğlenceye ise 1710 kişi iştirak etmiştir²⁴⁴. Ayrıca Çorlu Halkevi'nin yıl içerisinde 8 geziye 360 kişi katılmıştır²⁴⁵.

Çorlu Halkevi'nin tüm bu rakamlar incelendiğinde yıl içinde oldukça yoğun bir çalışma programı geçirdiği görülmektedir. Çorlu Halkevi'nin, üye sayısının ise 221 kişiye ulaştığı görülmektedir. Ancak Çorlu Halkevi dışında Tekirdağ ilçelerinin hiçbirinde bu yıl içinde de herhangi bir halkevi açılmadığı görülmektedir.

²³⁷ Halkevlerinin 1935 Senesi ..., ss.172–173.

²³⁸ A.g.e., ss.131–132.

²³⁹ A.g.e., ss.164–165.

²⁴⁰ A.g.e., ss.148–149.

²⁴¹ A.g.e., ss.196.

²⁴² A.g.e., ss.204–205.

²⁴³ A.g.e., ss.214–215.

²⁴⁴ A.g.e., ss.234–235.

²⁴⁵ A.g.e., ss.224–225.

Tekirdağ Halkevi, her ne kadar güçlü bir başlangıç yaparak çalışmalarına yoğun bir şekilde başladıysa da uzunca bir süre Tekirdağ ve Çorlu halkevlerinin dışında bu halkevlerine yardımcı olabilecek başka halkevi oluşturulamamıştır. Bu nedenle halkodalarının kurulduğu döneme kadar tüm faaliyetler Tekirdağ ve Çorlu Halkevi merkezlerince yürütülmüştür.

Ayrıca Tekirdağ Halkevi'nin kuruluşundan sonra Tekirdağ ili için yeterli düzeyde olmayan bir binada faaliyetlerini düzenlemesi ve daha kullanışlı bir binaya sahip olamaması halkevi faaliyetlerinin tek merkezden yönetilemeyip yaygınlaşmamasında önemli nedenlerden birisi olmuştur. Tekirdağ Halkevi binası ile ilgili olarak Hikmet Çevik, şu bilgileri vermektedir:

“...Memleket Hastanesi ile beraber aynı şekilde yapıldı. Yeri mezarlık idi. Cumhuriyet devrinde borsa, orduevi, nihayet halkevi oldu. İhtiyacı karşılamaktan uzaktır...”²⁴⁶.

Tekirdağ Halkevi binasının 1944 sonlarına kadar geçen sürede de hiç değiştirilmeden kaldığı ve Tekirdağ ilinin mevcut kapasitesini karşılamaktan uzak olduğu görülmektedir. Ülkü dergisine yollanan ve Tekirdağ Halkevi'nin mevcut durumunu içeren “Tekirdağ Mektubu” bunun güzel bir kanıtıdır. Mektubu yazan Ahmet Köksal şunları belirtmiştir:

“Halkevinin şimdiki yeri sıkışık ve temsil salonu da binadan ayrı, köhne bir yerdedir. Yakın bir gelecekte Tekirdağ'ın kendi güzelliğine yakışır, modern yapılı bir halkevine kavuşacağımızı umarız...Halkevi çalışmaları her kolda hızlandırılmaya muhtaçtır”²⁴⁷.

Buradan da anlaşılacağı gibi Tekirdağ Halkevi, 1944'lü yılların sonuna kadar yeterli ölçüde kapasitesini genişleterek faaliyetlerin yaygınlaşmasını sağlayamamıştır. Ancak süreç içinde Tekirdağ ve Çorlu halkevlerini geliştirme adına çevre şartlarına daha uygun yeni halkevi bina projeleri üretilmiştir. Bu projelerden biri, sosyal, ekonomik ve kültürel birçok faktör dikkate alınarak hazırlanan Çorlu Halkevi Projesidir²⁴⁸ (bkz. Ek-7).

²⁴⁶ Hikmet Çevik, Memleket Hastanesi'nin 1915 yılında Mutasarrıf olan Zekeriya Bey tarafından yaptırıldığı bilgisini de verdiği göre, halkevi binasının 1915 yılında aynı bina ile birlikte yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Hikmet Çevik, **a.g.e.**, s.95.

²⁴⁷ Ahmet Köksal, “Tekirdağ Mektubu”, **Ülkü**, VII/77 (I.Kanun, 1944), s.1.

²⁴⁸ “Çorlu Halkevi Projesi”, **a.g.d.**, XIII/77 (Temmuz, 1939), s.457.

Ancak tüm olumsuz şartlara rağmen Tekirdağ ve Çorlu Halkevi'nin olanaklarını sonuna kadar kullanarak iyi niyetle çalıştıkları inkâr edilemez bir gerçektir. Tekirdağ Halkevi'nin kuruluşundan 1938 yılı sonlarına kadar geçen süreç, Cumhuriyet'in 15. yılında Tekirdağ isimli kitapta özetle aktarılmıştır. Tekirdağ vilayet gazetesi olan "Tekirdağ" gazetesinde de bulunan bilgiler şu şekildedir:

"...Bu kültürel müessesenin her şubesinde metotlu bir çalışma yarın için gürbüz neslimizin fikren, dimağen ve bedenen inkişafını vaadediyor. Tekirdağ Halkevi 24 Haziran 1932 tarihinde kuruldu. Halkevinin ilk teşekkülünde üye adedi 233 kişi iken bugün üye adedi 500 olmuştur. Çalışma hayatı itibariyle altı yaşına giren Halkevimiz her yurttaşın şuurlu faaliyetine sahne olmayı gaye bilmiştir. Altı yıl içinde Halkevinin başardığı işler çok verimli olmuştur.

Ulusal günlerin kutlanması, büyük adamların hatıralarına saygı gösterilmesi, istidatlı gençlerin yetiştirilmesi, inkılâp prensiplerinin yayılması, fakir öğrencilerin yemek ve kitap ihtiyaçlarının sağlanması, yoksul hastaların muayene ve tedavileri için bir poliklinik açılması, köy gezileri yapılarak hasta köylülerin muayenesi ile ilaçlarının temini ve gerekenlerin hastaneye kaldırılması, halkın bedii inkişafını sağlamak maksadı ile birçok müsamereler verilmesi halk dersaneleri açılması gibi işler yurttaşlarımızı sevindirmektedir..."²⁴⁹.

1940 yılına gelindiğinde halkodalarının açılmış olması ile birlikte Tekirdağ'da halkevi faaliyetleri yeniden bir ivme kazanmıştır. Tekirdağ'da 1940 yılı itibariyle Tekirdağ, Çorlu ve Malkara halkevleri faaliyet göstermektedir²⁵⁰.

1940–1945 arası dönemde Tekirdağ Halkevi'nin başarılı bir dönem geçirerek çeşitli alanlarda konferanslar düzenleyip, kurslar açtığını ve ayrıca ilde bulunan farklı okullarla işbirliği yaparak müsamereler düzenlediği görülmektedir. Tekirdağ Halkevi'nin o dönemde yaptığı çalışmalar gazetelere şu şekilde yansımıştır:

"Halkevimiz son zamanlarda her türlü takdirin fevkinde bir faaliyet göstermektedir.

²⁴⁹ Tekirdağ, 29 I. Teşrin 1938; Cumhuriyetin 15. yılında Tek..., ss.45-46.

²⁵⁰ C.H.P. Halkevleri 1940..., ss.21-27.

Evimizin muhtelif kollarında iş alan öğretmenlerin başarılarında kayda değer bir mahiyet arz etmektedir. İctimai, zirai, iktisadi ve güniün hayatı ile alakalı diğer mevzular üzerinde sıra ile konferanslar verilmektedir.

Kendilerine umumi bilgi verilmek üzere elli kişilik bir çocuk kursu açıldığı gibi, otuz kişilikte bir çocuk orkestrası teşkil edilmiştir. Halkevi Reisi Maarif Müdürü Emin Ataç'ın her bakımdan göstermekte olduğu alakayı takdirle karşılız”²⁵¹.

Özellikle Emin Ataç'ın Tekirdağ Halkevi Başkanı olduğu dönemde II. Dünya Savaşının zor şartlarına rağmen halkevi özveriyle çalışan üyelerinin gayretiyle önemli bir başarı sağlamıştır. Bunun yanında 1938 sonrası kurulan halkodalarının Tekirdağ ilçe ve köylerinde yaygınlaşması halkevi çalışmalarının da buna paralel olarak genişleyebilmesini sağlamıştır.

Tekirdağ Halkevi'nin tüm faaliyetleri süresince özveriyle çalışan üyeleri dışında; Cumhuriyet Halk Partisi, Trakya Umumi Müfettişliği hem destek sağlamış hem de belirli alanlarda yönlendirmiştir. Bunun dışında Tekirdağ'da görevli vali ve belediye başkanlarının da olabildiğince halkevine destek sağladığı görülmektedir.

Tekirdağ Halkevi'ne destek sağlayan valiler arasında; halkevinin kuruluş döneminde Vali Rıfat Bey ve Fahrettin Kiper'i saymak mümkündür. Bunların yanı sıra dönemleri içersinde Azmi Bey, Haşim İşcan, Sakıp Beygo, Salim Gündoğan, Feyyaz Bosut, Ferit Nomer ve Burhanettin Teker'i sayabiliriz.

Bunun yanında belediye başkanları arasında; Ekrem Pekel, Muhterem Pekel ve Şevket Cicioğlu'nu saymak mümkündür²⁵².

Tüm bunların dışında Tekirdağ'da varlığını sürdüren okul, hastane ve diğer sosyal yardım kuruluşları, halkevi faaliyetleri içinde halkevine ve bölge halkına önemli destek sağlamışlardır.

²⁵¹ **Edirne Postası**, 30 Nisan 1942.

²⁵² Tekirdağ'da görev alan vali ve belediye başkanları için bkz. Hikmet Çevik, **a.g.e.**, ss.200-201.

1945 yılı itibariyle Tekirdağ ili ve ilçelerinde bulunan 3 halkevi ve 22 halkodasının genel görünümü aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur²⁵³.

MERKEZ İLÇESİ	TEKİRDAĞ HALKEVİ, BAVARLI HALKODASI, BARBOROS HALKODASI, İNCECİK HALKODASI.
ÇORLU	ÇORLU HALKEVİ, EREĞLİ HALKODASI, MURATLI HALKODASI
HAYRABOLU	HAYRABOLU HALKODASI, DAMBASLAR HALKODASI, SUSUZMÜSELLİM HALKODASI.
MALKARA	MALKARA HALKEVİ, BALLI HALKODASI, HALIÇ HALKODASI, ŞAHİN HALKODASI, YÜRÜK HALKODASI, KOZYÖRÜK HALKODASI, YAYLAGÜNE HALKODASI.
SARAY	SARAY HALKODASI, BEYAZKÖY HALKODASI, ÇERKEZKÖY HALKODASI.
ŞARKÖY	ŞARKÖY HALKODASI, MÜREFTE HALKODASI, ERİKLİCE HALKODASI, HOŞKÖY HALKODASI, GAZİ HALKODASI.

1945 yılından halkevi faaliyetlerinin sona erdiği tarihe kadar Tekirdağ'da Tekirdağ, Çorlu ve Malkara halkevleri dışında halkevi açılmamıştır. Bunun dışında özellikle 1945 yılından sonra Tekirdağ'da 55 halkodası açılması gerçekten kayda değer bir gelişmedir. 1948 yılı sonlarına gelindiğinde Tekirdağ ili ve ilçelerinde; 3 halkevi bulunurken, 22 olan halkodası sayısı 77 olmuştur. Bu rakamlar halkevi çalışmalarının durduğu tarihe kadar korunarak halkevleri faaliyetlerini sürdürmüşlerdir²⁵⁴.

Tekirdağ Halkevi, 1932 yılından halkevi faaliyetlerinin durduğu 1951 yılı sonlarına kadar Dil, Edebiyat ve Tarih Kolu, Güzel Sanatlar Kolu, Müze ve Sergi Kolu, Spor Kolu, Sosyal Yardım Kolu, Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu, Kütüphane ve Yayın Kolu, Köycülük Kolu, Temsil Kolu, Müze ve Sergi kollarının tümünde faaliyetlerini sürdürebilmeyi başarmıştır.

²⁵³ C.H.P. Halkevleri ve Halkodalarının..., ss.66-67.

²⁵⁴ C.H.P. 16. Yıldönümünde..., s.25.

Tekirdağ ili dâhilinde 3 ilçede açılan halkevlerinin yanı sıra her ilçede köylere varıncaya kadar 77 halkodası açılmıştır. Halkevi ve halkodalarının tüm çalışmaları il genelinde ve Kırklareli ve Edirne’de bulunan diğer kurumlarla işbirliği halinde yürütülmüştür.

Tekirdağ Halkevi’nde bölgenin önemli aydınları görev almıştır. Bunlar arasında, Sadi Aykut, Fatma Sözen, H.N. Taner, Hilmi Yücebaş, Doktor Velittin Oğuz gibi çoğunluğu öğretmen olan şahıslar yer almaktadır.

Tekirdağ Halkevi Başkanlığına seçilen kişiler ile ilgili olarak kapsamlı şekilde hiçbir yerde bilgi bulunmamaktadır. Ancak dönem içinde gazete ve dergilerde yer alan halkevi haberleri içersinde başkanlarla ilgili olarak bilgi bulabilmek mümkündür. Tekirdağ Halkevi Başkanı sıfatıyla ismi geçen ilk şahıs Raşit Dramalı’dır. Raşit Dramalı’nın Halkevi Başkanı olduğu dönemde halkevi İdare heyeti üyeleri şu isimlerden oluşmaktadır:

Başkan; Raşit Dramalı, Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi’nde; Ekrem Ülgen (Öğretmen), Sosyal Yardım Şubesi’nde; Velittin Oğuz (Doktor), Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi’nde; Halit Berk (Eğitim Müfettişi), Köycülük Şubesi’nde; Celal Akbayar (Ziraat Bankası Memuru), Kütüphane ve Yayın Şubesi’nde; Fehmi Ünal, Müze ve Sergi Şubesi’nde; M. Akgün (Öğretmen), Güzel Sanatlar Şubesi’nde; Şakir Bey (Belediye Memuru), Spor Şubesi’nde; Safer Kağan (Öğretmen) ,Temsil Şubesi’nde; H.N. Taner (Öğretmen) görev almaktadır²⁵⁵.

Bundan sonraki dönemde halkevi heyetinde görev alanlarla ilgili olarak 1938 yılında bir habere rastlanmaktadır. Habere göre iki şube ile ilgili seçim yapılmıştır ve seçim sonucunda; Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi’nde, Sadi Aykut, İhsan Tarhan, Hilmi Yücebaş görevlendirilirken, Temsil Şubesi’nde Emin Ataç, Zeki Tuzcu, Sezai Aslan göreve getirilmişlerdir²⁵⁶.

Tekirdağ Halkevi Başkanlığı ile ilgili olarak 1942 yılında çıkan başka bir haberde halkevi başkanının Emin Ataç olduğu görülmektedir²⁵⁷. Tekirdağ Halkevi Başkanlığı ile ilgili

²⁵⁵ “Halkevi İdare Heyeti Üyeleri”, **Marmara**, S.1 (Mayıs, 1935), s.5.

²⁵⁶ **Tekirdağ**, 10 Mart 1938.

²⁵⁷ **A.g.g.**, 9 Nisan 1942.

olarak rastlanan bir diğere haber ise halkevi başkanlık seçimi ile ilgili bir haberdur. Buna göre 1947 yılında Tekirdağ Halkevi Başkanlığı'na Orta Okul Müdürü olan Fazlı Tezey getirilmiştir²⁵⁸. Bunun dışında Tekirdağ Halkevi Başkanlığı'nda görev alanlarla ilgili Trakya'da o dönemde çıkan gazete ve dergilerde herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

1932 yılında yurt genelinde halkevlerinin kurulması sonrası kısa zamanda teşkilatlanmış Tekirdağ Halkevi, Memur, İşçi, Öğrenci, Avukat, Doktor, Mühendis, Çiftçi gibi toplumun her kesiminden insana halkevinde görevler vererek muhtelif alanlarda çalışmalar yürütmüştür. Ancak Tekirdağ Halkevi, Kırklareli ve Edirne'de görülen ilçeler arasındaki uyumu onlar kadar etkili gösterememiştir. Tekirdağ Halkevi'ne bu faaliyetleri süresince en büyük destek Çorlu halkevinden gelmiştir. Bunun dışında ilde kurulan tek halkevi Malkara Halkevi olmuştur. Bunun yanında 1938 sonrası ilçelerde, kaza merkezlerinde ve köylerde kurulan halkodaları Tekirdağ'da halkevi faaliyetlerinin temel amacı olan halk-aydın kopukluğunun giderilip belirli bir uyumun toplum genelinde sağlanmasına ve Atatürk İlke ve İnkılâplarının halka benimsetilmesi ve halkın kültürel zenginliğinin artırılması açısından da oldukça önemli görevler yürütmüştür.

Tekirdağ'da halkevinin kapatılması sonrası ise Türk Ocağı yeniden işlerlik kazanmıştır. Tekirdağ Türk Ocağı 24 Şubat 1951 tarihinde vali Nazım Arda tarafından açılmıştır²⁵⁹.

Trakya'da ve Türkiye genelinde açılan halkevlerinin ve halkodalarının tümünün gerçek hedefi halkın sosyo-kültürel açıdan gelişmesini sağlamaktır. Asırlarca hor görülen, ezilen hatta "etrak-ı bi-idrak" şeklinde nitelenen Türk milletine, kendi kültür ve değerlerini tanıtmak, kendine güven duygusu vermek ve en önemlisi onu Türk devriminin bir parçası haline getirerek asırlarca hep yukarıdan gelen çağdaşlaşma düşüncesini bir anlamda haksallaştırmaktır.

Trakya'da açılan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ halkevleri Türkiye genelinde açılan ilk halkevleri arasındadır. Bu halkevlerinin en büyük destekleyicisi Cumhuriyet Halk Partisi'dir. Bunun yanında Trakya Umumi Müfettişliği'nin de halkevleri üzerinde olumlu etkisi söz

²⁵⁸ Edirne Postası, 26 Şubat 1942.

²⁵⁹ Tekirdağ, 3 Mart 1951.

konusu olmuştur. Ayrıca Trakya genelinde var olan okullar, hastaneler, Yeşilay, Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumları gibi kurumlarında halkevi faaliyetleri üzerinde katkısı olmuştur.

Trakya'da halkevleri faaliyetleri sona ermeden önce Edirne'de; 8 halkevi, 35 halkodası, Kırklareli'nde; 11 halkevi, 93 halkodası, Tekirdağ'da ise; 3 halkevi, 77 halkodası bulunmaktadır. Toplam olarak ise Trakya'da kurulan halkevi sayısı 22 olmaktadır. Bunun yanında ise 205 halkodası bölgede faaliyet göstermiştir.

III-TRAKYA HALKEVLERİ ŞUBE FAALİYETLERİ

A-DİL, EDEBİYAT VE TARİH ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Dil, Edebiyat, Tarih Şubeleri; buldukları bölgenin genel kültürünü arttırarak, yurt sevgisi ve yurttaşlık vazifesi duygularının yükselmesini sağlayacak çalışmalar yapmayı amaçlamaktadırlar. Şube, daha etkin şekilde faaliyetlerini sürdürmek için kollara ayrılmıştır.

Dil kolu, Türk diline tabii hakkını verecek istiklalini kazandırmak amacıyla yazı ve edebiyatta kullanılmayan ancak halk arasında yaşayan sözcük, deyim, terim, masal ve atasözlerini toplamak ve Türk gelenek ve göreneklerini incelemekle görevlidir²⁶⁰.

Şubenin Tarih kolu, buldukları bölgenin tarihini yazmak, bunları aydınlatacak araç ve bilgiyi toplamak, çeşitli eserlerde verilen çevrelere ait bölümleri toplayarak yayınlamak gibi girişimlerde bulunmakla yükümlüdür²⁶¹.

Şubenin Edebiyat kolu, edebiyat hareketlerini canlı tutarak, yabancı sözcüklerden arınmayı sağlamak, edebi yazıların öz Türkçe ile yazılmasını sağlamak ve bu yönde gençleri teşvik etmek, edebiyat alanında hizmetleri olmuş kimseleri her fırsatta anmak ve bölgelerinde çıkaracakları dergilerle bu maksatlara hizmet etmek kolun görevleri arasındadır²⁶².

1-EDİRNE HALKEVİ DİL, EDEBİYAT VE TARİH ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Edirne Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubeleri Halkevleri Çalışma Talimatnamesi uyarınca çalışmalarına yön vermiştir. Şube, Edirne şehrinin tarihsel ve kültürel tüm geçmişini hesaba katarak çalışmalarını titizlikle yürütmüştür. Edirne Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi halkevinin açıldığı ilk seneden kapanış tarihine kadar halkevinin en aktif şubelerinden biri olmuştur.

²⁶⁰ C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, Ankara, 1940, ss.5-7.

²⁶¹ C.H.P. Halkevleri 1940..., s.13.

²⁶² C.H.P. Halkevleri Çalışma..., ss.7-9.

Edirne Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi'nin ilk senesinde yaptıkları faaliyet raporlarında şu şekilde belirtilmiştir:

*“Halk dilinde konuşulan atasözlerini, öz Türkçe kelimeleri, masalları, âdeti toplamakla, Altıok adlı mecmuası ile neşriyatta bulunmakla, mahalli tarihine ait tetkiklerde bulunmakla meşgul olmuş, bir sene içinde altı konferans vermiştir”*²⁶³.

Edirne Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi'nin ilk yıllarında yoğun bir çalışma içinde olduğu görülmektedir. Halkevi, özellikle Trakya'da köylerde dâhil olmak üzere atasözleri, maniler, köy türküleri, öz Türkçe kelimeleri halktan toplamaya çalışmıştır. Halkevi, çalışmaların halka tekrar yansımaları ve daha da genelleşmesi içinse çeşitli konferanslar düzenlemiştir. Edirne Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi'nin bu çalışmalarının büyük bir bölümü Edirne Halkevi dergisi olan “Altıok” dergisinin muhtelif sayılarında yer bulmuştur²⁶⁴.

Edirne Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi 1934 yılı içerisinde ise faaliyet raporlarına göre şu çalışmaları yapmıştır:

*“Çevrenin kültür tarihçesini yazmak için on beş arkadaştan mürekkep muhtelif tetkik komisyonları teşkil etmiş, bu arkadaşlar Edirne muhيتينin dil, abideler, halk bilgileri, çocuk ve maarif, hukuk, ekonomi ve tarih sahalarında araştırmalarda bulunmaktadırlar. İki konferans verilmiş ve 2700 yurttaş dinlemiştir. Bu kol çıkarmakta olduğu (Altıok) mecmuasını arsız ve düzgün şekilde çıkarmaya devam etmiştir. Ayrıca muhtelif mevzularda konferanslar verilmiş, ulusal bayramlar kutlanmış, Altıok mecmuasında neşriyatta bulunmuşlardır”*²⁶⁵.

²⁶³ Halkevlerinin 1933 Senesi..., s.33.

²⁶⁴ F.Ş., “Maniler-1”, *Altıok*, S.10 (15 Nisan, 1934), s.20; O.N., “Atasözleri-1”, *a.g.d.*, S.10 (15 Nisan, 1934), s.21; F.Ş., “Bilmeceler-2”, *a.g.d.*, S.11 (30 Nisan, 1934), s.20; O.N., “Atasözleri-2”, *a.g.d.*, S.11 (30 Nisan, 1934), s.21; O.N., “Atasözleri-3”, *a.g.d.*, S.12 (15 Mayıs, 1934), s.21; O.N., “Atasözleri-4”, *a.g.d.*, S.13 (30 Mayıs, 1934), s.21; A. İhsan, “Maniler”, *a.g.d.*, S.13 (30 Mayıs, 1934), s.22-23; O.N., “Atasözleri-5”, *a.g.d.*, S.14 (15 Haziran, 1934), s.21; O.N., “Atasözleri-6”, *a.g.d.*, S.15-16 (30 Haziran, 1934), s.20\13; O.N., “Atasözleri-7”, *a.g.d.*, S.17 (31 Temmuz, 1934), s.12; O.N., “Atasözleri-8”, *a.g.d.*, S.18 (15 Ağustos, 1934), s.12; O.N., “Atasözleri-9”, *a.g.d.*, S.19 (31 Ağustos, 1934), s.9; O.N., “Atasözleri-10”, *a.g.d.*, S.20 (30 Eylül, 1934), s.5.

²⁶⁵ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.45.

Edirne Halkevi'nin yaptığı bu çalışmalar o yıllarda gazetelerde ise şu şekilde yer bulmuştur:

“Şehrimiz Halkevimizin bütün oymaklarında ateşli çalışmalar göze çarpmaktadır. Bu cümleden olmak üzere geçen gün Tarih, Dil ve Edebiyat bölümü mühim bir içtima yaparak Edirne'nin kültür tarihini meydana getirmek içinde faydalı olmayı karara almıştır.

Alınan karara göre ilk iş olarak dil, halkiyat, abideler, Edirne'nin iktisadi hayatı ve maarifi hakkında araştırmalar yapılacak ve ayrılan komisyon bu işler üzerinde yürüyerek bildiklerini tespit edecektir”²⁶⁶.

Tüm bu bilgilerden o yıllar içinde Edirne Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi'nin Edirne şehri tarihi ve kültürel değerlerinin ön plana çıkarılması ile ilgilendiği göze çarpmaktadır. Bu yönde yapılan çalışmalara ilişkin Altıok dergisi yine önemli bir kanıt teşkil etmektedir.

O dönemde Trakya'da görevli aydınlar, şehir tarihine ilişkin önemli çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmaların büyük bölümü Altıok dergisinde ve sonraki yıllarda halkevinin yayınladığı Edirne dergisinde yer almaktadır. Bu araştırmalarda şehrin Türk kimliğine ilişkin önemli bulgular ortaya konmuştur²⁶⁷.

Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi, bunun yanında köyler ve ilçelerde bulunan o yörenin ileri gelen idari görevlileri veya köy öğretmenlerine, yaşadıkları yerin tarihi hakkında ufak araştırmalar yaptırılmıştır. Bu araştırmalar ise hem halkevinde hem de Altıok dergisinde değerlendirilmiştir²⁶⁸.

²⁶⁶ Hâkimiyeti Milliye, 17 Mart 1934.

²⁶⁷ O.N., “Edirne Mezarlıkları'nda”, **Altıok**, S.2 (15 I.Kanun, 1933), s.16; O.N., “Edirne Mezarlıkları'nda”, **a.g.d.**, S.3 (31 I.Kanun, 1933), s.11; O.N., “Edirne Mezarlıkları'nda”, **a.g.d.**, S.6 (15 Şubat, 1934), s.16; O.N., “Edirne Mezarlıkları'nda”, **a.g.d.**, S.8 (15 Mart, 1934), s.15; O.N., “Edirne Mezarlıkları'nda-2”, **a.g.d.**, S.9 (31 Mart, 1934), s.12-13; O.N., “Edirne Mezarlıkları'nda-3”, **a.g.d.**, S.10 (15 Nisan, 1934), s.16-19; Ziya Somar, “Edirne Tarihi”, **Edirne**, S.1 (Mart, 1940), s.8.

²⁶⁸ M.S., “Hasköy”, **Altıok**, S.7 (28 Şubat, 1934), s.13; Şaban (Pıravadı Muallimi), “Pıravadı Köyü”, **a.g.d.**, S.8 (15 Mart, 1934), s.7; Abdurrahman (Lalapaşa Muallimi), **a.g.d.**, S.9 (31 Mart, 1934), s.3.

Edirne Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi'nin 1935 yılı faaliyet raporlarına göre yaptıkları şu şekilde özetlenmiştir:

*“Çıkarmakta olduğu Altıok dergisini daha olgun bir şekilde çıkarmaya devam etmiş, her on beş günde bir Devrim ve Cumhuriyet prensipleri hakkında seri halinde konferanslar vermiştir”*²⁶⁹.

Raporda da belirtilen konferansların büyük bölümü tarihsel içerikli olmuştur. Bu konferansları genelde ilde ve ilçelerde görevli olan halkevlerine mensup olan üyeler vermiştir. Bu konferansları veren meslek grupları arasında öğretmen ve doktorlar ön planda yer almaktadır. Bu dönemde yapılan konferanslardan Ruhi Günalp'ın “Milliyetçilik” üzerine verdiği konferans Edirne gazetelerine şöyle yansımıştır:

*“Ruhi Günalp, halkevinde Milliyetçilik hakkında konferans vermiştir. Erkek Öğretmen Okulu Fransızca Öğretmeni olan Ruhi Günalp, milliyet prensipleri üzerine konuşmuştur. Konferansta millet tarifi ve onun ilkçağdan günümüze tekâmülü irdelenmiştir. Özellikle Alman filozofu Fichte'nin –Milliyet yaşamak arzu iradesidir- prensibini tekrar ettikten sonra milliyetin beş şartını ortaya koyarak yapıcı, yaratıcı olmayan ve teknik silahları bırakmış bir ulusun yaşamayacağını ileri sürmüştür”*²⁷⁰.

Bir diğer konferans yine öğretmen olan Kemal Batu tarafından verilmiştir. Konferansın konusu ise I. Dünya Savaşı yaşananlardır. Bu konferans ise gazetelerde şöyle yer bulmuştur:

*“Halkevinde her on beş günde bir verilen konferanslardan ilkini Kemal Batu vermiştir. Konferansın konusu Büyük Harptir. Kemal Batu, büyük harbin nasıl bir siyasa ve ihtiras havası içinde başladığını ve kısa bir zaman içinde bütün dünyayı nasıl sardığını ortaya koymuştur. Parti başkanı İbrahim Akıncı Kemal Batu'yu tebrik etmiştir”*²⁷¹.

²⁶⁹ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.49.

²⁷⁰ Buç, 5 Şubat 1936.

²⁷¹ A.g.g., 22 II. Kanun 1936.

Edirne Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi, verdiği konferanslar dışında milli bayramlar, önemli kutlama ve anma toplantılarında önemli görevler üstlenmiştir. Bunlardan Edirne için en önemlileri arasında; Edirne'nin Kurtuluşu, Cumhuriyet Bayramı, Lozan Günü Kutlamaları, Halkevi yıldönümü kutlamaları başta gelmektedir. Bu bayramlarda halkevi ve çevrede bulunan okullar, şehirde görevli tüm yöneticileri ağırlayarak; Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi üyelerinin çalışmalarıyla kutlama programları hazırlamışlardır. Bu kutlamalarda kutlamaya ilişkin söylevler verilir, şiirler okunur ve müsamere gösterileri düzenlenmiştir²⁷².

Edirne Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi'nin yaptığı bu çalışmalar genel merkezce de takdirle anılmıştır. 1937 yılı faaliyet raporlarında Edirne Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi ile ilgili olarak şunlar aktarılmıştır:

“Halkevlerinin tarih kolları Türk Tarih Cemiyeti'nin memlekette uyandırdığı büyük ilgiyi candan duyarak ve onun direktiflerini göz önünde bulundurarak çalışmaktadır. Tarihi tetkiklerini ileri götürüp verimli yaparak çevrelerinin tarihi hakkında eserler hazırlayan veya mecmua ve gazetelerde neşriyatta bulunanlar arasında Edirne Halkevi'ni takdirle anmak gerekir”²⁷³.

Dil, Edebiyat, Tarih Şubesi, bu faaliyetlerin yanı sıra çıkarılan halkevi dergilerinin hazırlanmasına büyük destek vermiştir. Çıkarılan dergiler Türk devriminin bölge halkına anlatılması ve benimsetilmesi açısından faydalı hizmetler yapmışlardır. Edirne Halkevi, çeşitli aralıklarla maddi imkânların elverdiği ölçüde Altıok, Edirne ve Üçsu dergilerini çıkarmıştır.

Edirne Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi'nin tüm dergi çalışmaları dışında diğer alanlarda da tarihsel yayınlar yapılmıştır. Cumhuriyetin 15. Yılında Edirne Broşüründe de üzerinde durulan Osman Nuri Peremeci'nin Edirne Tarihi isimli eseri bunlardan biridir. Broşürde Dil, Edebiyat ve Tarih şubesi ile ilgili ayrıca şunlar vurgulanmıştır:

“... Uzun zaman etütler yaparak hazırladığı Edirne Tarihi adındaki eseri zengin resimlerle ve Trakya Umumi Müfettişi General Kazım Dirik'in yardımı ile bastırmaktadır.

²⁷² **Milli Gazete**, 23 Temmuz 1934; **Edirne Postası**, 26 Temmuz 1934, 3 Mart 1937, 24 Şubat 1943.

²⁷³ **Geçen Yıllarda...**, s.6.

*Bundan başka Trakya Coğrafyası adında bir eser hazırlandığı gibi Trakya Tarihi namında bir eser üzerinde de çalışılmaktadır*²⁷⁴.

Yayın faaliyetlerinin dışında Edirne Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi'nin Türk dilinin kullanımı konusunda oldukça kesin bir çizgisi bulunmaktadır. Edirne Halkevi, özellikle öz Türkçe kullanımı ve Türk diline yabancı kelimelerin girmemesi konularında oldukça hassas davranmıştır. Edirne Halkevi'nin Türk dili kullanımı konusundaki düşüncelerini yansıtmaya bakımından Edirne dergisinde yayınlanan "Türk Dili" isimli makale çarpıcı niteliktedir:

"...Bugünde yeni bir medeniyete giriyoruz. Fakat bu sefer geçmişteki acı derslerden uslanmış görünüyoruz. Bu seferde batı medeniyetinin mümessili olan dillerin dilimizi bozmasına müsaade etmeyeceğiz.

Türk dili bütün dillerden daha zengin ve daha temiz olacaktır. Dilimize konacak bütün yeni sözler Türk kökünden gelecektir. Beynelmilel söz, beynelmilel ıstılah yok... Biz komünistliği, masonluğu, vatansızlığı hatırlatan beynelmilel sözünden tiksiniyoruz. Dünyada yabancı dilden söz almamış hiçbir dil yoktur demek kuvvetli bir itiraz değildir. Böyle hiçbir dil olmadığı halde Türkçenin böyle olması fena mıdır?

*Bu iş başarılabilir diyen bedbinler var... Ne çıkar? Biz yüzde yüz yapmak için çalışırız. Yüzde yetmiş muvaffak olsak kayıp mı ederiz?"*²⁷⁵.

Yabancı kelimelerin özellikle dilimize girmemesi konusunda titiz davranan Edirne Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi, yöreye has deyim, atasözleri, mani ve diğer alanlarda da çalışmaların yürütülmesinde etkin olmuştur. Şube, tüm bunların yanında düzenlenen Dil bayramlarında da en faal olan şube durumundadır. Bu bayramlarda özellikle Türk dilinin önemi vurgulanarak yabancı kelimelerin Türk dilinden tamamen çıkarılmasını vurgulayan konferanslar verilirken, öğrenciler şiirler ve dilin önemini içeren konuşmalar yapmışlardır²⁷⁶.

²⁷⁴ Cumhuriyetin 15. yılında Edir... , s.48.

²⁷⁵ "Türk Dili", Edirne, S.4 (II. Teşrin, 1940), s.3.

²⁷⁶ Edirne Postası, 27 Eylül 1941; Osman Nuri Peremeci'nin Dil Bayramı'nda verdiği konferans için bkz. Osman Nuri Peremeci, "Dil Bayramı", Altıok, S.20 (30 Eylül, 1934), ss.13-21.

Edirne Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi, bunların yanında Dil ve Edebiyat konularında emeği geçmiş ve tarihe mal olmuş kişileri her fırsatta anmıştır. Halkevinin düzenlediği törenlerde Mimar Sinan'ın ölüm yıldönümü her sene tüm şehrin katılımıyla anılmıştır. Bu anma toplantılarında Mimar Sinan'ın hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilirken, şiirler ve konuşmalar yapılarak Mimar Sinan saygıyla anılmıştır²⁷⁷.

Bunun dışında Edirne şehri ve tüm Trakya için yıllarca çalışmış ve kültürel anlamda önemli işler yapmış şahıslara da halkevi çatısı altında jübile yaptırılmış ve bu insanların yaptıkları saygıyla anılmıştır²⁷⁸.

Edirne Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi, gerçekleştirmiş olduğu tüm bu çalışmalarını ilçelerde bulunan diğer halkevleri ve halkodaları sayesinde yaygınlaştırma amacı gütmüştür. İlçelerde bulunan halkevleri de merkezden ayrı olarak yaptıkları çalışmalarla bölge halkında Edebiyat ve Tarih bilinci uyandırmak istemiştir. Bunun için yapılan gençlere yönelik Edebiyat yarışmaları amaca yönelik önemli araçlar olmuştur²⁷⁹.

Edirne Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi'nin yapmış olduğu tüm çalışmalarını ışığında halkevi çalışma talimatnamesine büyük oranda uyarak etkin bir çalışma süreci izlediğini ve şehrin kültürel gelişimine önemli bir etkisi olduğunu söylemek mümkündür.

2-KIRKLARELİ HALKEVİ DİL, EDEBİYAT VE TARİH ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Kırklareli Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi, halkevinin ilk açılan kollarındandır. Şube, Halkevleri Talimatnamesi'nde bulunan ilkeler doğrultusunda hareket ederek çalışmalarına yön vermiştir. Kırklareli Halkevi 1934 yılı içinde öz dil yayımı konusuna büyük önem vermiş ve bu yönde önemli çalışmalar yapmıştır. Halkevi, ayrıca yöredeki tarihi eserleri yurttaşlara tanıtmış ve Kırklareli Tarihini yazmak için teşebbüslerde bulunmuştur²⁸⁰.

²⁷⁷ Edirne Postası, 9 Nisan 1938; "Koca Sinan Günü", *Trakya Dergisi*, S.9 (Nisan, 1937), s.24.

²⁷⁸ Osman Nuri Peremeci'ye Edirne Halkevi'nde verilen jübile için bkz. Kadri Oğuz, "Bir Jübile Münasebeti ile", *Edirne Postası*, 13 Kasım 1940.

²⁷⁹ Edebiyat yarışmaları için bkz. *Keşan*, 30 Temmuz 1949.

²⁸⁰ *Halkevlerinin 1934 Senesi...*, s.77.

Kırklareli Halkevi, 1935 yılı içinde dil konusu üzerinde yoğunlaşmıştır. Halkevi, dil konusu üzerinde bölgede çalışarak topladığı kelimeleri Türk Dil Kurumu'na yollamıştır. Dil Bayramını her sene kutlayan halkevi, 850 yurttaşın bulunduğu, dil konusunda bir söylev düzenlemiş, 2 kez ise bölgede tarihi incelemelerde bulunmuştur. Bunun yanında şube, 5 defa Dil, Edebiyat, Tarih konularıyla ilgili gezi düzenlenmiştir²⁸¹.

Kırklareli Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi'nin Türk Dil devrimi konusunda da oldukça kesin bir bakış açısı bulunmaktadır. Kırklareli Halkevi, özellikle öz Türkçe kullanımı ve Türk diline yabancı kelimelerin girmemesi konularında oldukça hassas davranmıştır. Bunun en güzel örneği, Batı Yolu dergisinde kullanılan dildir. Batı yolu dergisi hemen herkesin anlayabileceği bir dilde yazılarak toplumun her kesimi tarafından rahatça anlaşılabilir niteliktedir.

Kırklareli Halkevi'nin dil devrimi konusunda düzenlediği dil bayramları, bölge halkının Türk diline sahip çıkarak, onun yabancı kelimelerin etkisinden kurtulmasında rol almasında oldukça etkili olduğu görülmektedir.

Düzenlenen dil bayramlarında şiirler okunur, Türk dilinin önemini içeren konuşmalar yapılır halkın öz Türkçe konusunda eğitilmesi amaçlanırdı. Kırklareli Halkevi, her sene bölgedeki diğer halkevleri gibi Dil bayramını coşkuyla kutlamıştır²⁸².

Kırklareli Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi üyelerinden olan Vefik Sözen'in dil Bayramı vesilesiyle verdiği bir söylevde, yabancı kelimelerin etkisine ve bundan kurtulmanın gerekliliğine dikkat çekerek şunları söylemiştir:

“... Türkçede Türkiye gibi kurtulacaktır. Çünkü Osmanlı dili de Osmanlı devlet kuramı kadar onun gibi sakattı. Cumhuriyete kadar ulusal kuruma iş görmeyen saray dili, Osmanlıca vardı Arap ve Fars dili vardı.

Arkadaşlar! Ulusal kuruma iş görmeyen bir dil bir gün onun devlet kuramı ile birlikte çöker nasıl ki çöktü. Dil bir ulusun egemenlik ve erkinlik anahtarıdır. Macarlar 2-3 yüzyıl

²⁸¹ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.84.

²⁸² Trakya'da Yeşilyurt, 28 Eylül 1945.

Osmanlı yönetiminde kaldılar. Sonunda erkinlik kazandılar. Ve devlet kurdular. Bu kurtuluşu onlara dil verdi. O halde hiç kimse kendinden geri dönemez. Fakat yüzyıllarca da içinde kalsa yabancıdan kendine döner.

Sayın Arkadaşlar!

Bizde yüz yıllarca kendi özlem ateşimizde yandık. Bir gün atanın ses verdiği çöl susuzluğu içinden kendi öz ve serin olan kaynağımız, ana dilimize koştuk...”²⁸³.

Kırklareli Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi, dil bayramları dışında milli bayramlar, önemli kutlama ve anma toplantılarında önemli görevler üstlenmiştir. Bunlar arasında en önemlileri, Cumhuriyet Bayramı, Lozan Günü Kutlamaları, Halkevi Yıldönümleri kutlamalardır.

Bu bayramlarda halkevi şehirde görevli tüm yöneticileri bir araya getirmiştir. Okullar ve Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi üyelerinin çalışmalarıyla kutlama programları hazırlanırdı. Bu kutlamalarda kutlamaya ilişkin söylevler verilir, şiirler okunur ve temsil gösterileri gerçekleştirilirdi²⁸⁴.

Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi, Kırklareli Halkevi Dergisi olan “Batı Yolu” dergisinin hazırlanmasında da önemli görevler üstlenmiştir. Şube, Kütüphane ve Yayın Şubesi ile ortak hareket ederek muhtelif konularda makale ve şiirlerin dergide yer almasını sağlamıştır.

Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi bu faaliyetlerin yanı sıra “Edebiyat Geceleri” düzenleyerek bölgenin edebiyata olan ilgisini arttırmaya çalışmıştır. Bazen ise Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi bölgedeki diğer halkevleri ile ortak çalışmalar yürütmüştür. Şube üyeleri, ilçelere giderek bu etkinlikleri ilçe merkezlerine taşımışlardır. 17 Temmuz 1948 Kırklareli Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi, Lüleburgaz’a 30 kişilik bir katile ile gitmiş Lüleburgaz Halkevi salonunda Edebiyat gecesi tertiplemiştir. Bu gecede ünlü şairlerin şiirleri okunmuş ve Temsil Şubesi bir temsil vermiştir²⁸⁵.

²⁸³ “Dil Devrimimiz”, **Batı yolu**, S.3 (I. Teşrin, 1935), s.10.

²⁸⁴ **Trakya’da Yeşilyurt**, 27 Şubat 1945, 26 Şubat 1946, 26 Temmuz 1946, 29 Ekim 1946.

²⁸⁵ **Özdilek Lüleburgaz’da**, 26 Temmuz 1948.

Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi ayrıca Dil ve Edebiyat konularında emeği geçmiş ve tarihe mal olmuş aydınları her fırsatta anmayı bilmiştir. Mimar Sinan'ın 346. ölüm yıldönümü nedeniyle 9 Nisan 1935'te halkevinin düzenlediği törende, Mimar Sinan'ın hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiş, şiirler okunarak Mimar Sinan saygıyla anılmıştır²⁸⁶. Aynı şekilde Tevfik Fikret adına 19 Ağustos 1947 yılında düzenlenen bir törende de şair saygıyla anılmış, Nedret Yalçı; Tevfik Fikret'in hayatı, Turan Ayverdi; eserleri hakkında bilgi vermiş Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi'ne bağlı gençler şiirler okumuşlardır²⁸⁷.

Ayrıca Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi bölgenin aydınlarını her fırsatta hatırlayarak onlar adına geceler düzenleyerek onlara olan saygısını göstermeyi bilmiştir²⁸⁸.

Kırklareli Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi, diğer şubelerle ortak çalışarak bölgenin kültürel özelliklerini yansıtan gecelerde tertip etmiştir. Gerçekleştirilen Rumeli gecelerinde hem yöreye özgü kültürel değerlere sahip çıkılırken aynı gece içinde Kırklareli Halkevi'nin Dil, Edebiyat ve Tarih kolu konuşmalar, şiirler ve seminerler verirken, Temsil kolu hazırladığı oyunları sergilemiştir. Güzel sanatlar kolu ise hazırladığı müzik parçalarını halkın beğenisine sunmuştur²⁸⁹.

Kırklareli Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi tüm bunların yanı sıra Kırklareli gençlerinin edebiyata yönlendirmek, edebiyat zevki ve merakı uyandırmak için şiir ve hikâye müsabakaları düzenlemiştir²⁹⁰. Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi; Atatürk ilkelerinin halka benimsetilmesi, geniş kitlelere anlatılması ve bölge halkının kültürel anlamda gelişmesi açısından önemli katkılar sağlamıştır. Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi tüm bu çalışmalarıyla Kırklareli Halkevi'nin en etkin şubelerinden biri olmuştur.

²⁸⁶ “Kırklareli Halkevi'nin Nisan Ayı İçinde Gördüğü İşler”, **Batı Yolu**, S.1 (Nisan, 1935), s.11.

²⁸⁷ **Trakya'da Yeşilyurt**, 30 Ağustos 1947.

²⁸⁸ **Özdilek Lüleburgaz'da**, 24 Mart 1948; **Edirne Postası**, 25 Eylül 1948; “Yerinde Bir Jübile”, **Damla**, S.50 (Aralık, 1948), s.140.

²⁸⁹ “Kırklareli Halkevi'nde Rumeli Gecesi”, **Köy Postası**, S.65 (Ekim, 1949), s.10.

²⁹⁰ **Trakya'da Yeşilyurt**, 22 Mart 1946.

3-TEKİRDAĞ HALKEVİ DİL, EDEBİYAT VE TARİH ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Tekirdağ Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi, Halkevi Çalışma Talimatnamesi uyarınca Tekirdağ Halkevi'nin ilk açtığı şubelerinden biri olmuştur. Tekirdağ Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi'nin kurulmuş olduğu ilk yıl içinde yapmış olduğu çalışmalar halkevi faaliyet raporlarına şu şekilde yansımıştır:

*“Söz derlemeleriyle, milli büyüklerimizin hatıralarını tespitle, vilayet gazetesinde neşriyatta bulunmakla meşgul olmuştur”*²⁹¹.

Halkevi üyelerinin bu yıl içinde özellikle vilayet gazetesi olan “ Tekirdağ” gazetesine büyük yardımlar sağladıkları görülmektedir. Ayrıca Tekirdağ Halkevi'nin bölgede bulunan diğer halkevlerinin de olduğu gibi şehir tarihi üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

1934 yılına gelindiğinde Tekirdağ Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi'nin çalışmaları raporlarda şu şekilde özetlenmiştir:

*“Tarihi tetkikler, dil derlemeleri, ulusal günlerin kutlanması gibi işlerle meşgul olmuş, Mimar Sinan, Muallim Kubilay, Namık günlerini yaşatmıştır. Yurttaşların soyadları almaları hususuna yardım etmiş, bir yıl içinde 17 konferans vermiştir”*²⁹².

Özellikle Soyadı alma konusunda Tekirdağ Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi'nin halka yol gösterici olduğu görülmektedir. Vilayet yönetimi ile ortaklaşa çalışarak halkın aldıkları soyadlarının alfabetik olarak toplanması ve sıralanması konusunda da çalışmalar yapan şube, Tekirdağ gazetesinde tüm alınan soyadlarının yayınlanması çalışmalarında da aktif rol oynamıştır²⁹³.

²⁹¹ Halkevlerinin 1933 Senesi..., s.73.

²⁹² Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.113.

²⁹³ Tekirdağ'da Soyadı Kanunu uyarınca alınan soyadları için bkz. **Tekirdağ**, 3 II. Kanun 1935, 17 II. Kanun 1935, 24 II. Kanun 1935, 7 Şubat 1935, 21 Şubat 1935, 28 Şubat 1935, 7 Mart 1935, 11 Nisan 1935, 18 Nisan 1935, 25 Nisan 1935, 2 Mayıs 1935.

1935 yılı içinde Tekirdağ Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi'nin çalışmaları ise raporlarda şu şekilde yer bulmuştur:

“Bu izer çıkarmış, gazetelerde dil yayımları yapmış, 800 kişi ile dört tören yapmış 13 Konferans, 13 söylev ve bir balo vermiştir”²⁹⁴.

Tekirdağ Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi'nin bölgede yer alan diğer halkevleri gibi milli bayramlar ve diğer kutlama törenlerinde aktif şekilde rol oynadığı görülmektedir. Bu kutlamalarda Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi halkevinin diğer kolları ile ortak çalışma programları yürütmüştür. Temsil Şubesi ve Güzel Sanatlar Şubesi Tekirdağ Halkevi kutlamalarında Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi'ne önemli katkılar sağlamıştır²⁹⁵.

Tekirdağ Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi, bölgedeki diğer halkevleri gibi Dil ve terim derlemelerine büyük önem vermiştir. Kendi yöresine özgü atasözü, mani, halk türkülerini toplayarak topladığı bu bilgileri genel merkeze bildirmiştir. Şube, kendi yöresinde bulunan yabancı kökenli yerleşim yerleri isimlerinin Türkçeleştirilmesi konusunda da çalışmalar yapmıştır. Şube, bunların yanı sıra Türkçe adlar konusunda yayımlarda hazırlamıştır²⁹⁶.

Tekirdağ Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi'nin Türk dili konusundaki düşünceleri bölgede bulunan diğer halkevlerinden farklı değildir. Tekirdağ Halkevi, Türk Dili üzerindeki yabancı etkisinin tamamen ortadan kaldırılması gerektiğine inanmakta ve bu yönde çalışmalarını geliştirmektedir. Tekirdağ Halkevi üyelerinden H.N. Taner'in Tekirdağ Halkevi dergisi olan Marmara'da yer alan fikirleri bu tezi doğrular niteliktedir:

“...Atatürk'ün ululuğu, yüceliği Türk ulusuna yalnız Kurtuluş Savaşı'nu kazandırmış olmasında değil; Dil bütünlüğüne inanmış ve inandırmış olmasındadır. İşte düniin Arapça, Acemce kamusu, işte bugün kendi dili ile konuşmaya başlayan, kendi dilini bulan Türk ulusu...

²⁹⁴ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.120.

²⁹⁵ Tekirdağ, 27 Şubat 1936, 24 Şubat 1949.

²⁹⁶ Anıl Çeçen, a.g.e., s.154.

Şimdiye kadar dilimize yapışıp fes gibi, kalpak gibi, şalvar gibi birdenbire atamadığımız yabancı sözler vardı.

Yüzyıllardan beri dilimizin kıvrımlarında gizlenmiş, her söze başladığımız zaman kendini gösteren bu yabancı sözlerle içli dışlı olmuştuk. Bugün onlara yol vermiş bulunuyoruz. Çünkü biz Türk ulusunun yüceliğine ve ululuğuna, ülkenin bütünlüğüne, dil bütünlüğüne Atatürk'ün peşinde giderek inanmış bir ulusuz!...”²⁹⁷.

Tekirdağ Halkevi, dil konusunda her sene düzenlenen bayramları da coşkuyla kutlamıştır. Bu kutlamalara halkın iştirak etmesini sağlamak için büyük çaba göstererek öz Türkçe kullanımı konusunda da halk bilinci oluşturulmaya çalışmıştır²⁹⁸.

Tekirdağ Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi'nin yayın alanında da diğer şubelerle ortak hareket ederek çalışmalar gerçekleştirdiği görülmektedir. Şube, Tekirdağ Halkevi Dergisi olan “Marmara” dergisi dışında vilayet gazetesi Tekirdağ'a önemli destek vermiştir. Bu çalışmalar dışında muhtelif konularda kitap ve broşürlerin hazırlanmasında şubenin katkıları olmuştur.

Tekirdağ Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi'nin yayın faaliyetlerinin dışında tarihsel olaylara ilişkin çeşitli dönemler konferanslar düzenlediği görülmektedir²⁹⁹.

Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi'nin ayrıca Edebiyat ve Tarih alanında büyük emeği olan ve tarihe mal olmuş kimseleri her fırsatta saygıyla anmıştır. Tekirdağ'da doğan ve “Vatan Şairi” olarak bilinen Namık Kemal'i halkevi her vesileyle anmıştır. Şairin yazdığı şiirler, makaleler kitlelere okunduğu gibi şairi tanıtmaya yönelik konferanslarda verilmiştir³⁰⁰.

Tekirdağ'da ve bölgede açılan halkevlerinin Dil, Edebiyat ve Tarih şubeleri, Atatürk ilkelerinin halka benimsetilmesi, geniş kitlelere anlatılması ve bölge halkının kültürel anlamda

²⁹⁷ H.N. Taner, “Dilini Bulan Ulus”, **Marmara**, S.1 (9 Mayıs, 1935), ss.11–13.

²⁹⁸ **Tekirdağ**, 2 Ekim 1947.

²⁹⁹ Tekirdağ Halkevi üyelerinden Hayrettin Lokmanoğlu tarafından verilen ‘İnkılâp Nedir? Türk İnkılâbının karakteristik vasıfları nelerdir’ isimli konferans için bkz. **a.g.g.**, 28 Ekim 1940.

³⁰⁰ **A.g.g.**, 22 I. Kanun 1938.

gelişmesi açısından önemli katkılar sağlamıştır. Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi, tüm bu çalışmalarıyla bölge halkevlerinin en etkin şubelerinden biri olmuştur.

B-GÜZEL SANATLAR ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Halkevlerinin güzel sanatlar şubeleri; müzik, resim, heykel ve mimarlık gibi alanlar da amatör unsurları bir araya getirmek, genç yetenekleri korumak ve geliştirmeye çalışmaktadır. Güzel Sanatlar Şubeleri, halkevlerinin Temsil Şubesi ile ortak hareket ederek müsamere programlarının müzik bölümünü hazırlamak ve uygulamaktan da sorumludur.

Güzel Sanatlar Şubeleri, müzik çalışmalarında milli ruhun derinliklerinde yatan halk türkülerini çağdaş müzik anlayışı çerçevesinde radyo, gramofon, orkestra, bando, koro gibi çeşitli araçlardan faydalanarak halka vermekle yükümlüdür.

Güzel Sanatlar Şubesi'nin, düzenleyeceği kurslarla güzel sanatlara ilgi gösterenlerin sayısını arttırmak ve bölgenin müzik zevk ve anlayışını da bu suretle yükseltmeye çalışmak görevleri arasındadır. Ayrıca Güzel Sanatlar Şubeleri, resim çalışmalarını ve fotoğrafçılık sanatını destekleyerek sergiler düzenlemekten de sorumludur³⁰¹.

1- EDİRNE HALKEVİ GÜZEL SANATLAR ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Edirne Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, Halkevleri Talimatnamesi uyarınca faaliyetlerini şekillendirmiştir. Şube, Edirne Halkevi'nin açıldığı dönemden kapanışına kadar etkinliğini sürdüren şubelerden biri olmuştur.

Edirne Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, açıldığı il sene içinde modern musiki ve resim kursu açmış ve çeşitli alanlarda dört konser vermiştir³⁰².

³⁰¹ C.H.P. Halkevleri Çalışma..., ss.9-13.

³⁰² Halkevlerinin 1933 Senesi..., s.93.

Ayrıca bu yıl içinde bir resim sergisi açarak Edirne şehrinde Güzel Sanatlar konusunda hevesli olanları teşvik etmiştir³⁰³.

1934 yılına gelindiğinde Edirne Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin faaliyetleri halkevleri faaliyet raporlarında şu şekilde yer almıştır:

*“Bir Koro heyeti teşkil etmiş, halkevi bandosu meydana getirmiştir. Keman ve Mandolin dersleri verilmekte, modern musiki zevkinin yayılma ve kuvvetlenmesine çalışmaktadır. Resim şubesi de faaliyettedir”*³⁰⁴.

Edirne Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin bu yıllar içinde özellikle gençlere ve Edirne halkına klasik batı müziğini sevdirebilme adına geceler düzenlediği de görülmektedir. Bu gecelerde özellikle batı müziğinin usta yorumcularına ait başyapıtlar halkevi çatısı altında halka dinletirilmiştir.

Bu gecelerin yanı sıra halkevinde gerçekleştirilen eğlencelerin hazırlanmasında da Güzel sanatlar Şubesi'ne önemli sorumluluklar yüklenmiştir. Haftada veya ayda bir olarak yapılan eğlencelerin oluşturulmasında Şube, Temsil şubesi ve Dil, Tarih, Edebiyat şubesi ortak çalışmalar yürütmüştür.

Gerçekleştirilen eğlencelerin büyük bir bölümünde batı müziği dinletisi, öğrencilerin koro çalışmaları yer almıştır. Bunun dışında ise çeşitli alanlardaki konferanslar, temsiller ve şiirler eğlence kapsamında halka sergilenmiştir. Bu haliyle çalışmaların halkevinin tüm şubelerince ortaklaşa hazırlandığı görülmektedir³⁰⁵.

1935 yılına gelindiğinde Edirne Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin çalışmalarına tüm hızıyla devam ettiği görülmektedir. Bu yıl yapılan çalışmalar halkevi faaliyet raporlarında şu şekilde yer bulmuştur:

*“Müzikli iki müsamere verilmiş, keman, mandolin ve piyano dersleri verilmiştir”*³⁰⁶.

³⁰³ C.H.P. Halkevleri 1932–1935..., s.46.

³⁰⁴ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.45.

³⁰⁵ Milli Gazete, 19 Mart 1934.

³⁰⁶ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.49.

Edirne Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin raporlarda da belirtildiği üzere gençleri müziğe yöneltme adına da yoğun çalışma içine girdiği görülmektedir. Gençlere yönelik düzenlenen kurslar ve çeşitli müzik dersleri, çok sesli batı müziğine gençleri alıştırma ve yetenekli gençlerin teşvik edilmesini amaçlamaktadır³⁰⁷.

Edirne Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, resim sanatına destek verme adına da her dönemde çalışmalar yapmıştır. Halkevi bölgede bulunan okullar ve bu alanda çalışmalar üreten kimselerle ortak çalışmalar içine girerek resim sergileri, resim yarışmaları ve resim kursları faaliyetleri yapmıştır³⁰⁸.

1938 yılı sonları 1939 yılı başlarında Edirne Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nde yapılan çalışmalar Cumhuriyetin 15. Yılında Edirne isimli eserde şu şekilde yer bulmuştur:

“...Halkın bedii heyecanını tatmin etmek emeli ile çalışmaktadır. Her sene müteaddit defalar müzik dersleri verdiği, koro heyetleri teşkil ettiği gibi bilhassa son zamanlarda meydana getirdiği orkestra muntazaman çalışmakta, sık sık konserler vermektedir. Müzik dersleri muntazam yürümektedir. Hâlihazırda müzik kursunun 20 erkek 12 kız talebesi uzun zamandan beri ders almakta olup orkestramız için yeni elemanlar olarak yetişmektedirler...”³⁰⁹.

Kısa zamanda büyük gelişme gösteren şubenin çalışmaları her dönemde etkinliğini yitirmeden sürmüştür. Halkevleri dergilerinde bu yönde bilgilendirici ve teşvik edici makaleler de yayınlanmıştır³¹⁰.

Edirne Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, gençleri müziğe yönlendirmenin dışında bu gençleri bir araya getirip konserler verebilmelerinin de yolunu açmıştır. Halkevi çatısı altında çeşitli vesilelerle konserlerin hazırlanmasında şube büyük rol oynamıştır³¹¹.

³⁰⁷ Buç, 11 Mart 1936.

³⁰⁸ Edirne Postası, 24 Şubat 1944.

³⁰⁹ Cumhuriyetin 15. yılında Edir..., s.48.

³¹⁰ V.L., “On Yıl Musikisi”, **Altok**, S.2 (15 I. Kanun, 1933), s.24; V.L., “On Yıl Musikisi-2”, **a.g.d.**, S.3 (31 I. Kanun, 1933), s.24; V.L., “On Yıl Musikisi-3”, **a.g.d.**, S.4 (15 II. Kanun, 1934), s.20; V.L., “On Yıl Musikisi-4”, **a.g.d.**, S.7 (28 Şubat, 1934), s.11; Sadık Hayri Durusal, “Sanat ve Sanatkar”, **Edirne**, S.3 (Mayıs, 1940), ss.4-7; İbrahim Gürtunca, “Güzel ve Sanatta Güzel”, **Üçsu**, S.1 (Mart, 1942), ss.5-8.

³¹¹ Edirne Postası, 6 Mart 1937, 9 Nisan 1947.

Edirne Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin tüm çalışmalarında bu derece aktif olması, çağdaş anlamda bir sanat anlayışının toplum üzerinde oluşabilmesinin yolunu açmıştır. Özellikle bu düşünce batı tarzı müzik yapısının topluma benimsetilmesi çabasında kendini göstermektedir. Edirne Halkevi, tüm yapılanların müzik devrimi niteliğinde olduğunu savunmaktadır. Edirne Halkevi üyelerinden Vahit Lütfi Salcı bu konuda şunları belirtmektedir:

“...Bazıları eski şark musikisinin garp tekniği ile tezyin olunacağını, bazıları tekke musikisinin eski Türk musikisi olduğunu, bazıları da cazbant havalara ehemmiyet verileceğini zannediyorlar. Bunların hiçbirisi doğru değildir. Musiki inkılâbı bize yalnız dili, tarihi gibi kendi duygusundan doğmuş olan Türk halkının musikisini garp tekniği ile sanatlaştırarak olgun bir hale getirmeyi ve medeniyet âlemine bizimde hakiki bir musikimiz olduğunu göstermemizi emrediyor. Yine şark musikisi, ne tekke musikisi, ne caz musikisi ve nede klasik garp musikisi değildir. Yalnız garp musikisinin teknikleri dairesinde musikimize istikamet vereceğiz. Bu da klasik garp musikisini pek çok dinleme ve bu surette onun sanatının inceliklerini hulul edebilmekle olur. Biz, şark musikisinin hiçbir yardımını bekleyemeyiz. O esasen gitgide bizden uzaklaşmak yolunda inatla yürümüş gitmiştir. O, bir Osmanlı musikisidir. Tekke musikisi ise şehir tekke musikisi ile köylü tekke musikisi olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Şehir tekke musikisi Osmanlı musikisinin biraz daha ağdalaşmış şeklidir, binaenaleyh o da bir Osmanlı musikisi olduğundan bize fayda vermez...

Musiki inkılâbımız başarılı değil, başlamıştır. Yeniden bir hataya saptıktan kaçınılmalıyız. Çünkü musiki çok sihirli ve cazibeli bir kadına benzer. İnsanın irade ve itidalini şaşırtacak bir mahareti vardır.

Nitekim şimdiye kadar bu sihir ve cazibeye kapılmış bulunuyorduk. Onun kendimizin olan endamını ve güzelliğini sevelim. Esir olursak kendimizden olan o güzele esir olalım”³¹².

Tüm bu fikirlerden Vahit Lütfi Salcı ve Edirne Halkevi'nin batı tekniği ile yoğrulmuş bir “Türk Sanat Anlayışı” ortaya çıkarmayı amaçladıkları ortaya çıkmaktadır. Bu temel amaç çerçevesinde de faaliyetlerin geliştirildiği görülmektedir. Güzel Sanatlar Şubesi, Türk halkının

³¹² Vahit Lütfi Salcı, “Musiki İnkılâbımızın Manası”, *Altok*, S.21 (25 II. Teşrin, 1934), ss.7-8.

Rönesanssı ve aydınlanma çağını yaşayan batı toplumunu örnek alarak, bir anlamda kendi Rönesanssını yaratmasının aracı olmuştur.

Edirne Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, resim, müzik, el sanatları gibi muhtelif alanlarda halkın sanatsal gelişmesine katkı sağlamıştır. Şube, tüm faaliyetleri çerçevesinde halkevinin aktif şubelerinden biri görünümündedir.

2-KIRKLARELİ HALKEVİ GÜZEL SANATLAR ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Kırklareli Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, Halkevleri Çalışma Talimatnamesi çerçevesinde kurulmuştur. Kırklareli Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, halkevinin kurulduğu 1932 yıllarından itibaren etkin olarak çalışmalarına başlamıştır.

Şube, açıldığı ilk senelerde çağdaş musiki alanında çalışmalar yaparak amatör olarak müzikle uğraşan gençleri halkevi çatısı altında toplamış, çok sesli bir bando meydana getirmiştir³¹³.

Kırklareli Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin kuruluşundan itibaren etkin olan bir bando takımı bulunmaktadır. Bu bando takımı ulusal bayram ve diğer törenlerde, önemli görevler yüklenerek, halka konserler vermiştir³¹⁴.

Kırklareli Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, her fırsatta gençleri müzik çalışmalarını içine sokmaya çalışmıştır. Güzel Sanatlar Şubesi'nin bu yıllar içinde özellikle gençlere ve Kırklareli halkına klasik batı müziğini sevdirebilmek amacıyla geceler tertiplelediği görülmektedir. Konser, temsil, konferans gibi birçok etkinliğin gerçekleştiği bu gecelerde özellikle batı müziğinin usta yorumcularına ait başyapıtların halkevi çatısı altında halkla buluşması sağlanmıştır³¹⁵.

³¹³ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.77; C.H.P. Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi..., s.42.

³¹⁴ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.84.

³¹⁵ Milli Gazete, 5 Nisan 1934.

Kırklareli Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, gerçekleştirdiği müzik çalışmalarını bu gecelerin yanı sıra düzenlenen temsillerde de sergileme imkânını yakalamıştır. Bu çalışmaları temsil koluyla ortak çalışarak gerçekleştirmiştir. Düzenlenen her temsil gösterisinin müzikli yapılabilmesi için Kırklareli Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi azami bir gayret içinde çalıştığı görülmektedir³¹⁶.

Kırklareli Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, halkevinde gerçekleştirilen eğlencelerin hazırlanmasında da önemli sorumluluklar yüklenmiştir. Şube, eğlencelerin oluşturulmasında Temsil şubesi ve Dil, Tarih, Edebiyat şubesi ile ortak çalışmalar yapmıştır. Gerçekleştirilen eğlencelerin büyük bir bölümünde öğrencilerin koro çalışmaları, şiir dinletileri ve yöreye has dans gösterileri yer almıştır³¹⁷.

Kırklareli Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, resim sanatını gençler arasında yaygınlaştırmak amacıyla da girişimlerde bulunmuştur. Halkevi, bölgedeki okullar ile ortak hareket ederek her fırsatta sergiler düzenlemiştir. Bu şekilde düzenlenmiş bir sergiyi aktaran Zeynel İlhan, öğrencilerin eserlerini şu şekilde değerlendirmiştir:

*“...Karakter itibariyle bize üstün zevkler aşıl原因an bu temiz sergi, denilebilir ki şehrimizde şimdiye kadar açılan öğrenci sergilerinden ayrı bir hususiyet taşımaktadır. Henüz sanatkâr sayılmayacak öğrencilerin resimlerinde kuvvetli renk armonileri olduğu gibi bilhassa kompozisyon bilgileri göze çarpmaktadır. Halk motiflerinden, el işlerinden alınan zarif kopyalar, kuvvetli başarılarla ümitli bir geleceği müjdelemektedir ...”*³¹⁸.

Öğrencilerin yaptıkları sergilerin dışında da resim sergileri sıklıkla yapılmıştır. Resim Öğretmeni ve aynı zamanda bir dönem Kırklareli Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi başkanlığı yapan Şerif Baykurt, halkevinde düzenlediği bir sergide, yağlı boya, sulu boya, kara kalem olarak hazırladığı birçok eserini sergileme fırsatını yakalamıştır. Benzer şekilde çeşitli alanlarda yetenekli kişilerin eserleri de her fırsat kullanılarak halkevinde sergilenmiş, halkın güzel sanatlara olan ilgisi arttırılmaya çalışılmıştır³¹⁹.

³¹⁶ “Halkevi Haberleri”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 7 Mayıs 1946.

³¹⁷ **A.g.g.**, 7 Mayıs 1946.

³¹⁸ Zeynel İlhan, “Bir Sergi Münasebetiyle”, **a.g.g.**, 17 Temmuz 1945.

³¹⁹ **A.g.g.**, 27 Şubat 1945.

Kırklareli Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, düzenlediği yarışmalarla da halkı sanatsal etkinliklere teşvik etmek istemiştir. Kırklareli Halkevi'nde dikiş, resim, nakış ve çiçek süsleme gibi alanlarda yarışmalar ve sergiler yapılmıştır. Düzenlenen kurslarla da halka bu yönde destek sağlanmıştır³²⁰.

Kırklareli Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, yöreye özgü gecelerde düzenlemiştir. Bu gecelerde diğer şubelerle ortak hareket edilmiştir. Kırklareli Halkevi'nde gerçekleşen Rumeli geceleri bu ortak faaliyetlerin önemli birer örneği olmuştur. Gerçekleştirilen Rumeli Gecelerinde, yöreye özgü folklor gösterileri, türküler, şiirler, koşmalar gerçekleştirilmektedir. Ayrıca diğer halkevi şubelerinin de çalışmaları bu gecelerde sergilenme olanağı bulmaktadır³²¹.

Kırklareli Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, bunların dışında her on beş günde bir aile toplantıları düzenlemektedir. Aile toplantılarında yörenin sorunları tartışılır ve halkevinin bu sorunlar karşısında yapabilecekleri kararlaştırılırdı. Ayrıca Güzel Sanatlar Şubesi üyelerinin çalışmaları sergilenme olanağına kavuşmaktaydı. Aile toplantılarında bunların dışında çeşitli eğlenceler yapılamaktaydı. Bu haliyle şubenin bölge halkının sosyalleşmesine de katkı sağladığını söylemek mümkündür³²².

Ayrıca Kırklareli Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, bölge öğrencileri için açtığı ikmal kurslarıyla eğitime de katkı sağlamıştır³²³.

Kırklareli Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin, halkın resim, müzik, el işleri gibi pek çok sanatsal alanda gelişmesini sağlamıştır. Şube bu amaçla tüm faaliyetlere destek sağlayarak Kırklareli bölgesine özgü yerel motiflerin çağdaş bir anlayışla yorumlanmasını sağlamış ve Halkevinin etkin şubelerinden biri olmayı başarmıştır.

³²⁰ **Trakya'da Yeşilyurt**, 12 Mayıs 1941.

³²¹ **Keşan**, 8 Ekim 1949.

³²² **Trakya'da Yeşilyurt**, 14 Aralık 1945.

³²³ **A.g.g.**, 8 Temmuz 1947.

3-TEKİRDAĞ HALKEVİ GÜZEL SANATLAR ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, Halkevleri Çalışma Talimatnamesi çerçevesinde faaliyetlerini şekillendirmiştir. Şube, Tekirdağ Halkevi'nin ilk açılan şubeleri arasındadır.

Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin açıldığı ilk senesinde yaptığı çalışmalar halkevleri faaliyet raporlarında şu şekilde yer almıştır:

“Yirmi beş hanım olmak üzere 78 talebesi üç sınıfa ayrılan resim derslerine büyük bir alaka ile devam ediyorlar. Modern musiki dersleri de açmış, altı konser vermiş, şehir bandosu vücuda getirmiştir”³²⁴.

Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin özellikle bu yıllar içinde yöresel türkülerin toplanması konusunda Dil, Edebiyat ve Tarih şubesi ile ortak çalışmalar yürüttüğü görülmektedir. 1934 yılına gelindiğinde şubenin çalışmaları faaliyet raporlarında şu şekilde özetlenmiştir:

“Resim, ulusal musiki ve garp musikisi üzerinde çalışmaktadır. Resim kolunda 70 talebe meşgul olmuş, ulusal şarkı ve türküler derlenip notaya alınmış, yirmi beş kişilik bandosu faaliyettedir”³²⁵.

Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, 1935 yılında ise faaliyet raporlarına göre şu çalışmaları yapmıştır:

“Bir bando ve caz takımı yetiştirerek, bunlara urba almış, 12 kişiye musiki dersi göstermiş, caz takımı bir danslı konser vermiş, caz ve bandosu evlenme ve nişan törenlerine kayılmıştır”³²⁶.

³²⁴ Halkevlerinin 1933 Senesi..., ss.73-74.

³²⁵ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.113.

³²⁶ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.120.

Bu yıl içinde Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'ne Çorlu Halkevi'nin de çalışmaları ile destek olduğu görülmektedir. Çorlu Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, 1935 yılı içinde iki balo ve bir şölen düzenlemiştir. Bunun dışında Çorlu Halkevi'nde 14 parçalık bir bando takımı oluşturulmuştur. Bu bando takımı çeşitli bayram ve kutlamalarda görevler almıştır³²⁷.

Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin de bir bando takımı bulunmaktadır. Tekirdağ Halkevi, özellikle gençlerin bando takımı içinde olmasına gayret göstermiştir. Tekirdağ Halkevi Bandosu ulusal bayramlar ve törenlerin dışında halkevinin düzenlediği müsamerelerde de müziklerden sorumlu olmuştur³²⁸.

Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin bandosu dışında caz takımı da bulunmaktadır. Caz takımı özellikle okulların temsilleri ve törenlerinde verilen görevleri yapmaya çalışmıştır³²⁹.

Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin halkevinin diğer şubeleri ile ortak çalışarak ulusal bayram ve kutlamalara hazırlandığı görülmektedir. Bu bayramlarda yapılan temsil gösterilerinin müzikleri dışında konserlerde verilmektedir. Ayrıca Güzel Sanatlar Şubesi üyelerinin konuşmaları veya konferansları konser öncesinde veya sonrasında gerçekleştirilmektedir³³⁰.

Halkevleri Güzel Sanatlar şubelerinin en önemli görevlerinden biri çevrelerinde resim ve heykeltçilik alanlarında amatör unsurları biraya getirerek genç yeteneklere destek olmaktır. Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi bu temel ilke uyarınca heykeltçilik ve resim sanatının bölgede gelişmesine büyük destek sağlamıştır.

Tekirdağ Halkevi, özellikle resim sanatında yetenekli gençlere kurslar düzenleyerek yeteneklerinin gelişmesine çalışmıştır. Bunun dışında düzenlenen sergiler bu yetenekli gençlerin çalışmalarını daha istekle ve şevkle yapmalarını sağlamıştır. Bu sergiler halkevinin

³²⁷ **Halkevlerinin 1935 Senesi...**, s.41.

³²⁸ **Tekirdağ**, 14 II. Kanun 1935.

³²⁹ Tekirdağ'da bulunan Hacı İli Bey Okulu müsamesinde Caz Takımı'nın yaptıkları için bkz. **a.g.g.**, 19 II. Kanun 1935.

³³⁰ **A.g.g.**, 29 Temmuz 1943.

açık olduğu hemen her sene gerçekleştirilmiştir. Ancak düzenlenme şekli farklılık göstermiştir.

Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, resim ve fotoğrafçılık alanında sergiler ve yarışmalar düzenleyerek herkesi sanatsal etkinliklere teşvik etmiştir. Özellikle bu yarışmalara herkesin ilgisi çekilmeye çalışılmıştır. Yağlı boya, sulu boya, kara kalem, pastel, guaş, desen çalışmaları gibi birçok alanda yarışmalar gerçekleştirilmiştir³³¹.

Bunun dışında Tekirdağ çevresinde bulunan okulların halkevi çatısı altında sergiler hazırlayabilmesi olanağı sağlanmaktadır. Okulların yaptıkları sergiler ise genellikle ulusal bayram ve kutlamaların birer uzantısı olarak gerçekleştirilmiştir³³².

Ayrıca Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi üyelerinin kendi kişisel çalışmalarının da halkevinde sergilenme olanağı bulunmaktadır. Bu sergilerden bazıları çevre halkevleri ve Ankara Halkevi'nde de sergilenebilmiştir³³³.

Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin müzik ve resim çalışmaları dışında geleneksel halk sanatlarına da destek sağladığı görülmektedir. Tekirdağ kültürüne özgü bu çalışmaların sergilenmesi ve desteklenmesi hem halkevince hem vilayet yönetimince gerçekleştirilmiştir³³⁴.

Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi, düzenlediği gecelerde de diğer şubelerle ortak hareket ederek çalışmalarını sergileme fırsatını yakalamıştır. Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin özellikle ramazan dönemlerinin bir parçası olarak Karagöz geceleri düzenlediği görülmektedir. Bu gecelerde yalnız Karagöz gösterileri değil halkevinin çeşitli şubeleri de çalışmalarını sergileme fırsatı yakalamaktadırlar³³⁵.

³³¹ **Tekirdağ**, 8 II. Kanun 1942; "Günler Boyunca", **Ülkü**, 112 (16 Mart, 1942), s.23; **C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1944**, Ankara, 1945, s.20.

³³² Tekirdağ Erkek Sanat Okulu Sergisi için bkz. **Tekirdağ**, 28 Şubat 1946.

³³³ Tekirdağ Ortaokul Resim Öğretmeni Esat Subaşı'nın Ankara Halkevi'nde yapılan sergisi için bkz. **a.g.g.**, 12 Ağustos 1937.

³³⁴ 1936 yılı İzmir Fuarı ve Ankara Elişleri ve Küçük Sanatlar Sergisine gönderilen Tekirdağ Halkevi çalışmaları için bkz. **a.g.g.**, 18 Mart 1937.

³³⁵ **A.g.g.**, 14 Temmuz 1938.

Tekirdağ Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi ve bölgede bulunan diğer halkevlerinin Güzel Sanatlar şubeleri, resim, müzik ve el işleri gibi pek çok sanatsal alanda bölge halkının kültürel gelişmesine önemli katkı sağlamışlardır. Güzel Sanatlar Şubeleri, tüm sanatsal etkinliklere destek sağlayarak Trakya bölgesine özgü yerel motiflerin çağdaş bir anlayışla yorumlanmasını sağlamış bölge halkevlerinin en etkin şubeleri arasında yer almışlardır.

C-TEMSİL ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Halkevleri Temsil Şubeleri, şehir ve kasabalarda tiyatro ihtiyaçlarının giderilmesine çalışmak, gençleri güzel ve serbest konuşmaya alıştırmak, fikir, sanat ve dil terbiyelerine yardım etmek, toplum hayatı için yararlı telkinlerde bulunmak, tiyatroya yetenekli gençlerin yeteneklerini gösterebilmelerine destek sağlamak şubenin asli amaçları arasında bulunmaktadır.

Temsil şubeleri diğer sahne sanatlarını da olabildiğince desteklemeye çalışmaktadır. Ülkede tiyatro sevgisinin yerleşebilmesi ve gelişebilmesi için çalışmalar yürütmekten de sorumlu olan şube, geleneksel değerleri işleyen temsillerle halkın bilinçlenmesine de çalışmaktadır.

Temsil Şubeleri bunun yanı sıra; Karagöz ve kukla oyunlarını düzenlemek, sabit ve seyyar sinema makineleri bulundurarak ücretsiz olarak halka bunları sergilemekle yükümlüdür³³⁶.

1-EDİRNE HALKEVİ TEMSİL ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Edirne Halkevi Temsil Şubesi, Halkevleri çalışma talimatnamesi çerçevesinde faaliyetlerini şekillendirmektedir. Şube, Edirne halkevinin en faal şubeleri arasında bulunmaktadır.

³³⁶ C.H.P. Halkevleri Çalışma..., ss.13-15.

Edirne Halkevi Temsil Şubesi kurulduğu ilk sene içinde yaptığı çalışmalar faaliyet raporlarında şu şekilde yer bulmuştur:

*“Muntazam bir temsil heyeti teşkil etmiş, tiyatrunun terbiyevi kıymeti hakkında neşriyatta bulunmuş, münasip mevsimlerde köylere giderek inkulâba ait temsiller vermişler; muhtelif tarihlerde Akın, Kahraman, İstiklal, Yarım Osman, Şer’iye Mahkemesi piyeslerini temsil etmişlerdir”*³³⁷.

Edirne Halkevi’nin ilk senesinde gerçekleştirdiği temsillerin büyük bir oranda okullar tarafından hazırlanıp, halkevi çatısı altında sergilendiği görülmektedir. Bu temsiller sonrasında temsil sorumlusu görevlinin temsil hakkında konferanslar verdiği de görülmektedir³³⁸.

Bazı temsillerin halkevlerinin muhtelif kollarınca ortak çalışma yürütülerek hazırlandığı da görülmektedir. Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi hazırladığı temsillerle temsil şubesi için büyük kolaylık sağlamıştır. Bunun yanında Sosyal Yardım Şubesi yararına temsillerde hazırlanmıştır. Hazırlanan temsillerden elde edilen gelirler Sosyal Yardım Şubesi kanalıyla ihtiyacı olan insanların yardımında kullanılmaktadır³³⁹.

1934 yılına gelindiğinde Edirne Halkevi Temsil Şubesi faaliyet raporlarına göre şu çalışmaları gerçekleştirmiştir:

*“Bu kol tarafından bu yıl içinde beş piyes temsil edilmiş ve 5750 yurttaş bu piyesleri görmüştür. Ayrıca lise ve ortaokul talebeleri tarafından birçok müsamere verilmiştir”*³⁴⁰.

Bu yıl içersinde gerçekleştirilen temsillerinde büyük bir bölümünü bölgede bulunan okulların öğrencilerinin hazırladıkları görülmektedir. Bu temsillerin hemen hepsinde çeşitli alanlardaki konferanslar temsillerle birlikte verilmiştir. Gerçekleştirilen konferansların o dönemin güncel beklentileri ışığında halk bilinci uyandırma amacı güttüğü görülmektedir³⁴¹.

³³⁷ Halkevlerinin 1933 Senesi..., s.33.

³³⁸ Edirne’de bulunan Gazi Kız Yatılı Okulu’nun hazırladığı Piyes için bkz. **Edirne Postası**, 28 Nisan 1933.

³³⁹ A.g.g., 5 Haziran 1933.

³⁴⁰ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.45.

³⁴¹ **Milli Gazete**, 5 Nisan 1934, 14 Mayıs 1934.

Bunun yanında önemli Türk büyüklerinin hayat hikâyelerinin anlatıldığı temsillerde oluşturulmuştur. Bu temsillerin sonlarında da tarihsel anlamda açıklayıcı bilgiler verildiği görülmektedir³⁴².

Edirne Halkevi Temsil Şubesi, 1935 senesi içerisinde iki piyes ve iki müsamere düzenlenmiştir. 2 müsamereye 4400 vatandaş hazır bulunmuştur. Halkın büyük ilgisinin görüldüğü temsillerde özellikle tarihsel olaylar anlatılmıştır. Tarihsel temsillerin büyük bir bölümü Kurtuluş Savaşı ile ilgili olarak yapılmıştır³⁴³.

Edirne Halkevi Temsil Şubesi, temsil faaliyetlerini ulusal bayramlar ve diğer kutlama törenleri çerçevesinde de hazırlamıştır. Cumhuriyet Bayramı, 19 Mayıs, 23 Nisan gibi ulusal törenlerin dışında önemli gün ve haftalarda da temsiller hazırlanmıştır. Böyle haftalardan biri olan Tasarruf ve Yerli Malı Haftası Edirne Halkevi ekonomik bağımsızlığın bir anlamda sembolü olarak görülmektedir. Bu sebepten halkevi bu haftayı her sene coşkuyla kutlamıştır.

Edirne Halkevi Temsil Şubesi'nin bu hafta çerçevesinde yaptıkları gazetelere şu şekilde yansımıştır:

“Tasarruf ve Yerli Malı Haftası münasebetiyle şehrimiz muhtelif orta mektebi tarafından hazırlanan müsamere Pazar günü halkevinde verilmiştir.

Halkın müsamere salonunu hınca hınç doldurduğu müsamereye İstiklal Marşı ile başlanmış ve İstiklal Marşımızı birçok parlak numara takip etmiştir. Rondlar, şiirler, piyesler, monologlar, zeybek oyunları ve güzel musiki eserleri verilmiştir”³⁴⁴.

Edirne Halkevi Temsil Şubesi, temsil gösterilerini hazırlarken özellikle işlenecek konunun Halkevleri Talimatnamesi uyarınca seçmeye özen göstermiştir. Bunun yanında temsil şubesi hazırlanacak temsillerde diğer şubelerinde yardımını almıştır. Temsil şubesinin Dil, Edebiyat, Tarih şubesi ve Güzel Sanatlar şubesiyle yoğun olarak çalışmalar yaptığı görülmektedir.

³⁴² **Milli Gazete**, 20 Ağustos 1934.

³⁴³ **Halkevlerinin 1935 Senesi...**, s.49; **C.H.P. Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi...**, s.58.

³⁴⁴ **Buç**, 18 I. Kanun 1935, “İktisadi Zafere Mutlaka Erişeceğiz”, **Altıok**, S.5 (31 II. Kanun 1934), s12-13.

Edirne Halkevi Temsil Şubesi, Güzel Sanatlar Şubesi ile ortak çalışarak sanatsal müsamere gösterileri hazırlamıştır. Bu gösterilerin hazırlanmasında ilde bulunan sanat okulu öğrenci ve öğretmenlerinin halkevine büyük destek sağladığı görülmektedir. Sanatsal müsamere gösterilerinde, konferans yerine daha çok öğrencilerin hazırladıkları kıyafetler mini defileler halinde sergilenmiştir³⁴⁵.

Edirne Halkevi Temsil Şubesi, bölgede yer alan halkevleri ve halkodaları ile de ortak çalışmalar içine girerek köylere kadar giderek temsiller vermiştir. Aynı şekilde il dışından gelen misafir halkevleri de Edirne’de temsiller düzenlemiştir. Beyoğlu Halkevi Temsil Şubesi, halkevini ziyaret ederek “Palavra”, “Babaların Günahı” gibi piyesleri bu çerçevede sahnelemiştir. Bunun dışında İstanbul Üniversitesi’nden gelen öğrencilerde “Bir Adam Yaratmak” isimli piyesi misafir olarak Edirne Halkevi’nde oynamışlardır³⁴⁶.

Edirne Halkevi Temsil Şubesi, halkevi yıldönümleri vesilesiyle de temsil gösterileri hazırlamıştır. Edirne Lisesi ve halkevi ortaklığı ile hazırlanan böyle bir temsil ile ilgili izlenimlerini aktaran Edirne Lisesi Türkçe Öğretmeni Etem Aktin şunları belirtmiştir:

“Halkevlerinin yıldönümüne rastlayan hafta Edirne’imizde müstesna saatler yaşandı. Yürekllerimiz iftiharla kabardı. Şu gerçeği bir defa daha anladık: Gençlik iyi niyet, teşvik ve yardım görürse, her çeşit yükseltici sanatlara susamıştır ve fevkalade kabiliyetlidir. Bunun en canlı misali olarak Sevil Berberi’nin temsilini görebiliriz.

Evvla lise, sonra halkevi müsamere salonunda temsil edilen bu eser Edirne gençliği için cidden öğrenmeye değer iki büyük eserdir. Temsilin hazırlanma safhasında birçok güçlüklerle rastlanmış, fakat halkevimizin ve gençlerin yılmayan azim ve kararları bütün güçlükleri yenerek gayesine ulaşmıştır”³⁴⁷.

Edirne ilçelerinde de benzer temsil gösterileri sergilenmiştir. İlçelerde bulunan okullar özellikle bu çalışmaların gerçekleşmesinde büyük hizmetler vermişlerdir. Keşan Halkevi,

³⁴⁵ **Edirne Postası**, 8 Mart 1941.

³⁴⁶ “Halkevi Çalışmaları”, **Edirne**, S.3 (Mayıs, 1940), s.24.

³⁴⁷ Etem Aktin, “Sevil Berberi ve Halkevimiz”, **Damla**, S.31 (Şubat, 1946), s.11.

temsil gösterilerinin sıklıkla yapıldığı ilçelerden biri olmuştur. Keşan Halkevi Temsil Şubesi, özellikle tarihsel içerikli temsil gösterileri sergilemeye gayret göstermiştir³⁴⁸.

Edirne Halkevi Temsil Şubesi, ilçelerde bulunan halkevleri ve bölgede yer alan eğitim ve yardım kuruluşları ile ortak hareket ederek faaliyetlerini oluşturmuştur. Temsil Şubesi, bölge halkının kültürel anlamda gelişmesine büyük katkı sağlamıştır. Özellikle diğer şubelerle olan ilişkileri dikkate alındığında halkevinin en işlevsel şubesi olduğu görülmektedir. Şube, faaliyetlerini halkevi kapanana kadar sürdürerek Edirne Halkevi'nin en etkin şubelerinden biri olmuştur.

2-KIRKLARELİ HALKEVİ TEMSİL ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Kırklareli Halkevi Temsil Şubesi, diğer şubeler gibi çalışmalarına Halkevleri Talimatnamesi çerçevesinde yön vermiştir. Temsil Şubesi, Kırklareli Halkevi'nin çalışmalarını en yoğun şekilde sürdürdüğü şubeleri arasında yer almıştır.

Kırklareli Halkevi Temsil Şubesi, teşkilat ve alt yapısının henüz yeni düzenlendiği ilk kuruluş yıllarında çok fazla temsil sahneye koyamamıştır. Bunun en büyük nedeni Kırklareli Halkevi'nin henüz uygun bir sahneye sahip olamamasıdır. Halkevleri faaliyet raporlarına göre 1934 yılında Kırklareli Halkevi Temsil Şubesi üç temsil verebilmiştir. Ancak yıllar geçtikçe ve özellikle yeni halkevi binasına geçildikten sonra temsil şubesinin çalışmaları yoğunluk kazanmıştır³⁴⁹.

Kırklareli Halkevi Temsil Şubesi, düzenlenecek temsillerde diğer şubelerin yardımını almaya gayret etmiştir. Temsillerin bu açıdan yalnızca tiyatro oyunundan ibaret olmadığı görülmektedir. Temsillerin öncesi ve sonrasında yapılan dans ve müzik gösterilerinin yanında, öğrencilerin okudukları şiirler ve konuşmalar, çeşitli alanlarda verilen konferanslar temsil bütünlüğü içerisinde yer almıştır.

³⁴⁸ Keşan, 5 Mart 1949.

³⁴⁹ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.77.

Kırklareli Halkevi Temsil Şubesi, özellikle bayramlar ve kutlama haftalarında yoğun olarak çalışmıştır. Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Çocuk Bayramı, gibi ulusal kutlamalarda diğer şubelerle ortak hareket Atatürk İlke ve İnkılâplarının halka yansıtıldığı, milli bilinci güçlendirici temsiller vermiştir³⁵⁰.

Kırklareli Halkevi Temsil Şubesi, ulusal bilinci güçlendirici piyesler dışında komedi ve drama alanları gibi çeşitli dallarda da temsiller vererek Kırklareli halkını halkevine çekmeyi başarmıştır³⁵¹.

Kırklareli Halkevi Temsil Şubesi çalışmalarına özellikle bölgede bulunan okullar büyük destek sağlamıştır. Okulların yanında ilde bulunan sosyal yardım kuruluşları da halkevinin temsil çalışmalarına büyük katkı sağlamışlardır. Aynı şekilde Kırklareli Halkevi de bu kuruluşların çalışmalarına destek vermiştir.

Bu kuruluşlardan Yeşilay Cemiyeti, temsil çalışmaları sayesinde ihtiyacı olan insanların yardımına koşmuştur. Yeşilay Cemiyeti'nin muhtelif seneler içinde “İnanmak”, “Akıl Taciri”, “Gömdüğüm O Cihan”, ve “Akıl İdarehanesi” isimli piyesleri halkevi bünyesinde göstermiştir. Gerçekleştirilen piyeslerin sonrasında halka bilgilendirme konuşmaları da yapılarak halkın çeşitli konularda bilinçlenmesi amaçlanmıştır³⁵².

Kırklareli Halkevi Temsil Şubesi, Kırklareli ilçelerinde yer alan diğer halkevleri faaliyetlerine de destek olarak Kırklareli ve çevresinde temsil faaliyetlerinin yaygınlaşmasını çalışmıştır.

Lüleburgaz Halkevi'nde çeşitli aralıklarla temsil faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Düzenlenen temsillerde ortalama olarak 800 kişi gibi bir seyirci kitlesi toplanmıştır. Güzel Sanatlar Şubesinin Müzik Kolu, temsil aralarında verdiği konserlerle de Temsil Şubesi faaliyetlerine destek sağlamıştır. Aralarında “Gömdüğüm O Cihan”, “Akıl Taciri” ve İbnürrefik Ahmet Nuri'nin “Hisse-i Şayia” isimli oyunlarının da bulunduğu birçok temsil başarı ile sahnelenmiştir³⁵³.

³⁵⁰ **Trakya'da Yeşilyurt**, 8 Kasım 1946, 29 Nisan 1943.

³⁵¹ **A.g.g.**, 19 Kasım 1946, 21 Mayıs 1947.

³⁵² **A.g.g.**, 27 Haziran 1947.

³⁵³ **Özdilek Lüleburgaz'da**, 23 Ocak 1947, 17 Mart 1947, 4 Nisan 1949.

Lüleburgaz Halkevi, köylerde bulunan halkodaları faaliyetlerini de zaman zaman şehre taşımıştır. Halkevi, bu faaliyetlerin şehir merkezinde yapılması ile şehrin bütünleşmesi, köylü ve şehirli ayrımını ortadan kaldırmayı amaçlamıştır. 27 Mart 1948 tarihinde Pehlivan köy Halkevine bağlı Temsil Şubesi, “Tufan”, “En Ulu Eser” ve “Çapanoğlu” gibi piyesleri Lüleburgaz ve Kırklareli’nin muhtelif bölgelerinde sergileme fırsatı yakalamış, ayrıca şiir ve müzik kolları konserler vermiştir. Lüleburgaz Halkevi Temsil Şubesi, bunun yanı sıra kendi temsil çalışmalarını Kırklareli Halkevi’nde sahneleyebilmiştir³⁵⁴.

Benzer şekilde Kırklareli Halkevi, Kırklareli ilçelerine düzenlediği gezilerle temsil şubesi çalışmalarının bu bölgelere yayılmasını sağlamıştır. Bölgede yer alan halkevlerinde temsiller sahnelenme olanağı bulmuştur³⁵⁵.

Kırklareli’nin Vize ilçesinde de temsil ve kukla gösterileri düzenlenmiştir. Vize’de gerçekleştirilen temsil faaliyetlerinin büyük bölümünün halkevinin diğer şubeleriyle ortak hareket ederek sosyal yardım amacıyla yaptığı görülmektedir. Bu açıdan temsil faaliyetleri yöre halkının birbirlerine destek sağlayabilmelerinin önemli bir aracı olmuştur³⁵⁶.

Vize Halkevi Temsil Şubesi, ayrıca Kırklareli Halkevi’nde kukla ve temsil gösterileri sahnelemiştir. Kukla gösterilerinin özellikle temsil araları veya öncelerinde halka sunulduğu görülmektedir³⁵⁷.

Vize Halkevi Temsil Şubesi, gerçekleştirdiği faaliyetlerinin bölgede daha geniş kitlelere yayılabilmesi amacıyla geziler düzenlemiştir. Bu gezilerde Güzel Sanatlar, Spor, Sosyal Yardım ve Temsil Şubeleri, birlikte hareket ederek faaliyetleri bir bütün olarak sürdürebilmeyi amaçlamışlardır. Bu gezilerde karşılaşılan her türlü zorluğa rağmen temsiller hazırlanmıştır. Gerçekleştirilen gezilerde halkevinin Sosyal Yardım Şubesine bağlı Doktorlar köylüyü tedavi ederlerken, Spor Şubesi köylüler arasında karşılaşmalar düzenlemiştir. Güzel Sanatlar Şubesine bağlı müzik ekibi ise konser ve şiir dinletilerini halka sergileme olanağı bulmuştur³⁵⁸.

³⁵⁴ Özdilek Lüleburgaz’da, 29 Mart 1948.

³⁵⁵ Trakya’da Yeşilyurt, 27 Mayıs 1947.

³⁵⁶ A.g.g., 26 Ağustos 1947.

³⁵⁷ A.g.g., 16 Nisan 1947.

³⁵⁸ Vize Halkevi’nin Midye bucağına yaptığı gezi için bkz. a.g.g., 23 Mayıs 1947.

Babaeski İlçesinde de benzer faaliyetler yapılmıştır. Babaeski Halkevi kendi çevresinde bulunan eğitim ve yardımlaşma kurumlarıyla ortak hareket ederek faaliyetlerini şekillendirmiştir. Kepirtepe Köy Enstitüsü ve Halkevi Temsil Kolu Şubesi ortak hareket ederek çocuk esirgeme kurumu adına temsiller düzenlemiştir³⁵⁹.

Bunun yanında ilçede bulunan Babaeski Gençlik Spor Kulübü ve Cumhuriyet Halk Partisi Hamidiye Ocağı gibi kurumlarla da ortak hareket edilerek halk yararına temsiller hazırlanmıştır³⁶⁰.

Kırklareli Halkevi temsil Şubesi tüm bu çalışmalarını oldukça zor şartlar içerisinde ortaya koymuştur. Temsil Şubesi üyeleri Tefvik Koçnart, Neşet Rizvanoğlu ve Orhan Alpay Halkevi Temsil Kolunun yıllık raporlarında temsil kolunun sorunları şöyle sıralamışlardır:

“...Sahne derken, oda gibi dar bir çerçeve içinde istenilen dekorun lüzumlu tablo ve fonu belirtebilmek ve her eserin ruhuna göre bir şekil verebilmek akla gelen en önemli noktadır.

Fakat maalesef elimizde mevcut dekorlar arzu edilen ihtiyaçları değil biraz olsun bu ihtiyacı karşılayabilmekten de uzaktır...

... İsteddiğimiz zaman istediğimiz şekilde prova yapabilecek müstakil bir sahneye malik değiliz...

...elimizde aksesuar makyaj takımı diye bir şey mevcut değildir. Biz makyajımızı yapmak, eter ve mantar gibi en iptidai bir şekilde ve en iptidai vesaitlerle yaparak yüzlerce seyircinin önüne çıkıyoruz...

...Kolumuzun en önemli derdi bayansızlıktır. Üç dört ay evveline kadar maalesef kolumuz bayansız eser aramak zorunda kalmıştır...”³⁶¹.

³⁵⁹ **Trakya'da Yeşilyurt**, 21 II. Kanun 1944.

³⁶⁰ İsmail Akıncı, “Babaeski Gençliğinin Müsamere Hazırlığı”, **a.g.g.**, 14 Şubat 1947.

³⁶¹ **A.g.g.**, 16, 18, 22 Nisan 1947; ayrıca bkz. Ali Coşkun Yanardağoğlu, “Nereye Doğru”, **a.g.g.**, 3 Haziran 1943.

Kırklareli Halkevi amatör olarak verdiği temsillerin yanı sıra profesyonel olarak bu işle uğraşan sanatçıları da bölgeye getirmiştir. 29 Ocak 1948 yılında tiyatro sanatçısı Atıf Kaptan ve eşi Fatma Leman Hanım halkevi gençleri ile birlikte, “Büyük Kalpler”, Dingilzadeler”, “Bir Millet Uyanıyor”, “Cinli Yazıhane” gibi oyunları sahnelemişlerdir³⁶².

Kırklareli Halkevi Temsil Şubesi, halkevinin diğer şubeleri, ilçe halkevleri ve bölgede yer alan eğitim ve yardım kuruluşları ile ortak hareket ederek faaliyetlerini halkevi kapanana kadar sürdürmüştür. Temsil Şubesi, bölge gençlerine destek sağlayarak çevre halkının kültürel anlamda gelişmesine katkı sağlamıştır. Halkevinin halk dersaneleri ve kurslar, sosyal yardım şubeleri aracılığı ile ise ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda yardım faaliyetlerine katılmış halkevinin en etkin şubelerinden biri olmuştur.

3-TEKİRDAĞ HALKEVİ TEMSİL ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi, çalışmalarına Halkevleri Talimatnamesi çerçevesinde şekil vermiştir. Temsil Şubesi, Tekirdağ Halkevi'nin kuruluşuyla birlikte çalışmalarına başlamıştır. Şube, faaliyetleri süresince sahne sıkıntısı çekmiştir. Bu sebeple faaliyetleri Trakya'da bulunan diğer halkevleri kadar etkili olamamıştır. Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi, ancak 1948 yılında işlevsel bir sahneye kavuşabilmiştir.

Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi'nin ilk kurulduğu yıl içinde yaptıkları halkevleri faaliyet raporlarında şu şekilde yer bulmuştur:

“İki defa Akın piyesini temsil etmiştir. Küçük müsamere ve ihtifallerle meşgul olmuştur”³⁶³.

Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi, faaliyetlerine işlerlik kazandırabilmek için 1934 yılından sonra sahne yaptırmaya başlamıştır. Bu çalışmalar şubenin çalışmalarını tamamen durdurmuştur.

³⁶² Özdilek Lüleburgaz'da, 29 Ocak 1948.

³⁶³ Halkevlerinin 1933 Senesi..., s.73.

Halkevi faaliyet raporlarında temsil şubesi ile ilgili olarak şunlar belirtilmiştir:

*“Sahnesizlik yüzünden bu kolun çalışması düzenli olmamıştır. Yeni sahne yaptırmaya başlamış ve bitirmek üzeredir”*³⁶⁴.

1935 yılına gelindiğinde Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi'nin bir salon hazırlayarak çalışmalarını hızlandırdığı görülmektedir. Bu yıl içinde şubenin yaptığı çalışmalar faaliyet raporlarında şu şekilde özetlenmiştir:

*“Bir Salon ve gösterit yeri hazırlamış, bir gösterit vermiş, okulların gösterilerine yardım etmiş, törenlerde monologlar söylemiş, iki törende de milli oyunlar oynamıştır”*³⁶⁵.

Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi, temsil çalışmalarını halkevinin diğer şubelerinin de desteği ile sadece bir tiyatro oyunundan ibaret kılmamıştır. Temsillerde müzik ve şiir dinletileri ve muhtelif konferanslar temsil kapsamında halka verilmiştir. Bu dönemde Tekirdağ'ın en önemli gazetesi olan Tekirdağ'a yansıyan haberler bu tezi doğrular niteliktedir:

*“Halkevi Temsil Kolu tarafından verilen müsamerede 600'e yakın davetli bulunmuş, genç elemanların gösterileri ilgiyle izlenmiştir. Tören İhsan Tarhan'ın 'Halkevlerinin Gayeleri' hakkındaki söyleviyle başladı. Bay Zekeriya 'Akın' piyesinden heyecanlı bir parça okudu. Selim Beygo uzunca bir şiir okudu. Perde aralarında ise Ali Gür idaresindeki Halkevi Badosu parçalar çaldı. 'Mahçuplar Komedi'si isimli oyun ilgiyle izlendi”*³⁶⁶.

Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi, özellikle bayramlar ve kutlama haftalarında önemli görevler üstlenmiştir. Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan, 19 Mayıs, Halkevleri Yıldönümü törenleri gibi kutlamalarda diğer şubelerle ortak hareket edilerek temsiller sahnelenmiştir. Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi, Atatürk İlke ve İnkılâplarının halka benimsetilmesi yönünde, milli bilinci güçlendirici tarihsel temsiller hazırlamıştır³⁶⁷.

³⁶⁴ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.113.

³⁶⁵ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.120.

³⁶⁶ Tekirdağ, 4 Mart 1937; Ayrıca bkz. Yılmaz Aktuğ, “Halkevinde Güzel Bir Müsamere”, a.g.g., 1 Nisan 1937.

³⁶⁷ Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi'nin hazırladığı 'Ateş' piyesi için bkz. a.g.g., 2 II. Teşrin 1939.

Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi, kuruluş yılları içinde Temsil çalışmalarını belediye binası altında bulunan gösteri salonunda yapmaya başladığı görülmektedir. Temsil faaliyetlerinin dışında bu salonda önemli konferanslarda verilmiştir. II. Dünya Savaşı'nın etkilerinin görüldüğü yıllarda savaş içinde sivil savunmasına dönük önemli konferanslar temsil faaliyetleri ile birlikte halka sunulmuştur³⁶⁸.

Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi'nin çalışmalarına özellikle okullar büyük destek sağlamıştır. Okullarla birlikte Tekirdağ'da bulunan sosyal yardım kuruluşları ve gençlik kulüpleri de halkevinin temsil çalışmalarına büyük katkı sağlamışlardır. Tekirdağ'da bulunan Tekirdağ Kız Sanat Enstitüsü ve Namık Kemal Okulu'nun temsil çalışmalarını yoğunlukla halkevi gösteri salonunda sahnelediği görülmektedir³⁶⁹.

Okulların dışında Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi'nin çalışmalarına sosyal yardım kuruluşları ve gençlik kulüpleri de destek olmaktadır. Sosyal Yardım kuruluşlarının temsil şubesi çalışmalarında halkevi üyelerinin de görev aldıkları görülmektedir. Bunun dışında Tekirdağ'da faaliyet gösteren ve spor, müzik ve kültürel alanlarda çalışmalar üreten Yılmaz Spor kulübü halkevi sahnesinde sıklıkla temsiller vermiştir³⁷⁰.

Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi, Tekirdağ ilçelerinde yer alan diğer halkevleri faaliyetlerine de destek olarak bölgede temsil faaliyetlerinin yaygınlaşmasına çalışmıştır. Çorlu Halkevi Temsil Şubesi, temsil çalışmalarının sıklıkla yapıldığı yerlerden biri olmuştur. Çorlu Halkevi'ne Tekirdağ Halkevi'nin dışında Edirne ve Kırklareli halkevlerinin de destek sağladığı görülmektedir³⁷¹.

Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi, temsil salonunu 1948 yılından sonra Vali Burhanettin Teker'in yardımlarıyla genişletmiştir. Salonun genişlemesi ile birlikte temsil çalışmaları yeni bir ivme kazanmıştır.

³⁶⁸ **Tekirdağ**, 27 Haziran 1940.

³⁶⁹ Tekirdağ Kız Sanat Enstitüsü gösterisi için bkz. **a.g.g.**, 19 Nisan 1945; Namık Kemal Okulu'nun temsil çalışmaları için bkz. **a.g.g.**, 26 Nisan 1945.

³⁷⁰ Yılmaz Spor kulübü temsili için bkz. **a.g.g.**, 24 Ağustos 1944.

³⁷¹ **A.g.g.**, 11 Mart 1948.

Hikmet Çevik, Halkevi Temsil Salonu ile ilgili olarak şu bilgileri aktarmaktadır:

“...Adil Bey tarafından belediye ile beraber 1318’de kulüp olarak yaptırıldı. İlk şeklinde locaları da vardı. Cumhuriyet devrinde içerisi bölünerek borsa, Adapazar Türk Ticaret Bankası ve sinema olarak kullanıldı. İhtiyacı karşılamadığından 1948’de vali Burhanettin Teker’in gayreti ve C.H.P.’nin otuz bin lira sarfı ile genişletildi. Bugün şehrimizin sinema, temsil, konser ihtiyacını zevk ve rahatlık ile karşılayacak durumdadır...”³⁷².

Tekirdağ Halkevi’nin daha geniş bir temsil salonuna kavuşması temsil çalışmalarını harekete geçirmiştir. Özellikle bu yıllarda Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi Başkanlığı’nı yürüten Ayninur Özgür ve arkadaşlarının gayreti ile temsil çalışmaları yoğunluk kazanmıştır. Bu dönemde gerçekleştirilen temsillerin yabancı menşeli temsiller olduğu göze çarpmaktadır. William Shakespeare ve George Dandi gibi önemli yazarların eserleri Tekirdağ Halkevi çalışmalarının son yıllarında halkevi sahnesinde sergilenmiştir³⁷³.

Tekirdağ Halkevi Temsil Şubesi, faaliyetleri süresince sahne sıkıntısı çekmesine rağmen ilçelerde bulunan halkevleri ve bölgede yer alan eğitim ve yardım kuruluşları ile ortak çalışmalar üreterek iyi niyetiyle önemli çalışmalar üretmiş ve çevre halkının kültürel anlamda gelişmesine büyük katkı sağlamıştır. 1948 sonrası dönemde çalışmalarını yürütebileceği elverişli bir sahneye kavuşan Temsil Şubesi, halkevi çalışmalarının sona erdiği döneme kadar bölge halkı için faydalı işler yapmıştır.

D-HALK DERSHANELERİ VE KURSLAR ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubeleri, halkın bilgisini yükseltecek her türlü okutma, yazdırma ve yetiştirme hareketlerinin ilerleyip genişlemesini sağlamak ve bu eylemleri güçlendirmek amacıyla kurulmuşlardır.

³⁷² Hikmet Çevik, a.g.e., s.88.

³⁷³ **Tekirdağ**, 14 Mayıs 1949, 28 Ocak 1950, 4 Şubat 1950.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubeleri, Türkçe okuyup yazma, Fizik, Kimya gibi alanlarda dersler verme, dikiş, nakış, ütü, kolalama, şapkacılık, çiçekçilik, muhasebe, bağcılık, arıcılık, motorculuk, elektrikçilik gibi pratik hayat sahasına giren alanlarda kurslar düzenlemek ve ayrıca cezaevlerinde kurslar açmak başlıca görevleri arasındadır.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubeleri, çevrelerinde mevcut olan geleneksel el ve tezgâh sanatlarının devam etmesi ve yaygınlaştırılması yönünde de kurslar düzenlemekle yükümlüdür. Halkevi bu kursların olanaklar elverirse hepsini veya birkaçını açmakla yükümlüdür.

Derslerde ve kurslarda vatandaşların düzeylerine ve öğrenim derecelerine göre okuma yazma, medeni bilgiler, tarih, muhasebe, yabancı dil, daktilo gibi bireyin ekonomik geçimini sağlamaya dönük dersler verilir. Bu dersleri verecek öğretmenler her hangi bir bedel talep etmeden bu kursları vermektedirler.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubeleri, halkevinin onayladığı talimatlarla yönetilmektedirler. Bu şube aynı konularda belediyelerin açtığı dersane ve kurslara da azami surette destek sağlamakla yükümlüdür.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubeleri, her dönem yetişen mezunlarına tüm halkevinin katıldığı mezuniyet törenleri ile bitirme belgeleri de vermektedirler³⁷⁴.

1-EDİRNE HALKEVİ HALK DERSHANELERİ VE KURLAR ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Edirne Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, yukarıda belirtilen talimatname ilkeleri çerçevesinde çalışmalarına yön vermiştir. Edirne Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, halkevinin kuruluşuyla birlikte düzenlenen kurslar neticesinde bölge halkının sosyal ve kültürel alanda gelişmesini sağlamıştır.

³⁷⁴ C.H.P. Halkevleri Çalışma..., ss.22-24.

Edirne Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, kurulduğu ilk yıl içinde öğrenci ve ev hanımlarına dönük olarak kurslar tertiplemiştir. Bu yıl içinde gerçekleştirilenler faaliyet raporlarında şöyle belirtilmiştir:

“Halk için okuma odaları açmış, Fransızca, Almanca dil kursları, hanımlar için biçki dikiş yurtları açmıştır”³⁷⁵.

1934 yılına gelindiğinde, Edirne Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi çalışmalarını daha da genişlettiği görülmektedir. Bu yıla ilişkin bilgiler halkevleri faaliyet raporlarında şu şekilde yer bulmuştur:

“60 talebe mevcudu olan biçki ve dikiş kursu, bayan ve baylara mahsus, iki daktilo kursu her birisinin talebe mevcudu 70 olan Fransızca ve Almanca kursları geçen sene çalıştıkları gibi bu devrede de derslerine devam etmektedirler.

Hapishanede açtığı Türkçe okuma ve yazma kursuna 60 mahkûm yurttaş devam etmiştir”³⁷⁶.

Bu yıl içinde çalışmalarını yürütmeye başlayan Edirne’de yer alan diğer bir halkevi olan Uzunköprü Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi’nin ise özellikle köylülere dönük olarak çalışmalar ürettiği görülmektedir.

Kursların dışında yoğun şekilde konferanslar düzenlenmiştir. Bu konferanslarda, köylünün kazandığı haklarına nasıl sahip çıkacağı ve medeni hayata ilişkin gerçekleştirilen inkılâplar anlatılmıştır. Tüm bu çalışmalar halkevleri faaliyet raporlarında şu şekilde özetlenmiştir:

“Usulü defteri, hukuki ve medeni bilgiler, Fransızca ve yeni ölçüler kursları açılmıştır. On ay içinde bu kurslara üç ay muntazaman devam edilmiş, Köy Kanunu hakkında köy heyetlerine iki konferans vermişler, ayrıca türlü mevzularda yedi konferans verilmiştir.

³⁷⁵ Halkevlerinin 1933 Senesi..., s.34.

³⁷⁶ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.46; Bu dönemde gerçekleştirilen biçki ve dikiş kursları için bkz. Milli Gazete, 19 Mart 1934.

1200 yurttaş bu konferansları dinlemiştir”³⁷⁷.

Uzunköprü Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin bu çalışmalarına 1935 yılında da devam etmiştir. Özellikle bu yıl içinde yabancı dilin önemine ilişkin konferanslar yapılmıştır. Şubenin düzenlediği toplam konferans sayısı ise on bir olmuştur³⁷⁸.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin çalışmalarında Trakya Umumi Müfettişliği'nin kurulmasından sonra büyük gelişme kaydedilmiştir. Müfettişlik, Trakya'nın topyekûn kalkınması için hemen her alanda kurs çalışmaları düzenlemiştir. Düzenlenen kursların tatbik edilmesinde ise bölgede çalışan halkevlerine büyük sorumluluk verilmiştir.

Trakya Umumi Müfettişliği'nin açtığı kurslar arasında köy muhtar ve kâtipleri kursu, ipekböceği ve kozacılık kursu, sağlık koruyuculuğu kursu, nalbant kursu, şarapçılık kursu, arıcılık kursu, zeytin budama kursları, ziraat kursları ve eğitim kursları yer almaktadır.

Bölge halkevlerinin kursların düzenlenmesinde büyük payları bulunmaktadır. Her halkevi kendi çevre şartlarına uygun programı Trakya Umumi Müfettişliği'nin talimatlarıyla gerçekleştirmiştir. Bu kursları bitirenler diplomalarını aldıktan sonra Trakya kalkınması için çalışarak sosyal, ekonomik ve kültürel hayata önemli katkı sağlamışlardır³⁷⁹.

Bu dönemde Edirne'de Trakya Umumi Müfettişliği'nin desteği ile açılan kurslar arasında köy eğitim okulu kursu, Uzunköprü İpekböcekçiliği kursu, merkez hasta bakıcılık kursu, Keşan Kızılay hasta bakıcılık kursu, Uzunköprü hastane sağlık kursu ile yine Edirne merkezinde açılan arıcılık, nalbant, ipek böcekçiliği ve kooperatifçilik kursu bulunmaktadır.

³⁷⁷ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.125.

³⁷⁸ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.132; C.H.P. Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi..., s.99.

³⁷⁹ Geniş bilgi için bkz. “Kültür Hareketleri”, *Trakya Dergisi*, S.19 (15 Mart, 1938), s.23; “Kültür Hareketleri”, *a.g.d.*, S.20 (Nisan\Haziran), s.32.

Kursların 1937–38 dönemi içinde oluşan genel durumu aşağıda verildiği şekildedir³⁸⁰.

EDİRNE	DERS- HANE SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI			DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN YAŞLARI				DEVAM EDENLERİN TAHSİL DERECELERİ				DİPLOMA ALANLAR		
		E.	K.	T.	12\16	17\25	26\35	36\45	Ulus Mek.	İlk	Orta Lise	Yük- sek	E.	K.	T.
UZUNKÖPRÜ İPEK BÖCEKÇİLİĞİ KURSU	1	15	2	17	1	16	--	--	--	17	--	--	8	2	10
MERKEZ HASTA BAKICILIK KURSU	1	8	--	8	--	1	5	2	--	8	--	--	8	--	8
KEŞAN KIZILAY HASTA BAKICILIK KURSU	1	7	--	7	--	1	4	2	--	7	--	--	7	--	7
UZUNKÖPRÜ HASTANE SAĞLIK KURSU	1	12	--	12	1	9	1	1	--	12	--	--	12	--	12
ARICILIK KURSU	1	21	7	28	2	11	7	8	28	--	--	--	21	6	27
NALBANT KURSU	1	40	--	40	--	10	26	4	28	15	--	--	40	--	40
İPEK BÖCEKÇİLİĞİ KURSU	1	54	1	55	30	15	10	--	--	50	3	2	11	--	11
KOOPERATİF KURSU	1	39	3	42	--	27	15	--	--	16	26	--	29	3	32
TOPLAM	8	196	13	209	34	90	68	17	56	122	29	2	136	11	147

³⁸⁰ Trakya İstatistik Yıl..., s.210.

Gerçekleştirilen kursların halkevi faaliyetleri süresince devam ettiği göz önüne alınırsa Trakya’da sosyal, kültürel ve ekonomik alanda önemli bir kalkınma hamlesi yapıldığını öne sürmek mümkündür.

Edirne Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, 1937 yılı çalışmaları ile ilgili olarak halkevi neşriyatı olan Cumhuriyet’in 15. Yılında Edirne isimli eserde şu bilgileri vermiştir:

“1937 senesinde halkı yetiştirmek ve yükseltmek maksadı ile Fransızca, Almanca, İngilizce, Daktilo, Stenografi, Usulü defteri kursları açmış, öğretmen ve talebelerin muntazaman devam ettiği bu kurslar üç ay sürmüştür ve iyi neticeler alınmıştır. Son zamanlarda da bir suni çiçek yapma kursu açılmış ve bu kursa yüzlerce talebe devam ederek müstefit olmuşlardır. Bundan başka da bir dikiş, nakış, örgü kursu açılarak 36 genç kız devam etmiştir”³⁸¹.

Edirne Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, kadınların topluma kazandırılması amacıyla da yoğun çalışmalar içine girmiştir. Halkevinin okuma yazma kursları dışında Edirneli kadınların ekonomik özgürlüklerini kazanabilecekleri kurslar hazırladığı görülmektedir. Çiçekçilik, dokumacılık, biçki, dikiş, el işleri v.b. alanlarda görülen kurslar sayesinde Edirneli birçok kadın meslek sahibi olmuştur³⁸².

1939 yılı sonlarına gelindiğinde Edirne Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi’nin çalışmalarına ara vermeden sürdürdüğü görülmektedir. Şubenin yaptıkları Cumhuriyet Halk Partisi Vilayet Kongresinde şu şekilde özetlenmiştir:

“...Edirne Halkevinde açılan muhtelif mevzulardaki kurslarda 58 muallimin verdiği derslere iki bin talebe iştirak etmiştir. Yine kurslar şubesinin teşebbüs ve delaleti ile İktisat vekâletinden celp edilmiş olan on tane yerli dokuma tezgâhı halkevinde kurdurularak devvar sermaye olarak İktisat vekâletinden gönderilmiş olan 500 lira muktezi iplik tedarik edildikten sonra bu tezgâhlar faaliyete geçirilerek şehrimiz ve muhiti de dokumacılığın tedris ve tamimine başlanacaktır. Bu hayırlı teşebbüsle beraber bu şubedeki diğer işlerin

³⁸¹ Cumhuriyetin 15. yılında Edir..., s.50.

³⁸² Edirneli bayanlara dönük olarak hazırlanan kurs için bkz. Edirne Postası, 21 Eylül 1938.

*muzaaffakiyetle başarılmasını temin eden öğretmen Hamdi Akman'ın bu husustaki mesaisini takdirle yâd etmek icap eder...'*³⁸³.

Edirne Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, gerçekleştirmiş olduğu tüm çalışmalarında bölgede bulunan çeşitli kurumlara sorumluluklar vermiştir. Edirne Halkevi böylece Trakya Umumi Müfettişliği'nin Trakya kalkınması amacıyla gerçekleştirdiği seferberliği toplumun bütününe yaymak istemiştir. Müfettişlik talimatıyla gerçekleşen kursların 1945 ortalarına kadar yoğun bir şekilde sürdüğü görülmektedir. Bu çalışmalara bölgede bulunan okullar, sosyal yardım kuruluşları, müfettişlik görevlileri ve jandarma kuvvetleri katkılar sağlamıştır³⁸⁴.

Edirne Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, II. Dünya Savaşı'nın Türkiye'ye sıçrayabilme olasılığının olduğu bu dönemde halkı savaşa hazırlayabilmek için konferans ve kurslar da vermiştir. Sivil savunma kurslarında sivil asker birçok görevli çeşitli alanlarda halkevine destek sağlamıştır³⁸⁵.

Edirne Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin, cezaevlerinde tutuklu bulunan mahkûmlara dönük çalışmaları da bulunmaktadır. Ülkü dergisi Edirne Halkevi'nin cezaevinde yaptıklarını ve Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin diğer faaliyetlerini şu şekilde anlatmıştır:

“Türkçe okuyup yazma kursu cezaevinde açılmıştır. Bunlardan imtihan sonunda muvaffak olan 27 vatandaşa okuryazarlık belgesi verilmiştir.

Çıracak kursu ikiye ayrılmıştır: A, B

A şubesinde hiç okuyup yazma bilmeyenler, B şubesinde ilkokulu bitirmiş olup ta tahsilini ilerletmek isteyenler devam etmektedir. Bu kurs müddetini bitirenlere, gelecek yıl bir mütehasısın idaresinde biçki-dikiş kursu açılacaktır. Kursların bir kısmı ortaokul ve lise talebesinin ders durumlarına yardımcı olma amacı gütmüştür. Bu türlü kurslardan da devam

³⁸³ C.H.P. Edirne Vilayeti..., s.10.

³⁸⁴ Bu dönemde yapılan kurslar için bkz. Edirne Postası, 19 Mayıs 1940, 20 Mart 1940.

³⁸⁵ A.g.g., 27 Mart 1940.

eden talebeler geniş ölçüde faydalanmışlardır. Halkevi bütünlemeye kalanlara yaz tatilinden istifade ederek yüksek tahsil görmüş öğretmenlerin idaresinde ortaokul ve lise talebesine matematik kursu açmıştır. Şambr-nuvarıda teçhiz edilmiş olan halkevinde fotoğrafçılık kursuda heyecanlı alakaya sahne olmuş ve bu kursta gençlik çok fayda görmüştür. Biçki-dikiş kursu Ağustos 1940 sonuna kadar devam edecektir. Kurs müdavimlerinden bazılarında malzeme ve para yardımıyla bulunulmuştur”³⁸⁶.

1943 yılı sonlarına gelindiğinde, Edirne Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin çalışmalarına yoğun bir tempo ile devam ettiği görülmektedir. Şube, özellikle öğrencilere dönük hazırladığı yabancı dil kurslarına bölgede bulunan öğretmenlerinde destekleri ile devam etmektedir. Bunun yanında biçki, dikiş ve motorculuk kursları düzenlenmiştir³⁸⁷.

Edirne Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, çevre sağlığı konusunda da verimli hizmetler üretmiştir. Şube, 1945 yılı sonlarında bu alanda önemli konferanslar vermiştir. Verilen konferanslar arasında “Veremin Sebepleri ve Bulaşması”, “Bulaşıcı Salgın Hastalıklar” yer almaktadır. Bunun dışında aile ve çocuk konularında da konferanslar yapılmıştır. Bu konferanslar arasında “Çocuk Terbiyesi”, “Çocuk Çamaşırları”, “Annelerin Çocuklara karşı Vazifeleri”, “Çocuk Davasının Yurt Müdafaasındaki Yeri” isimli konferansları saymak mümkündür³⁸⁸.

Edirne Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, bölge halkının sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda gelişmesi açısından önemli katkılar sağlamıştır. Bölgede yer alan kurumlarında desteği ile çalışmalarını rahatlıkla yayma olanağı bulan şube, Edirne Halkevi'nin kapandığı döneme kadar faaliyetlerini sürdürerek halkevinin en etkin şubeleri arasında yer almıştır.

³⁸⁶ “Halkevi Postası”, *Ülkü*, XVI\93 (Kasım, 1940), s.278.

³⁸⁷ *Edirne Postası*, 13 Ekim 1943.

³⁸⁸ *C.H.P. Halkevleri ve Halkoda...*, ss.6-14.

2-KIRKLARELİ HALKEVİ HALK DERSHANELERİ VE KURSLAR ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Kırklareli Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, halkevleri Talimatnamesi uyarınca faaliyetlerine yönlendirmiştir. Ancak şube, Kırklareli Halkevi'nin faaliyete geçtiği tarihten uzunca bir süre sonra çalışmalarına başlayabilmiştir.

Kırklareli Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin 1933, 1934 ve 1935 yıllarında yayınlanan halkevleri faaliyet raporlarına göre kayıtlı hiçbir üyesi bulunmamaktadır.

Şubenin tam anlamıyla 1937 yılından sonra çalışmalarına başladığını söylemek mümkündür. Bu dönemde yayınlanan Kırklareli gazeteleri bu tezi doğrular niteliktedir. Kırklareli Halkevi'nin kurs çalışmalarına ilişkin olarak ilk haber 1939 yılı başlarına aittir.

1939 yılında vilayet gazetesi olan Kırklarili gazetesinde verilen ilana bakılacak olursa kurs çalışmalarının bu tarihten önce başladığı ve bu çalışmaların halen sürmekte olduğu görülmektedir. Bu habere göre Kırklareli Halkevi, okuma yazma, Fransızca, biçki, dikiş kursları açmıştır³⁸⁹.

Kırklareli Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, her ne kadar kurs çalışmalarına başlamakta gecikmiş olsa da Trakya Umumi Müfettişliği'nin Trakya Kalkınma Planı çerçevesinde gerçekleştirdiği kurs faaliyetlerine büyük destek olmuştur.

Trakya Umumi Müfettişliği'nin etkisi ile Trakya'da bulunan halkevleri kendi bölgelerinin sosyal ve kültürel dokusuna uygun kurs çalışmalarına yönelmişler ve kurs çalışmalarını bu yönde geliştirmişlerdir. Kırklareli'nde Trakya Umumi Müfettişliğinin desteği ile sağlık kursu açılmıştır.

³⁸⁹ **Kırklarili**, 23 II. Kanun 1939.

Kırklareli’nde açılan sağlık kursunun 1937–1938 yılları içindeki genel görünümü aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur³⁹⁰.

KIRKLARELİ	DERS- HANE SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI			DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN YAŞLARI				DEVAM EDENLERİN TAHSİL DERECELERİ				DİPLOMA ALANLAR		
		E.	K.	T.	12\16	17\25	26\35	36\45	Ulus Mek.	İlk	Orta Lise	Yük- sek	E.	K	T.
KIRKLARELİ SAĞLIK KURSU	1	14	--	14	--	2	7	5	--	8	6	--	14	--	14

Trakya genelinde açılan müfettişlik destekli bu kursların uzunca bir süre faaliyetlerine devam ettikleri göz önüne alınırsa Kırklareli halkına sağlık konusunda önemli bir destek sağladığını söylemek mümkündür.

Kırklareli Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, müfettişlik kursları dışında da kurslar açmıştır. Şube, okuma, yazma, biçki, dikiş, çiçekçilik kursları yanında öğrenciler için hazırlanan matematik, fizik, müzik ve yabancı dil kursları düzenlemiştir. Şube, bu kurslarda verimi arttırmak için kursiyerleri ikiye ayırmıştır. Kursiyerler “A” ve “B” şeklinde gruplara ayrılarak “biraz bilenler” ve “hiç bilmeyenler” olarak çalışmalarını yürütmüşlerdir. Çalışmalarında başarı sağlayanlar halkevinin verdiği diplomayı almaya hak kazanmıştır³⁹¹.

Kırklareli Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, çalışmalarını 1945 yılı sonrası dönemde de yoğunlaştırarak sürdürmüştür. Şube, bölgede bulunan kadınların topluma aktif olarak kazandırılması amacıyla kurslar açmıştır. Biçki, dikiş, okuma yazma, nakış, çiçekçilik kursları bölgede yaşayan kadınların bir meslek öğrenerek ailelerine katkı sağlamalarını da amaçlamıştır³⁹².

³⁹⁰ Trakya İstatistik Yıl..., s.210.

³⁹¹ Trakya’da Yeşilyurt, 14 I. Kanun 1943.

³⁹² A.g.g., 17 Eylül 1946.

Kırklareli Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, bayanlara yönelik hazırlanan bu kurslar dışında bölgede bulunan okullarla da işbirliği yaparak öğrencilere yönelik kurslar hazırlamıştır.

Bölgede bulunan okullarda görevli öğretmenlerin verdiği bu kurslar, matematik, fizik, Türkçe ve yabancı dil derslerini kapsayan kurslar olmuştur. Ayrıca okulda başarısız olan ve ikmale kalan öğrenciler içinde kurslar verilmiştir. Tüm bu faaliyetlerinin organizasyonu ise şube tarafından yapılmıştır³⁹³.

Kırklareli Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nde 1947 yılı içinde yapılanları aktaran Ali Rıza Dursunkaya şubede yaşananları şu şekilde özetlemiştir:

“Bu şube öğretmen Avni Tüzün'ün başkanlığında çalışmaktadır.

Bu yıl Erkek Sanat Okulu ve Ortaokul'da bütünlemeye kalmış, sayıları çok olan öğrencilerin tatil zamanında bu öğrencilerin noksanlarını karşılamak maksadı ile Türkçe, Matematik, Fransızca kursları açılmıştır. Bu kurslarda bedava vazife alan değerli münevverlerimiz şunlardır:

Ortaokul müdürü İbrahim Ertem, Orta Sanat Okulu müdür yardımcısı Burhanettin Arda, Selahattin Ünsal, Siyasal Bilgiler okulu öğrencilerinden Şevki Pazarıcı...

80 öğrenci kurslara devam etmiştir. Bu arada İngilizce öğrenmek isteyenlerden 35 yurttaş içinde İngilizce kursu açmıştır. Kursu Amerikan Koleji mühendis kısmı son sınıf öğrencilerinden Halk Partisi Başkanı Yakup Gürel'in oğlu Fikret Gürel muvaffakiyetle idare etmiştir...”³⁹⁴.

Kırklareli Halkevine bağlı olarak bölgede çalışmalarını yürüten diğer halkevleri de benzer kursları açmayı ihmal etmemişlerdir.

³⁹³ **Trakya'da Yeşilyurt**, 1 Temmuz 1947.

³⁹⁴ Ali Rıza Dursunkaya, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik-30”, a.g.g., 2 Eylül 1947.

Lüleburgaz Halkevi bu çalışmaların yoğun şekilde yapıldığı halkevleri arasındadır. Lüleburgaz Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi de benzer şekilde ikmale kalan öğrenciler için matematik, Fizik, Kimya, Fransızca derslerinden kurslar açılmıştır³⁹⁵. Bunun yanı sıra bayanlar için el sanatları ile ilgili olarak kabartma ve nakış kursları açılmıştır. Halkevi, kursa katılan bayanların yaptığı eserlerini satabilme olanağını da yaratarak bütçelerine katkı sağlamalarının yolunu da açmıştır³⁹⁶.

Lüleburgaz Halkevi ayrıca, lise ve yüksek öğrenimlerini tamamlayamamış öğrencilere halkevinde kurslar açarak, kendilerini geliştirmelerini sağlamıştır. Halkevi maddi yardımların yanı sıra iş büroları açarak bu gençlere iş olanakları da yaratmıştır³⁹⁷.

Mandıra Halkevi'nde de benzer kurslar açılmıştır. Mandıra Halkevi bölgede okuma yazma oranını yükseltmek amacıyla okuma yazma bilmeyenlere yönelik kurslar düzenlemiştir³⁹⁸.

Kırklareli Halkevi, kursların yanı sıra halkı hemen her alanda bilinçlendirme amacıyla diğer şubelerle ortak çalışarak konferanslar da düzenlemiştir.

1938 yılında “Destanlar ve Türk Destanları” ile ilgili bir konferans verilirken³⁹⁹, 1939 yılında Vahit Lütfi Salcı “Edebiyat ve Musiki Folklorü” hakkında bir konferans vermiştir⁴⁰⁰. 1945 yılında düzenlenen bir başka konferansta ise Şerif Baykurt “Milliyetçilik” konusu üzerinde bir konferans vererek halkı bilgilendirmeye çalışmıştır⁴⁰¹. 1948 yılında verilen konferanslar arasında “Şimal Kutbu ve Seyyahlar”, “Yeşilaycılık ve Terbiye”, “Çanakkale ve Tarihi Hatıralar” gibi sanattan Edebiyata, Tarihten Sosyolojiye her alanda konferanslar düzenlenmiştir⁴⁰².

³⁹⁵ **Özdilek Lüleburgaz'da**, 26 Temmuz 1948.

³⁹⁶ **A.g.g.**, 2 Eylül 1946, 24 Ağustos 1950.

³⁹⁷ **A.g.g.**, 5 Ağustos 1946.

³⁹⁸ **Trakya'da Yeşilyurt**, 7 Şubat 1947.

³⁹⁹ **Kırklareli**, 26 I.Kanun 1938.

⁴⁰⁰ **A.g.g.**, 6 Şubat 1939.

⁴⁰¹ **Trakya'da Yeşilyurt**, 27 Temmuz 1945.

⁴⁰² **C.H.P. 16. Yıldönümünde...**, s.11.

Düzenlenen konferansların görünümüne bakıldığında halkevi, halkı bilinçlendirmeye dönük olarak farklı alanlarda konferanslar düzenlemeye çalışmıştır. Halk her alanda bilgi sahibi yapılmak istenmiştir. Halkevi, bilim ve sanat alanında tanınmış ve eser vermiş otoritelere konferans verdirmeyi tercih etmiştir. Bunun yanı sıra halkevi konferanslar esnasında projeksiyon ve hoparlör gibi teknik araçlar kullanarak dinleyici kitlesinin ilgisini arttırmaya çalışmıştır.

Kırklareli Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, bölge halkının kültürel anlamda gelişmesi açısından önemli hizmetler vermiştir. Şube, hemen her alandaki eğitim faaliyetlerini halkın bütününe yayılmasında önemli bir katkı sağlamıştır. Kırklareli Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, halkevinin kapanışına kadar etkin bir şekilde faaliyetlerini sürdürerek bölgede bulunan eğitim kurumları için önemli bir destek kaynağı olmuştur.

3-TEKİRDAĞ HALKEVİ HALK DERSHANELERİ VE KURLAR ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Tekirdağ Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, tüm çalışmalarını diğer şubelerin olduğu gibi Halkevleri Talimatnamesi çerçevesinde yönlendirmiştir. Şube, Tekirdağ Halkevi'nin kurulduğu ilk sene içerisinde açılarak çalışmalarına başlamıştır.

Tekirdağ Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin kurulduğu ilk sene içinde yaptıkları halkevi faaliyet raporlarında şu şekilde özetlenmiştir:

*“Orta Mektep talebesi için riyaziye ve tabiiye kursları, Almanca ve Fransızca dil kursları açmıştır”*⁴⁰³.

Tekirdağ Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi 1934 senesinde ise sadece Fransızca dil kursunu faaliyette tutabildiği görülmektedir⁴⁰⁴.

⁴⁰³ Halkevlerinin 1933 Senesi..., s.73.

⁴⁰⁴ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.114.

1935 yılına gelindiğinde Tekirdağ Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin çalışmaları, faaliyet raporlarında şu şekilde yer bulmuştur:

*“Dokuz öğrenciye ders vermiş, bir bando öğretmeni getirtmiş ve iki öğretmen ile ceza evinde 85 kişiye okuma dersleri vermiştir”*⁴⁰⁵.

Tekirdağ Halkevi'ne çalışmaları ile yardımcı olan Çorlu Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin de 1935 yılı itibariyle çalışmalarına başladığı görülmektedir. Çorlu Halkevi özellikle okuma ve yazma bilmeyen vatandaşların okuma yazma öğrenmeleri için büyük gayret göstermiştir. Bunun yanında Çorlu'da iki dersane açarak bu dershanelerden 107 yurttaşın yararlanmasını sağlamıştır⁴⁰⁶.

Tekirdağ Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, Trakya Umumi Müfettişliği'nin Trakya kalkınması amacıyla gerçekleştirdiği kurs çalışmalarına da destek vermiştir. Tekirdağ'da bu doğrultuda sağlık koruyuculuğu, şarapçılık ve kooperatifçilik kursları faaliyet göstermiştir. Açılan bu kursların 1937–1938 yılları içinde oluşan genel görünümü aşağıda verildiği şekildedir⁴⁰⁷.

TEKİRDAĞ	DERS-HANE SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI			DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN YAŞLARI				DEVAM EDENLERİN TAHSİL DERECELERİ				DİPLOMA ALANLAR		
		E.	K.	T.	12\16	17\25	26\35	36\45	Ulus Mek.	İlk	Orta Lise	Yüksek	E.	K.	T.
SAĞLIK KORUYUCULUĞU KURSU	1	14	--	14	--	--	14	--	--	14	--	--	14	--	14
ŞARAPÇILIK KURSU	1	26	--	28	--	22	2	4	--	26	2	2	--	--	--
KOOPERATİF KURSU	1	32	2	32	--	15	15	2	2	11	19	--	--	--	--
TOPLAM	3	72	2	74	--	37	31	6	2	51	21	2	14	--	14

⁴⁰⁵ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.121; C.H.P. Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi..., s.100.

⁴⁰⁶ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.41; C.H.P. Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi..., s.99.

⁴⁰⁷ Trakya İstatistik Yıl..., s.210.

Gerçekleştirilen bu kurs çalışmaları sonrası yetiştirilen öğrencilere Trakya genelinde görevler verilmiştir. Bu kursiyerlerden bir bölümü ise eğitmen olarak çeşitli alanlarda görev almışlardır.

Tekirdağ Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, Trakya Umumi Müfettişliğinden ayrı olarak muhtelif alanlarda kurslar açmıştır. Açılan kurslara bölgede bulunan okulların öğretmen ve öğrencileri büyük ilgi göstermişlerdir.

Şube, okuma ve yazma bilmeyen bölge insanlarına dönük kurslar açmıştır. Bu kurslarda okuma yazma bilmeyenlerle birazda olsa bilenler diğer halkevlerinde olduğu gibi “A” ve “B” şeklinde gruplara bölünerek ders verilmiştir. Bunun yanında açılan Halk Dershanelerinde çeşitli konularda derslerde verilmiştir⁴⁰⁸.

Tekirdağ Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, bölgede yaşayan bayanlara yönelik kurs çalışmaları da hazırlamıştır. Biçki, dikiş ve el sanatları v.b. alanlardaki kurs çalışmaları dışında suni çiçekçilik ve çiçek düzenleme sanatı alanında da kurslar açılmıştır⁴⁰⁹.

Tekirdağlı bayanlara yönelik düzenlenen kursların dışında erkekler içinde kurs çalışmaları gerçekleşmiştir. Model uçak kursları ve motorculuk kursları bu yönde yapılan kurslar arasında bulunmaktadır⁴¹⁰.

Şube, bunların yanında tarımsal üretimi ve verimi arttırmak için kurslar düzenlemiştir. Bu yönde gerçekleşen çalışmalar bilgilendirici kurs ve konferans çalışmalarıdır. Bu kurslar arasında bağcılık kursu ve şarapçılık kursu yer almaktadır⁴¹¹.

Tekirdağ Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, bölgede faaliyetlerini sürdüren okullarla ortak çalışarak çeşitli alanlarda kurs programları da hazırlamıştır. Bunlar arasında yabancı dil alanında açılan kurslar esnek programları sayesinde öğrencilerin yoğun rağbet gösterdiği kurslar arasında olmuştur⁴¹².

⁴⁰⁸ **Tekirdağ**, 11 II. Kanun 1940, 13 Şubat 1941.

⁴⁰⁹ **A.g.g.**, 20 I. Teşrin 1938.

⁴¹⁰ **A.g.g.**, 13 Şubat 1941.

⁴¹¹ **C.H.P. Halkevleri ve Halkoda....**, s.15.

⁴¹² **Tekirdağ**, 28 Kasım 1946.

Tekirdağ Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, kurs çalışmaları dışında muhtelif konularda konferanslar gerçekleştirerek halkın her konuda bilgi sahibi olmasını amaçlamıştır. Özellikle konferansı verecek kişilerin konunun uzmanı veya konuya hâkim olabilecek kişiler arsından seçilmesine azami gayret gösterilmiştir⁴¹³.

Tekirdağ Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, bölge halkı için gerçekleştirdiği tüm çalışmaları ile önemli bir kültürel destek unsuru olmuştur. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, halkevlerinin kapandığı tarihe kadar çalışmalarını sürdürerek Tekirdağ Halkevi'nin etkin şubeleri arasında yer almıştır.

E- KÜTÜPHANE VE YAYIN ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Kütüphaneler, halk bilgisinin ilerlemesinde başlıca etken sayıldığından halkevlerinde bir kütüphane ve okuma odasının bulunması halkevlerinin ilk kuruluş şartları arasında bulunmaktadır.

Halkevleri kendi binaları uygun oldukça kendi binalarında ancak binaları uygun değilse çevrede bulunan başka binalarda kütüphane açabilirler. Ayrıca buldukları bölgede eğer açık kütüphane varsa onlarla da işbirliği yapabilmektedirler.

Halkevleri Kütüphanelerine Türk devrimine uymayan, yabancı rejim ve ideolojileri tasvir eden, irticai zihniyeti hedefleyen, cinayet ve intihar vakalarını telkin eden, ahlaki bakımdan düzeysiz yayınlar konulamaz. Halkevi Kütüphanelerine Bakanlıklar, Genel Müdürlükler, Dil ve Tarih Kurumları gibi resmi kurumların, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği'nin, halkevlerinin kitapları ve halkın yardımları ile mevzuata uygun olarak alınan eserler bulundurulabilmektedir.

Kütüphane ve okuma odaları halkevi idare heyetinin tespit edeceği gün ve saatlerde mutlaka halka açık bulundurulmaktadır. Halkevlerine alınacak gazete ve dergiler halkevi idare komitelerince belirlenmektedir.

⁴¹³ **Tekirdağ**, 28 Eylül 1944.

Halkevleri, gidip gelme imkânı kolay olan köylere okuma odaları açmak, her fırsatta bu odalara destek vermek ve köylere imkânlar dâhilinde seyyar kütüphaneler yollamakla yükümlüdür.

Halkevlerinin bunların yanı sıra, çeşitli kitaplardan oluşan sergiler açmak görevleri arasındadır. Tüm bunların yanında halkevleri, çıkardıkları dergi dışında belirli ölçütlere uymak kaydıyla değişik alanlarda kitap veya broşür yayınlamakla yükümlüdürler⁴¹⁴.

1-EDİRNE HALKEVİ KÜTÜPHANE VE YAYIN ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Edirne Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, yukarıda belirtilen Halkevleri Çalışma Talimatnamesi uyarınca çalışmalarını yönlendirmiştir. Kütüphane ve Yayın Şubesi, Edirne Halkevi'nin ilk açılan şubeleri arasında yer almıştır ve halkevi kapanana kadar çalışmalarını sürdürmüştür.

Edirne Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, ilk açıldığı sene içinde Trakya'da bulunan diğer halkevlerinden daha etkili bir çalışma süreci geçirmiştir. Edirne Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi'nin 1933 yılı itibariyle gerçekleştirdikleri halkevi faaliyet raporlarında şu şekilde yer bulmuştur:

“1347 cilt kitaplı bir kütüphanesi mevcut olup bir sene içinde 1800 kişi kitap okumuştur. Bu şube bilhassa komşu Bulgarların Trakya Cemiyeti'nin neşriyatını takip ve neşrettiği mecmuası ile cevaplarını vermiştir.

Edirne'nin Bulgarlar tarafından işgali gününü hatırlatan milli tezahüratta bulunmuştur. Halk okuma odası açmıştır”⁴¹⁵.

⁴¹⁴ C.H.P. Halkevleri Çalışma..., s.24-27.

⁴¹⁵ Halkevlerinin 1933 Senesi..., s.34.

Edirne Halkevi tarafından açılan okuma odasında özellikle ülke içinde çıkan bütün gazete ve dergiler bulundurulmuştur. Bunun yanında okuma odasına halkın ilgisini çekme yönünde girişimlerde de bulunulmuştur⁴¹⁶.

Edirne Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi'nin 1934 yılına gelindiğinde ise yaptığı çalışmalar halkevi faaliyet raporlarında şu şekilde belirtilmiştir:

*“Halkevi Okuma odasında üç ay içinde kitap okuyan yurttaşların sayısı 1650'dir. Yurttaşlara İstanbul ve Ankara'da verilen inkılâp derslerini dinletmiştir. Halkevi binası içinde ayrıca kütüphanesi mevcut olup burada 441 kitap vardır”*⁴¹⁷.

Edirne'de açılan halkevlerinden biri olan Uzunköprü Halkevi'nin de bu yıl içinde Kütüphane ve Yayın Şubesi açılmıştır. Ancak Şube halkevleri faaliyet raporlarına göre henüz kütüphanesinde bulunan kitapları tasnif etmekle meşgul olmuştur⁴¹⁸.

1935 yılına gelindiğinde Edirne Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, köylüleri halkevine çekebilmek için çalışmalar yapmıştır. 1935 yılında şubenin yaptıkları faaliyet raporlarına şu şekilde yansımıştır:

*“Okuma odasında haftanın belli günlerinde köylülerle hasbıhaller yapmaktadır. Okuma odasına altı ay içinde 11316 ve halkevi kitapsarayına da 669 yurttaş gelmiştir”*⁴¹⁹.

Uzunköprü Halkevi ise 1935 yılı itibariyle kütüphanesini çalışır duruma getirmiştir. Bu yıl içinde kütüphanesinden faydalanan yurttaş sayısı ise 1169 kişi olmuştur⁴²⁰.

Edirne Halkevi'nin köylülere yönelik okumayı teşvik edici çalışmalarını Uzunköprü Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi de başarı ile gerçekleştirmiştir. Özellikle köylerde açılan okuma odaları köylülerin kültürel alanda gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır.

⁴¹⁶ **Milli Gazete**, 12 Ekim 1933.

⁴¹⁷ **Halkevlerinin 1934 Senesi...**, s.46.

⁴¹⁸ **A.g.e.**, s.125.

⁴¹⁹ **Halkevlerinin 1935 Senesi...**, s.49.

⁴²⁰ **A.g.e.**, s.132.

1932–1935 yılları arasında gerçekleştirilen halkevi çalışmalarını anlatan “103 Halkevi Geçen Yıllara Nasıl Çalıştı” isimli broşürü Uzunköprü Halkevi’nin bu yöndeki çalışmalarına önemle değinmiştir:

“Uzunköprü Halkevi çevresinde okuma ihtiyacının nispeten en geniş ve en acil olduğu iki köyde Çöp ve Maksutlu köylerinde birer okuma odası açmıştır.

Halkevi bu odaları açmakla kalmamış mahallinde zaman zaman yaptığı tetkiklerle köydeki okuyucu adedini çoğaltmak ve en çok rağbet gören kitapların cins ve adetini arttırmak yolunu tutmuştur.

Bunlardan Çöp köyü okuma odasında 145 cilt kitap vardır. Oda için kâfi sandalye ve masa tedarik edilmiştir. Oda her akşam açılmakta ve vasati 60 okuyucu toplamaktadır.

Bu okuma odalarını belki ilk defa bir ödevini yerine getirmiş olmak için açan halkevi, köylünün okumaya olan rağbetinden şevk alarak, bu sefer hakiki ve denenerek belirmiş bir ihtiyacı karşıladığına tam inanarak Yeniköy, Kurtbey, Kırçasalih köylerinde birer okuma odası yaptırmış ve kitap tedariki için müracaatlarda bulunmuştur”⁴²¹.

Uzunköprü Halkevi, köylere yönelik çalışmalarını ilerleyen yıllarda da yoğun şekilde sürdürmüştür. Uzunköprü Halkevi, Edirne Halkevi ile ortak çalışarak Edirne genelinde okuma odalarının yayılmasında önemli katkılar sağlamıştır⁴²².

Bu yıllar içerisinde Edirne genelinde faaliyet gösteren kütüphaneler arasında Edirne Mili Kütüphanesi, Edirne Merkez’de faaliyet gösteren Selimiye Kütüphanesi, Edirne Keşan’da yer alan kütüphane ile Uzunköprü’de yer alan bir kütüphane bulunmaktadır. Bunların dışında halkevi kütüphaneleri ve köylerde bulunan halk okuma odaları Edirne’de çalışmaları sürdürmektedir.

⁴²¹ C.H.P. Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi..., ss.108-109.

⁴²² Geçen Yıllarda..., s.16.

Edirne genelinde açılan Halk Okuma Odaları'nın bu yıllar içinde oluşan genel durumu aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur⁴²³.

EDİRNE HALK OKUMA ODALARI	1935–1936	1936–1937
BİR SENEDE GİREN KİTAPLAR	--	102
TÜRK DİLİ	217	722
YABANCI DİLLER	6	10
TOPLAM	223	732
TÜRKÇE VE EDEBİYAT	32	113
TARİH, COĞRAFYA VE YURT BİLGİSİ	28	101
MATEMATİKSEL BİLİMLER	18	12
TABİİ BİLİMLER (FİZİK, KİMYA DÂHİL)	17	20
FELSEFE, SOSYOLOJİ, PSİKOLOJİ, MANTIK	22	75
TIBBİ ESERLER	8	8
ZİRAAT, TİCARET VE EKONOMİ	34	42
HUKUK VE KANUNLAR	4	20
DİĞER ESERLER	60	336
BİR YIL İÇİNDE OKUYANLAR	---	7183

⁴²³ Trakya İstatistik Yıl..., s.211.

Edirne Halkevi Kütüphanesi'nin durumu ise aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur⁴²⁴.

EDİRNE HALKEVİ KÜTÜPHANESİ	1935–1936	1936–1937
BİR SENEDE GİREN KİTAPLAR	334	304
TÜRK DİLİ	3506	4027
YABANCI DİLLER	672	761
TOPLAM	4178	4788
TÜRKÇE VE EDEBİYAT	590	770
TARİH, COĞRAFYA VE YURT BİLGİSİ	702	726
MATEMATİKSEL BİLİMLER	134	218
TABİİ BİLİMLER (FİZİK, KİMYA DÂHİL)	375	440
FELSEFE, SOSYOLOJİ, PSİKOLOJİ, MANTIK	660	729
TIBBİ ESERLER	90	109
ZİRAAT, TİCARET VE EKONOMİ	243	297
HUKUK VE KANUNLAR	346	354
DİĞER ESERLER	1038	1145
BİR YIL İÇİNDE OKUYANLAR	25020	31266

⁴²⁴ Trakya İstatistik Yıl..., s.212.

Edirne’de faaliyet gösteren diğer kütüphanelerin durumu ise aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur⁴²⁵.

	EDİRNE	SELİMİYE			KEŞAN	UZUNKÖPRÜ
	MERKEZ KÜTÜPHANE	KÜTÜPHANESİ			KÜTÜPHANESİ	KÜTÜPHANESİ
	1937–1938	1935\36	1936\37	1937\38	1937–1938	1937–1938
BİR SENEDE GİREN KİTAPLAR	316	102	108	144	86	108
TÜRK DİLİ	3071	2253	2356	2500	554	787
YABANCI DİLLER	386	1717	1717	1717	---	11
TOPLAM	3457	3970	4073	4217	554	798
TÜRKÇE VE EDEBİYAT	512	600	610	619	58	112
TARİH, COĞRAFYA VE YURT BİLGİSİ	541	1117	1127	618	65	108
MATEMATİKSEL BİLİMLER	515	192	202	202	8	12
TABİİ BİLİMLER (FİZİK, KİMYA DÂHİL)	361	130	140	141	12	10
FELSEFE, SOSYOLOJİ, PSİKOLOJİ, MANTIK	589	459	469	480	37	75
TIBBİ ESERLER	73	101	111	111	26	20
ZİRAAT, TİCARET VE EKONOMİ	196	172	182	184	41	56
HUKUK VE KANUNLAR	311	129	139	140	27	25
DİĞER ESERLER	759	1070	1093	1722	280	380
BİR YIL İÇİNDE OKUYANLAR	8228	7176	9852	9500	4239	3707

⁴²⁵ Trakya İstatistik Yıl..., s.211.

Osman Nuri Peremeci, Selimiye Kütüphanesi ile ilgili olarak Edirne Tarihi isimli eserinde şu bilgileri vermiştir:

“...Selimiye Kütüphanesi, işgallerde bazı yağmacılıklara uğramakla beraber hala yaşamaktadır.

II. Selim, Mimar Sinan’a Selimiye’yi yaptırdığı zaman, caminin içinde sağ tarafında, sol tarafındaki hüncar mahfiline karşı birde kütüphane yaptırmış ve içine defteri ile, vakfiyesi ile birlikte birçok kitaplar koymuştur.

Bugün bu kütüphanede üç binden fazla Arap harfleri ile yazılmış değerli kitaplar olup, ikinci Selimden başka üçüncü Selim zamanının vezirlerinden Çelebi Mustafa Paşa, Edirne valilerinden Hacı İzzet Paşa ve daha bir takım zatlar buraya birçok kitaplar vakfetmişlerdir.

Bunlardan başka Edirne mebusu bay Faik Kaltakkıran da babası Ahmet Badi Efendi merhumun binden fazla kitabını buraya vakfetmiş olmakla kütüphane çok zenginleşmiştir...

Kütüphane şimdi Maarif Vekâleti’nin eli altında olup, vekâletçe kitaplarda gönderilmekte, genç, yaşlı her gün birçok meraklılar burada kitap okumakta, malumatını arttırmaktadır...”⁴²⁶.

Osman Nuri Peremeci Halkevi Kütüphanesi ile ilgili olarak ise şunları aktarmıştır:

“...Halkevinde birçok kıymetli zatların hediye etmiş oldukları kitaplarla kurulan bu kütüphanede, bin kadar Arap harfleriyle, iki binden fazla yeni Türk harfleriyle yazılmış kitap vardır. Halkevleri umumi merkezi de buraya her gün birçok kitap, risale, mecmua, gazete göndererek kütüphaneyi zenginleştirmektedir. Buraya, bilhassa Edirne gençleri gelerek kitapları, mecmuaları, gazeteleri okumakta, bilgilerini arttırmaktadırlar...”⁴²⁷.

⁴²⁶ Osman Nuri Peremeci, **a.g.e.**, ss.79-80.

⁴²⁷ **A.g.e.**, s.80.

Halkevi Kütüphanesi ile ilgili olarak Edirne Halkevi üyelerinden Ziya Somar şu bilgileri vermiştir:

“... Çoğu merhum mebus Şeref Bey’in eski Türk Ocağı’na hediye ettiği kitaplardan meydana gelmiş, oldukça zengin eski eserlerle, hemen her halkevinin demirbaşını dolduran yeni eserlerden, genç okuyucuyu bol bol doyuracak bir yekûn toplanmış olan Halkevi Kütüphanesi haftanın iki günü haricinde her vakit çalışma saatlerine açıktır ve Halkevi kâtibî tarafından munzam bir vazife olarak idare edilmektedir...”⁴²⁸.

Edirne Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, 1940 yılı sonrasında gelen yeni kitaplarla birlikte kütüphanesini tasnif etme ve yenileme ihtiyacı olmuştur. Bu dönemde şubede yaşanan diğer gelişmeler Edirne Halkevi dergisi Edirne’de şu şekilde aktarılmıştır:

“... Bu şube, biri 26 Mart, diğeri İkinci İnönü Zaferine ait olmak üzere iki konferans vermiş ve konferanslar büyük bir kalabalık karşısında Halkevi salonlarında muvaffakiyetle söylenmiştir.

Partimizin yüksek lütufları neticesinde evimize hediye buyrulan seyyar ve modern neşir vasıtalarından bir radyo ile bir sinema makinesi de pek yakında yine bu kol tarafından halkın istifadesine arz edilecektir.

19 Mayıs’ta bir neşriyat sergisi açılmak üzere faaliyete geçilmiştir. Bu çok enteresan teşebbüsü şimdiden müjdelemekte bir ehemmiyet hissediyoruz...”⁴²⁹.

Edirne Halkevi dergisinde müjdelenen neşriyat sergilerinin daha sonraki dönemlerde şube tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Edirne Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, gerçekleştirdiği neşriyat sergilerinde halkı kitap okumaya teşvik etmekle birlikte dönemin güncel kitaplarının halk tarafından tanınmasını da sağlamıştır.

⁴²⁸ Ziya Somar, “Edirne Hayır Müesseseleri ve Kütüphaneler ve Kuranları”, **Edirne**, S.1 (Mart, 1940), ss.16–17.

⁴²⁹ “Edirne Halkevi Faaliyeti”, **a.g.d.**, S.2 (Nisan, 1940), ss.23–24; Neşriyat sergisi için ayrıca bkz. **Edirne Postası**, 30 Mart 1940.

Edirne Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi'nde, 1942 yılı ortalarına gelindiğinde yaşanan gelişmeleri Edirne Halkevi dergisi "Üçsu" şu şekilde özetlemiştir:

"Son günlerde evimizde mahsus derecede bir canlılık, bir faaliyet gözükmektedir. Her şube, kendi faaliyeti ve iş sahası dâhilinde halka faydalı olmak için randımanla çalışmaya başlamıştır..."

*Kütüphanemiz gerek yetişkinlerin ve gerek talebelerimizin her türlü okuma ihtiyaçlarını karşılayacak kadar zengindir. Kütüphanemizde 2498 eser mevcut olup, okuyanlar gün geçtikçe artmaktadır..."*⁴³⁰.

Yukarıda verilen bilgilerden Edirne Halkevi Kütüphanesi'nin giderek mevcut kitap sayısını arttırarak kütüphanesini genişlettiği sonucu çıkmaktadır. Şube, 1944 yılı başlarında mevcut kitap sayısının daha da artış göstermesi sebebiyle kütüphanesinde esaslı bir çalışma gerçekleştirmiştir⁴³¹.

Edirne Halkevi Kütüphanesi'ne temin edilen kitapların büyük bir bölümü Cumhuriyet Halk Partisi, belediye, vilayet ve bölgede bulunan okullardan yapılan bağışlar neticesinde edinilmiştir. Bunun dışında halkevinin kendi olanakları ile edindiği kitaplarda kütüphanesinde halkın hizmetine sunulmuştur.

Edirne Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, kütüphane üzerinde gerçekleştirdiği çalışmalarını halkevinin kapandığı tarihe kadar başarı ile yürütmüştür.

Şube, kütüphane çalışmaları dışında hemen her gün belirli saatler dâhilinde halka hoparlör neşriyatı yapmıştır. Radyo dinletisi ve halkevi üyelerinin çeşitli konulardaki konuşmalarını içeren hoparlör neşriyatları, şubenin diğer şubelerle ortak olarak gerçekleştirdiği faaliyetleri arasında yer almıştır⁴³².

⁴³⁰ "Halkevimiz Çalışmaları", *Üçsu*, S.1 (Mart, 1942), s.32.

⁴³¹ *C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1943*, Ankara, 1944, s.10.

⁴³² *Edirne Postası*, 27 Eylül 1941.

Edirne Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, tüm bu çalışmalarının dışında diğer şubelerin desteği ile yayın çalışmaları gerçekleştirmiştir. Şube, Altıok, Edirne ve Üçsu halkevi dergileri yanında muhtelif alanlarda yayınlanan kitap ve broşürlerin hazırlanmasına büyük katkı sağlamıştır.

Şube, gerçekleştirdiği yayınlar ve diğer çalışmaları ile halkevinin en etkin şubeleri arasında yer almıştır. Bölge halkının okuryazarlık oranının artırılmasına, halkın kültürel açıdan bilinçlenmesine önemli bir destek unsuru olmuştur. Şube, Edirne Halkevi, kapanana kadar çalışmalarını aralıksız sürdürmüştür.

2-KIRKLARELİ HALKEVİ KÜTÜPHANE VE YAYIN ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Kırklareli Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, halkevleri çalışma talimatnamesi çerçevesinde faaliyetlerine şekil vermiştir. Kırklareli Halkevinin ilk açıldığı dönemde Kütüphane ve Yayın Şubesi faaliyete geçememiştir. Ancak şube kısa sürede yapılan yardımlar sayesinde aktif duruma geçmiştir.

Kırklareli Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, 1934 yılı faaliyet raporlarına bakıldığında, yıl içerisinde güzel bir Kütüphane açarak faaliyete geçmiş ve yurttaşların okuma zevklerinin artmasını sağlamıştır⁴³³.

Kırklareli Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, 1935 senesi raporlarına göre, kapanan dergisi Batı Yolu'nu çıkarmaya uğraşmaktadır. Kırklareli Halkevi Kütüphanesi'nin bu dönemde mevcut kitap sayısı ise 407 olmuştur. Bu kitaplardan faydalanan okuyucu sayısı ise 1666 kişi olarak gözükmemektedir⁴³⁴.

⁴³³ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.77.

⁴³⁴ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.84; C.H.P. Halkevleri 1932–1935: 103 Halkevi..., s.106.

Kırklareli Halkevi kütüphane ve Yayın Şubesi, Kırklareli’nde halk okuma odalarının açılmasına da büyük destek vermiştir. Kırklareli’nde 1935–1936 yılları içerisinde açılan halk okuma odalarının genel görünümü aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur⁴³⁵.

KIRKLARELİ HALK OKUMA ODALARI	1935–1936	1936–1937
BİR SENEDE GİREN KİTAPLAR	282	--
TÜRK DİLİ	533	--
YABANCI DİLLER	6	--
TOPLAM	539	--
TÜRKÇE VE EDEBİYAT	95	--
TARİH, COĞRAFYA VE YURT BİLGİSİ	106	--
MATEMATİKSEL BİLİMLER	10	--
TABİİ BİLİMLER (FİZİK, KİMYA DÂHİL)	6	--
FELSEFE, SOSYOLOJİ, PSİKOLOJİ, MANTIK	25	--
TIBBİ ESERLER	30	--
ZİRAAT, TİCARET VE EKONOMİ	83	--
HUKUK VE KANUNLAR	25	--
DİĞER ESERLER	159	--
BİR YIL İÇİNDE OKUYANLAR	1743	--

⁴³⁵ Trakya İstatistik Yıl..., s.212.

Kırklareli’nde okuma odaları dışında Kırklareli Merkez, Lüleburgaz ve Babaeski’de kütüphaneler bulunmaktadır. Bu kütüphanelerin 1937–1938 yılları arasındaki genel durumu aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur⁴³⁶.

KIRKLARELİ’NDE BULUNAN DİĞER KÜTÜPHANELER	MERKEZ	BABAESKİ	LÜLEBURGAZ
BİR SENEDE GİREN KİTAPLAR	--	--	108
TÜRK DİLİ	1257	749	384
YABANCI DİLLER	76	6	3
TOPLAM	1333	755	387
TÜRKÇE VE EDEBİYAT	130	84	6
TARİH, COĞRAFYA VE YURT BİLGİSİ	272	80	36
MATEMATİKSEL BİLİMLER	32	--	--
TABİİ BİLİMLER (FİZİK, KİMYA DÂHİL)	7	--	2
FELSEFE, SOSYOLOJİ, PSİKOLOJİ, MANTIK	34	67	13
TIBBİ ESERLER	153	35	14
ZİRAAT, TİCARET VE EKONOMİ	161		9
HUKUK VE KANUNLAR	137	44	11
DİĞER ESERLER	407	149	296
BİR YIL İÇİNDE OKUYANLAR	945	296	423

⁴³⁶ Trakya İstatistik Yıl..., s.212.

Kırklareli Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, 1939 yılından sonra yeni Halkevi binasının yapımıyla birlikte faaliyetlerini tek merkezde toplama ve hızlandırma olanağı yakalamıştır. Halkevi bağışlar ve kendi olanakları ile edindiği kitapları kütüphaneye kazandırarak kısa bir süre içinde büyük bir kütüphaneye sahip olmuştur.

Kırklareli Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, 1945 sonrası dönemde ise büyük gelişme kaydetmiştir. 1947 yılında gerçekleştirilen Halkevi yıllık toplantısında Kütüphane ve Yayın Şubesi Başkanı Ali Coşkun Yanardağoğlu Şube ile ilgili olarak şu bilgileri aktarmıştır:

“...Şehrimiz ortasında oturtulan bu muazzam inkılâp yapısının içinde memleket çocukları, memleket gençliği için bugün 2232 kitaplık bir kültür hazinesi yatmaktadır. Bu hazine inkılâp gençliğinin kafalarını pırıl pırıl parlatmak için, cilalamak için vücut bulmuştur ve her günde bu hazinenin üzerine hazineler eklenmektedir.

Bu ülkü ve bilgi hazinesinin yanında sesle memleket yararına iş yapan yepyeni araçlarında boy attığını görmekteyiz. Bir Radyo ve bir amplifikatöre bağlı 4 hoparlör... Bunlar vasıtasıyla memleketçi ve milliyetçi Kırklareli gençliği içlerinde memleket ateşiyle yanan, tutuşan heyecanlarını sizlere duyuracaklardır...”⁴³⁷.

Kütüphane işleyişine ve eksiklere ilişkin olarak ise şunlara değinilmiştir:

“...Fişlerimiz ilim şubeleri esasına göre hazırlanmıştır...

Önümüzdeki seneler içinde kütüphanecilikte kullanılan ve okuyucuya çok büyük kolaylık temin eden kitapları müelliflerine göre ve yine kitapları adlarına göre fişleme usullerini de kütüphanemize getirmelerini beklerim...

...Kitap sarayda mevcut kitaplarımızdan hiç birine cilt yapıldığına rastlamadım... Ciltsiz gelmiş kitapların cilt ile ömürlerinin uzatılması lazımdır...

⁴³⁷ Trakya'da Yeşilyurt, 9 Mayıs 1947.

*...Kitap sarayımıza her gün gelmekte olan kitaplara yarın yer bulmak zorlaşacaktır... Yeniden kitap dolapları yaptırmak ve kitap odasını genişletmek icap etmektedir...”*⁴³⁸.

Son olarak Şubenin üyeleri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Kırklareli Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi'ne halkevinin kurulduğu günden beri 51 üye kaydedildiği ancak bu üyelere 10 kişi şehirden ayrılmak zorunda kaldığından 1947 itibarıyla halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi'nin 41 kişiden oluştuğu belirtilmektedir⁴³⁹.

Kırklareli Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi ile ilgili olarak Ali Rıza Dursunkaya bir makalesinde şu bilgileri vermiştir:

“ ... Mükemmel tanzim ve tertip edilmiş bir kitaplık, muhtelif mevsimlerde kalabalık gençlik ve münevveri toplayan okuma salonu halkevinin en ileri şubelerinden biridir.

Bu kitaplıkta 1898 tane A grubu, 50 tane B, 45 tane yabancı dil, 156 tane eski harflerle olmak üzere 2349 kitap vardır.

Halkevimiz ayırdığı tahsisatla bu sene bunlardan 150 kadarını ciltletmektedir.

*...Yayın ve neşriyat kolunun Halk Partisi Genel Sekreterliğince gönderilmiş mükemmel bir radyosu ile memleketin muhtelif semtlerine konulmuş dört hoparlörü vardır. Bu hoparlörlerle her türlü neşriyat şehir halkına kolaylıkla duyurulmaktadır”*⁴⁴⁰.

Kırklareli Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi'nin karşısına çıkan tüm zorluklara rağmen kuruluşundan halkevi kapanana kadar fedakârca çalışarak Kırklareli halkının kültürel hayatında önemli bir merkez olmuştur.

⁴³⁸ **Trakya'da Yeşilyurt**, 16 Mayıs 1947.

⁴³⁹ **A.g.g.**, 23 Mayıs 1947.

⁴⁴⁰ Ali Rıza Dursunkaya, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya ve Kültür Eserleri Yönünden Tetkik-29”, **a.g.g.**, 30 Ağustos 1947.

Halkevi bunların yanı sıra, Kırklareli halkını kütüphaneye çekebilmek için çeşitli sergiler düzenlemiş, halka kitap sevgisi aşılamaya çalışmıştır. Ayrıca çevre halkevlerine destek sağlayarak bu faaliyetlerin bölgede yayılmasına çalışmıştır.

Lüleburgaz'da yapılan bir Kitap sergisindeki izlenimlerini anlatan Refet Rodoplu, bu sergilerin birey ve toplum için önemini şu şekilde aktarmıştır:

“ ...Kapalı ve toplu bir halde bulundurulmuş kitapların, eserlerin böyle sergi halinde teşhiri insanda aynı zamanda kitap sevgisi hissini de arttırıyor.

İlim, dünyada en aziz nesnedir. Ben çok ileri giderek faziletinde anasının ilim olduğunu iddia edeceğim.

İlim sevgisi, fert ve cemiyet kalkınmasının anahtarıdır. Bu sevgiyi Türk cemiyetinin fertlerinde uyandırdığımız gün, gayeyi tahakkuk ettirmiş sayılabiliriz...”⁴⁴¹.

Kırklareli Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi'nin kurulma amacıyla Refet Rodoplu'nun işaret ettiği amaç aynıdır ve halkevi tüm faaliyetlerini bu amaca ulaşma çabasıyla gerçekleştirmiştir.

Kırklareli Halkevi bunlardan başka Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi ile ortaklaşa çalışarak “Batı Yolu” dergisini çıkarmıştır. Ayrıca Halkevi diğer konularda da imkânlar elverdiği ölçüde kitap ve broşür çıkarmaya çalışmıştır.

Kırklareli Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, halkevinin en etkin şubelerinden biri olmuştur. Kırklareli'nde kültürel hayatın zenginleşmesine, halka okuma alışkanlığının kazandırılmasında ayrıca yayınladığı eserlerle de halkın bilinçlenmesinde önemli katkılar sağlamıştır. Şube, halkevi faaliyetleri sona erene kadar çalışmalarını ara vermeden sürdürmüştür.

⁴⁴¹ Refet Rodoplu, “Lüleburgaz'da Açılan Kitap Sergisi Münasebetiyle”, **Trakya'da Yeşilyurt**, 12 Mart 1946.

3-TEKİRDAĞ HALKEVİ KÜTÜPHANE VE YAYIN ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Tekirdağ Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, Halkevleri Çalışma Talimatnamesi çerçevesinde çalışmalarına yön vermiştir. Tekirdağ Halkevi'nin ilk açılan şubelerinden biri olan Kütüphane ve Yayın Şubesi, halkevlerinin kapandığı tarihe kadar faaliyetlerini aralıksız olarak başarıyla sürdürmüştür.

Tekirdağ Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, kurulduğu ilk sene içerisinde halkevi faaliyet raporlarına göre bir kütüphane ve bir halk okuma odası açarak halkın hizmetine sunmuştur⁴⁴².

1934 yılına gelindiğinde şubenin çalışmaları halkevi faaliyet raporlarında şu şekilde özetlenmiştir:

*“Kütüphanesini düzenlemiş, yurttaşların faydalanmalarına bırakmış, vilayet gazetesi ile neşriyatta bulunmuştur”*⁴⁴³.

Tekirdağ Halkevi'nin diğer halkevlerinden farklı olarak vilayet gazetesi olan “Tekirdağ” gazetesine büyük katkı sağlamıştır. Tekirdağ vilayet gazetesi uzun yıllar boyunca halkevinin desteği ile hazırlanmış ve bir anlamda Tekirdağ Halkevi Gazetesi olarak çalışmıştır.

Tekirdağ Halkevi üyesi birçok üye çalışmaları ile gazeteye destek sağlamışlardır. Tekirdağ Halkevi dergisi Marmara'nın sadece bir sayı çıkarılabilmiş olması bu durumun doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

1935 yılına gelindiğinde Tekirdağ Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi çalışmaları halkevi faaliyet raporlarında şu şekilde yer almıştır:

*“Derlenen soyadı kitabı, mecmua ve gazetelerini köylere dağıtmış, gazetelerle yayımda bulunmuş, cezaevinde on beş günde bir çeşitli kitapları dağıtmıştır”*⁴⁴⁴.

⁴⁴² Halkevlerinin 1933 Senesi..., s.74.

⁴⁴³ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.114.

Tekirdağ Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, Tekirdağ genelinde açılan okuma odalarını giderek genişleterek halkın hizmetine sunmuştur. Tekirdağ'da bulunan halk okuma odalarının genel durumu aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur⁴⁴⁵.

TEKİRDAĞ HALK OKUMA ODALARI	1935–1936	1936–1937
BİR SENEDE GİREN KİTAPLAR	11	--
TÜRK DİLİ	814	--
YABANCI DİLLER	320	--
TOPLAM	1134	--
TÜRKÇE VE EDEBİYAT	114	--
TARİH, COĞRAFYA VE YURT BİLGİSİ	145	--
MATEMATİKSEL BİLİMLER	17	--
TABİİ BİLİMLER (FİZİK, KİMYA DÂHİL)	4	--
FELSEFE, SOSYOLOJİ, PSİKOLOJİ, MANTIK	51	--
TIBBİ ESERLER	34	--
ZİRAAT, TİCARET VE EKONOMİ	63	--
HUKUK VE KANUNLAR	21	--
DİĞER ESERLER	685	--
BİR YIL İÇİNDE OKUYANLAR	395	--

⁴⁴⁴ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.121.

⁴⁴⁵ Trakya İstatistik Yıl..., s.212.

Tekirdağ'da okuma odaları dışında Tekirdağ Merkez'de ve Çorlu'da kütüphaneler bulunmaktadır. Bu kütüphanelerin 1937 -1938 yıllarındaki mevcut durumu aşağıda verildiği şekildedir⁴⁴⁶.

	TEKİRDAĞ MERKEZ	ÇORLU
BİR SENEDE GİREN KİTAPLAR	113	2
TÜRK DİLİ	1270	810
YABANCI DİLLER	320	2
TOPLAM	1590	812
TÜRKÇE VE EDEBİYAT	617	20
TARİH, COĞRAFYA VE YURT BİLGİSİ	193	149
MATEMATİKSEL BİLİMLER	25	38
TABİİ BİLİMLER (FİZİK, KİMYA DÂHİL)	9	61
FELSEFE, SOSYOLOJİ, PSİKOLOJİ, MANTIK	152	6
TIBBİ ESERLER	86	6
ZİRAAT, TİCARET VE EKONOMİ	92	3
HUKUK VE KANUNLAR	33	15
DİĞER ESERLER	383	514
BİR YIL İÇİNDE OKUYANLAR	1590	310

⁴⁴⁶ Trakya İstatistik Yıl..., s.211; Cumhuriyetin 15. yılında Tek..., s.29.

Tekirdağ Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi'nin Kütüphanesi halkın bağışları, halkevinin kendi edindiği kitaplar ve bölgede bulunan okulların yardımlarıyla yıldan yıla giderek büyüyerek halkın okuma ihtiyacının karşılanmasına büyük katkı sağlamıştır. Tekirdağ Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, halkevi faaliyetlerinin sona erdiği tarihe kadar çalışarak Tekirdağ Halkevi'nin etkin şubeleri arasında yer almıştır.

Tekirdağ Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, kütüphane çalışmaları dışında yayın çalışmaları içindedir bulunmuştur. Vilayet gazetesi olan Tekirdağ'a büyük destek sağlayan şube, bunların yanında halkevi dergisi Marmara'yı çıkarmıştır. Ayrıca çeşitli alanlarda yayımlanan kitap ve broşürler halkevinin hizmetleri arasında bulunmuştur.

4- TRAKYA HALKEVLERİ YAYIN FAALİYETLERİ

Kütüphane ve Yayın Şubelerinin önemli görevlerinden biri olan yayın çalışmaları, Trakya'da faaliyet gösteren halkevleri tarafından başarı ile yerine getirilmiştir. Trakya'da açılan halkevleri dergi, kitap ve broşürlerin yanında yerel gazetelerin hazırlanmasında da büyük katkı sağlamışlardır. Trakya'da Altıok, Edirne, Üçsu, Batı Yolu ve Marmara olmak üzere beş tane halkevi dergisi bulunmaktadır. Bunun dışında çeşitli konularda yayımlanmış kitap ve broşürlerde bulunmaktadır.

Trakya'da faaliyet gösteren halkevlerinin yayın çalışmaları arasında en önemlisi çıkarılan halkevi dergileridir. Halkevi dergileri, halkevinin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel alandaki görüşlerini içermekle birlikte çeşitli alanlarda edebiyat ve tarihsel konuları irdeleyen makalelere de yer vermiştir.

Edirne Halkevi, Trakya genelinde en çok halkevi dergisi çıkaran halkevi olmuştur. Edirne Halkevi, çeşitli zaman aralıkları süresince sırasıyla Altıok, Edirne ve Üçsu dergilerini çıkarmıştır.

Bu dergilerden ilk çıkan Altıok dergisidir. Edirne Halkevi, Altıok dergisini çıkarma sebebini şu şekilde açıklamıştır:

“... Milli tarihimizin kaydetmediği bir inkılâp içindeyiz. Bu inkılâp bir zümre veya bir sınıf tarafından değil, bütün halk tarafından yürütülmektedir. Bu hareket, milli hâkimiyet esasına dayanan bütün bu memleket işi olduğuna göre halk tabakası münevver tabakası diye düne kadar ayrı ayrı şeylerden sayılan iki zümreye bu inkılâbın her türlü şiarını içirmek ve benimsetmek zarureti mevcuttur. Bunu hakkıyla yapabilmek ve halkımıza kısa bir zamanda cihan milletleri arasındaki yerini aldırabilmek için tavsif caizse asansör vazifesi görecek, halk tabakasına karışacak onlarla baş başa ve gönül gönüle verip kaynaştıktan sonra müşterek düşünceler, müşterek görüşler ve müşterek inanışlarla kendisini yükseltmeye çalışacak bir mecmua çıkarmaya karar verdik...”⁴⁴⁷.

Altıok dergisi, Edirne Halkevi tarafından 25 Ekim 1933 tarihinde yayınlanmaya başlamıştır. İkinci sayısı 15 I.Kanun 1933, üçüncü sayısı 31 I.Kanun 1933, dördüncü sayısı 15 II. Kanun 1934, beşinci sayısı 31 II. Kanun 1934, altıncı sayısı 15 Şubat 1934, yedinci sayısı 28 Şubat 1934, sekizinci sayısı 15 Mart 1934, dokuzuncu sayısı 31 Mart 1934, onuncu sayısı 15 Nisan 1934, on birinci sayısı 30 Nisan 1934, on ikinci sayısı 15 Mayıs, on üçüncü sayısı 30 Mayıs 1934, on dördüncü sayısı 15 Haziran 1934, on beş ve on altıncı sayıları 30 Haziran 1934, on yedinci sayısı 31 Temmuz 1934, on sekizinci sayısı 15 Ağustos 1934, on dokuzuncu sayısı 31 Ağustos 1934, yirminci sayısı 30 Eylül 1934, yirmi birinci sayısı 25 II. Teşrin 1934, yirmi ikinci sayısı yaklaşık 8 ay sonra Nisan 1935, yirmi üçüncü sayısı Mayıs 1935, yirmi dördüncü sayısı II. Kanun 1936, yirmi beşinci sayısı Şubat 1936, yirmi altıncı ve son sayısı ise Nisan 1936 yılında çıkmıştır(bkz. ek-1).

Derginin sahibi ve neşriyat müdürü İbrahim Akıncı'dır. Yazı işlerinden sorumlu olan kişi C.Ruhi Günalp'tır. Suhulet Matbaasında dizgisi yapılan derginin basımı ise vilayet basımevinde yapılmıştır. Derginin dönem içindeki fiyatı ise on kuruştur. Derginin yazarlarının birçoğu isimlerinde kısaltma kullandığından yazarları tespit etmek oldukça güçtür. Bununla birlikte ismi tespit edilebilenler arasında Edirne Mebusu Şeref, Coşkun, Atilla, Profesör Doktor Kemal Cenap, Hamdi, Şahinoğlu, Ziraat Müdürü Esat, A. İhsan, Osman Nuri

⁴⁴⁷ “Maksadımız”, *Altıok*, S.1 (25 II. Teşrin, 1933), ss.1-2.

Peremeci, Nihat Sami Yarkın, Esat Serezli, Kazım Demirarslan, İrfan Ükil, Suat Berkmen, Osman Moyunçur, Vasfi Çobanoğlu, Z. Tuğrul Somar gibi isimler yer almaktadır⁴⁴⁸.

Edirne Halkevi'nin çıkarmış olduğu ikinci dergi Edirne'dir. Edirne dergisi toplam dört sayı olarak çıkmıştır. Edirne dergisinin ilk sayısı Mart 1940, ikinci sayısı Nisan 1940, üçüncü sayısı Mayıs 1940, son sayısı ise Haziran 1940 tarihinde çıkarılmıştır(bkz. ek-2).

Edirne Vilayet Matbaasında basılan derginin fiyatı on kuruştur. Dergisinin genel müdürlüğünü İhsan Ertekin, yazı işleri müdürlüğünü ise Ziya Somar yapmıştır. Dergide yazı yazarlar arasında Ziya Somar(Edebiyat Öğretmeni), Nuri Pekmezci, Selahattin Kandemir, Doktor Rifat Osman, M. Şerif, Çetin İsbaha, Ethem Aktin, Şaban Taşkın, İhsan Ertekin, Şefik Türkoğan, Osman Nuri Peremeci, E. Hamdi Akman, Sadık Hayri Durusal bulunmaktadır⁴⁴⁹.

Edirne Halkevi'nin yayınladığı son dergi ise Üçsu dergisidir. Edirne Dergisi'nin yayınının durmasından yaklaşık iki sene sonra 1942 yılının Mart ayında Üçsu yayınlanmaya başlamıştır. Her ne kadar derginin üç ayda bir yayınlanması planlanmış olsa da dergi sadece tek sayı olarak yayınlanabilmiştir(bkz. ek-3).

Derginin sahipliğini dönemin Edirne Halkevi Başkanı olan Doktor İsmail Hakkı Kutkam, Yazı İşleri Müdürlüğü'nü Çetin İsbaha yapmıştır. Dergi diğer dergilerin olduğu gibi Edirne Vilayet Matbaası'nda basılmıştır. Derginin yazarları arasında İsmail Hakkı Kutkam, Osman Nuri Peremeci, İbrahim Gürtunca, Mehmet Uluğ Turanlıoğlu, Vasfi Bingöl, Sebahat Bayyurtoğlu, Akil Mengü, Çetin İsbaha, Vahit Lütfi Salcı, Doktor Suat Seren bulunmaktadır⁴⁵⁰.

Dergilerde siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel hemen her alanda yazılar ve şiirler yer almıştır. Dergiler, bölgede bulunan aydınların yanı sıra her kesimden insanın yazı ve düşünceleriyle destek verebildikleri bir yapıda oluşturulmuştur. Edirne'de bulunan okullardaki öğrencilerin dahi yazı ve şiirleri dergide yer bulabilmiştir⁴⁵¹.

⁴⁴⁸ Nurettin Güz, **Halkevi Dergileri**, Ankara, 1995, ss.54-56.

⁴⁴⁹ **A.g.e.**, ss.145-146.

⁴⁵⁰ **A.g.e.**, ss.146-147.

⁴⁵¹ Ahmet Türkben, "Bayrak", **Altok**, S.24 (II. Kanun, 1936), s.30; Vildan Adzel, "Köyüm Köylüm", **a.g.d.**, S.26 (Nisan, 1936), s.29.

Kırklareli Halkevi de halkevi dergisi çıkaran halkevleri arasındadır. Kırklareli Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi, diğer şubelerinin de desteği ile “Batı Yolu” dergisini çıkarmıştır. Kırklareli Halkevinin Batı Yolu dergisini çıkarma sebebi ilk sayısında Kazım Konuralp şöyle belirtilmiştir:

*“...Türkiin güçlü ve güvenli günlerinde yetişen çocuklarımız bu kurtuluş ve devrim savaşını ulusal tarihimizin ünlü sahifelerinde daha büyük ve yüksek bir heyecanla okuyacaklar; yapılan işlerin büyüklüğünü daha içten gelen deyişle anlatacaklar, duyuracaklardır. Bizim amacımız yarının gençlerine bu inanı ve güveni beklenen ve dilenen bir özenle anlatmaktır...”*⁴⁵².

Batı yolu dergisi Kırklareli Halkevi tarafından 23 Nisan 1935 tarihinde yayınlanmaya başlamıştır. Son sayısı Mart 1936’da yayınlanan derginin ilk sayısı 23 Nisan 1935, ikinci sayısı Mayıs 1935, üçüncü sayısı I. Teşrin 1935, dördüncü sayısı II. Teşrin 1935, beşinci sayısı I. Kanun 1935, altıncı sayısı II. Kanun 1936, yedinci sayısı Şubat 1936, sekizinci ve son sayısı Mart 1936 yılında yayınlanmıştır(bkz. ek-4).

Derginin umumi neşriyat müdürü Doktor Hamit Şakir, yazı işleri müdürü Halide Nusret Zorlutuna’dır. Derginin yazarları arasında İsmet Zorlutunakızı, Kazım Konuralp, Doktor Hamit Şakir, Halide Nusret Zorlutuna, Vahit Lütfi Salcı, Vefik Sözen, Ali Rıza Dursunkaya, Mehmet Uluğ Turanlıoğlu, Hüsnü Baykoca gibi bölgenin aydın isimleri bulunmaktadır.

Derginin ilk sayısı 14, sonraki sayıları 12 ile 16 sayfa olarak çıkmıştır. Dergide fotoğraf ve resimler yer almamıştır. Lüleburgaz Gültekin Arda Matbaasında ve Kırklareli Bozkurt Basımevi’nde basılan derginin fiyatı 10, yıllık aboneliği ise 100 kuruş olmuştur⁴⁵³.

Dergi; siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel hayata ilişkin yazıları içermektedir. Dergide bölgede bulunan önemli aydınların yanı sıra halkında hemen her konuda yazı ve şiirleri yer bulmuştur.

⁴⁵² Kazım Konuralp, “Bir yoldan Altıoka”, **Batı Yolu**, S.1 (Nisan, 1935), s.1.

⁴⁵³ Nurettin Güz, **a.g.e.**, s.71.

Derginin hemen her sayısında Kırklareli şehir tarihine ilişkin yazılar yer almıştır. Kırklareli ilçelerinin incelendiği bu yazılarda Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi ile Kütüphane ve Yayın Şubesi'nin ortak çalışma içinde olduğu görülmektedir⁴⁵⁴.

Dergi, ekonomik zorluklar nedeniyle sekiz sayı çıkabilmiştir. Dergi her ne kadar her fırsatta yeniden çıkarılmak istense de II. Dünya Savaşı'nın ekonomik zorlukları halkevinin dergiyi tekrar çıkaramamasına yol açmıştır. Ancak derginin çıkması yolunda her dönemde girişimler olmuştur⁴⁵⁵.

Tekirdağ Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi de halkevi dergisi çıkarmıştır. Tekirdağ Halkevi'nin daha önce yapılan halkevi dergileri biyografilerinde de bulunmayan bir Halkevi dergisi bulunmaktadır. Bu derginin adı Marmara'dır. Marmara dergisi, 9 Mayıs 1935 tarihinde çıkmıştır. Derginin yalnızca tek sayısı bulunmaktadır(bkz. ek-5).

Derginin ilk ve tek sayısının başında Tekirdağ'a ve dönemin Cumhuriyet Halk Partisi il teşkilatı üyelerinin resimleri bulunmaktadır. Derginin basıldığı yer İstanbul'dur. Basıldığı matbaa ise Hüsnütabiat Matbaası'dır.

Dergi içeriğinde genel anlamda Cumhuriyet Halk Partisi'nin bugüne kadar yaptıkları çalışmalara ilişkin makalelerin yer aldığı görülmektedir. Bunun dışında dergide sadece bir şiir bulunmaktadır.

Derginin yazarları arasında; Ekrem Ülgen, İlhan İleri, H.N. Taner, Fatma Sözen, Fehmi Ünal, H. Kutkan, Sadi Aykut, Celal Akbayar, Safer Kağan, Velittin Oğuz, İlhami Ataman'ın isimleri bulunmaktadır.

Trakya halkevlerinin dergi çalışmaları dışında çıkarmış olduğu kitap ve broşürlerde bulunmaktadır. Bu çalışmalar bölgeyi tarihsel ve kültürel açıdan inceleyen çalışmalardır. Bunun yanında bölgede yetişen önemli şahısların kişisel biyografileri de bu çalışmalar arasında yer almaktadır.

⁴⁵⁴ Hayri, "Kaynarca", **Batı Yolu**, S.3 (I.Teşrin, 1935), s.7.

⁴⁵⁵ Nejat Köknar, "Halkevleri Dergisi Çıkarılmasını İstiyoruz", **Trakya'da Yeşilyurt**, 10 Mayıs 1946.

Trakya halkevlerinin yayınlamış olduğu eserlerin büyük bölümü halkevleri biyografileri yazan kişilerce tespit edilememiştir. Bunun en büyük nedeni halkevlerinin kapatılması sonrası bu tür eserlerin tahrip edilerek ortadan kaldırılmış olması ve bu eserlerin günümüze kadar korunamamış olması yüzündendir. Bir başka neden ise biyografi yazarlarının geçmişte yazılmış biyografilerin devamı niteliğinde eserler ortaya koyarak yerel kütüphanelerde bulunan halkevi eserlerini yeterince araştırmamış olmalarıdır.

Edirne Halkevi, bölgede kitap ve broşür çıkaran halkevlerinden biridir. Edirne Halkevi'nin kendisinin çıkardığı kitap ve broşürlerin yanında Trakya Umumi Müfettişliği, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu ve bölgede bulunan diğer kurumlarla ortak yayımlar gerçekleştirdiği görülmektedir.

Edirne Halkevi, Osman Nuri Peremeci tarafından yazılan 301 sayfalık *Atalar Sözleri*⁴⁵⁶ isimli derleme kitabı, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu ile ortak olarak çıkan 456 sayfalık *Edirne Tarihi*⁴⁵⁷ isimli kitabı ve yine Osman Nuri Peremeci'nin yazdığı 220 sayfalık Bulgar Tarihi niteliğindeki *Tuna Boyu Tarihi*⁴⁵⁸ isimli kitapları, Nejat Köknar tarafından yazılan 14 sayfalık *Tarihte, Coğrafyada, Sanatta ve Kültürde Edirne*⁴⁵⁹ isimli kitabı ile 23 sayfalık *Ben Varım*⁴⁶⁰ isimli kitabını yayınlamıştır.

Kitap yayımları dışında muhtelif zamanlarda yayınlanmış broşürlerde bulunmaktadır. 95 sayfalık *Cumhuriyetin 15. yılında Edirne*⁴⁶¹ isimli broşürün yanında 53 sayfalık *Talat Paşa Hayatı ve Çalışmaları Hakkında bir Tetkik*⁴⁶² isimli broşürler bulunmaktadır. Bunların dışında halkevi dergisi Altıok ile birlikte çıkan ve bazen ek bazense dergi konsepti dâhilinde yer alan broşürler yayınlamıştır.

Edirne Halkevi'nin yayınladığı bu broşürler arasında ise *Koca Sinan Broşürü*, Müze ve Sergi Şubesi'nin desteği ile *Tarihi Abideler ve Müesseseler Broşürü*, bunun dışında *Lozan*

⁴⁵⁶ Osman Nuri Peremeci, *Atalar Sözleri*, Resimli Ay Basımevi, İstanbul, 1943.

⁴⁵⁷ Osman Nuri Peremeci, *Edirne Tarihi*, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu yay., İstanbul, 1939.

⁴⁵⁸ Osman Nuri Peremeci, *Tuna Boyu Tarihi*, Resimli Ay Basımevi, İstanbul, 1942.

⁴⁵⁹ Nejat Köknar, *Tarihte, Coğrafyada, Sanatta ve Kültürde Edirne*, İl Basımevi, Edirne, 1946.

⁴⁶⁰ Nejat Köknar, *Ben Varım*, Edirne, 1944.

⁴⁶¹ *Cumhuriyetin 15. yılında Edirne*, Edirne, 1938.

⁴⁶² Hasan Taner, *Halkevleri Bibliyografyası*, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara, 1944, s.53; *Talat Paşa Hayatı ve Çalışmaları Hakkında bir Tetkik*, Vilayet Matbaası, Edirne, 1943.

Broşürü saptanabilenler arasındadır. Bu broşürler, Altıok dergisinin muhtelif sayılarında ek olarak veya istisnai durumlarda dergi içeriğinde de yer bularak yayınlanmıştır⁴⁶³.

Kırklareli Halkevi de bölgede kitap çıkaran halkevlerinden biridir. Kırklareli Halkevi'nin desteği ile çıkan saptanabilen 4 eser bulunmaktadır. Bu eserlerin üçünü Doktor Eşref Sağlar yazmıştır. Bu eserler halkevinin Sosyal Yardım Şubesi desteği ile çıkmıştır. Bu eserler 9 sayfalık olarak çıkan broşür görünümünde *Uyuz Hastalığı ve Mücadelesi*⁴⁶⁴, 10 sayfalık çıkan *Soğukla İlgili Deri Hastalıkları ve Korunma Çareleri*⁴⁶⁵ ve 40 sayfalık olan *Uyuz Savaşında Tedavi Öğütü*⁴⁶⁶ isimli eserlerdir. Bu eserler dışında Vahit Lütfi Salcı'nın Jübilesi nedeniyle 29 sayfa olarak yayınlanan *Vahit Lütfi Salcı Jübilesi*⁴⁶⁷ isimli bir kitap yayınlanmıştır. Bu kitapların dışında Kırklareli Halkevi Başkanlığı'nı uzunca bir süre yürüten Ali Rıza Dursunkaya'nın *Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya ve Kültür Eserleri Yönünden Tetkik*⁴⁶⁸ isimli eserinin de büyük bir olasılıkla Halkevi şubeleri desteği ile çıkarıldığı öne sürmek mümkündür. Çünkü Ali Rıza Dursunkaya'nın başkanlık dönemi ile eserin basıldığı tarih aynı dönemlerdedir.

Bunun dışında Kırklareli Halkevi üyelerinin büyük bölümü Kırklareli'nin en önemli gazetesi olan Trakya'da Yeşilyurt isimli gazetede halkevleri faaliyetleri süresince makaleler ve diğer çalışmaları ile destek sağlamışlardır.

Tekirdağ Halkevi, bölgede kitap ve broşür çıkaran halkevlerinden biridir. Tekirdağ Halkevi'nin desteği ile çıkan eserler arasında; Tekirdağ ortaokul Tarih öğretmeni olan Ekrem Ural'ın yazdığı 16 sayfalık *Türk Çocuklarına Türk Adı*⁴⁶⁹ isimli eser, Hilmi Yücebaş'ın

⁴⁶³ Koca Sinan Broşürü, **Altıok**, S.9 (31 Mart, 1934); Tarihi Abideler ve Müesseseler Broşürü, **a.g.d.**, S.15-16 (30 Haziran, 1934), Bu broşürler dergilerin eki niteliğindedir; Lozan Broşürü, **a.g.d.**, S.17 (31 Temmuz,1934), ss.17-24; **a.g.d.**, S.18 (15 Ağustos, 1934), ss.17-24; **a.g.d.**, S.19 (31 Ağustos,1934), ss.17-21, Lozan Broşürü derginin üç sayısına bölünerek yayınlanmıştır.

⁴⁶⁴ Eşref Sağlar, **Uyuz Hastalığı ve Mücadelesi**, Yeşilyurt Basımevi, Kırklareli, 1940.

⁴⁶⁵ Eşref Sağlar, **Soğukla İlgili Deri Hastalıkları ve Korunma Çareleri**, Yeşilyurt Basımevi, Kırklareli, 1941.

⁴⁶⁶ Eşref Sağlar, **Uyuz Savaşında Tedavi Öğütü**, İstanbul, 1946.

⁴⁶⁷ Hasan Adnan Önelçin, **Trakya Basını**, Tekirdağ Halkevi yay., İstanbul, 1972, s.97; Bu eser İkinci dönem halkevleri çalışmaları sırasında Tekirdağ Halkevi tarafından yayınlanan eserler arasındadır. Bu eser dışında II. Dönem halkevlerinin yayınladığı Hasan Adnan Önelçin'in yazdığı 'Tekirdağ ve Çevresi Basın Tarihi', 'Şeriat Açısından Halifeliğin İç Yüzü', Aydın Oy'un yazdığı 'Tekirdağ İli Yer Adları', 'Namık Kemal'i 80. Yıldönümünde Anıyoruz', Hikmet Çevik'in yazdığı 'Tekirdağ Müzesine Doğru', 'Tekirdağ Yürükleri' ve Ahmet Erol'un derlediği 'Şiirlerle Tekirdağ' isimli eserleri bulunmaktadır.

⁴⁶⁸ Ali Rıza Dursunkaya, **Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya ve Kültür Eserleri Yönünden Tetkik**, Yeşilyurt Basımevi, Kırklareli, 1948.

⁴⁶⁹ Hasan Adnan Önelçin, **a.g.e.**, s.97.

yazdığı Tekirdağlı şairleri inceleyen *Tekirdağlı Şairler*⁴⁷⁰ isimli eser ile aynı şahsa ait 48 sayfa olan *Namık Kemal ve Vatan Sevgisi*⁴⁷¹ isimli eserler bulunmaktadır. Bunun dışında aynı şahsa ait olan *Kültür Derlemeleri*⁴⁷² ve *Trakya Köylerinde Kültür Derlemeleri*⁴⁷³ isiminde dönem içinde çıkan iki eser bulunmaktadır. Bu eserlerde kuvvetle muhtemel halkevi desteği ile hazırlanmıştır. Trakya Umumi Müfettişliği'nin de bu eserlere ait muhtelif bölümleri müfettişlik dergisi Trakya Dergisi'nde yayınlaması bu olasılığı güçlendirmektedir⁴⁷⁴.

Tekirdağ Halkevi'nin kitap yayını dışında broşürlerde hazırlanmıştır. Bunlar arasında yayın tarihi belli olmayan ama 1944 öncesi dönemde yayınlanmış olan 8 sayfalık *Tekirdağ Halkevi Broşürü*⁴⁷⁵ ile 1938'de yayınlanan *Cumhuriyetin 15. Yılında Tekirdağ*⁴⁷⁶ isiminde iki adet broşür yayınlamıştır.

Tekirdağ Halkevi'nin destek verdiği bir başka yayım çalışması ise Tekirdağ gazetesidir. Tekirdağ Halkevi, bu gazeteye halkevleri faaliyetleri süresince büyük destek vermiştir. Bu gazetenin birçok makalesi halkevi üyelerince yazılmıştır. Bunun dışında gazetenin köylere kadar yayılmasında da halkevinin büyük emeği bulunmaktadır. Tekirdağ Halkevi, bu gazete dışında dergi ve broşürlerin dağıtılmasına da yardımcı olmuştur. Tekirdağ gazetesi dışında Trakya genelinde çıkan gazeteleri ve İstanbul Halkevi'nin çıkardığı "Köylü Duvar" isimli gazetede halkevinin dağıttığı yayınlar arasındadır.

Bölgede faaliyet gösteren halkevleri dışında Trakya Umumi Müfettişliği'nin de köylere yönelik broşürler hazırladığı görülmektedir. Bu broşürlerin hazırlanması ve köylere kadar yayılmasında halkevlerine büyük sorumluluklar yüklenmiştir. Trakya Umumi Müfettişliği 82 adet broşür yayınlamıştır. Ülkü dergisi, bu broşürler hakkında muhtelif sayılarında açıklayıcı bilgiler vermiştir. Dergide yayınlanan broşürler şu şekilde özetlenmiştir:

"...1-Köylünün İş Takvimi: Bunun her sayfasında bir hafta ve her günün hizasında da emir veren, emir alan, yapılacak iş ve biteceği gün vardır..."

⁴⁷⁰ C.H.P. 1939'da Halkevleri, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara, 1939, s.13.

⁴⁷¹ Hilmi Yücebaş, *Namık Kemal ve Vatan Sevgisi*, İl Basımevi, Tekirdağ, 1937.

⁴⁷² Hilmi Yücebaş, *Kültür Derlemeleri*, Akşam Basımevi, İstanbul, 1935.

⁴⁷³ Hilmi Yücebaş, *Trakya Köylerinde Kültür Derlemeleri*, Akşam Basımevi, İstanbul, 1936.

⁴⁷⁴ Konuyla ilgili olarak bkz. Hilmi Yücebaş, "Trakya'da Kültür Derlemeleri", *Trakya Dergisi*, S.12 (Temmuz, 1937), s.22.

⁴⁷⁵ Hasan Taner, a.g.e., s.89.

⁴⁷⁶ *Cumhuriyetin 15. Yılında Tekirdağ*, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1938.

2-Yeni Arıcılık: Yazan; M. Kemal Şaban 20 sayfada bol resimlerle köyliye çerçevesi sandık kovalarında arı yetiştirilmesi, bundaki faydalar üzerinde ehemmiyetle durularak, izah edilmiştir.

3-Sudan Çayırı: Yazan; Yeşilköy Tohum Islah İstasyonu Yardirektörü Rahmi Yıldızoğlu...

4-Kabuklu Yumurta İhracatı Nizamnamesi...

5-Çayırılık Üzerine Öğütler: Yazan; Yeşilköy Tohum Islah İstasyonu Fen memuru Muzaffer Sayman...

6-Gübre: Yazan; Çanakkale Ziraat Müdürü M. Cemal Tanışman...

7-Civcivlerin Ak Sürgünü: Yazan; Baytar Mücadele Reisi Hakkı Uzer...

8-Köy Sağlığını Koruma: Yazan; Edirne Kız Muallim Mektebi Muallimlerinden Dr. İsmail Hakkı...

9-Sığırlarda Karın Şişkinliği, İpoderma yani Nokra Hastalığı: Yazan; Çanakkale Baytar Mücadele Reisi Hakkı Uzer...

10-Yumurtacılık hakkında öğütler...

11-Jandarma Kanunları, Askerlik Kanunları, Köy Seçimleri.

12-Maarif Kanunları Köy İdareleri, Tapu ve Kadastro kanunlarına göre köyün vazifeleri, Köylerin Nüfus İşlerindeki Vazifeleri.

13- Baytarlık kanunlarına, nafıa kanunlarına, adli kanunlara göre köy idarelerinin vazifeleri.

14-Köy ihtiyar heyetlerinin kaza yetkileri, Köy ihtiyar heyetlerinin ceza takdir yolları, Köy idaresinin idari kanunlardaki yeri, Zabıta Kanunları ve köy İdareleri, Vergi Bakayasının Tasfiyesi, Köy idarelerinin zirai vazifeleri.

15-Köyde sağlık kanunları, orman kanunları ve köy...

16-Yoncacılık: Yazan; Yeşilköy Tohum Islah İstasyonu Fen memuru Muzaffer Sayman...

17-Tavuk Tifüsü, Tavuk uyuzu...

18-Tavuk Kolerası: Yazan; Çanakkale Baytar Mücadele Reisi Hakkı Uzer...

19-Tavuk Çiçeği: Yazan; Çanakkale Baytar Mücadele Reisi Hakkı Uzer...

20-Trakya'nın beş yıllık kalkınma programı...

21-Yeni Arıcılık Albümü...

22- Azat Obaları...

23-Türkiye Coğrafya Bilgileri: Yazan; Selahattin Kandemir...

25-Tarihi eserleri sevelim koruyalım: Yazan; Selahattin Kandemir...

26-Türk kadını Köylü Kadını: Yazan; Selahattin Kandemir...

27-Suni Tohumlama: Yazan; Mütehasıs, Baytar Enver Akdoğan...

28-Hayvan Bakımı: Yazan; Doçent Selahattin Batu...

29-Köy Kütüğü...⁴⁷⁷.

⁴⁷⁷ "Trakya Umumi Müfettişliğinin Köyler İçin Yaptığı Neşriyat", **Ülkü**, VIII/47 (II. Kanun, 1937), ss.404-406; Broşürlerden 24 numaralı olan dergide boş bırakılmıştır.

Trakya Umumi Müfettişliği'nin 30 Numaralı broşürünün Frengi hastalığına ilişkin olarak hazırlandığı Ülkü dergisinde açıklanmaktadır. Derginin diğer sayısında özetlenen müfettişlik broşürleri şunlardır:

“...31- *Boğmaca Öksürüğü: Yazan; Tekirdağ Hastanesi dâhiliye Şefi Doktor (Lütfi Oğul Türk)...*

32-Eroin ve Kokain: Bunu da Doktor Lütfi Oğul Türk yazmıştır...

33-Kızıl kızamık ve kabakulak: Yazan; Doktor Talat İçbilen...

34-1937 Köy Bütçeleri...

35- Küçük Sanatla kongresinde İsmet İnönü ve Celal Bayar'ın Nutukları ve İktisat Vekâletinin Küçük Sanatlar kongresinde okunan raporundan mühim parçaları...

36-Türk Hava Kurumu ve Havacılık...

37-Sıtma: Yazan: Trakya Mıntıkası Sıtma Mücadele Reisi Doktor İzzet Arkan...

38-Kavak Ağaçları: Yazan; M. Zihni Derin...

40-Atatürk'ün Kamutay'daki Nutku...

41-Arılı kovanların kış durumu...

42-Aile Ocağı: Yazan; Ekrem Demirtaş...

43-Keneler, Sakırgalar İseme Hastalığı ve bunlarla mücadele yolları: Yazan; Zooteknist A. Enver Akdoğan...”.

Ülkü dergisi saptadığı bu broşürlerin yanında henüz basılmakta olan 44 numaralı *Yeni İpek Böcekçiliği*, 45 Numaralı *Yeni Dutçuluk*, 46 Numaralı *Tifo Hastalığı*, 47, 48 ve 49

Numaralı *Kümes Hayvanları ve Bulaşıcı Hastalıklar* ve 50 Numaralı *Köy Yolları* İsimli broşürlerin basılmakta olduğu haberini vermiştir. Ancak bu broşürlerin diğer neşriyat haberleri incelendiğinde bir bölümünün basılmadığı görülmektedir⁴⁷⁸.

Ülkü dergisinde yaklaşık iki sene sonra yayınlanan diğer bir neşriyat haberinde müfettişliğin yaptıkları şu şekilde özetlenmiştir:

“... Köy Bürosu'nun neşriyatı geçen ay içinde 82 numarayı bulmuştur. 49,50 ve 51'inci sayılar kümes hayvanlarının adi ve bulaşıcı hastalıklarından bahsetmektedir. 52'inci sayı 18 Mart Köylü Bayramı, 53-Trakya Pehlivanları, 54-Mankafa hastalığı aşısıdır. Köy Bürosu neşriyatının bazı sayılarını da duvar afişi ve panorama şeklinde yapmıştır; 55'inci sayı Mankafa hastalığına 56-Trahoma, 57- Muhtarlar Kursuna, 58-Eğitmenler Kursuna, 59-Fenni Arıcılığa, 60-Tavukçuluğa hasredilmiş afiş ve panoramalarıdır.

Umumi Müfettişlik Köy Bürosu 61'inci sayıdan itibaren tekrar broşürlere geçerek bu sayıyı Atatürk'ün Kamutay'daki büyük nutkuna hasretmiştir. 62'inci sayı köylünün tapu işlerini 63'üncü sayı köy muhtarlarının adli vazifelerini göstermektedir. 64'üncü sayı olan vergiler broşüründe köy muhtarları ve kâtiplerine verilen derslerden birisi seçilerek sayım vergisi, kayıt yoklama, tahsilât işleri ve cezaları, veraset vergisi, tahsili emval kanunu, haczi caiz olmayan mallar, yol vergisi, hesap işleri anlatılmaktadır. 65'inci sayıda da köy muhtarlarına kültürel ödevleri anlatılmaktadır. 66'ıncı sayı köy muhtarına ziraat bilgileri vermektedir. Bu broşürde çiftçiliğin faydalarından, toprağın neveleriyle, onun iyileştirilmesinden karasaban, pulluk, traktör, tohum ve gübrelerden, bağcılık kısmında da toprağın, asmasından, hastalıklarından bahsedilmektedir. 67'inci sayı köylüye hayvancılık bilgileri vermektedir. 68'inci sayı frengi, 69-Köy çocuklarının azat obaları panoraması, 70-Bit savaşı afişi, 71-Köy çiçekçiliği, 72-Karga afişi, 73-Yol afişidir.

Tekirdağı'nda 15\2\1938 tarihinde Trakya Umumi Müfettişliği'nin ve valilerin huzuruyla ziraat müdür ve memurları ve arıcılardan mürekkep 45 kişi Trakya Birinci Arıcılık Kongresini

⁴⁷⁸ “Trakya Umumi Müfettişliğinin Köyler İçin Yaptığı Neşriyat”, *Ülkü*, IX\49 (Mart, 1937), ss.79–80; Broşürlerden 39 numaralı olan dergide boş bırakılmıştır.

yapmışlardır. *Trakya Köy Bürosunun 74'üncü sayısı bu kongrenin zabutlarını ihtiva etmektedir...*

75'inci broşür Tay yetiştiriciliğini anlatmaktadır...76'ıncı broşürde aynı ölçüler içinde Katır yetiştiriciliğini anlatmaktadır.

Trakya Köy bürosunun 77'den 82'inci sayıya kadar olan neşriyatını her iki tarafını bol resim ve nihayet onda birine yazı konulmuş 20x95 santim hacminde panoramalara ayırmıştır...⁴⁷⁹.

Trakya Umumi Müfettişliği'nin yayın çalışmaları özellikle köylere yönelik olarak gerçekleşmiştir. Özellikle halkevlerinin köycülük şubeleri, yayınlanan eserlerin dağıtımı konusunda önemli görevler üstlenmişlerdir.

Trakya Umumi Müfettişliği, Trakya'da bulunan halkevleri ve diğer kurumların Trakya genelinde gerçekleştirdiği yayın çalışmalarının bölgenin sosyal ve kültürel gelişimine önemli katkı sağladıklarını söylemek mümkündür. Bunun yanında yayınlanan çalışmalar halka okuma alışkanlığının kazandırılmasında ve halkın bilinçlenmesinde önemli katkılar sağlamıştır.

5-HALKEVİ FAALİYETLERİ SÜRESİNCE BÖLGEDE YAYINLANAN DİĞER GAZETE VE DERGİLER

Trakya'da il ve ilçelerin büyük bir bölümünde halkevleri faaliyetleri süresince birçok gazete ve dergi yayınlanmıştır. Yayınlanan gazete ve dergilerin büyük bir bölümünde halkevlerine mensup şahısların makaleleri bulunmaktadır. Halkevleri faaliyetleri süresince Edirne'de; Edirne Postası, Buç, Milli Gazete, Vatandaş Gazetesi ve Keşan gazeteleri, Kırklareli'nde; Yeşilyurt, Trakya'da Yeşilyurt, Kırklareli Postası, Kırklareli, Özdilek ve Özdilek Lüleburgaz'da gazeteleri, Tekirdağ'da ise; Tekirdağ, Resmi Tekirdağ, Çorlu ve Çorlu Postası gazeteleri yayınlanmıştır.

⁴⁷⁹ "Trakya Umumi Müfettişliğinin Köyler İçin Yaptığı Neşriyat", *Ülkü*, XII/72 (Şubat, 1939), ss.561-562.

Bu dönemde Trakya'da yayınlanan halkevi dergileri dışında; Trakya Dergisi, Ergene, Köye Doğru, Köy Postası ve Damla dergileri yayınlanmıştır.

Edirne şehrinde yayınlanan gazetelerden biri olan *Edirne Postası*; 18 Haziran 1925 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Haftada iki gün Pazar ve Çarşamba günleri çıkan gazete sonraki yıllarda günlük olarak çıkmaya başlamıştır. Gazetenin imtiyaz sahibi, başyazarı ve yazı işleri müdürü Emin Necmettin'dir.

Edirne'de çıkan bir diğer gazete *Buç* gazetesidir. 3 Ekim 1927 tarihinde yayın hayatına başlayan gazete Cumartesi ve Çarşamba günleri 4 sayfa olarak yayınlanmıştır. Edirne İl basımevinde basılmıştır. 13 Haziran 1936 tarihinde son sayısı yayınlanmıştır. Gazetenin sahibi İbrahim Akıncı, yayın ve yazı işleri müdürü ise Kadri Oğuz'dur.

Edirne'de yayınlanan bir diğer gazete *Milli Gazete*'dir. Gazete haftada iki kez yayınlanırdı. Cumhuriyet Halk Partisi'nin yayın organı niteliğindedir. Gazetenin sahibi Fuat Bey isimli bir şahıstır. Yazı işleri müdürü İbrahim Akıncı'dır.

Edirne Halkevi çalışmalarının son döneminde yayınlanmış olan *Vatandaş Gazetesi*, 3 Kasım 1949 tarihinde kurulmuştur. Gazete 4 sayfa halinde yayınlanmıştır. Gazetenin sahibi Gülsüm Özer, sorumlu yazı işleri müdürü Mustafa Kemal Özer'dir. Gazete Vatandaş Gazetesi Basımevinde dizilip, Yeni Basımevinde basılmıştır.

Edirne ilçelerinden Keşan'da çıkan *Keşan* gazetesi, 1949 yılı içinde yayınlanmaya başlamıştır. Gazete haftalık olarak Cumartesi günleri çıkmıştır. Gazetenin sahibi İbrahim Duysakman, yazı işleri müdürü ise Kasım Bayraktar'dır. Gazete yaklaşık iki sene yayınlanarak 1951 yılına kadar çıkmıştır⁴⁸⁰.

Kırklareli'nde yayınlanan gazeteler arasında en önemlisi olan *Yeşilyurt* gazetesi, Cumhuriyet tarihinin en eski yerel gazetelerinden biridir. Gazete 1925 yılında Ali Rıza Dursunkaya tarafından kurulmuştur. Gazetenin adı daha sonraki yıllarda *Trakya'da Yeşilyurt* olarak değiştirilmiştir. Gazete sahibi Rıza Sakal, yazı işleri müdürü Kazım Konuralp'tir.

⁴⁸⁰ Hasan Adnan Önelçin, *a.g.e.*, ss.26-43.

Gazete sonraki yıllarda Ali Rıza Dursunkaya'nın eline geçmiştir. Günümüzde de yayın hayatına devam edebilen gazetenin şuan ki sahibi Elmas Cankurt'tur.

Kırklareli'nde yayınlanan bir diğer gazete *Kırklareli Postası*'dır. Gazete haftada bir çıkan bir gazetedir. 20 Ocak 1939 ile 28 Mayıs 1940 tarihleri arasında yayınlanmıştır.

Kırklareli vilayet gazetesi olan *Kırklarili*, ilk sayısını 22 Ağustos 1938 tarihinde çıkarmıştır. Haftada iki gün yayınlanmıştır. Gazete, 1 Haziran 1940 tarihinde son sayısını çıkarmıştır.

Kırklareli ilçelerinden Lüleburgaz'da yayınlanan *Özdilek Gazetesi*, 1930 tarihinde Bulgaristan'da yaşayan Türkler tarafından Kırcaali'de kurulmuştur. Gazeteyi 1934 yılında Bulgar hükümeti kapatmıştır. Gazete Bulgaristan'da yaşayan Türklerle birlikte sınır dışı edilmiştir. Gültekin Arda tarafından 1934 yılında Lüleburgaz'da tekrar yayınlanmaya başlamıştır. Gazetenin sonraki yıllarda adı *Özdilek Lüleburgaz'da* olmuştur. Gazete 4 sayfa olarak Özdilek basımevinde basılmıştır. Gazetenin sahibi Gültekin Arda, yazı işleri müdürlüğünü ise sırasıyla Neşet Çal, Avukat Mehmet Dedeoğlu ve Emekli Albay Ahmet Çelebi üstlenmiştir. Gazete 1950'den sonra bazen günlük olarak ta çıkarılmıştır⁴⁸¹.

Tekirdağ'da yayınlanan gazeteler arasında *Resmi Tekirdağ* gazetesi, vilayet tarafından haftada bir defa olarak Perşembe günleri yayınlanan bir gazetedir. İl matbaasında basılmıştır. Gazetenin ilk sayısı 16 Aralık 1926 tarihlidir. Gazetenin ilk 5 sayısı tek sayfa olarak çıkmıştır. Daha sonra yayınlananlar ise 4 sayfa şeklindedir.

Resmi Tekirdağ gazetesinin adı 1929 sonrası *Tekirdağ* olarak değiştirilmiştir. Yine valilik tarafından yayınlanan Tekirdağ gazetesi 4 sayfa olarak çıkmıştır.

Vilayet gazetesi dışında Çorlu ilçesinde çıkan *Çorlu* gazetesi, 19 Mayıs 1938 tarihinde yayınlanmaya başlamıştır. Gazete aynı yıl içinde kapanmıştır. Gazetenin sahibi Avukat Cevat Perin, yazı işleri müdürü Halim Özdemir'dir. Gazete İlkadım Basımevinde basılmıştır.

⁴⁸¹ Hasan Adnan Önelçin, *a.g.e.*, ss.51-62.

Çorlu'da yayınlanan bir diğer gazete *Çorlu Postası* gazetesidir. Gazete Salı ve Cuma günleri haftada iki gün yayınlanmıştır. Gazetenin ilk sayısı 3 Temmuz 1943 tarihinde yayınlanmıştır. 4 sayfa olarak çıkan gazetenin sahibi Şükrü Kınıse, yazı işleri sorumlusu Salih Yalman'dır⁴⁸².

Halkevi faaliyetleri süresince Trakya genelinde yayınlanan dergiler arasında Trakya Dergisi, Ergene, Köye Doğru, Köy Postası ve Damla dergileri bulunmaktadır.

Bu dergilerden *Trakya Dergisi*, Trakya Umumi Müfettişliği tarafından 1936 yılında çıkarılmaya başlamıştır. Trakya'da yaşanan gelişmeleri ve Umumi Müfettişlik çalışmalarını içeren haberlerin yanında dergide sosyal ve siyasal alanda yazılarda yer almıştır.

Dergide yazı yazarlar arasında İsmet İnönü, Mustafa Şerif, Kadri Oğuz, Kazım Dirik, Enver Akdoğan, Afet İnan, İsmail Müştak Mayakon, Sabri Öney, Lütfü Oğultürk, Ahmet Emin Yalman, Osman Nuri Peremeci, Şükrü Kasapoğlu, Fehmi Kurul gibi isimler bulunmaktadır. Dergi 20 sayı yayınlandıktan sonra kapanmıştır.

Edirne'de yayınlanan *Ergene* dergisi, Trakya köylerine yönelik olarak hazırlanmıştır. İlk sayısı 1936 yılında yayınlanmıştır. Dergide edebiyat ve tarih konularını esas alan çalışmalar bulunmaktadır. Bunun dışında bölgede yaşanan gelişmelere ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

Edirne'de yayınlanan bir diğer köy dergisi *Köye Doğru* isimli dergidir. Dergi, Mayıs 1937 ile Şubat 1938 tarihleri arasında yayınlanmıştır.

Trakya'da yayınlanan bir diğer dergi, *Köy Postası* dergisidir. Dergi 1944 yılında yayınlanmaya başlamıştır. 15 günde bir yayınlanan derginin toplam 72 sayısı bulunmaktadır. Köylülere yönelik olarak hazırlanmıştır.

Trakya'da yayınlanan başka bir dergi ise *Damla* dergisidir. Damla dergisi 29 Ekim 1942 tarihinde yayınlanmaya başlamıştır. Yılda 16 sayı halinde yayınlanmıştır. Haziran, Temmuz,

⁴⁸² Hasan Adnan Önelçin, a.g.e, ss.65–86; Hasan Adnan Önelçin, **Tekirdağ ve Çevresi Basım Tarihi Hakkında Kısa Notlar**, Tekirdağ Halkevi yay., İstanbul, 1966, ss.5-15.

Ağustos ve Eylül aylarında çıkmamıştır. Derginin sahibi Mehmet Uluğ Turanlıoğlu'dur. Dergide Edebiyat ve Tarihe ilişkin yazı ve şiirler yer almıştır⁴⁸³.

Trakya'da yayınlanan tüm dergi ve gazetelere halkevi üyelerinin destek sağladıkları görülmektedir. Özellikle halkevlerinin Dil, Edebiyat ve Tarih Şubeleri ile Kütüphane ve Yayın Şubeleri üyeleri birçok kez gazete ve dergilere şiirleri ve makaleleri ile yardımcı olmuştur.

F- MÜZE VE SERGİ ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Müze ve Sergi Şubeleri, milli ve mahalli tarih ile ilgili olan ve bilim adamları tarafından ortaya konulan gerçekleri, tamim mahiyetinde yazılar, tercümeleler, hülusalal ve konferanslarla geniş halk kitlelerine yaymayı amaçlamaktadır.

Müze ve Sergi Şubeleri, Tarih hakkında kendi bölgelerinde yapacakları araştırmalarla yeni vesikalal elde etmeye ve bunları bilimsel şartlara uygun olarak yayınlamakla yükümlüdür.

Şubenin, kendi bölgesinde bulunan tarihi eser ve abidelerin korunması amacıyla ilgililerle beraber çalışmak ve bölgede yer alan müze ve benzeri kurumlara destek sağlamakla da sorumlulukları arasındadır.

Müze ve Sergi Şubeleri, halkevinin bulunduğu bölgede resmi müze varsa; arkeolojik eserleri ortaya çıkararak müzeleri zenginleştirmek ve eksiklerini tamamlamaya çalışmaktan sorumludur. Eğer bölgede müze yoksa resmi müze kurulması için gerekli çalışmaları yapmak yükümlülükleri arasındadır.

Müze ve Sergi Şubeleri; bunların yanı sıra para imkânı nispetinde çevrelerinde bulunan tarihi değeri olan eski yazılar, kitap kapakları, tezhipler, minyatürler, çiniler, halılar, nakışlar, milli kıyafetler, eski kılıçlar, yatağanlar, tüfekler, tabancalar, sedef, altın veya gümüş

⁴⁸³ Hasan Adnan Önelçin, **Trakya...**, ss.32-34.

kakmalar, oymalar gibi etnolojik değerleri toplamak ve korumak ve bu eserlerin envanterlerini genel merkeze bildirmekle yükümlüdür⁴⁸⁴.

1-EDİRNE HALKEVİ MÜZE VE SERGİ ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Edirne Halkevi Müze ve Sergi Şubesi, yukarıda belirtilen Halkevleri Çalışma Talimatnamesi ilkeleri çerçevesinde çalışmalarını yürütmüştür. Şube, Edirne Halkevi'nin kuruluşundan kapandığı döneme kadar aktif bir şekilde çalışarak Trakya bölgesinde yer alan tarihi ve kültürel zenginlikleri halka sunmaya çalışmıştır.

Edirne Halkevi Müze ve Sergi Şubesi'nin ilk kuruluş yılında gerçekleştirdiği çalışmaları halkevi faaliyet raporlarında şu şekilde yer bulmuştur:

“Harap olmaya yüz tutan tarihi eserin tamir ve iyi muhafazalarına çalışmış, şehir müzesinin, inkılâp eserleriyle zenginleşmesine çalışmaktadır.

Milli iktisat ve tasarruf haftasında vitrin müsabakası tertip etmiş ve konferanslar vermiştir”⁴⁸⁵.

1934 yılına gelindiğinde şubenin çalışmaları faaliyet raporlarına şu şekilde yansımıştır:

“Edirne’de ve çevresinde mevcut tarihi eseri salahiyyetli arkadaşlara tetkik ettirmiş ve elde edilen bilgileri Altıok Mecmuasında neşre başlamıştır.

Buldukları kıymetli tarihi eserleri şehir müzesine nakletmektedir. Mevcut tarihi eserin fotoğraflarından bir albüm vücuda getirmektedir”⁴⁸⁶.

⁴⁸⁴ C.H.P. Halkevleri Çalışma..., ss.29–30.

⁴⁸⁵ Halkevlerinin 1933 Senesi..., s.34.

⁴⁸⁶ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.47; Bölgede yapılan tetkiklerden biri için bkz. Esat Serezli, “Edirne Köprüleri”, **Altıok**, S.15-16 (30 Haziran), s.11\7; Esat Serezli, “Edirne Köprüleri-3”, **a.g.d.**, S.17 (31 Temmuz, 1934), s.3-6; Esat Serezli, “Edirne Köprüleri-4”, **a.g.d.**, S.18 (15 Ağustos, 1934), ss.9-10; Esat Serezli, “Edirne Köprüleri-5”, **a.g.d.**, S.19 (31 Ağustos, 1934), ss.10-11; Esat Serezli, “Edirne Köprüleri-6”, **a.g.d.**, S.20 (30 Eylül, 1934), ss.6-9.

Edirne Halkevi Müze ve Sergi Şubesi'nin 1935 yılı çalışmaları ise faaliyet raporlarında şu şekilde özetlenmiştir:

“Kabristandaki tarihi taşları inceleyerek tarihi kıymeti olanları meydana çıkarmaya başlamış, Edirne Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumuna yardımlarda bulunmuş, eski eserlerin onarılmalarına ve iyi bakılmalarına çalışmıştır⁴⁸⁷.

Edirne Halkevi Müze ve Sergi Şubesi, bölgede çıkarılan eserlerin halka ücretsiz gösterilmesi amacıyla sergilerde düzenlemiştir. Bu sergilerde Edirne Halkevi'nin şubeleri ortak çalışmalar üreterek resim, heykel, el işleri ve diğer tarihi ve kültürel eserleri aynı sergi içerisinde halka sergilemiştir⁴⁸⁸.

Edirne Halkevi Müze ve Sergi Şubesi, Trakya Umumi Müfettişliği aracılığı ile kurulan ve başkanlığını da Kazım Dirik'in yaptığı Edirne Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu ile ortak çalışmalar içinde bulunmuştur.

Şube, kurumun çalışmalarının büyük bir bölümüne destek sağlayarak tarihi eserlerin korunması ve halka sergilenmesi konularında başarılı çalışmalar yapmıştır.

Edirne Halkevi Müze ve Sergi Şubesi, 1938 yılı sonlarına gelindiğinde bu doğrultuda çalışarak bir eski eserler deposu ve eski eserleri saklamak için bir salon oluşturarak müze çalışmalarına ön hazırlık niteliğinde çalışmalar gerçekleştirmiştir.

Bu çalışmalar dışında eserler üzerinde birçok tetkik yapılmasında, önemli eserlerin müzeye kaldırılmasında, eserlerin tamir ve bakımı konularında da çalışmalar yürütmüştür⁴⁸⁹.

⁴⁸⁷ **Halkevlerinin 1935 Senesi...**, s.50; Araştırılan mezarlar ile ilgili olarak bkz. Esat Serezli, “Edirne Kabristanları”, **Altök**, S.22 (Nisan, 1935), ss.10-12; Esat Serezli, “Edirne Kabristanları-2”, **a.g.d.**, S.23 (Mayıs, 1935), ss.45-48; Esat Serezli, “Edirne Kabristanları-3”, **a.g.d.**, S.24 (II. Kanun, 1936), ss.8-10; Esat Serezli, “Edirne Kabristanları-4”, **a.g.d.**, S.26 (Nisan, 1936), ss.12-15.

⁴⁸⁸ **Milli Gazete**, 16 Mayıs 1935.

⁴⁸⁹ **Geçen Yıllarda...**, s.22; **Cumhuriyetin 15. yılında Edir...**, s.50.

Edirne Halkevi Müze ve Sergi Şubesi'nin bu süreç içerisinde büyük destek verdiği Edirne Müzesi'nin 1936, 1937 ve 1938 yıllarında oluşan genel durumu aşağıda verildiği şekilde oluşmuştur⁴⁹⁰.

EDİRNE MÜZESİ	1936	1937	1938
ASUR	1	1	1
ETİ	39	--	2
FRİGYA	33	--	--
HELLENİSTİK	1	1	2
ROMEN	4	--	--
BİZANS	19	19	19
SELÇUK	--	--	--
OSMANLI	250	250	250
DİĞER DEVİRLER	--	--	--
MESKÛKÂT	150	150	150
ETNOGRAFİK EŞYA	253	327	695
DEPOLARDA BULUNAN SERGİLENMEYEN EŞYALAR	20	--	30
YAZMA ESERLER	20	--	--
BASMA ESERLER	350	--	--
GENEL TOPLAM	1140	748	1149

Edirne Müzesi'nin ismi kimi kaynaklarda Eski Eserler Müzesi olarak ta geçmektedir. Bunun dışında Edirne şehrinde faaliyet gösteren birde etnografya müzesi bulunmaktadır. Bu müze ile ilgili olarak Cumhuriyetin 15. Yılında Edirne isimli eserde şu bilgiler aktarılmıştır:

“...Selimiye Camii avlusunda yine Mimar Sinan'ın Dar'ülkurra olarak yaptığı binadadır. Bu Müze, Eski Eserleri Sevenler Kurumu Başkanı Trakya Umumi Müfettişi General

⁴⁹⁰ Trakya İstatistik Yıl..., s.212.

Kazım Dirik ile Kültür Bakanlığı'nın müşterek yardımları sayesinde meydana gelmiş ve 25\11\1936 tarihinde ilk defa olarak açılmıştır.

Bugüne kadar elde edilen 695 parça Etnografik eşya müze binasının yedi odasına taksim edilerek halka gösterilmektedir. Müzenin müdürlüğünü fahri Eski Eserler Müzesi müdürü ifa etmektedir. Bundan başka birde hademesi vardır...⁴⁹¹.

Edirne Halkevi Müze ve Sergi Şubesi'nin özellikle Edirne Müzesi'ne büyük destek sağladığı görülmektedir. Şube, tarihi eserlerin halka tanıtılması, bu eserlerin en iyi şekilde korunması ve bölgede gerçekleştirilen kültürel araştırmaların desteklenmesi konusunda önemli hizmetler yapmıştır.

Şube, bunların yanında Edirne Halkevi'nin diğer şubeleri ile ortak çalışmalar içine girerek folklor ve kültür derlemeleri gerçekleştirmiştir. Bu çalışmaların bir bölümü kitap olarak basılırken bir bölümü halkevi dergileri içerisinde yer bulmuştur⁴⁹².

Edirne Halkevi Müze ve Sergi Şubesi, Trakya Umumi Müfettişliği'nin açtığı Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu ile ortak çalışmalar içinde bulunarak bölgenin tarihsel ve kültürel dokusunun ortaya çıkmasına büyük katkı sağlamıştır. Şube, bölgede çıkarılan eserlerin sergilenmesi konularında da bu kurumlara destek vererek halkevinin en aktif şubelerinden biri olmuştur.

2-KIRKLARELİ HALKEVİ MÜZE VE SERGİ ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Kırklareli Halkevi Müze ve Sergi Şubesi, Halkevleri Çalışma Talimatnamesi uyarınca faaliyetlerini şekillendirmiştir. Halkevi bölgede bulunan tarihi zenginlikleri olanakların elverdiği ölçüde halka sergileme amacıyla olmuştur. Müze ve Sergi Şubesi, Kırklareli Halkevi tarafından uzunca bir süre tam kapasiteli olarak açılmamıştır. Ancak Kırklareli Halkevi, bölgede tarihi eserler konusunda yapılan tüm çalışmalara destek sağlamıştır.

⁴⁹¹ Cumhuriyetin 15. yılında Edir..., ss.92-93.

⁴⁹² C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1942, Ankara, 1943, s.17.

Kırklareli Halkevi Müze ve Sergi Şubesi, il ve ilçe sınırları içinde bulunan tarihi eserleri, tarihi şehir ve harabeleri tespit etmek ve incelemelerde bulunmak için çalışmalarda bulunmuştur. Kırklareli’nde Polos, Vize, Pınarhisar’da bu tür tetkikler yapılmıştır. Ayrıca Halkevi, Kaynarca Kalesi’nde önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir⁴⁹³.

Kırklareli Halkevi Müze ve Sergi Şubesi, Trakya Umumi Müfettişliği ile ortak olarak çalışarak yörenin kültürel zenginliğinin korunmasına büyük destek vermiştir. Bölgede Trakya Umumi Müfettişliği himayesi altında kurulan, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu ise bu faaliyetlerin bölgede yayılmasında oldukça etkin rol oynamıştır.

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu tarihi eserlerin korunması ve halka sergilenmesi gibi pek çok faaliyetlerde bölge halkevleriyle ortaklaşa çalışarak önemli faaliyetler gerçekleştirmiştir.

Kırklareli Halkevi, halka tarihi eser bilincini her fırsatta aşlamaya çalışmıştır. Batı Yolu dergisinde Türk Tarih Kurumunun ait bir bildiride halka tarihi eserlere sahip çıkması telkin edilerek şöyle denilmektedir:

“Türk topraklarının üstü ve altı değerli antikite, anıtlar ve tarihi eserler doludur. Bunlar, Türk ulusunun dünyada ilk kültürü kurduğunu, ulusumuzun başka uluslara kültür önderliği ettiğini bütün acuna tanıtacak şahitlerdir.

İnsanlık kültürünün kuruluşunda, gelişimi ve ilerleyişinde Türk ulusunun yaratıcı varlığını gösteren, bu ata andaçlarını Türk tarihini korumuş oluruz.

... Bu eserler hepimizin ulusal, müşterek malıdır. Onun için bu eserleri yıkılmaktan, harap olmaktan, yabancı illere ve ellere geçmekten korumak her Türk için ulusal bir ödevdir.

Yurttaş, bu ödevi canla, başla yerine getirmeye çalış. Tarihi eserler bulur, böyle eserlerin yerini görür veya işitirsen, bu eserlerin şunun bunun eline geçmesine meydan vermeden müzelere ve hükümet adamlarına haber ver.

⁴⁹³ C.H.P. Halkevleri 1932–1935: 103 Halkevi..., s.30.

Kendi kendine usulsüz ve tarihi devirlerini altüst edecek toprak kazılarında bulunma. Böylelikle defîne arayacağım diye, bulacağın eserler ne sana, ne de tarihe yarar. Sana atalardan kalmış veya eline geçmiş olan tarihi eserleri de yabancı ellere kaptırma. Bütün bunları ulusal kurumlara vermek kutsal amacın olsun”⁴⁹⁴.

Kırklareli Halkevi Müze ve Sergi Şubesi, bölgenin kültürel değerlerini her fırsattan istifade ederek tanıtmayı ihmal etmemiştir. Ankara Radyosunun Kırklareli ile ilgili olarak hazırladığı folklor saati programı bunun en güzel örneklerinden biri olmuştur. Ayrıca bölgede yapılan el işleri, süslemeler, çinicilik, nakışçılık gibi ürünlerin sergilenmesi şube tarafından gerçekleştirilen çalışmalar arasında bulunmaktadır⁴⁹⁵.

Bunun yanı sıra halkevi Müze ve Sergi Şubesi, Dil, Tarih ve Edebiyat ve Kütüphane ve Yayın Şubesi ile ortak çalışarak Batı Yolu dergisinde bölgenin tarihsel değerleri üzerinde yapılan araştırmalara yer vermiştir⁴⁹⁶.

Kırklareli Halkevi Müze ve Sergi Şubesi, tüm zorluklara rağmen bölge halkının kültürel anlamda gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Şube, halkevinin kapandığı döneme kadar faaliyetlerini sürdürmüştür.

3-TEKİRDAĞ HALKEVİ MÜZE VE SERGİ ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Tekirdağ Halkevi Müze ve Sergi Şubesi, diğer halkevi şubeleri gibi Halkevleri Çalışma Talimatnamesine göre çalışmalarını yürütmüştür. Şube, Tekirdağ Halkevi'nin kurulduğu ilk sene içinde açılarak faaliyete geçmiştir.

Tekirdağ Halkevi Müze ve Sergi Şubesi'nin kurulduğu ilk sene içerisinde gerçekleştirdiği çalışmaları halkevi faaliyet raporlarında şu şekilde yer bulmuştur:

⁴⁹⁴ **Batı Yolu**, S.5 (I.Kanun, 1935), s.8.

⁴⁹⁵ **Trakya'da Yeşilyurt**, 17 Mayıs 1943.

⁴⁹⁶ “Kırklareli’nde Tarihi Araştırmalar”, **Batı Yolu**, S.2 (Mayıs, 1935), s.6.

“Malkara'nın Germiyan köyünde bulduğu hangi devre ait olduğu henüz malum olmayan üzeri yazılı bir tahtı ve Macar istiklal kahramanı Rakoçi'nin hatırasında bir taşı muhafaza ettirmekte, Türk mimari tarzının en eski numunelerine ait işlemeli tavanların fotoğraflarını aldırarak gibi hususatla çalışmış, milli iktisat ve tasarruf haftasında bir yerli mallar sergisi açmıştır”⁴⁹⁷.

1934 yılına gelindiğinde, şubenin yaptığı çalışmaları şöyle özetlenmiştir:

“Üç köyde mevcut asar-ı atika ile alakalanmış, buralara giderek gördükleri kitabelerin ve kabartma resimlerin fotoğrafları alınmış ve müzeler müdürlüğüne gönderilmiştir”⁴⁹⁸.

Tekirdağ Halkevi Müze ve Sergi Şubesi'nin 1935 yılına ait faaliyet raporları ise şu şekildedir:

“Tarihi eserlerin korunması için tarih şubeleri ile birlikte çalışmış ve bir yemiş gezisi yapmıştır”⁴⁹⁹.

Tekirdağ Müze ve Sergi Şubesi, Trakya Umumi Müfettişliği ile ortak olarak çalışarak yörenin kültürel zenginliğinin korunması ve halka tanıtılması çalışmalarına da büyük destek vermiştir.

Tekirdağ Halkevi yayını olan Cumhuriyetin 15. Yılında Tekirdağ isimli eserde Tekirdağ'da bulunan eski eserlere ilişkin şu bilgiler verilmiştir:

“...Tekirdağı'nda sanat eserlerinden hicri 961 yılında Mimar Koca Sinan tarafından Sadrazam Rüstem Paşa'ya yaptırılan cami vardır. Rakoçi prensin yemekhanesi ve çeşmesi de tarihi kıymeti haiz eserler arasındadır. Bundan 200 yıl önce Tekirdağı'nda menfi olarak yerleşen Macar milli kahramanı Rakoçi'nin namına burada bir çeşmenin üzerindeki Türkçe ve Macarca kitabede Rakoçi'nin üçüncü Ahmet'le birinci Mahmut'un müttefiki ve misafiri olduğu kaydedilmiştir...”⁵⁰⁰.

⁴⁹⁷ Halkevlerinin 1933 Senesi..., s.74.

⁴⁹⁸ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.114.

⁴⁹⁹ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.121.

⁵⁰⁰ Cumhuriyetin 15. Yılında Tekir..., s.26.

Bu eserler dışında kazılardan elde edilen eserlerde bulunmaktadır. Trakya'da halkevleri faaliyetleri süresince Türk Tarih Tezi doğrultusunda, yörenin tarihsel ve kültürel geçmişini irdeleyen arkeolojik çalışmalar yapılmıştır. Tekirdağ'da Trak'lara ait kazı çalışmaları gerçekleştirilmiş ve önemli bulgular elde edilmiştir. Tekirdağ çevresinde bulunan il ve ilçelerde arkeolog Ali Müfid Mansel, A. Akarca, Reyhan Kenan, Selim Dirvana'dan oluşan heyet; Hasköy, Alpullu, Sinanlı, Lüleburgaz, Vize ve Kırklareli'nde açılan höyüklerde kazılar gerçekleştirmişlerdir. Yapılan çalışmalara bölgede bulunan halkevleri ve Trakya Umumi Müfettişliği desteklemiştir. Yapılan kazılar sonucunda elde edilen önemli eserler müzelere kaldırılmıştır⁵⁰¹.

Tekirdağ Müze ve Sergi Şubesi, bu çalışmalar dışında bölgenin kültürel yapısını yansıtan folklorik eserlerin tanıtılması amacıyla sergilerde düzenlemiştir.

Tekirdağ Müze ve Sergi Şubesi, bölgede bulunan diğer kurumlarla ortak hareket ederek bölgenin tarihsel ve kültürel dokusunun ortaya çıkması ve korunmasına büyük destek vermiştir. Ancak Tekirdağ'da bu dönemde tam teşekküllü bir müzenin açılmamış olması çalışmaların daha da etkin olmasını engellemiştir. Çalışmaların büyük bölümü Trakya Umumi Müfettişliği kontrolünde şekillenmiştir.

4-BÖLGEDE FAALİYET GÖSTEREN DİĞER KURUMLAR

Trakya'da tarihi eserlerin korunması, saklanması ve halka sunulması amacıyla faaliyet gösteren kurumların başında bölgede bulunan halkevleri gelmektedir. Bunun dışında belediyeler, valilikler, Cumhuriyet Halk Partisi merkezleri ve Trakya Umumi Müfettişliği'nin tarihi eserleri korumak ve uygun yerlerde muhafaza edilmesi için büyük çaba harcadıkları görülmektedir.

⁵⁰¹ Bu konu ile ilgili olarak bkz. Hikmet Çevik, **Tekirdağ Müzesine Doğru**, Tekirdağ Halkevi yay., İstanbul, 1966, ss.64-65; N. Fikri Ertürk, "Trakya'da Tarihi Eserler", **Edirne Postası**, 2 Mayıs 1939.

Bu kurumlar dışında Edirne’de, Trakya Umumi Müfettişliği’nin çabalarıyla kurulan Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu oldukça önemli görevler üstlenmiştir.

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu, 5 Eylül 1935 tarihinde Edirne Halkevi’nde yapılan tören sonrası açılmıştır. Kurum, Trakya Umumi Müfettişi olan Kazım Dirik’in İzmir Valiliği sırasında açmış olduğu İzmir ve Havalisi Asar-ı Atika Muhipleri Cemiyeti’ne benzer şekilde düzenlenerek çalışmalarına başlamıştır. Kurumun açılması ile ilgili olarak Milli Gazete şu bilgileri vermektedir:

“...Kurum çok değerli Umumi Müfettişimiz General Kazım Dirik’in öncülüğüyle meydana getirilmiş ve beyannamesini hükümete vererek ilk toplantısını 5 Eylül 1935 Cumartesi günü halkevinde yapmıştır.

...Umumi Müfettişlik Yazı Direktörü B. Halil tarafından okunan tüzük söz birliği ile onaylanmış Yönkurul’un seçimine geçilmiştir. Yönkurul üyeliklerine isimlerini yazdığımız arkadaşlar seçilmişlerdir:

Şerif Akalın: Şarbay

İbrahim Akıncı: Parti Başkanı

Hayrettin: Baro Başkanı

Şahap Akalın: Kültür Direktörü

Esat Serezli: Vakıflar Direktörü

Osman Peremeci: Öğretmen

Bayan Nadide: Öğretmen

Bayan Melahat: Öğretmen

Bay Kemal: Öğretmen

Bay Necmi İyeci: Müze Direktörü

Bay Fuat: Ressam

Bay Kazım: Mimar

...Yönkurul, sayın müfettişimiz General Dirik'in başkanlığı altında ilk toplantısını yapmış ve başkanlığa B. Şerif Akalın'ı asbaşkanlığa Osman N. Peremeci'yi, sekreterliğe Baro Başkanı B. Hayrettin'i Sayışmanlığa'da Evkaf Direktörü B. Esat Serezli'yi seçerek ödevine girişmiştir...⁵⁰².

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu tüzüğü incelendiğinde; kurumun Trakya genelinde valiler, kaymakamlar, belediye başkanları, C.H.P. il ve ilçe başkanları ile bölgede bulunan halkevi başkanlarını doğal üye yaptığı görülmektedir.

Bunun dışında tüzüğe göre kurum, Trakya'da yürütülen tarihi ve kültürel eserlere ilişkin çalışmaların koordinasyonunun sağlanması, Trakya kültür ve tarihine ilişkin eserlerin yayımlanması, tarihi eserlerin korunması, onarılması ve müzelere nakledilmesi çalışmalarına ilişkin sorumluluklar yüklenmiştir⁵⁰³.

Osman Nuri Peremeci, kurum çalışmaları hakkında şu bilgileri aktarmıştır:

"...General Kazım Dirik'in fahri başkanlığı'nda çalışan bu kurum, Türk Tarih Kurumu, Maarif Vekâleti ile Müzeler ve Vakıflar Umum Müdürlüğü ve vilayetlerle sıkı temaslarda bulunmaktadır. Arkeolojiyi sevmek, onun eserlerini saymak ve kıskanarak korumak, tarihi eserleri kasabalar ve köylere kadar tanımak ve tanıtmak kurumun aşk ile sarıldığı başlıca işlerdir.

⁵⁰² **Millî Gazete**, 9 Eylül 1935.

⁵⁰³ Kurumun tüzüğü için bkz. "Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu", **Batı Yolu**, S.5 (I. Kanun, 1935), ss.13–15.

Bu müessese hemen her yerde ve köylerde mevcut olan küçük bir harabeyi bile gözden kaçırmayarak bunların tamirini, lüzum olan tamirini ve bakımını büyük küçük makamlardan rica etmekte ve muvaffak olmaktadır. Cemiyet, Trakya için birinci derecede lüzumlu gördüğü kıymetli eserleri kalem ve ihtisas sahiplerine yazdırmış ve Trakya kültürü ile Anadolu ve Ege kültürünü birbirine bağlayan düğüm noktalarını salahiyyetle göstermiştir...⁵⁰⁴.

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu'nun gerçekleştirdiği önemli çalışmalar arasında; Ayşekadın'da bulunan Kervansaray'ın restorasyon çalışmaları, Mimar Sinan tarafından III. Murat döneminde yapılan Arasta, vezir Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın çeşmesi, Şah Melek Camii, Yahya Bey Çeşmesi, Cezzar Çeşmesi, Çelebi Mehmet devrinde yapılan Bedesten'in tamir edilmesi çalışmaları bulunmaktadır.

Bunların dışında; Havsa'da Mimar Sinan eseri olan camii, I.Murat tarafından Kavaklı ve Bolayır'da yaptırılan hamamlar, Hacerzade İbrahim Bey'in Malkara'daki camii, Babaeski'de bulunan iki Osmanlı çeşmesi, Vize'de bulunan bir hamam, Pınarhisar'da bulunan Bin Oklu Kahraman Kümbeti, Saray'da Ayaspaşa Camii'nin bakım çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bölgede bulunan tarihi eserlerin genel durumu ve ihtiyaçları hakkında araştırmalar sunulmuştur⁵⁰⁵.

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu'nun bölgede bulunan diğer kurumlarla ortak çalışmalar içine girerek Trakya tarihi ve kültürüne ilişkin kitaplar, kılavuzlar, fotoğraflar ve film çalışmaları yayınladığı da görülmektedir. Yayımlanan çalışmalar arasında şunlar bulunmaktadır:

Akdes Nimet Kurat'ın 33 sayfa içinde yazdığı *Çaka*, yine Akdes Nimet'in yazdığı 36 sayfalık *Kazan Hanlığını Kuran Uluğ Muhammet Han Yarlığı*, Fevzi Kurtoğlu'nun 110 sayfalık hazırlanan *Gelibolu ve Yöresi Tarihi*, Selahattin Kandemir'in 48 sayfalık *Turova Harabeleri*, Arif Müfid Mansel'in yazdığı *Trakya'nın Kültür ve Tarihi*, Osman Nuri Peremeci'nin yazdığı halkevi ile ortak olarak hazırlanan *Edirne Tarihi* isimli kitapları bulunmaktadır.

⁵⁰⁴ Osman Nuri Peremeci, **Edirne...**, s.433.

⁵⁰⁵ **Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu 1939-1940 Çalışma Raporu**, Resimli Ay Matbaası, İstanbul, 1941, ss.4-8.

Kitap yayınları dışında; İstanbul Turing ve Otomobil Kulübü tarafından bastırılan *Edirne Rehberi*, Trakya'da bulunan tarihi eserlerin fotoğraflarının bulunduğu *Fotoğrafla Trakya*, kültürel eserlerin tanıtıldığı *Etnografya Kılavuzu* ile Trakya Umumi Müfettişliği fotoğraf ve film stüdyosunda hazırlanan fotoğraf ve film çalışmaları bulunmaktadır⁵⁰⁶.

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu, Trakya genelinde gerçekleştirilen tüm tarihi ve kültürel eserlerle ilgili çalışmaların organizasyonunu sağlamıştır. Kurumun üyelerinin büyük bir bölümünün halkevi üyesi ve bölgede faaliyet gösteren diğer kurumlarla ilişkilerinin olması çalışmaların oldukça etkin bir şekilde gerçekleşmesini sağlamıştır.

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu, bölgede bulunan diğer kurumlarla ortak çalışmalar içinde bulunarak Trakya'nın tarihsel ve kültürel çehresinin korunmasına önemli destek sağlamıştır. Kurum, bölgede çıkarılan eserlerin sergilenmesi konusunda da çalışmalar yürütmüştür.

G-KÖYCÜLÜK ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Köycülük Şubelerinin başlıca görevleri, köylerin sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda gelişmelerine ve ilerlemesine yardım etmek, köylü ile şehirli arasında sevgi ve dayanışma duygularının kuvvetlenmesine çalışmaktır.

Şube, bölgede bulunan köylerin olabildiğince halkevi müsamerelerinden yararlanmalarını ve halkevi mensupları ile köylülerin kaynaşmalarını sağlamaya çalışmakla yükümlüdür. Köycülük Şubeleri, Temsil Şubeleri ile ortak hareket ederek temsiller, karagöz, milli danslar, kukla gibi gösterilerin köylerde düzenlenmesini de sağlamaktadırlar.

Köycülük Şubeleri, halkevinin Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi ile ortak hareket ederek olanakların elverdiği ölçüde köylüyü okumaya teşvik etmekle mükelleftir. 15 günde bir okuma yazma bilmeyen köylülerin mektuplarını yazmak ve Sosyal Yardım Şubesi'nin

⁵⁰⁶ **Edirne ve Yöresi Eski Eserleri...**, ss.8-9; "Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu Neşriyatı", **Ülkü**, XII/72 (Şubat, 1939), ss.560-561.

yardımlarıyla köylülerin şehirdeki sağlık ve bakım kuruluşlarında olan muayene ve tedavilerine rehberlik etmekte şubenin görevleri arasındadır⁵⁰⁷.

1-EDİRNE HALKEVİ KÖYCÜLÜK ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Edirne Halkevi Köycülük Şubesi, yukarıda belirtilen talimatname ilkelerine göre çalışmalarını yürütmüştür. Şube, Edirne Halkevi'nin ilk açılan şubeleri arasındadır. Şube, Edirne Halkevi kapanana kadar çalışmalarını sürdürerek halkevinin en aktif şubelerinden biri olmuştur.

Edirne Halkevi Köycülük Şubesi'nin ilk kurulduğu sene içerisinde yaptıkları halkevi faaliyet raporlarında şu şekilde yer bulmuştur:

“Şehirliyi köylüler ve köylüyü şehirliler arasına sokmak için düğünler, kır eğlenceleri, panayurlar, güreşler, müsabakalar ve seyahatler tertip etmiş, yabancı anasının iktisadi istilasından köylüyü kurtarma teşebbüslerine girişerek süt satışı işlerindeki teşebbüsü ile köylüye 25000 lira kazandırmış, Musulbeyli ve İskender köylerini numune köyü ittihaz etmiş, Cumhuriyet Bayramında lise talebesi ve komite azaları birlikte 12 köyü ziyaret ve telkinatta bulunmuşlardır”⁵⁰⁸.

Şube, 1934 yılına gelindiğinde raporlara göre şu çalışmalar içinde bulunmuştur:

“Bu şube köylü yurttaşlarımızı kültür bakımından yükseltmek için köy muallimleri ile işbirliği yaparak köyler hakkında muallimlere sorgular sormuş, her muntaka köylerinin ihtiyaçlarını gidermeye çalışmıştır.

Haftanın Pazartesi akşamlarını köylülere ayırmış, halkevinde verilen temsillere köylüleri çağırarak, birçok köy ziyaretleri yaparak köylü ile şehirli arasındaki sevgi, saygı ve

⁵⁰⁷ C.H.P. Halkevleri Çalışma..., ss.27–29.

⁵⁰⁸ Halkevlerinin 1933 Senesi..., s.34.

inan bağlarını kuvvetlendirmeye çalışmış, köylünün arzuhallerini halkevinde parasız yazdırmış, hükümetteki işlerini takip etmiştir”⁵⁰⁹.

Bölgede faaliyet gösteren halkevlerinden biri olan Uzunköprü Halkevi de bu yıl içerisinde köycülük şubesini oluşturmuştur. Şube, ilçe içinde oldukça etkin çalışmıştır. Şubenin çalışmaları gazetelere şu şekilde yansımıştır:

“...Şubatta açılan halkevinin köycülük kolu açıldığı ve işe başladığı günden beri geçen zamanın kısa olmasına rağmen çok faydalı işler yapmıştır.

*Köylünün tenviri ve hakkı olarak eğlencelerden istifadesi için Hamidiye, Çöpköy ve Kırçasalih nahiyelerinde kalabalık köylülerin iştirakiyle sıhhi, içtimai, konferanslar ve temsiller verilmiş, pehlivan güreşleri ve at koşuları yapılmış ve halkımızın kahramanlığını okşayan nişan talimleri ve atışlar tertip edilmiştir...”*⁵¹⁰.

Edirne Halkevi Köycülük Şubesi'nin 1935 yılı sonlarına gelindiğinde ise çalışmaları raporlarda şu şekilde özetlenmiştir:

“Cumhuriyetin Yıldönümü Bayramlarını köylerde hareketli ve canlı geçirmek için öğretmen gruplarını köylere göndermiş, köylerde konferanslar verdirmiştir.

Haftanın iki gecesinde halkevinde köylülerle hasbıhaller yapmaktadır. Köylülerin dilekçeleri parasız yazdırılmıştır”⁵¹¹.

Uzunköprü Halkevi'nin de bu yıl içinde iki köyde çıkan çocuk hastalıkları üzerinde çalışarak bu köylere doktor ve ilaç sağladığı görülmektedir⁵¹².

Trakya bölgesinin bütünüyle kalkındırılması amacıyla kurulan Trakya Umumi Müfettişliği, köylere yönelik önemli çalışmalar içinde bulunarak bölge halkevlerinin köycülük

⁵⁰⁹ Halkevlerinin 1934 Senesi..., ss.46-47.

⁵¹⁰ Hâkimiyeti Milliye, 11 Ağustos 1934.

⁵¹¹ Halkevlerinin 1935 Senesi..., ss.49-50.

⁵¹² A.g.e., 132.

şubelerine önemli destek sağlamıştır. Trakya Umumi Müfettişliği'nin kısa bir süre içerisinde gerçekleştirdiği faaliyetleri Kadri Kemal Kop şu şekilde özetlemiştir:

“...Trakya'da köylerin idaresiyle ilgili muhtar ve kâtiplerin bilgice olgunlaşmaları ve işlerinin tam ehli olabilmeleri için bunlara mahsus kurslar açılmıştır... Kurslarda verilen dersler ayrıca kitapçık halinde bastırılarak köylülere parasız dağıtılmaktadır.

...Trakya Umumi Müfettişliği'nin üç senelik çalışmaları neticesi köylerde mevcut ve üstleri toprak örtülü birçok evlerin üstleri kiremide çevrilmiştir...

Bu kiremitlenme yine köylünün imece usulü ile hazırladığı ocaklardan elde edilen kiremitlerle yoluna konmuştur.

Trakya köylerinde yangına karşı ihtiyat tedbirleri alınmış ve köy evlerine yangın söndürme aletleri dağıtılmıştır.

Trakya'da fakir ve bakımsız köy çocuklarının sağlığını korumak için azat obaları kurulmuştur. 1938'de 15 yerde oba açılmış ve buralarda 560 çocuğa iki ay bakılmıştır.

Trakya'da Umumi Müfettişlik köy bürosu tarafından köylere mahsus geniş bir neşriyat yapılmaktadır.

1- Kitapçıklar

2- Bildirimler

3- Afişler

4- Trakya Dergisi

Şimdiye kadar basılan kitapçıkların sayısı 74, bildirimlerin miktarı 27, afişlerin sayısı 7'ye çıkmıştır. Bütün bu eserlerle köylünün sağlığına, ziraatına, hayvan yetiştirmesine, hayvan hastalıklarına ait türlü türlü malumat bulunmaktadır.

Trakya Umumi Müfettişliği'nin gezici Sinema ve fotoğraf atölyesi hiç durmadan çalışmaktadır...⁵¹³.

Köylülerin bilinçlendirilmesi amacıyla yapılan yayın çalışmalarının en önemlileri dönem içinde çıkan halkevi dergileridir. Halkevi dergileri, köylünün rahatlıkla edinebildikleri ve içeriği itibarıyla de zaten köylü için hazırlanmış dergileridir. Altıok dergisi'nin ilk sayısında 'Köylüoğlu' lakabıyla yazılan ve derginin köylü için çıkarıldığını vurgulayan makalede şunlara değinilmiştir:

“Elinize aldığınız bu Altıok sizin için çıkıyor. Her on beş günde bir size bunun yenisi gelecektir. Altıok sizin en temiz, en doğru sözlü, bilgili bir dostunuzdur. Sizinle beraber tarlanıza gidebilir, evinizde oturabilir. Kahvehanede yanınızda bulunabilir ve istediğiniz vakit bununla konuşabilirsiniz. Bunda asık surat, çatış kaş yoktur. Her vakit tatlı her vakit size candan öğütler vericidir.

Bu, en iyi çiftçiliği bilir. En çabuk ve temiz kazanma yollarını bilir. En sağlam yaşamayı bilir. En tatlı dirliliği bilir. Kimleri sevmek, kimleri saymak, kime ne yapmak gerektir; bunları bilir. Türkiye'yi bilir. Dünyayı bilir. Bir günü bilir, dünü bilir ve yarını bilir. Nelerden kurtulduk; nasıl kurtulduk; daha ne olacağız ve neler yapacağız? Nasıl yapacağız? Bunları da bilir ve size hep işte bunları anlatır. Dili sizin dilinize uygundur; bu dil sizin içinizden çıkmaktadır. Gönlü de sizin gönlünüze uygundur. Bunun yüreği de sizin için çarpıyor...

Cuma günü kahvende otururken, iş günü tarlanda biraz dinlenirken, akşamları evinde çocuklarıyla konuşurken, odanda birkaç dostla birleşmiş eğlenirken biraz da okuyacaksınız. Biraz da öğreneceksin...

Ancak senden şunu da dileyelim: Sen bunun yapmakta yalnızda kalma, okuduğunu başkalarına da dinlet. Okurken yanında kimse bulunmazsa bunu sonra bilmeyenlere anlatmayı unutma ve başkalarını da okumak okutmak için öğütlerle...

⁵¹³ Kadri Kemal Kop, “Trakya'da Köycülük Çalışmaları”, **Köy Dergisi**, S.1 (Şubat, 1939), s.17.

*Bunu böyle tanıdıktan sonra sen dilerse okuyacak birçok şeyler bulursun. Fakat işte Altıok seni aramak zorluğuna da koşmadan sana geliyor. Altıok'u oku. Boş vaktin kalırda başka bulduklarını da oku. Hep Oku*⁵¹⁴.

Edirne Halkevi dergisi Altıok, köylünün ihtiyaç duyabileceği konuları, uzmanlarına araştırtarak dergi içeriğinde yer vermiştir. Bu makalelerden bir bölümü tarım ve hayvancılık ile ilgili yeni gelişmelerle ilgili olarak hazırlanmıştır⁵¹⁵. Bunların dışında Cumhuriyet sonrası yaşanan siyasal, sosyal ve ekonomik konuları esas alan yasalar ve diğer çalışmalar ile ilgili konularda köylülere aktarılmıştır⁵¹⁶.

Edirne Halkevi Köycülük Şubesi'nin önemle üzerinde durduğu meselelerden biri kooperatifçilik çalışmalarıdır. Şube, köylülerin kooperatif kurmaları veya herhangi bir kooperatife üye olmaları konusunda aktif şekilde çalışmıştır. Şube, düzenlenen köy gezileri ve halkevi dergileri aracılığı ile bu konuda telkinlerde bulunmuştur.

Edirne Halkevi dergilerinde yayımlanan birçok makalenin köylünün kooperatifi nasıl kurabileceği, kooperatifçiliğin köylüye neler kazandırdığı konularında yazıldığı görülmektedir⁵¹⁷.

⁵¹⁴ Köylüoğlu, "İyi Yürekli Köylü Kardeşlere", **Altıok**, S.1 (25 II. Teşrin, 1933), ss.6-7.

⁵¹⁵ Esat Serezli, "Bağların Budanması", **a.g.d.**, S.9 (31 Mart, 1934), ss.15-16; R., "Ağaç Yetiştirelim", **a.g.d.**, S.3 (31 I. Kanun, 1933), ss.4-5; E., "Tarlaların Sürülmesi", **a.g.d.**, S.4 (15 II. Kanun, 1934), ss.7-8; E., "Bahçelerde Mevsim Ziraatı", **a.g.d.**, S.5 (31 II. Kanun, 1934), ss.21-22; Esat Serezli, "Bağlarda Mildiyö Hastalığı", **a.g.d.**, S.13 (30 Mayıs, 1934), ss.17-19; M.A., "Böcekçilik Bilgisi", **a.g.d.**, S.7 (28 Şubat, 1934), ss.5-7; M.A., "Böcekçilik Bilgisi-2", **a.g.d.**, S.8 (15 Mart, 1934), ss.3-4; M.A., "Böcekçilik Bilgisi-3", **a.g.d.**, S.9 (31 Mart, 1934), ss.2-3; M.A., "Böcekçilik Bilgisi-4", **a.g.d.**, S.10 (15 Nisan, 1934), ss.3-4; M.A., "Böcekçilik Bilgisi-5", **a.g.d.**, S.12 (15 Mayıs, 1934), ss.5-6; M.A., "Böcekçilik Bilgisi-6", **a.g.d.**, S.13 (30 Mayıs, 1934), ss.6-9; M.A., "Böcekçilik Bilgisi-7", **a.g.d.**, S.14 (15 Haziran, 1934), ss.4-5.

⁵¹⁶ S.R., "Köy Kanunumuz-1", **a.g.d.**, S.1 (25 II. Teşrin, 1933), s.18; S.R., "Köy Kanunu-2", **a.g.d.**, S.2 (15 I. Kanun, 1933), ss.7-8; S.R., "Köy Kanunu-3", **a.g.d.**, S.3 (31 I. Kanun, 1933), s.16; S.R., "Köy Kanunu-4", **a.g.d.**, S.4 (15 II. Kanun, 1934), ss.16-17; S.R., "Köy Kanunu-5", **a.g.d.**, S.5 (31 II. Kanun, 1934), s.20; S.R., "Köy Kanunu-6", **a.g.d.**, S.6 (25 II. Teşrin, 1934), s.10; S.R., "Köy Kanunu-7", **a.g.d.**, S.7 (28 Şubat, 1934), ss.17-18; S.R., "Köy Kanunu-8", **a.g.d.**, S.8 (15 Mart, 1934), s.8; S.R., "Köy Kanunu-9", **a.g.d.**, S.9 (31 Mart, 1934), ss.7-8; S.R., "Köy Kanunu-10", **a.g.d.**, S.10 (15 Nisan, 1934), ss.9-10; S.R., "Köy Kanunu-11", **a.g.d.**, S.11 (30 Nisan, 1934), ss.10-11; S.R., "Köy Kanunu-12", **a.g.d.**, S.14 (15 Haziran, 1934), ss.7-8; S.R., "Köy Kanunu-13", **a.g.d.**, S.15 (30 Haziran, 1934), ss.21-24.

⁵¹⁷ M.Ş., "Köy Kooperatifleri", **Altıok**, S.1 (25 II. Teşrin, 1933), ss.5-6; M.Ş., "Köy Kooperatifleri-2", **a.g.d.**, S.2 (15 I. Kanun, 1933), ss.2-7; M.Ş., "Köy Kooperatifleri-3", **a.g.d.**, S.3 (31 I. Kanun, 1933), ss.6-7; M.Ş., "İlk İşimiz Kooperatör Yetiştirmek Olmalıdır", **a.g.d.**, S.5 (31 II. Kanun, 1934), ss.17-18; M.Ş., "Kooperatifçilik bir Seciye İşidir", **a.g.d.**, S.9 (31 Mart, 1934), ss.10-12; M.Ş., "Kooperatifçiliğin Faziletleri", **a.g.d.**, S.10 (15 Nisan, 1934), ss.13-15.

Edirne Halkevi; Altıok dergisinde köylüye kooperatif kurulması konusunda seslenerek şunları belirtmiştir:

“Bütün yıl çalışıp elde ettiğiniz mahsulü değer fiyatı ile satmak ve emeğinizin tam karşılığını almak istiyorsanız, kooperatif yapınız.

Kooperatif size daha ucuz para bulur. Ağır faizden kurtulabilirsiniz. Bir kooperatif ortaklığı içinde bulunursanız malınızı, değer fiyatını bulmadıkça elden çıkarmaya mecbur olmazsınız. Zamanında ucuz elden tohumluğunuzu, damızlığınızı temin edersiniz.

Kooperatif ortaklığı elbirliği yapar, elbirliği ile büyük işler görülür, bir tek kişinin göremediği, başaramadığı işler elbirliği ile elde edilir; elbirliğiyle başarılabilir. Bunun için toplanın kooperatif yapın”⁵¹⁸.

Kooperatifçilik ve diğer konularda köylünün bilinçlenmesi amacıyla yapılan çalışmalardan biride köy gezileridir. Köycülük şubelerinin en başta gelen görevlerinden biri köylerde gerçekleştirilemeyen etkinliklerin köylere taşınarak köylerde yapılmasıdır. Edirne Halkevi Köycülük Şubesi, düzenlediği köy gezileriyle halkevi etkinliklerinin tüm Trakya’ya taşınmasını sağlamıştır.

Gerçekleştirilen köy gezilerinde temel amaç Atatürk İlke ve İnkılâplarının köylülere anlatılması ve köylülerin sosyal ve kültürel alandaki ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Düzenlenen gezilerde halkevlerinin muhtelif şubeleri ortak çalışma programları uygulamıştır. Bunun yanında ilde ve ilçelerde bulunan öğretmenler, doktorlar ve diğer görevlilerin bu tür gezilere iştirak etmesi sağlanmıştır. Edirne Halkevi üyelerinden Şaban Taşkın kendisinin de içinde bulunduğu böyle bir geziyi şu şekilde aktarmıştır:

“...28-10-1933 Cumartesi günü kafamızda Cumhuriyet bilgisi, gönüllerimizde yurt ve köylü sevgisi dolu bir halde köy yollarını tuttuk. İlk uğrağımız (Hasan Ağa) köyü oldu. Dayılarımız, ağalarımız, amca ve kardeşlerimizle tam bir saat baş başa verip konuştuk. Buradan Küçükdöllüğe geldik: Şarkılar söyledik, hasbıhaller yaptık, resimler çektik.

⁵¹⁸ “Kooperatif Kurunuz”, **Altıok**, S.4 (15 II. Kanun, 1934), s.10.

Pravadı'ya geldiğimiz zaman içimiz gururla doldu. Düniün bataklıkları burada birçok köylerde olduğu gibi bahçeleşmiş ve mektep, gönüllere, aşk ateşi halinde yayılmış Lalapaşa'da konakladık.

Ertesi günü Cumhuriyet Bayramı'nı kutlamak için nahiye merkezi olan Lalapaşa'ya, Taşlımüsellim'den Küçükdöllük, Büyünlü ve Pravadı köylerinden dalga dalga Türk köylüsü gelmişti. Nahiye merkezi baştanbaşa bayrakla ve duyan, anlayan heyecanlı gönüllerle dolmuştu.

İnkılâba, Cumhuriyete, yurda, millete ve ülkeye dair neler konuşmadık?... Köylülerimizden az mı güzel fikirler aldık?... Temsiller verdik, konferanslar verdik, müşterek sevinçler yaşadık...

Hacıdanişment'te geceleyerek, Yaysala çıktık; Kalkansöğüd'e ulaştık ve Hacılarıolu ile Gücünlü'ye geçtik. Gücünlü'de akşamladıktan sonra Hanlıyenice'ye gittik, Çömlek Akpınar'da geceledikten sonra Edirne yollarını tuttuk.

Seyahatimiz çok canlı geçti. Türk köylüsünün ezeli misafir severliği ile bir kere daha karşılaşmış oluyorduk. Onlar hakkındaki bilgilerimizin ne kadar kıt olduğunu bu gidişimizle çok iyi anladık.

Burunları paralayan esans ve lavanta kokuları yerine köylerde kendi benliğimizi kokladık. Sevdik, seviştik, bir kalple gittik, bin kalple döndük.

Bu suretle bir kere daha gözümle gördüm ve işittim ki:

Cumhuriyetin tek cepheli, tek renkli, tek sesli, hulasa tek düşünüşlü Halk Fırkası onlara asırların inkâr ettiği haklarını vermiş, yılların kararttığı (köy) adlı vatan bucaklarına meşalesini sokmuş, onlara yürüyecekleri yolu aydınlatmıştır. Şehirden köylere selam götürdük, onlardan şehre selam getirdik”⁵¹⁹.

⁵¹⁹ Şaban Taşkın, “İnkılâp Köyde Doğar, Köyde Büyür”, *Altıok*, S.3 (31 I. Kanun, 1933), ss.22–23.

Edirne Halkevi Köycülük Şubesi'nin gerçekleştirdiği köy gezileri, köylü-şehirli, aydın-halk arasında bir anlamda buluşma noktaları olmuştur. Edirne Halkevi faaliyetleri süresince defalarca yapılan bu etkinlikler köylünün sosyal, kültürel ve ekonomik alanda önemli destekleyicisi olmuştur⁵²⁰.

Edirne Halkevi Köycülük Şubesi'nin önemli görevlerinden biride her yıl 18 Mart'ta kutlanan ve "*Köylü Milletin Efendisidir*" sözü doğrultusunda gerçekleştirilen Köy Bayramlarıdır. Bu bayramlarda şube, köylülere yönelik etkinlikler hazırlayarak, cumhuriyetle birlikte Türk köylüsünün kazandığı haklarını köylüye bir defa daha hatırlatmıştır⁵²¹.

Edirne Halkevi Köycülük Şubesi'nin köylünün sosyal ve kültürel açıdan gelişmesi için önemli çaba sarf ettiği görülmektedir. Şube, Türk İnkılabı'nın geniş halk kitlelerine anlatılması ve benimsetilmesi açısından önemli hizmetler yapmıştır.

Edirne Halkevi Köycülük Şubesi bunlar yanında yüzyıllardır süren aydın-halk kopukluğunun giderilmesine büyük katkı sağlamıştır. Şube, tüm bu faaliyetlerini halkevlerinin kapandığı döneme kadar yoğun şekilde sürdürerek Edirne Halkevi'nin en aktif şubelerinden biri olmuştur.

2-KIRKLARELİ HALKEVİ KÖYCÜLÜK ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Kırklareli Halkevi Köycülük Şubesi, Halkevleri Çalışma Talimatnamesi uyarınca faaliyetlerini şekillendirmiştir. Şube, halkevinin ilk açılan şubeleri arasında yer almıştır. Kırklareli Halkevi de Edirne Halkevi gibi köylü ve şehirli arasında asırlardır süregelen farklılığı ortadan kaldırmayı amaçlamıştır.

⁵²⁰ Edirne Halkevi Köycülük Şubesi'nin düzenlediği köy gezileri için bkz. **Edirne Postası**, 24 Nisan 1940, 5 Nisan 1941, 18 Ekim 1944, 30 Temmuz 1947, 20 Ekim 1945, 13 Ağustos 1947; Ayrıca bkz. Ahmet Türkben, "Köy Gezileri", **Buç**, 13 Kasım 1935.

⁵²¹ **Edirne Postası**, 20 Mart 1940; "Trakya'da 18 Mart Köylü Bayramı Hararetle Kutlandı", **Trakya Dergisi**, S.19 (15 Mart, 1938), s.11.

Ali Coşkun Yanardağoğlu, Kırklareli Halkevi dergisi Batı Yolu'nda; bu farklılığın oluşma sebebini, Türk aydınının köylüye olan bakış açısına ve Türk aydını ile gençlerinin köye ve köylüye olan uzak duruşuna bağlayarak şunları belirtmiştir:

"...Türk; köylüsünü daima sever. Atatürk genci, geçmişte bazı eskilerin yazdıkları, cennet dedikleri köyü, inci gibi akan ırmakları, şakıyan bülbülleri ve bunların sihirli bekçileri olan köylüyü o cennette görmeğe gitti. Elinde tuttuğu kitabın yazılarına; birde gözü önünde duran hakiki köye ve köylüye baktı; gözlerine inanamadı; sildi, yine baktı.

Kitabın cennet dediği yer:

—Toprak kerpiçlerle örülen duvarlar, çavdar sapları ile örtülen çökük kambur çatılar, karaçalı ile örülen bağ duvarları, çocukların mektep diye gelip gittikleri bir oda ve bazen dar; bazen genişleyen geçitler. Gübreli yollardan ibaret bir çöküntü, bir viraneydi.

Onlar galiba yumuşacık koltuklara yaslanarak ve çaydanlıktan daha yeni boşalan çaya çayın latif kokusuyla sarhoş olarak yazılarını yazıyorlar ve çorak Anadolu'yu dumanlı kafalarının içinde bir cennet gibi görüp öyle tasvir ediyorlardı. İşte onlara göre, köylü bir sihirli peri, köyde cennet idi.

Bağışlayalım; Ne yapsınlar, kabahat onlarında değildi. Onlar gidişe uymak için böyle yazarlardı!...

Köylü!... Temiz kalpli, köyünün temiz, saf havası gibi özü pak köylü!... Seni kasabalıdan ayıran, seni her şeye benzeten, sana kendi köyünü bir cehennem yapanlar sana her şey dedi ve dedirtti.

Çünkü onlar seni anlamaz diye mahrum ettiler...

Sana her şey dediler; seni her şeye benzettiler; sen yine sustun. Sen her şey miydin? HAYIR... Sen her şey değildin.

Fakat yalnız cahildin. Cahil olduğun için gidişe uymadın.

Zaman zaman yazı yazmak için köyüne uğrayan bir gazete yazıcısı köyünün iyi bir yerinde oturarak şehirden getirdiği öteberisiyle başını dumanladı. İşte o vakit köyü bir cennet, kendini de Âdem veya Havva sandı. Durmadan nesir yazdı, şiir yazdı, yazdı. Durmadan yazdı; gazete sütunları doldurdu. Fakat hakikati yazmadı.

Şair!...O; ilham perisini göklerden beklerdi. Onun için daima havai şeyler yazardı. Gazete yazıcısı gidişe uyma, kese doldurmak için köyü ve köylüyü daima övdü. Şimdi Atatürk genci ilham perisini göklerden köye indirdi, ilham perisi şimdi köydedir.

GENÇLER KÖY BİZİ BEKLİYOR!...”⁵²².

Kırklareli Halkevi'nin aydınlı köylüyü buluşturabilmesinin en önemli aracı düzenlenen köy gezileridir. Kırklareli Halkevi Köycülük Şubesi, her fırsattan istifade ederek köylü ile halkevi faaliyetlerini buluşturmaya çalışmıştır.

Bunun için çeşitli dönemlerde Kırklareli Halkevi'ne bağlı muhtelif şubeler köylere geziler düzenlemişlerdir. Yapılan gezilerde Temsil şubesine bağlı üyeler, köylülere temsiller sergilerken, Halk Dershaneleri ve Kurslar şubesine bağlı üyeler köylüye kurslar ve konferanslar vermiş, Sosyal Yardım şubesi ise getirdiği doktorlarla halkı tedavi ettirmişlerdir. Tüm bu çalışmaların organizasyonunu ise Köycülük şubesi üstlenmiştir.

Kırklareli Halkevi Köycülük Şubesi, bölgede bulunan birçok köye bu tür geziler yapmıştır. Şube, Kaynarca'ya düzenlediği böyle bir gezide, tüm şubelerinin ortak çalışması ile köylü ve halkevi gençliğini kaynaştırmıştır. Temsil Şubesi, köyde bir temsil vermiştir. Temsil hazırlanırken köylülerinde katkısını sağlamak için Güzel Sanatlar Şubesine bağlı gençlerle köylülerden oluşan bir grup oluşturulmuştur. Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesine bağlı gençler ise köylü gençlerle beraber şiir ve marşlar söylemişlerdir. Ayrıca yapılan konuşmalarla köylülere çeşitli konularda bilgiler verilmiştir⁵²³.

Kırklareli Halkevi Köycülük Şubesi, gezilerin yanı sıra köylü ile şehirliyi buluşturan tarım sergileri düzenlemiştir. Köycülük Şubesi'nin düzenlediği tarım sergilerinde köylü ve

⁵²² Ali Coşkun Yanardağoğlu, “Gençler Köy Bizi Bekliyor”, **Batı Yolu**, S.2 (Mayıs, 1935), s.15.

⁵²³ **Trakya'da Yeşilyurt**, 16 Temmuz 1946.

şehirli kadınlara ait el işleri ve bölgede yetişen tarımsal ürünler sergilenmiştir. Köylü ile şehirlilerin ürünlerini sergileyebildiği bir ortamın oluştuğu sergilerde halkın daha da kaynaşabilmesinin de zemini hazırlanmıştır⁵²⁴.

Kırklareli Halkevi, özellikle halkodalarının kurulması ile birlikte köylere yönelik yaptığı çalışmalarını genişletme olanağı yakalamıştır. Köylerde açılan halkodaları, halkevlerinin üstlendiği görevlerin bir bölümünü üzerine alarak halkevi faaliyetlerinin daha da etkin yapılmasını sağlamıştır. Ayrıca Kırklareli Halkevi, ilçelerde ve köylerde bulunan halkevleri ve halkodalarına gazete ve kitaplar yollayarak köylülerin çeşitli konularda bilgi sahibi olmasını sağlamıştır⁵²⁵.

Bölgede yer alan diğer halkevleri gibi Kırklareli Halkevi de köylüleri yazı işleri ve diğer resmi işleri için halkevlerine yönlendirmektedir. Köylülerin çeşitli alanlarda karşılaştığı sorunlar halkevinde halledilmeye çalışılmıştır. Halkevleri, köylüye yaptığı hiçbir hizmet için ise para talep etmemiştir⁵²⁶.

Bunun yanı sıra halkevi Köycülük Şubesi, vatani vazifesini yapmaya giden veya vazifeden dönen köy gençleri içinde geceler tertiplemiştir. Bu tür geceleri bölgedeki her halkevi düzenlemiştir. Bu gecelerde, gençlere moral verilerek, yapılan konuşmalar neticesinde de gençlere vatanseverlik duyguları aşılarmaya çalışılmıştır⁵²⁷.

Kırklareli Halkevi, çıkarmış olduğu Batı Yolu dergisinde de köylülere hemen her konuda bilgi veren makalelere yer vermiştir. Bu makaleler; siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda köylüye bilgi vermeye yönelik olarak hazırlanmıştır.⁵²⁸

Kırklareli Halkevi Köycülük Şubesi, kuruluşundan halkevinin kapanışına kadar diğer şubelerle ortak hareket ederek köylünün sosyal ve kültürel anlamda gelişmesine önemli katkı sağlamıştır. Şube, halkevinin en etkin şubelerinden biri olmuştur.

⁵²⁴ Özdilek Lüleburgaz'da, 21 Ekim 1948.

⁵²⁵ Trakya'da Yeşilyurt, 29 Ocak 1946.

⁵²⁶ Ergene, S.1 (Eylül, 1936), s.16.

⁵²⁷ "Köylerimizde Kültür Hareketleri", Köy Postası, S.33 (Ocak, 1947), s.13.

⁵²⁸ Ali Rıza Dursunkaya, "Köy Kanunu ve Şehirlerimiz", Batı Yolu, S.8 (Mart, 1936), s.5; T. Kuşcuoğlu, "Ağaçları Sevelim", a.g.d., S.4 (II. Teşrin, 1935), s.4.

3-TEKİRDAĞ HALKEVİ KÖYCÜLÜK ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Tekirdağ Halkevi Köycülük Şubesi, diğer şubeler gibi Halkevleri Çalışma Talimatnamesine göre çalışmıştır. Şube, Tekirdağ Halkevi'nin ilk açılan şubelerinden biri olmuştur ve halkevi faaliyetleri durana kadar çalışmalarını etkin bir şekilde sürdürmüştür.

Tekirdağ Halkevi Köycülük Şubesi, kurulduğu ilk sene içinde Halkevleri Faaliyet Raporları uyarınca şu çalışmalar içinde bulunmuştur:

“Köyler hakkında tetkiklerde bulunmuş, köylere İstanbul Halkevi'nden “Köylü Duvar” gazetesi celp ederek dağıtmış, köylülere verdiği müsamere ve temsillere davet etmiş, 20 köye yaptırdığı bayrakları tevzi etmiş, köylerde İstiklal Marşı'nın umum tarafından birlikte söylenmesini temine çalışmış, birçok köylere orta mektep muallim ve talebesiyle beraber gezintiler yaparak köylüyü tenvire çalışmıştır”⁵²⁹.

Tekirdağ Halkevi Köycülük Şubesi, ilk kuruluş yıllarında köylere yönelik ziyaretleri oldukça sık gerçekleştirmiştir. Şube, 1934 yılına gelindiğinde faaliyet raporlarına göre şu çalışmaları gerçekleştirmiştir:

“Köyleri sık sık ziyaret etmişler, 35 köyün ihtiyar heyetlerini dört merkezde toplayarak başlıca vazifeleri ne olduğuna dair kendilerine konferanslar vermişlerdir. Köylü yurttaşlarımızın uyandırılması için gereken tedbirleri almakla meşgul olmuştur”⁵³⁰.

1935 yılı içinde ise Tekirdağ Halkevi Köycülük Şubesi çalışmaları faaliyet raporlarında şu şekilde özetlenmiştir:

“Yoksul köylülere ve göçmenlere yiyecek, tohumluk ve diğer yardımlarda bulunmuş, işlerini kovalamış, dilekçelerini yazmıştır”⁵³¹.

⁵²⁹ Halkevlerinin 1933 Senesi..., s.73.

⁵³⁰ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.114.

⁵³¹ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.121.

Tekirdağ Halkevi'nin raporlarda belirtilen çalışmaları dışında da önemli hizmetler yaptığı görülmektedir. Şube, Cumhuriyetle birlikte Türk köylüsünün kazandığı haklar konusunda bir dizi kurs ve konferans çalışmaları gerçekleştirmiştir. Köylülere özellikle Köy Kanunu konusunda birçok kurs düzenlenmiştir⁵³².

Tekirdağ Halkevi Köycülük Şubesi, Tekirdağ Valiliği'nin desteği ile Köy Muhtarları ve Köy Kâtiplerine yönelik olarak ta kurslar hazırlamıştır. Kurslarda köylüyü ilgilendiren her konu bölgede görev yapan Ziraat, Eğitim, Sağlık, Eğitim ve Muhasebe alanlarındaki müdürlerce köylülere anlatılmıştır⁵³³.

Tekirdağ Halkevi Köycülük Şubesi, kursların dışında diğer şubelerle de ortak çalışma programları içine girerek köylüyü ilgilendiren tarım ve hayvancılık konularında konferanslar tertip etmiştir⁵³⁴.

Tekirdağ Halkevi Köycülük Şubesi'nin en önemli çalışması, bölgede faaliyet gösteren diğer halkevlerinin olduğu gibi şehirli ve köylüleri kaynaştıran köy gezileri olmuştur. Köy gezilerinde halkevinin muhtelif kolları işbirliği halinde çalışarak Barbaros, Kumbağ, Naip, Çanakçı ve diğer Tekirdağ köylerine birçok defa geziler düzenlemiştir. Bu gezilerde köyde bulunan hastalar tedavi edildiği gibi zirai üretimin artırılması, hayvancılık konularında da köylülerle konuşmalar yapılmıştır⁵³⁵.

Tekirdağ Halkevi Köycülük Şubesi'nin yaptığı böyle bir gezi gazetelere şu şekilde yansımıştır:

“Tekirdağ Halkevi Köycülük Kolu Başkanı, Necati Erbil ve üyelerden Mustafa Adalı, Selahattin Erkmen, Dr. Fehmi Çankırlı, Ziraat öğretmeni Bedri Bütüner, arıcılık mütehassısı öğretmen Yusuf Ziya Ateşer'den oluşan heyet Kumbağ ve Naip köylerine giderek köylülerle iç ve dış olaylarla, sağlığa, ziraata ve arıcılığa dair konuşmalar yapmışlardır. Doktor tarafından yurttaşlar muayene edilmiş ilaçları parasız verilmiştir. Ziraat öğretmeni Bedri Bütüner

⁵³² C.H.P. Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi..., s.127.

⁵³³ Tekirdağ, 15 Nisan 1937.

⁵³⁴ Ziraat Mühendisi Esat Karakoç'un Tekirdağ Halkevinde verdiği konferans için bkz. a.g.g., 5 I. Kanun 1940.

⁵³⁵ A.g.g., 1 Ağustos 1940.

*köylülerle konuşma yapıp ziraat ilaçları dağıtmıştır. Öğretmen Yusuf Ziya Ateşer arıcılık hakkında konuşma yapmıştır*⁵³⁶.

Tekirdağ Halkevi Köycülük Şubesi, köy gezileri dışında yine köylerde gerçekleştirdiği Ağaç Dikme Bayramlarıyla da köylülere destek olmuştur. Ağaç Dikme Bayramlarında köycülük şubesi, bölgede bulunan diğer sosyal yardım kuruluşları, okullar ve orman konusunda görevli resmi görevlilerle birlikte hareket etmiştir. Bu bayramlarda ormanların korunması, zirai seferberlik, ağaç dikmenin faydaları gibi konularda da köylülere konferanslar verilmiştir⁵³⁷.

Tekirdağ Halkevi Köycülük Şubesi, bölgede aydın-halk kopukluğunun giderilmesine Türk İnkılâbı'nın geniş halk kitlelerine benimsetilmesi konularında önemli görevler üstlenmiştir. Şube, tüm bu faaliyetlerini Tekirdağ Halkevi'nin kapandığı döneme kadar yoğun şekilde sürdürerek halkevinin en etkin şubelerinden biri olmuştur.

H-SPOR ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Spor şubeleri, Türk halkında spora sevgi ve ilgi uyandırmak, tüm spor faaliyetlerini ulusal bir etkinlik haline dönüştürmeyi amaçlamaktadır.

Beden Terbiyesi Kanununun 14. maddesi uyarınca halkevleri, kendi mensuplarına ve arzu edenlere kapalı ve açık sahalarda belirli programlara uyarak jimnastik, eskrim, güreş, yürüyüş, salon oyunları gibi sporları yaptırmakla yükümlüdür.

Halkevleri haftanın belirli günlerinde kadınlar ve erkekler için ayrı ayrı jimnastik hareketleri yaptırmak, halkın bu tür derslere katılmasını teşvik etmekten sorumludur. Verilen dersler Beden Terbiyesi öğretmenleri veya halkevi Spor Şubesi çalışanlarınca verilmektedir. Halkevleri jimnastiğin yanı sıra geleneksel Türk sporlarına da destek sağlamaktadır. Halkevleri, güreş ve cirit sporlarına büyük önem vermektedir. Bu sporlarından başka boks,

⁵³⁶ **Tekirdağ**, 2 Temmuz 1949.

⁵³⁷ **A.g.g.**, 9 Nisan 1942.

futbol, basketbol, eskrim, deniz sporları, dağcılık, kayak, avcılık ve bisiklet gibi sporlar halkevlerinin olanakları ölçüsünde yapmakla sorumlu olduğu spor dalları arasındadır. Ayrıca halkevi bu spor dalları arasında müsabakalar da düzenleyebilmektedir.

Halkevleri spor şubeleri, tüm bunların yanı sıra yurdun her köşesini halka sevdirmek ve benimsetmek için dağlara, ormanlara, köylere, göllere geziler düzenlemekle de yükümlüdür⁵³⁸.

1-EDİRNE HALKEVİ SPOR ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Edirne, tarih boyunca sporu seven ve sporcuya her zaman destek veren bir şehir olmuştur. Edirne’de 18. yüzyıl sonları 19. yüzyıl başlarında en aktif olarak yapılan spor dalları arasında okçuluk, güreş, cirit, koşuculuk ve kızak sporları başta gelmektedir⁵³⁹.

Cumhuriyet’in kurulması ile birlikte Türk sporunda gözlenen değişim Edirne şehrinde de kendini göstermiştir. Dünyada gelişme gösteren modern spor dallarının halka benimsetilip yaygınlaştırılması yönünde çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda halkevlerine önemli görevler yüklenmiştir. Edirne Halkevi dergisi Altıok’ta “Gönül” ismiyle yayınlanan makalede Türk sporunun uğradığı değişim ve Edirne Halkevi’nin bu değişimdeki rolü şu şekilde aktarılmıştır:

“Saltanatın can çekiştiği günlerde kafayı işletemeyen mektepler vücudu da ihmal etmişti. Kafası felce uğratılmış millet bir spor hareketi yapmak istidadını gösteremiyordu. (Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur) düsturu saltanat rejimine aykırı gelen bir işti.

O zaman mekteplerin cambazhaneden farkı yoktu. Alman metoduna göre (vücutun tek uzvunu işlemek) talebe ağır güllerle demirde (paralel), cambaz numaraları gösterirdi. Ufku demirde fırıl fırıl dönen, türlü marifetler yapan bir vücut spor örneği idi. Felce uğratan bu kabil hareketler o devrin spor icapları idi.

⁵³⁸ C.H.P. Halkevleri Çalışma..., ss.15–19.

⁵³⁹ Daha geniş bilgi için bkz. Osman Nuri Peremeci, **Edirne...**, ss.313-315.

Meşrutiyetin ilanı sporda şuuruz bir yenilik yaptı. İsveç sporu kabul edildi. Uzun seneler –saltanat lağvına kadar- alınan neticelerden bu sistemin yalnız nazari kısımlarının kabul edildiği görülmüştür. Sporun bu devresi Türk gençliğini beceriksiz, ümitsiz, kendi kendine iş yapmaktan çok uzak vasıflarla yetiştiriyordu.

Dün sporu ferdi fert için yetiştiren bir cambazlıktı. Bu günün sporu ferdi cemiyet için yetiştirmekte ona izzeti nefis, gurur, haysiyet, şeref dersleri vermektedir.

Dün spor gösteriştii. Bugün caka ve fiyakadan uzak bir teknik iştir. Edirne’de birkaç panayırda ve eğlencede güreş ve koşu gibi halk sporları yer bulmaktadır. Vücuda yüksek kazançlar veren bu şekil sporlardan başka bütün milletlerce kabul edilmiş (futbol, voleybol, basketbol ve saire) spor hareketleri mekteplilerin yardımıyla ilerlemektedir.

Kurtuluştan sonra Edirne sporu mektep ve harici spor kulüpleri ile yüksek dereceler göstermiştir. Bir zamanlar Türkiye birinciliklerinde finale kalan Edirne, son senelerde umumi alakasızlık yüzünden pek sönük dereceye düşmüştü. Halkevinin spor şubesi bu durgunluğa bir kamçı tesiri göstermişti. Halkevinin yüksek yardımı gençlik arasında şükranla karşılanmaktadır.

Şu hale nazaran Edirne sporu yine çığırına girmiş, her gün hamlelerini arttırmaktadır”⁵⁴⁰.

Edirne Halkevi Spor Şubesi, halkevinin ilk açılan şubeleri arasında yer almıştır. Şube, geleneksel spor dallarına verdiği desteğin yanında modern spor çalışmalarının yapılması konusunda da öncü olmuştur. Edirne Halkevi Spor Şubesi kurulduğu ilk sene içerisinde halkevi faaliyet raporları uyarınca şu çalışmalarda bulunmuştur:

“Memlekette mevcut üç spor kulübünü birleştirmiş, bir avcılar kulübü teşkil etmiş, bir spor mahfeli açtırmış, spor kulüplerinin faaliyetlerini tanzim etmiş, spora dair neşriyatta bulunmakla çalışmıştır”⁵⁴¹.

⁵⁴⁰ Gönül, “Cumhuriyet Devrinde Türk Spor”, **Altok**, S.1 (25 II. Teşrin, 1933), s.16.

⁵⁴¹ **Halkevlerinin 1933 Senesi...**, s.33.

Edirne Halkevi Spor Şubesi, bu yıllar içinde özellikle halka sporu sevdirmeyi ve spora hevesli gençlere destek vermeyi amaçlamıştır. Edirne Halkevi dergisi Altıok'ta "Öz" ismiyle yayınlanan makalede, Edirne Halkevi Spor Şubesi'nin spor alanında yapması gerekenleri ve alınması gereken tedbirleri şu şekilde sıralanmıştır:

"...Halkın iştirak ettiği spor hareketleri daha ziyade yaşadığı, babasından gördüğü ve kaptığı (tabirince: Frenk icadı olmayan) güreş, at koşuları, yüzme, buz kayma gibi sporlardır.

Halkın, yalnız mekteplerde ve hariç kulüplerde yapılan ve özüne aykırı teknik spora karşı alaka duyamaması onu zamanında yaşayamadığından, muhitin kendisine bu günün spor terbiyesini verememesinde görmelidir.

Spor çağında, kahvelerde, pis iskambil kâğıtlarına sarılmış, vücudunun terbiyesinden, inkişafından uzak kalmış dünün nesli bugünün alakasızlığında mazur görülmelidir. Bu kütleyi bu halinde bırakmak, yaşatılmak istenen bir hastaya ilaç vermekle müsavidir. Dünün spor bilgisinden mahrum edilen nesli bugün kazanmalıdır. Bu alakasızlığın önüne muhtelif vesileler ve yollarla geçilebilir. Bu yol uğrunda Halkevinin spor şubesi halka önyak olmalıdır:

1-Halkevi spor şubesi tarafından halka ve gençliğe (halkevinde) dünya spor hareketleri, Türk sporu hakkında konferanslar verilmelidir. Bu konferanslar yüksek mektepler Beden Terbiyesi Muallimleri tarafından idare edilmelidir.

2-Halkevinin semt ve mahalle spor kâtipleri tarafından (firka avcılık merkezlerinde, meşhur semt kahvelerinde) spor mevzuları etrafında halk lisanıyla konferanslar verilmelidir.

3-Muhtelif semtlerden, şehrin muhtelif istikametlerine (köylere, meşhur semtlere) faydalı küçük halk seyahatleri tertip etmelidir. (Avcılar cemiyeti Halkevinin spor şubesi hesabına bu faaliyeti kabul ve inkişaf ettirebilir).

4-Mekteplerden hariç, halk çocuklarından, çıraklardan bir (gençlik teşkilatı) kurulmalı, mütehassıs bir ele verilen bu teşekkül şehir ve köylerde halka spor havasını körüklemeli ve yaşatmalıdır.

5-Vilayetin muhtelif merkezlerinde –müsait zamanlarda- geniş mikyasta (mekteple talebeleri, gençlik teşkilatı tarafından) spor müsabakaları ve şenlikleri yapılmalıdır.

6-Halk arasında ve köylerde babadan görme spor hareketlerini (pehlivanlık, koşular, cirit, avcılık ve saire) ve yeni kabiliyetleri canlandırmalıdır. Bu uğurda Halkevinin spor ve köycülük şubeleri omuz omuza hareket etmelidirler.

7-Halkın pis kahvelerde oturma ihtiyatı ile mücadele etmek.

Bu gayeye erişmek için halk, okuma odasına, halkevine, fırka ocak merkezlerine alıştırılmalı, uygun günlerde mesirelere, açık havalara sürüklenmelidir...⁵⁴².

Edirne Halkevi Spor Şubesi, tüm çalışmalarını yukarıda belirtilen tedbirleri almak ve Edirne halkını spora teşvik etmek için uğraşmıştır. Şube, özellikle bölgede faaliyet gösteren spor kulüplerinin birleştirerek, ortak hareket etmesini sağlamıştır. Spor Şubesi, 1934 yılına gelindiğinde futbol ve tenis konusunda çalışmalar yapmıştır. Şube, gençleri bu sporlara yönlendirmek için kararlılıkla çalışmıştır⁵⁴³.

1935 yılına gelindiğinde Edirne Halkevi Spor Şubesi çalışmaları, halkevleri faaliyet raporlarında şu şekilde özetlenmiştir:

“Her Pazar günleri spor alanında ayaktopu egzersizlerine devam etmektedir. Bisiklet kolu 60 km’lik bir yarış yapmış, Trakya bölgesindeki tüm spor kurumlarının katılması ile büyük bir atletizm şenliği yapmıştır. 30 gencin girdiği bir koşu yarışı yapmıştır”⁵⁴⁴.

Edirne Halkevi Spor Şubesi, bu çalışmaların yanında halkı spora teşvik etmek ve destek sağlamak amacıyla halkevinde uygulamalı spor dersleri vermiştir. Bu derslere her yaş grubundan birçok kişi katılmıştır⁵⁴⁵.

⁵⁴² Öz, “Sporda Vaziyetimiz”, **Altıok**, S.2 (15 I. Kanun, 1933), ss.20–21.

⁵⁴³ **Halkevlerinin 1934 Senesi...**, s.45.

⁵⁴⁴ **Halkevlerinin 1935 Senesi...**, s.49.

⁵⁴⁵ **Milli Gazete**, 1 Nisan 1935.

Edirne ilçelerinde de bu yıllarda benzer çalışmalar yapılmıştır. Uzunköprü Halkevi, bu yıl içerisinde spor şubesini oluşturarak faaliyete geçmiştir. Uzunköprü Halkevi, çevresinde bulunan spor kulüplerinin çalışmalarının toplu olarak yapılması ve halkevi çatısı altında bu kurumların kaynaştırılması yönünde girişimlerde bulunmuştur. Bunun yanında çevrede bulunan spor kulüplerine yardım sağlamıştır⁵⁴⁶.

1935 yılında Edirne Halkevi Spor Şubesi İdare Heyeti, yapılan seçimler sonucu yeniden belirlenmiş ve şube, çalışmalarını yeni idare heyeti ile sürdürmüştür. Gerçekleştirilen seçim sonrası yeni heyet gazetelere yansıdığına göre şu şekilde oluşmuştur:

“Halkevimizin spor kolu yeni idare heyeti seçimi için geçen Perşembe günü akşamı umumi bir toplantı yapmış ve idare heyetini seçmiştir.

Seçilenlerin adlarını sıra ile yazıyoruz: Umumi Müfettişlik Emniyet müşaviri ve baş müşavir vekili Osman, Lise beden terbiyesi muallimi Hakkı, Erkek Muallim Mektebi beden terbiyesi muallimi Bahri, sporcularımızdan Şahap, Umumi Müfettişlik memurlarından Rıza...”⁵⁴⁷.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin spor konusunda yayınladığı genel tebligatlar, Spor şubelerinin çalışmalarının esas belirleyicisi durumundadır. Bölgede bulunan her halkevi, yayımlanan tebligatlar neticesinde, olanakların elverdiği ölçüde çalışmalarını şekillendirmiştir.

Örneğin; 6\1983 sayılı 7 Ocak 1941 tarihinde yayımlanan bir tebligatta, hangi spor çalışmalarını hangi halkevlerinin nasıl yapacağına dair bilgiler aktarılmıştır. Bu tebligatlar dâhilinde hareket eden halkevleri çalışmalarına şekil vermiştir⁵⁴⁸.

Tebliğatlar neticesinde halkevleri, Beden Terbiyesi'nin de katkılarıyla kendilerine programlar hazırlamıştır. Edirne Halkevi Spor Şubesi, tüm çalışmalarını belirli bir program dâhilinde Trakya Umumi Müfettişliği, Valilik ve bölgede bulunan okulların desteği ile

⁵⁴⁶ **Halkevlerinin 1935 Senesi...**, s.132; **C.H.P. Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi...**, s.73.

⁵⁴⁷ **Milli Gazete**, 25 Şubat 1935.

⁵⁴⁸ **C.H.P. Genel Sekreterliğinin Fırka Teşkilatına Umumi Tebligatı**, (1 Kasım 1941'den 30 Haziran 1941 Tarihine Kadar), XVIII, Ulusal Matbaa, Ankara, 1941, ss.156-159.

gerçekleştirmiştir. Edirne Halkevi Spor Şubesi'nin 1936 yılına ait faaliyet programı şu şekildedir:

“...1-16 Şubat 1936 Pazar günü 14'te Edirne Aktop kulübünde Masa tenisi maçı,

2-23 Şubat 1936 günü saat 9 Karaağaç çarşısından Gazi heykeli önünde bitecek cadde koşusu,

3- 8.3.1936 günü Edirne'den İskender köyüne gidip gelme yürüyüş yarışması,

4-15 Mart 1936 günü halkevi, sporcularına çay verecektir,

5-22.3.1936 günü Karaağaç yolundaki köprüden başlayan bir koşu yapılacaktır,

6-29.3.1936 günü Bisiklet yarışı,

7-4.5.1936'da başlamak üzere Aktop kulübünde Masa Tenisi Turnuvaları yapılacak,

8-26.4.1936'da Genel Eksperlik hudutları içinde Atletizm bayramı yapılacak...” ayrıca karşılaşmalara girecek sporcuların yapması gerekenler ile verilecek ödüller belirtilmiştir⁵⁴⁹.

Şube, 1938 yılı sonlarına gelindiğinde hemen hemen tüm spor dallarına destek sağlayarak çeşitli alanlarda yarışmalar düzenlemiştir. Şubeye özellikle valilik büyük destek sağlamıştır. Vali Niyazi Mergen dönemi, şubenin çalışmalarını yoğunlaştırarak bölge geneline yaydığı dönem olmuştur. Cumhuriyetin 15. Yılında Edirne isimli eserde Spor Şubesinin çalışmaları şu şekilde aktarılmıştır:

“...Muhit gençliğine sporu sevdirmek maksadı ile çalışmaktadır. Son altı aylık devrede daha büyük intizam vererek müteaddit defalar kır koşuları, bisiklet yarışları, futbol, voleybol, basketbol, pingpong müsabakaları tertip ettiği gibi bunların daha heyecanlı, alakalı olmaları için müsabakalarda derece kazananlara hediyeler vermiştir.

⁵⁴⁹ Buç, 5 Şubat 1936.

Sayın Trakya Umumi Müfettişi General Kazım Dirik ve kıymetli valimiz Niyazi Mergen'in yardımları ile 24, 25 Nisanda 40 kişilik bir grupla İstanbul sporcularının da katıldığı çok canlı bir atletizm bayramı tertip etmiş ve bu toplantıda koşu, atlama ve disk atmalar ve voleybol, basketbol ve futbol müsabakaları yapılmıştır. Pek heyecanlı geçen bu sporda atletizm hareketlerinde galip takımlara kupalar, derece kazanan atletlere de hediyeler verilmiştir. Bölge spor yurtları ile okul spor takımları arasında birçok maçlar tertip edildiği gibi başka şehirlerden de takımlar celp edilmiş ve bu meyanda Galatasaray Lisesi sporcuları Edirne'mizde muhtelif müsabakalar yapmıştır...”⁵⁵⁰.

1940 yılı sonlarında Edirne Halkevi Spor Şubesi'nin başına antrenör Rasim Yıldırım geçirilmiştir. Rasim Yıldırım, Edirne gençlerinin futbol, basketbol ve diğer spor dallarında eğiterek başarılı çalışmalar yapmıştır. 1940 yılında yapılan Edirne Vilayet kongresinde Spor Şubesi ve antrenör Rasim Yıldırım ile ilgili olarak şunlar belirtilmiştir:

“...cidden övülmeye layık bir şube daha vardır ki o da spor şubesidir. Son zamanlarda bu şubenin başına getirilen beden terbiyesi antrenörü Rasim Yıldırım, yorulmaz mesai ile memleket gençlerinin basketbol, voleybol ve sokak koşuları ve tabanca ve tüfekte nişan atma gibi işlerdeki alaka ve bilgilerinin artmasına faydalı hizmetlerde bulunmaktadır...”⁵⁵¹.

Edirne Halkevi Spor Şubesi, çalışmalarını Beden Terbiyesi Teşkilatı'nın yönlendirmesi ve katkılarıyla etkinleştirmiştir. Şubeye Beden Terbiyesinde görevli birçok şahıs yardım sağlamıştır. Osman Nuri Peremeci, Beden Terbiyesi Teşkilatı'nın Edirne'de gerçekleştirdiği ve gerçekleştireceği diğer çalışmaları şu şekilde belirtmiştir:

“...Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü, yeni Spor Kanununa göre, Edirne merkezinin daha çok kıymetlenmesi için yeni tedbirler almıştır. 40 bin liraya bir kapalı gençlik spor kulübü ve ayrıca Karaağaç spor kulübü yapılacak ve yeni planlara uyularak 1940'ta başlanacaktır. Paralar, hususi idare ve Belediye bütçelerinden kanun yoluyla kesilecek yüzdeler ve devlet merkezinden yapılacak yardımlardır. Şehrin büyük stadyumu yeni plana göre Ayşe Kadın Kervansarayı'nın arkasında yapılacaktır...”⁵⁵².

⁵⁵⁰ Cumhuriyetin 15. Yılında Edir..., s.49.

⁵⁵¹ C.H.P. Edirne Vilayeti..., s.10.

⁵⁵² Osman Nuri Peremeci, Edirne..., s.435.

Edirne Halkevi, 1940 yılı sonlarında Spor şubesine önemli bir destek sağlayarak voleybol, tenis ve basketbol dallarında çalışmalar yürütmüştür. Şube, bu dallara ait malzemelerin temin edilmesini sağlamakla birlikte çevre ilçelerde bulunan spor kulüplerine de yardım yapmıştır⁵⁵³.

Şube, 1945 yılından sonra Edirne genelinde halkevi ve halkodalarının çoğalması ile birlikte çalışmalarını daha da artırma imkânı yakalamıştır. Edirne Halkevi Spor Şubesi, çalışmalarını halkevi faaliyetleri sona erene kadar aktif şekilde sürdürmüştür.

Edirne Halkevi Spor Şubesi, faaliyetleri süresince hemen hemen her spor dalına büyük destek sağlamıştır. Futbol, Basketbol, Tenis, Atıcılık, Güreş, Cirit ve Bisiklet gibi spor dalları halkevinin destek sağladığı spor dalları arasında bulunmaktadır.

Spor şubesi, futbol alanında oldukça yoğun çalışmalar içinde bulunmuştur. Edirne Halkevi'nin bu alanda birde futbol takımı bulunmaktadır. Takımda görev alan sporcuların büyük bölümü bölge okullarındaki öğrencilerden oluşmaktadır.

Şube, futbol konusunda mevcut olanakları sonuna kadar zorlayarak okullar ve bölgede çalışmalarını yürüten kulüpler arasında karşılaşmalar düzenlemiştir. Karşılaşmaları bölge halkı, yerel yöneticiler, halkevi üyeleri, bölge okullarındaki öğretmen ve öğrenciler ücretsiz olarak izleyebilmiştir⁵⁵⁴.

Edirne Halkevi Spor Şubesi, futbol alanında “Halkevi Kupası” adı altında ödüllü turnuvalarda düzenlemiştir. Bu turnuvalara bölgede yer alan tüm kulüplerin katılımı amaçlanmıştır. Bu tür turnuvalara bölge halkının ilgisi oldukça fazla olmuştur⁵⁵⁵.

Şube, futbol alanında halkevleri arasında da karşılaşmalar tertip etmiştir. Bu karşılaşmalar bölge halkının kaynaşması açısından da önem taşımaktadır. Şube, çevre illerin halkevi futbol takımları ile defalarca bu tür karşılaşmalar gerçekleştirmiştir. Karşılaşmaların

⁵⁵³ **Edirne Postası**, 9 Ekim 1940.

⁵⁵⁴ “Halkevi Müsabakaları”, **Trakya Dergisi**, S.19 (15 Mart, 1938), s.34.

⁵⁵⁵ **Edirne Postası**, 23 Mart 1938.

bir bölümü Edirne’de gerçekleşirken, futbol takımı yabancı saha karşılaşmalarına da çıkmıştır⁵⁵⁶.

Futbol konusunda Edirne ilçelerinde açılan halkevlerinin de aktif olarak çalıştığı görülmektedir. Uzunköprü Halkevi’nin bu alanda oldukça verimli çalışmalar gerçekleştirdiği görülmektedir⁵⁵⁷.

Keşan Halkevi de benzer şekilde birçok karşılaşma düzenlemiştir. Çok partili siyasi hayata geçilmesi ile birlikte futbol karşılaşmaları bölge halkının siyasi rekabetlerinin de aracı olmuştur. Demokrat Parti ile Halkevi futbol takımları Keşan’da birçok kez müsabaka gerçekleştirmiştir⁵⁵⁸.

Edirne Halkevi Spor Şubesi, Basketbol alanında da önemli hizmetle vermiştir. Halkevi bölge gençlerinin basketbola ısındırılması amacıyla şehrin muhtelif yerlerine basketbol sahaları yapılmasına destek sağlamıştır. Bunun yanında şube, “Halkevi Basketbol Kupası” adı altında turnuvalar düzenlemiştir⁵⁵⁹.

Edirne Halkevi’nin destek sağladığı bir başka spor dalı bisiklet’tir. Edirne Halkevi, şube bünyesinde Bisiklet kolu oluşturarak çeşitli zaman aralıkları içerisinde Edirne’nin farklı ilçelerinde geziler ve bisiklet yarışları düzenlemiştir⁵⁶⁰.

Edirne Halkevi Spor Şubesi’nin büyük destek sağladığı bir başka spor dalı Atıcılık’tır. Edirne Halkevi, bu alanda bölge halkına kurslar açmış ve halkı bu spora teşvik etmiştir. Ayrıca bu kursların Edirne ilçelerinde de yapılabilmesini sağlamıştır⁵⁶¹. Şube, atıcılık alanında karşılaşmalarda gerçekleştirmiştir⁵⁶².

Edirne Halkevi’nin büyük önem verdiği ve bölge için oldukça köklü bir tarihsel geçmişe sahip olan güreş, şubenin önemli çalışma sahalarından biridir. Edirne’nin tarihi Kırkpınar

⁵⁵⁶ **Milli Gazete**, 29 Ekim 1934; Burhan, “Edirne Gençleri Bursa’da”, **Edirne**, S.1 (Mart, 1940), s.35.

⁵⁵⁷ Vedat Pekgöçer, “Uzunköprü ve Şehrimizde Yapılan Maçlar”, **Edirne Postası**, 2 Mayıs 1945.

⁵⁵⁸ **Keşan**, 12 Mart 1949.

⁵⁵⁹ **Edirne Postası**, 19 Kasım 1941.

⁵⁶⁰ **C.H.P. Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi...**, s.76.

⁵⁶¹ “Edirne’de Atıcılık Kursları”, **Köy Postası**, S.44 (Ocak, 1948), s.5.

⁵⁶² **Edirne Postası**, 19 Haziran 1943.

Güreşleri, halkevleri faaliyetleri süresince şube tarafından önemle desteklenmiştir. Belediye, C.H.P., Valilik ve bölgede bulunan spor kurumlarının da desteği ile Kırkpınar güreşleri festival havasında gerçekleştirilmiştir⁵⁶³.

Edirne Halkevi Spor Şubesi, faaliyetlerine kaynak yaratma ve spor kulüplerine olan yardımlarını arttırabilmek için halkevlerinin diğer şubelerinin de desteği ile çeşitli geceler, balolar ve çaylar düzenlemiştir⁵⁶⁴.

Halkevleri faaliyetlerinde göze çarpan en önemli husus, bölge şartlarının yapılan çalışmalarının en önemli belirleyicisi olmasıdır. Halkevi Spor Şubeleri, bu nedenle Batı ve Orta Anadolu'da Cirit, Kuzey Anadolu'da avcılık, Trakya'da ise tarihsel ve kültürel faktörlerinde etkisiyle güreş sporlarını ön plana çıkarmıştır⁵⁶⁵.

Edirne Halkevi Spor Şubesi, faaliyetleri süresince bölgede spor alanları yaratarak, halkı spor yapmaya teşvik etmiş ve Trakya'da spor alanında önemli bir destekleyici unsur olmuştur. Şube, halkevleri faaliyetleri sona erene kadar Edirne Halkevi'nin en aktif şubeleri arasında yer almıştır.

2-KIRKLARELİ HALKEVİ SPOR ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Kırklareli Halkevi Spor Şubesi, Halkevleri Çalışma Talimatnamesi çerçevesinde faaliyetlerine yön vermiştir. Kırklareli Halkevi Spor Şubesi, kuruluşundan halkevinin kapandığı döneme kadar faaliyetlerini aralıksız sürdürmüştür. Kırklareli Halkevi Spor Şubesi, kuruluş yıllarında bölgede bulunan kulüplere destek sağlayarak bu kulüpleri halkevi çatısı altında teşkilatlanmaya sevk etmiştir.

⁵⁶³ C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1944..., ss.23-24; C.H.P. 16. Yıldönümünde..., s.18.

⁵⁶⁴ Edirne Halkevi Spor Şubesi'nin düzenlediği balo için bkz. Edirne Postası, 30 Aralık 1936.

⁵⁶⁵ C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1944..., s.35.

Şube, Trakya Umumi Müfettişliği'nin de desteği ile bölgede sporun kalkındırılması amacıyla çevre illerle ortak hareket etmiştir. Tüm spor çalışmalarının Trakya bölgesinde yaygınlaşması ve gelişmesine katkı sağlamıştır⁵⁶⁶.

Kırklareli Halkevi Spor Şubesi 1934 yılı itibariyle, bölgede bulunan spor kulüplerinin faaliyetlerini düzenlemiş ve kulüplere para yardımı yapmıştır⁵⁶⁷.

Kırklareli Halkevi Spor Şubesi, halkevinin henüz yeni kurulduğu bu dönemde güreş, kalkancılık ve atıcılık branşlarına destek sağlamıştır. Bu spor dallarının bölgede teşkilatlanmalarına çalışmıştır. Ayrıca yapılacak yarışmalar ve gezilerin programlarını hazırlamıştır⁵⁶⁸.

1935 yılı itibariyle bir spor yurdunu teşkilatlandıran halkevi, 5000 seyircinin izlediği iki gün süren bir güreş müsabakası da düzenlemiştir⁵⁶⁹.

Kırklareli Halkevi Spor Şubesi'nin, halkevinin yeni kurulduğu bu dönemde yaptığı en önemli iş, bölgede yer alan spor kulüplerinin buldukları alanlarda dağılmalarını engellemek olmuştur. Şube, böylece yapılan çalışmaların toplu halde ve verimli olmasını sağlamıştır. Şube, hemen hemen tüm spor dallarına destek vererek halkı bu yönde teşvik edici çalışmalarda bulunmuştur. Kırklareli Halkevi Spor Şubesi; Futbol, Basketbol, Güreş, At Yarışları gibi birçok spor dalında halka destek sağlamıştır.

Kırklareli Halkevi Spor Şubesi, Futbol konusunda düzenlediği turnuvalarla halkı bu yönde teşvik etmiş, aynı zamanda Kırklareli çevresinde yer alan spor kulüplerinin de halkla kaynaşmasını sağlamıştır. Halkevi Spor Şubesinin düzenlediği kupa maçlarına sivil kulüplerin yanı sıra askerlerden oluşan takımlarda katılmışlardır. Düzenlenen turnuvaların tüm hazırlığı halkevi tarafından yürütülmüştür. Ayrıca halkevi bölgede yer alan diğer halkevleri ile turnuva maçları ayarlayarak bölge sporunun gelişmesi ve desteklenmesini de sağlamıştır⁵⁷⁰.

⁵⁶⁶ Bu çalışmalar için bkz. Cevdet Tanyel, "Trakya Spor Kongresi", **Anafarta**, S.6 (Ağustos, 1937), s.9.

⁵⁶⁷ **Halkevlerinin 1934 Senesi...**, s.77.

⁵⁶⁸ **C.H.P. Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi...**, s.74.

⁵⁶⁹ **Halkevlerinin 1935 Senesi...**, s.84.

⁵⁷⁰ İbrahim Güven, "Halkevi Kupası Futbol Maçları", **Trakya'da Yeşilyurt**, 12 Mart 1946.

Kırklareli Halkevi Spor Şubesi, futbol çalışmaları dışında atıcılık konusunda da halka destek vermiştir. Halkevi çatısı altında toplanan avcılar, bölgede yer alan zararlı hayvanlardan korunmak için her fırsatta sürekle avlarına çıkmışlardır⁵⁷¹.

Şube, bunun yanında atıcılık alanında erkek ya da bayan ayrımı yapmadan ödüllü yarışmalarda düzenlemiştir⁵⁷².

Kırklareli Halkevi Spor Şubesi, güreş konusunda da oldukça etkin bir rol oynamıştır. Hemen hemen Kırklareli'nin her ilçesinde yağlı güreş turnuvaları düzenlenmiştir. Ayrıca gençlere güreş konusunda dersler vererek yardımcı olunmuştur.

Kırklareli'nde faaliyet gösteren diğer halkevlerinin de güreş konusunda etkili çalışmalar içinde olduğu görülmektedir. Mandıra Halkevi'nin düzenlediği ve Tekirdağ ve Edirne'nin dışında çevre illerden de gelen pehlivanların katıldığı böyle bir turnuvada halkın büyük ilgiyle karşılanmış yaklaşık 4000 kişi bu turnuvayı takip etmiştir. Turnuva sonunda halkevi kazanan sporculara çeşitli ödüller vermiştir. Bu tür turnuvaların tüm organizasyonu ise halkevi spor şubeleri tarafından gerçekleştirilmiştir.

Mandıra Halkevi'nin ayrıca Basketbol konusunda da verimli çalışmalar içinde olduğu görülmektedir. Halkevi, gençleri Basketbol konusunda teşvik ederek yaptırdığı basketbol sahaları ile gençlerin spor yapmasına olanak sağlamıştır⁵⁷³.

Kırklareli ilçelerinden Babaeski'de de halkevi güreş konusunda çalışmalar üretmiştir. Babaeski Halkevi Spor Şubesi, özellikle gençlerin güreş konusunda eğitilmesi çalışmalarını yürütmüştür⁵⁷⁴.

Kırklareli Halkevi Spor Şubesi, bölgede at yarışlarının yapılmasında da etkin bir rol oynamıştır. Spor Şubesinin belirlediği bir takvimle bölgede sıklıkla at yarışları düzenlenmiştir.

⁵⁷¹ **Trakya'da Yeşilyurt**, 22 Kasım 1946.

⁵⁷² **A.g.g.**, 28 Haziran 1946.

⁵⁷³ **A.g.g.**, 9 Mayıs 1947.

⁵⁷⁴ **A.g.g.**, 22 Nisan 1947.

Bu koşullarda farklı illerden gelen atlar ikramiyeler karşılığında yarıştırmışlardır. Bu yarışların düzenlenmesini ise spor şubesi yapmaktadır⁵⁷⁵.

Kırklareli Halkevi Spor Şubesi, bu faaliyetlerinin yanında bölgede bulunan spor kulüplerine çeşitli şekillerde yardımlar sağlamıştır. Halkevi, düzenlediği çaylar, geceler ve balolarla önemli gelirler elde etmiştir. Şube, bu gelirleri ilde ilçelerde bulunan spor kulüplerinin desteklenmesi çalışmalarında kullanmıştır⁵⁷⁶.

Kırklareli'nde faaliyet gösteren diğer halkevlerinden biri olan Lüleburgaz Halkevi, halkın spor yapabilmesi için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamıştır. Lüleburgaz Halkevi, halkın spor yapması için ayakkabı, tişört, şort gibi malzemeleri ücretsiz olarak dağıtmıştır. Bunun yanında şube, spor sahaları açarak halkı bu sahalarda spor yapmaya teşvik etmiştir⁵⁷⁷.

Kırklareli Halkevi Spor Şubesi, bölge halkının spora olan ilgisini arttırmış ve halkın spor yapması için elindeki tüm olanakları sonuna kadar kullanarak halka destek sağlamıştır. Şube, halkevinin kuruluşundan kapanışına kadar faaliyetlerini aralıksız sürdürmüştür ve halkevinin en etkin şubelerinden biri olmuştur.

3-TEKİRDAĞ HALKEVİ SPOR ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Tekirdağ Halkevi Spor Şubesi, diğer şubeler gibi Halkevleri Çalışma Talimatnamesi uyarınca faaliyetlerine yön vermiştir. Şube, Tekirdağ Halkevi'nin ilk açılan şubeleri arasında yer almaktadır.

Şube, kurulduğu ilk sene içinde futbol ve avcılık sporlarına destek sağlayarak bu sporlara gençleri teşvik etmeye çalışmıştır⁵⁷⁸.

⁵⁷⁵ “İlkbahar At Koşuları”, **Batı Yolu**, S.2 (Mayıs, 1935), s.16; **Milli Gazete**, 20 Mayıs 1935; Mandıra Halkevi'nin yaptığı at koşuları için bkz. **Trakya'da Yeşilyurt**, 7 Şubat 1947.

⁵⁷⁶ Spor Şubesi çay davetlerinden biri için bkz. **a.g.g.**, 20 Haziran 1947.

⁵⁷⁷ **Özdilek Lüleburgaz'da**, 13 Haziran 1949.

⁵⁷⁸ **Halkevlerinin 1933 Senesi...**, s.74.

Tekirdağ Halkevi Spor Şubesi, 1934 yılında da benzer çalışmalar içinde bulunmuştur. Şubenin bu yıl içinde gerçekleştirdiği çalışmaları faaliyet raporlarında şu şekilde belirtilmiştir:

“Futbol ve avcılık sporları ile uğraşan kurumlara elden gelen yardımları yapmakta ve onları aralamaktadır”⁵⁷⁹.

Şubenin 1935 yılı çalışmaları ise halkevi faaliyet raporlarında şu şekilde özetlenmiştir:

“Spor yurtlarına para yardımında bulunmuş, bir spor alanı hazırlamış, jimnastik ve tenis takımları almış, Edirne’de Spor Bayramına atlet göndermiş, bir spor bayramı yapmış, Hayrabolu sporcularını getirterek bir ayaktopu maçı, deniz sporları arasında yarışlar yapmış, avcuları sürek avına çıkmış, birde atış makinesi almıştır”⁵⁸⁰.

Tekirdağ ilçelerinden Çorlu’da açılan halkevinin spor şubesi de bu yıl içerisinde çalışmalara başlamıştır. Çorlu Halkevi Spor Şubesi’nin çalışmaları raporlar uyarınca şu şekilde oluşmuştur:

“Ayaktopu takımı her hafta muntazam çalışmalarda bulunmuş, komşu il ve ilçelerde iki maç yapmış, Tekirdağ Spor Bayramına yirmi sporcuyla katılmış, avcuları dört sürek avı yapmış, Türk başpehlivanlarının katıldığı büyük güreş müsabakası tertip etmiştir”⁵⁸¹.

Tekirdağ Halkevi Spor Şubesi, Tekirdağ genelinde faaliyet gösteren spor kurumlarına büyük destek sağlamıştır. Cumhuriyetin 15. Yılında Tekirdağ isimli eserde; Tekirdağ Halkevi’nin spor alanındaki faaliyetleri ve bölgede çalışan spor kulüpleri hakkında şu bilgiler aktarılmıştır:

“...Tekirdağ merkezinde üç spor kulübü vardır. Halkevi açıldığı gündün beri mevcut spor kulüpleri ile yakından ilgilenmiş, spor bütçelerini beslemek için cemiyetler ve müesseselere delalette bulunmuştur. Denizcilik, atletizm, güreş ve futbol sporlarının inkişafına çalışan Halkevi, kulüpler arasında kupa maçları, deniz müsabakaları ve atletizm bayramları

⁵⁷⁹ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.113.

⁵⁸⁰ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.120.

⁵⁸¹ A.g.e., s.41.

tertup ederek kazananlara uygun hediyeler vermiştir. Spor işlerinin vilayetler emrine verilmesi uzerine spor bölgesi başkanımız da şuurlu gençlik hareketlerinin feyizli neticelerini almakta ve gençliğin yetişmesi hususunda yakın bir alaka göstermektedir...”.

Tekirdağ’da bulunan spor kulüpleri ile ilgili olarak ise aşağıda belirtilen bilgiler aktarılmıřtır⁵⁸².

KULÜP İSMİ	ERKEK ÜYE	BAYAN ÜYE	KURULUŞ TARİHİ
HALKSPOR	110	76	1922
YILMAZSPOR	215	96	1933
TEKİRDAĞSPOR	148	70	1934
ŞARKÖY İDMAN OCAĞI	54	25	1936
MÜREFTE GRBZLER	50	50	1927
ERKESKYSPOR	70	35	1935
İDMAN BİRLEĞİ	80	20	1937
ORLUSPOR	65	65	1934
DİRİKSPOR	40	22	1937
TOPLAM	832	454	

Tekirdağ Halkevi Spor Şubesi, faaliyetleri süresince yukarıda belirtilen spor kulüplerine olanakların elverdiği lde yardım sağlamıştır. Bunun yanında Şube, bu kulüpler arasında müsabakalar yapılmasının hazırlayıcı olmuştur.

Bölgede alışan kulüpler, yalnızca tek bir spor dalına destek vermemektedir. Kulüpler, futbol, basketbol, atletizm, denizcilik, güreş, bisiklet ve atıcılık sporlarında erkek bayan birçok Tekirdağlıya destek sağlamıştır.

Tekirdağ Halkevi Spor Şubesi, spor çalışmalarını halkevi faaliyetleri sona erinceye kadar bölgede başarı ile yerine getirmiştir. Şubenin destek sağladığı en önemli spor dalı futbol’dur. Tekirdağ merkezde çalışmalarını sürdüren Yılmazspor, Halkspor ve Tekirdağspor

⁵⁸² Cumhuriyetin 15. yılında Tek..., s.46.

bu alanda halkevi ile ortak çalışmalar içine girmişlerdir. Tekirdağ'da her yıl düzenlenen futbol şampiyonaları halk tarafından büyük alaka gösterilen çalışmalar olmuşlardır. Yılmazspor, Halkspor ve Tekirdağspor yalnız futbol konusunda değil atletizm ve denizcilik sporlarında da faaliyet göstererek bölge sporu adına önemli hizmetler yapmışlardır⁵⁸³.

Tekirdağ Halkevi Spor Şubesi'nin destek sağladığı bir diğer spor güreş'tir. Şube, güreş konusunda yetenekli gençlere olanaklar yaratarak kendilerini bu alanda gelişmesinin zeminini hazırlamıştır. Bunun yanında çeşitli ödüllerin verildiği güreş karşılaşmaları düzenleyerek gençleri bu yönde teşvik etmiştir⁵⁸⁴.

Tekirdağ Halkevi Spor Şubesi'nin destek verdiği bir diğer spor dalı atıcılık'tır. Şube, atıcılık alanında sporculara atış talimleri yaptırmıştır. Ayrıca, atıcılık konusunda ödüllü yarışmalar düzenlenmiştir⁵⁸⁵.

Tekirdağ Halkevi Spor Şubesi, bu sporlar dışında atletizm, bisiklet, dağcılık, eskrim, tenis ve deniz sporlarında da halka destek sağlamıştır. Şube, Vilayet, Belediye ve Cumhuriyet Halk Partisi desteği birçok kez bu alanlarda da ödüllü yarışmalar düzenlemiştir⁵⁸⁶.

Tekirdağ Halkevi Spor Şubesi, çalışmalarını bölge genelinde yayılması için halkevinin diğer şubeleri ile ortak çalışmalar içinde bulunmuştur. Şube, Temsil Şubesi, Köycülük Şubesi ve Sosyal Yardım Şubesi ile gerçekleştirilen birçok gezide birlikte hareket etmiştir⁵⁸⁷.

Tekirdağ Halkevi Spor Şubesi, bölgede faaliyet gösteren diğer halkevleri gibi spor kulüplerine maddi yardım sağlayabilmek ve şubeye yeni kaynaklar yaratmak amacıyla geceler, balolar ve çaylar vermiştir. Şube, ayrıca halkevinin Temsil Şubesi'nin de desteği ile Tekirdağ'da bulunan kulüpler adına temsil gösterileri hazırlamıştır⁵⁸⁸.

Tekirdağ Halkevi Spor Şubesi, gerçekleştirdiği tüm çalışmaları ile bölgede spora önemli katkılar sağlamıştır. Şube, gençleri spor kulüplerine yönlendirerek, gelecek kuşakların sağlıklı

⁵⁸³ "Tekirdağ'da Spor Hareketleri", **Trakya Dergisi**, S.5 (I. Kanun, 1936), s.30.

⁵⁸⁴ **Tekirdağ**, 8 Haziran 1939.

⁵⁸⁵ **A.g.g.**, 22 Nisan 1950; **C.H.P. Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi...**, s.74;

⁵⁸⁶ **Tekirdağ**, 14 Mart 1940.

⁵⁸⁷ **A.g.g.**, 13 Temmuz 1939.

⁵⁸⁸ Tekirdağspor için verilen temsil için bkz. **a.g.g.**, 12 Mayıs 1938.

yetişmesinin hazırlayıcısı olmuştur. Bölgedeki spor kulüplerine maddi birçok yardım sağlayan şube, Tekirdağ Halkevi'nin kapandığı döneme kadar faaliyetlerine devam etmiştir. Şube, halkevinin en etkin şubeleri arasında yer almıştır.

I-SOSYAL YARDIM ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Sosyal Yardım Şubeleri'nin esas amacı, halkevinin bulunduğu bölgede bulunan kimsesiz kadınlar, çocuklar, sakat durumda olanlar, yaşlılar ve hastalar gibi vatandaşlar hakkında toplumda yardım duygularının uyandırılması ve güçlendirilmesine çalışmaktır.

Sosyal Yardım Şubeleri, kendi bölgelerinde bulunan hayır derneklerinin çalışmalarına katkıda bulunmak ve bu kurumların verimli çalışabilmelerini temin etmek için gerekli ortamı hazırlamakla da mükelleftir. Şube, kimsesizler yurdu, çocuk doğum ve bakım evleri, kreş gibi sosyal yardım kurumlarının bölgede oluşturulmasına yardımcı olmaktan da sorumludur.

Sosyal Yardım Şubeleri'nin; kimsesiz çocukların yemek, elbise ve barınma ihtiyaçları ile ilgilenmek, köylerden tedavi için gelen hastalar ile ilgilenmek, işsizlerin iş bulmalarına yardımcı olmak, cezaevlerinde bulunan muhtaçlara yardımcı olmak, halkın sağlık bilgisini arttırmak için konferans ve filmler göstermek, halkevlerinde olanaklar ölçüsünde halkın parasız tedavi edilebileceği muayenehaneler açmak gibi görevleri de bulunmaktadır.

Sosyal Yardım Şubeleri, tüm bu görevlerini yapabilmek için gelir kaynakları yaratmak durumundadır. Şube, temsil, gezi, balo ve bağış gibi faaliyetleri düzenleyerek kendisine gelir kaynakları yaratmakla da yükümlüdür⁵⁸⁹.

⁵⁸⁹ C.H.P. Halkevleri Çalışma..., ss.19–22.

1-EDİRNE HALKEVİ SOSYAL YARDIM ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Edirne Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, yukarıda belirtilen çalışma talimatnamesi ilkeleri uyarınca faaliyetlerini yürütmüştür. Şube, Edirne’de bulunan diğer sosyal yardım kuruluşlarının da desteği ile bölge için önemli hizmetler sağlamıştır. Edirne Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, açıldığı ilk sene içerisinde faaliyet raporlarına göre şu çalışmaları gerçekleştirmiştir:

“Sefaletle düşen yurttaşlara yardımda bulunmuş, parasız muayene ve işsizlere iş bulmak gibi işlerle çalışmış, fakir talebe için himaye heyeti teşkili ile 500 talebenin iaşelerini temim etmiş, 1400 yurttaşın parasız muayene ve ilaçları temin edilmiş, kimsesiz 74 Türk kızına iş ve vazife bulmuş bu surette hayatlarını kazandırmaya muvaffak olmuştur. Üç konferans vermiştir”⁵⁹⁰.

Edirne Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, 1934 yılı içinde özellikle bölgede bulunan okullara yönelik çalışmalar içinde bulunmuştur. Halkevi faaliyet raporlarında şube çalışmaları şu şekilde özetlenmiştir:

“Bu kol tarafından ilkokullarda bulunan yardıma muhtaç 317 Türk çocuğunun ders mevsimi sonuna kadar yeme içmeleri temin edilmiş, bu çocuklara ayakkabı ve çorap dağıtılmıştır. Bir çorap, fanila, dokuma imalathanesi açarak işsiz Türk kızlarının hem zanaat öğrenmelerini, hem de hayatlarını kazanmalarını temin etmiştir. Edirne’de beş semtte poliklinikler açmış, bir yıl içinde buralarda 1814 bayan ve 990 bay muayeneden geçmiştir”⁵⁹¹.

Edirne Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, bu yıllarda fakir okul çocuklarının okullara devam edebilmesi, sağlık, yiyecek ve giyecek gibi ihtiyaçlarının sağlanması için halkevinde toplantılar yapmış ve toplantılar neticesinde bu konuda şube, bir ödenek hazırlamıştır. Şube, bu ödenek dışında bağışlar ve çeşitli yardım kuruluşlarının yardıma muhtaçlara yaptığı yardımlarla çalışmalarını genişletmiştir⁵⁹².

⁵⁹⁰ Halkevlerinin 1933 Senesi..., ss.33-34.

⁵⁹¹ Halkevlerinin 1934 Senesi..., ss.33-34.

⁵⁹² Buç, 4 I. Kanun 1935.

Edirne Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, bu çalışmalarını arttırarak devam ettirmiştir. 1938 yılı sonlarında yayınlanan Cumhuriyetin 15. Yılında Edirne isimli eserde şubenin çalışmaları şu şekilde anlatılmıştır:

“...Birçok mekteplilerle muhtaçların yardımına koşmuş ve bilhassa 1936 senesinde başlayıp 1937 Nisan ayına kadar devam etmek üzere 380 fakir mektep çocuğunu tam bir gıda ile beslemeye muvaffak olmuştur. Bugün de bu kol, pek çok mektep çocuklarının kitap ve sair ihtiyaçlarını temin ve diğer bazılarının da barınmalarına yardım etmektedir...”⁵⁹³.

Şube, bölgeye yapılan göçler sonucu göçmenlerin barınma, sağlık, yiyecek ve giyecek gibi benzeri ihtiyaçlarının sağlanması amacıyla da çalışmalar gerçekleştirmiştir.

1940 yılı ortalarında Edirne Halkevi dergisi Edirne, şube çalışmalarını şu şekilde özetlemiştir:

“...Pek büyük bir memleket davasını benimseyerek idrak eden bir kolun çalışmaları müsmir neticelerini şimdiden vermeye başlamıştır. Zلزle felaketzedelerine yardım maksadı ile bir balo tertip edilmiş ve fakir hastalara bakmak üzere halk partisi kaza merkezi binasında da tesis edilen klinikte fiilen yardımlara devam edilmektedir. Bu kolun köylere kadar uzanacak, teselli edici ve kurtarıcı elinin temasındaki sıcaklığın füsunkâr tesirlerini hissetmek mümkün değildir...”⁵⁹⁴.

“Halkevleri ve Halkodalarının 1942 Yılı Çalışmaları” isimli eserde; Edirne Halkevi Sosyal Yardım Şubesi ile ilgili olarak; talimatnamede belirtilen işleri yapmaya çalıştığı, hasta tedavisi ve fakir öğrencilerin korunması ile ilgili olarak çalıştığı belirtildikten sonra şube hakkında şu bilgiler aktarılmıştır:

“...Edirne Halkevi Sosyal Yardım komiteleri mevzuunu en iyi başaran evlerimizden biridir. Diğer yardım kolları ile işbirliği yapmasını ve komitelerine gelir temin etmesini bilmiştir. Temin edilen gelirden tamamıyla yoksullara sarf edilmiştir...”⁵⁹⁵.

⁵⁹³ Cumhuriyetin 15. yılında Edirne..., s.50.

⁵⁹⁴ “Edirne Halkevi Faaliyeti”, Edirne, S.2 (Nisan 1940), s.24.

⁵⁹⁵ C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1942..., s.11.

Edirne Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, Trakya Umumi Müfettişliği, Vilayet, Belediye, okullar ve bölgede bulunan diğer sosyal yardım kuruluşlarının desteği ile çalışmalarını halkevi faaliyetleri sona erene kadar başarıyla sürdürmüştür. Şube, yardım çalışmaları dışında haftada veya iki haftada bir olmak üzere bölge halkını sosyal ve kültürel hayata ilişkin bilgilendirici konferanslar ve halk konuşmaları düzenlemiştir. Şube, çeşitli konularda bilgi sahibi olan insanlarla halkı, halkevi çatısı altında bir araya getirerek halkın muhtelif konularda bilgi ve söz sahibi olmasını sağlamıştır⁵⁹⁶.

Edirne Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, bu çalışmalarını dışında Edirne halkevi dergilerinde halkı bilgilendirici birçok makalenin yayınlanmasını sağlamıştır. Dergide yayınlanan makalelerde Cumhuriyetle birlikte vatandaşların kazandığı haklar, yeni oluşan ceza kanunları, medeni kanun alanındaki değişiklikler halka aktarılmıştır⁵⁹⁷.

Şube, kadın erkek eşitliğinin toplum tabanında gelişmesi açısından da benzer makalelerin yayınlanmasını sağlamıştır. Edirne Halkevi'nde, kadın erkek eşitliği konusunda konferanslarda gerçekleştirilmiştir⁵⁹⁸.

Edirne Halkevi Sosyal Yardım Şubesi destekli hazırlanan makalelerin bir bölümü ise bölgedeki doktorlar ve sağlık kuruluşlarında görev yapan şahıslara yazdırılmıştır. Bu makaleler; Anne-çocuk sağlığı, muhtelif hastalıklar ve bunlardan korunmanın yollarını konu alan makaleler olmuştur⁵⁹⁹.

⁵⁹⁶ C.H.P. Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi..., s.27; Buç, 5 Şubat 1936.

⁵⁹⁷ M.İ., "Bir Hak Nasıl İspat Edilir-1", **Altıok**, S.5 (31 II. Kanun, 1934), ss.7-8; M.İ., "Bir Hak Nasıl İspat Edilir-2", **a.g.d.**, S.6 (15 Şubat 1934), s.11; M.İ., "Kanunu Medeniye Göre Evlenme, Karılık, Kocalık ve Boşanma", **a.g.d.**, S.9 (31 Mart, 1934), ss.8-10; M.İ., "Kanunu Medeniye Göre Evlenme, Karılık, Kocalık ve Boşanma-2", **a.g.d.**, S.10 (15 Nisan, 1934), ss.10-13; M.İ., "Kanunu Medeniye Göre Hısımlık ve Nesep", **a.g.d.**, S.11 (30 Nisan, 1934), ss.7-9; M.İ., "Kanunu Medeniye Göre Hısımlık ve Nesep-2", **a.g.d.**, S.12 (15 Mayıs, 1934), ss.7-9; M.İ., "Kanunu Medeniye Göre Evlenmek", **a.g.d.**, S.13 (30 Mayıs, 1934), ss.9-11; M.İ., "Kanunu Medeniye Göre Medeni Hakkı Kullanmak ve Medeni Haklardan İstifade Etmek", **a.g.d.**, S.14 (15 Haziran, 1934), ss.16-18; M.İ., "Kanunu Medeniye Göre Medeni Hakkı Kullanmak ve Medeni Haklardan İstifade Etmek-2", **a.g.d.**, S.15 (30 Haziran, 1934), ss.13-14; Şefik Türkdöğün, "Ceza İşlerinde Hak Arama Yolları", **Edirne**, S.2 (Nisan, 1940), ss.15-17; Şefik Türkdöğün, "Ceza İşlerinde Hak Arama Yolları-2", **a.g.d.**, S.3 (Mart, 1940), ss.17-19.

⁵⁹⁸ Coşkun, "Aile Kadınının Rolü", **Altıok**, S.6 (15 Şubat, 1934), s.7; Pınar, "Dünden Evvelki, Dünkü ve Bugünkü Kadın", **a.g.d.**, S.6 (15 Şubat, 1934), s.8; Şaban Taşkın, "Kadın ve Kadınlığımız-1", **Edirne**, S.2 (Nisan, 1940), ss.9-12; Şaban Taşkın, "Kadın ve Kadınlığımız-2", **a.g.d.**, S.2 (Mart, 1940), ss.13-16; Şaban Taşkın, "Kadın ve Kadınlığımız-3", **a.g.d.**, S.4 (II. Teşrin, 1940), ss.16-17.

⁵⁹⁹ Feyzullah Rasih, "Umumi Hastalıklar ve Dişler", **Altıok**, S.20 (30 Eylül, 1934), ss.11-12; S.A., "Hastalıklar", **a.g.d.**, S.5 (31 II. Kanun, 1934), s.19; S.A., "Vebe", **a.g.d.**, S.9 (31 Mart, 1934), s.5; S.A., "Lekeli Humma", **a.g.d.**, S.10 (15 Nisan, 1934), s.4; S.A., "Difteri", **a.g.d.**, S.11 (30 Nisan, 1934), s.13; S.A., "Çocuk Bakımı", **a.g.d.**, S.18 (15 Ağustos, 1934), ss.11-12; Dergide makalelerin yazarlarının ikisinin de doktor olduğu belirtilmiştir.

Edirne genelinde faaliyet gösteren diğerk halkevleri de sosyal yardım konusunda başarılı çalışmalar yapmıştır. Bu halkevlerinden biri Keşan Halkevi'dir. Keşan Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, faaliyetleri süresince muhtaç ailelere para, yiyecek, çamaşır, okul araç gereçleri temin etmiştir. Bunların yanında hastaların muayene edilmesi, ilaçlarının verilmesi hizmetlerini de başarı ile yerine getirmiştir⁶⁰⁰.

Keşan Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, ayrıca her sene geleneksel olarak sünnet törenleri yaptırmıştır. Şube, her sene ilçedeki fakir çocukların sünnet edilmesini ve bu çocukların ilaç masraflarını karşılamıştır⁶⁰¹.

Edirne'de başarı ile çalışan halkevlerinden biride Uzunköprü Halkevi'dir. Uzunköprü Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, çalışmaları süresince ilçede bulunan birçok hastanın tedavisi ve ilaç masraflarını karşılamıştır. Şube, bu hastaların bir bölümünün Edirne'ye sevk edilmesini de başarıyla yerine getirmiştir⁶⁰².

Edirne Halkevi Sosyal Yardım Şubesi faaliyetlerinin kaynağının büyük bölümünü halkevinin bu alan için ayırdığı ödenekler oluşturmaktadır. Bunun yanında Edirne Halkevi, muhtelif şubeleri kanalıyla sosyal yardım amacıyla temsil gösterileri, balolar ve geceler düzenleyerek şubeye kaynak yaratmıştır⁶⁰³.

Edirne Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, faaliyetleri süresince bölgede önemli hizmetler gerçekleştirmiştir. Şube, halkın sosyal güvenlik alanında önemli bir güvencesi olmuştur. Bunun yanında Edirne Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, halkın sosyal ve kültürel hayata ilişkin bilgi edinmesine de önemli bir katkı sağlamıştır. Şube, halkevi çalışmaları sona erene kadar faaliyetlerini sürdürerek Edirne Halkevi'nin aktif şubeleri arasında yer almıştır.

⁶⁰⁰ C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1943..., s.9.

⁶⁰¹ Keşan, 23 Temmuz 1949.

⁶⁰² "Halkevleri Postası", Ülkü, XVI\87 (Mayıs, 1940), s.273.

⁶⁰³ Edirne Postası, 6 Nisan 1940, 12 Mart 1941.

2-KIRKLARELİ HALKEVİ SOSYAL YARDIM ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Kırklareli Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, Halkevleri Çalışma Talimatnamesi uyarınca çalışmalarını yürütmüştür. Şube, halkevinin ilk açıldığı sene içerisinde açılmamıştır. Şubenin tam teşekküllü olarak açılması 1934 yılında gerçekleşmiştir.

Şube, kurulduğu ilk yıllarda bölgede bulunan Çocuk Esirgeme Kurumu ve Veremle Savaş Derneği gibi kurumlarla ortak hareket ederek verimli hizmetler üretmiştir. Şube, bu yıllar içerisinde Kırklareli’nde bakıma ve yardıma muhtaç birçok insana yardım elini uzatmıştır⁶⁰⁴.

Kırklareli Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, halkevinin kuruluş yıllarında bölgeye gelen göçmenler konusunda da önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Şube, göçmenlerin barınma, yiyecek, giyecek ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamakla birlikte, göçmenler arasında hasta ve bakıma muhtaç olanlara yardım ederek ilaç ve benzeri konulardaki ihtiyaçlarını karşılamıştır.

Kırklareli Halkevi Sosyal Yardım Şubesi’nin çalışmaları özellikle yeni halkevi binası yapımı sonrası artarak devam etmiştir. Şube, yalnız kendi bölgesi için değil olanakların elverdiği ölçüde erişebildiği her bölge için yardım çalışmaları yapmaya çalışmıştır.

Şube, halkevinin diğer şubeleri ile ortaklaşa çalışarak düzenlediği kurslar ve konferanslarla halkın bilgi sahibi olmasına çalışmıştır. Okuma yazma kursları, dil kursları, biçki dikiş kursları şubenin düzenlediği kurslar arasında bulunmaktadır.

Şube, bunun yanı sıra halkın henüz yeterli bilince sahip olamadığı seçim sistemleri, nüfus sayımları gibi konularda da bilgilendirme toplantıları düzenlemiştir⁶⁰⁵.

⁶⁰⁴ Halkevlerinin 1934 Senesi..., s.77.

⁶⁰⁵ Trakya’da Yeşilyurt, 19 Ekim 1945.

Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, cezaevinde bulunan yurttaşlar içinde kurs olanakları hazırlamıştır. Şube, cezaevinde okuma yazma ve diğer alanlarda kurslar vermekle birlikte, yükümlülerin kalem, defter ve kitap gibi ihtiyaçlarının da karşılanmasını sağlamıştır⁶⁰⁶.

Kırklareli Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, Kırklareli’nde görevli doktorlarla işbirliği halinde bulunarak halkevinde bir poliklinik açmıştır. Halkevinde yapılan muayenelerde ihtiyacı olan insanlar ücretsiz olarak tedavi edilmişlerdir⁶⁰⁷.

Kırklareli Halkevi Sosyal Yardım Şubesi’nin önemli çalışmalarından biride düzenlediği sünnet törenleridir. Şube, bölgede tespit ettiği fakir ailelerin çocuklarını her sene düzenlenen eğlencelerle sünnet ettirmiştir. Şube, sünnet ettirilen çocukların ilaç, yiyecek ve giyecek ihtiyaçlarını da ücretsiz karşılamıştır⁶⁰⁸.

Kırklareli Halkevi Sosyal Yardım Şubesi’nin yardım çalışmaları dışında bölgenin sosyalleşmesi ve toplumsal bütünlüğünün korunması açısından da çalışmalar ürettiği görülmektedir. Halkevi düzenlediği aile toplantılarında bölge sorunlarını, siyasal, sosyal ve kültürel hayata ilişkin birçok meseleyi tartışma olanağı yaratarak çözüm yolları aramıştır⁶⁰⁹.

Şube, ayrıca bölge gençlerine askere giderken ve askerden döndüklerinde geceler düzenleyerek moral vermiştir. Bu gecelerde eğlenceler, askerliğe ilişkin konuşmalar yapılmakla birlikte, gençlerde vatanperverlik duyguları uyandıracak konferanslar verilmiştir⁶¹⁰.

Kırklareli Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, halkevi dergisi Batı Yolu’nda, sağlık konusuna ilişkin muhtelif makaleler yazılmasına destek vermiştir. Bu makalelerin büyük bölümünü Kırklareli’nde görevli Doktor Hamit Şakir tarafından yazılmıştır. Makaleler genel

⁶⁰⁶ **Kırklarili**, 19 I. Kanun 1939.

⁶⁰⁷ **Trakya’da Yeşilyurt**, 8 Mart 1946; Ali Rıza Dursunkaya, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik-29”, **a.g.g.**, 30 Ağustos 1947; Ali Rıza Dursunkaya, Sosyal Yardım Şubesi’nin 18 Ağustos 1946’dan 23 Ağustos 1947 yılına kadar 833 hastanın tedavisinin yaptığını aktarmıştır.

⁶⁰⁸ **Tekirdağ**, 13 Ağustos 1949; **Özdilek Lüleburgaz’da**, 15 Ağustos 1949.

⁶⁰⁹ **Trakya’da Yeşilyurt**, 4 Mart 1947.

⁶¹⁰ **Özdilek Lüleburgaz’da**, 29 Eylül 1949.

itibariyle; anne-çocuk sağlığı, çeşitli hastalıklar ile ilgili bilgiler ve bunlardan korunma yollarına ilişkin olarak hazırlanmıştır⁶¹¹.

Şube destekli hazırlanan makalelerin bir bölümü ise sosyal ve kültürel hayata ilişkin olarak hazırlanmıştır⁶¹².

Kırklareli Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, diğer halkevi şubeleri ile ortak çalışmalar üreterek sosyal yardım alanında önemli kaynaklar elde etmiştir. Şubenin önemli kaynaklarından biri temsil çalışmalarınıdır. Şube, temsil gösterileri sayesinde önemli mali kaynaklar elde ederek bunları ihtiyaç sahiplerine ulaştırmayı başarmıştır⁶¹³.

Kırklareli Halkevi Sosyal Yardım Şubesi'nin önemli mali kaynaklarından biride düzenlediği balolardan elde ettiği gelirlerdir. Şubenin balo çalışmaları Vilayet, Cumhuriyet Halk Partisi, Trakya Umumi Müfettişliği ve Belediye gibi bölgede söz sahibi kurumlar kanalıyla gerçekleştirilebildiği gibi diğer sosyal yardım kuruluşlarıyla ortak hareket edilerek hazırlanan balolarda bulunmaktadır⁶¹⁴.

Kırklareli Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, düzenlediği piyangolardan da önemli mali kaynaklar elde etmiştir. Şubenin düzenlediği piyangolar yalnız Kırklareli'ne özgü kalmayıp tüm Trakya'yı içine alacak şekilde geniş içerikli olmuştur.

Piyangolarda oldukça farklı türde hediyeler verilerek halkın ilgisi çekilmeye çalışılmıştır. Piyangolardan sağlanan gelirlerin büyük bölümü sosyal yardım amaçlı olarak kullanılmıştır⁶¹⁵.

⁶¹¹ Hamit Şakir, "Çocuk Esenliği", **Batı Yolu**, S.1 (Nisan, 1935), ss.5-6; Hamit Şakir, "Trahom Hastalığı", **a.g.d.**, S.3 (I. Teşrin, 1935), s.9; M.K., "Nüfusumuzun Sağlığı-1", **a.g.d.**, S.4 (II. Teşrin, 1935), ss.12-14; M.K., "Nüfusumuzun Sağlığı-2", **a.g.d.**, S.6 (II. Kanun, 1936), ss.3-6; Hüsnü Baykoca, "Aksırtıcı Gazlar", **a.g.d.**, S.6 (II. Kanun, 1936), ss.11-12.

⁶¹² Hamit Şakir, "İçki Belası", **a.g.d.**, S.6 (II. Kanun, 1936), ss.14-16; Hamit Şakir, "Firengi ve Fuhuş Ne Zaman Başlamış", **a.g.d.**, S.7 (Şubat, 1936), ss.12-14; Hamit Şakir, "Firengi ve Fuhuş Ne Zaman Başlamış-2", **a.g.d.**, S.8 (Mart, 1936), ss.12-14.

⁶¹³ Bu dönemde Dikili'de meydana gelen deprem felaketi nedeniyle Kırklareli Halkevi Sosyal Yardım Şubesi'nin düzenlediği temsil için bkz. **Kırklareli**, 7 II. Teşrin 1939.

⁶¹⁴ **Trakya'da Yeşilyurt**, 14 I. Kanun 1943, 3 Ocak 1947.

⁶¹⁵ **Özdilek Lüleburgaz'da**, 22 Nisan 1948.

Kırklareli Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, faaliyetleri süresince bölge halkının önemli bir sosyal güvencesi olmayı başararak halk için önemli bir dayanak olmuştur. Sosyal Yardım Şubesi, halkevinin kapanışına kadar faaliyetlerini sürdürmüştür.

3-TEKİRDAĞ HALKEVİ SOSYAL YARDIM ŞUBESİ FAALİYETLERİ

Tekirdağ Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, diğer halkevi şubelerinin olduğu gibi Halkevleri Çalışma Talimatnamesi çerçevesinde çalışmalarına yön vermiştir. Şube, Tekirdağ Halkevi'nin ilk açılan şubelerinden biridir. Şube, açıldığı ilk sene içerisinde özellikle köylerde yaşlı ve bakıma muhtaç insanlara yardım çalışmalarında bulunmuştur. Şubenin 1933 yılı çalışmaları faaliyet raporlarında şu şekilde belirtilmiştir:

“İşsizlere iş bulmak, hasta yurttaşların parasız muayene ve ilaçlarının temini, köylü halka seyahatlerde sıhhi öğütlerde bulunmak gibi hususlarla meşgul olmuştur”⁶¹⁶.

1934 yılına gelindiğinde Tekirdağ Halkevi Sosyal Yardım Şubesi'nin köylere yönelik olarak gerçekleştirdiği çalışmalarını sürdürdüğü görülmektedir. Şube çalışmaları halkevi faaliyet raporlarında şöyle anlatılmıştır:

“Çorlu, Saray, Şarköy kazalarının dokuz köyünü ziyaret ederek hasta yurttaşları muayene, bir kısmının reçetelerini yaptırmış, Romanya'dan gelen Türk muhacirlerinin yemelerini temin için 479 lira ve kendilerine ayrılan yerlere gönderilmeleri için 630 lira sarf edilmiştir. Anasız babasız olarak Bulgaristan'dan gelen üç Türk çocuğunu yatı mektebine yerleştirmiş, yoksul yurttaşların hasta olanlarını parasız muayene ettirmiştir. Köylerde parasız olarak doktor arkadaşlarımız tarafından muayene edilen hasta yurttaşların yekûnu 138 olup bunlarda 90 hastanın ilacı halkevince temin edilmiştir”⁶¹⁷.

Tekirdağ Halkevi, cezaevlerinde tutuklu ve yükümlüler içinde çalışmalar gerçekleştirmiştir. Tekirdağ Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, cezaevinde bulunan tutuklulara

⁶¹⁶ Halkevlerinin 1933 Senesi..., s.73.

⁶¹⁷ Halkevlerinin 1934 Senesi..., ss.113-114.

okuma-yazma kursları açarak bu insanları topluma kazandırmaya çalışmıştır. Şubenin 1935 yılı faaliyet raporlarında bu konu üzerinde de durularak şube çalışmaları hakkında şu bilgiler verilmiştir:

*“Bir konferans vermiş, gazetelerde yayında bulunmuş, ceza evindeki cezalılara okuma araçları almış, birçok hastayı iyi etmiş, bir hastayı İstanbul’a yollamış, ortaokuldaki 18 öğrencinin kitaplarını almış, birine yiyecek vermiş, ilkokullardaki yoksul öğrencilere kitap yardımında bulunmuştur”*⁶¹⁸.

Tekirdağ Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, ilk kuruluş yıllarında bölgede bulunan okullara da önemli hizmetler vermiştir. Tekirdağ’da yüksek tahsil görecekte kapasitede görülen tüm gençler halkevi himayesinde kurs çalışmalarına tabi tutularak her türlü ihtiyaçları karşılanmıştır. Ayrıca, şube kimsesiz çocukların eğitime devam edebilmeleri için maddi yardımlar sağlamıştır⁶¹⁹.

Tekirdağ Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, bölgede halkodalarının açılması sonrası faaliyetlerini daha da genişletme olanağına kavuşmuştur. Şubenin 1938 sonlarına geldiğinde 50 üyesi bulunmaktadır. Bu üyelerinin 10 tanesi ise doktordur. Şube, doktor üyeleri sayesinde il ve ilçelerde bulunan hastaların tedavi ettirilmelerinde başarılı çalışmalar gerçekleştirmiştir⁶²⁰.

Tekirdağ Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, tedavi imkânlarını daha da genişletmek için halkevinde bir poliklinikte açmıştır. Şube, poliklinikte hastaların ücretsiz olarak tedavi etmelerini sağlamıştır. Tekirdağ Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, haftanın üç günü Pazartesi, Çarşamba ve Cuma günlerini muayene günü olarak belirleyerek hastaların muayene edilmelerini sağlamıştır. Bu muayeneleri bölgede görevli bulunan doktorlar gerçekleştirmiştir. Bu doktorlar arasında Dâhiliye uzmanı Doktor Lütfi Oğultürk, Operatör Doktor Muzaffer Sağlam ve Kadın Hastalıkları doktoru olan Mahmut Kum gibi isimler yer almıştır⁶²¹.

⁶¹⁸ Halkevlerinin 1935 Senesi..., s.87.

⁶¹⁹ C.H.P. Halkevleri 1932–1935: 103 Halkevi..., s.87.

⁶²⁰ “Halkevleri Postası”, Ülkü, XIV\82 (I. Kanun, 1939), s.365.

⁶²¹ Tekirdağ, 6 I. Teşrin 1938.

Tekirdağ ilçelerinde de sosyal yardım alanında başarılı çalışmalar yapılmıştır. Çorlu Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, bölgede bulunan okullarla işbirliği halinde çalışarak yoksul öğrencilere yiyecek, giyecek ve okul araç ve gereçleri yardımlarında bulunmuştur. Çorlu Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, bunun yanında maddi sıkıntı yaşayan insanlara para yardımı yapmıştır⁶²².

Tekirdağ Halkevi Sosyal Yardım Şubesi'nin önemli çalışmalarından biride muhtelif konularda halka verdiği konferans çalışmalarıdır. Şube, sağlık konusunda Tekirdağ'da görevli doktorlara birçok defa konferanslar verdirmiştir⁶²³.

Şube, II. Dünya Savaşı'nın Türkiye'ye sıçrama olasılığına karşı sivil savunma tedbirleri almaya çalışmıştır. Şubenin gerçekleştirdiği konferansların bir bölümü ise sivil savunmaya ilişkin olarak gerçekleşmiştir⁶²⁴.

Tekirdağ Halkevi Sosyal Yardım Şubesi, tüm çalışmalarına mali kaynak yaratma amacıyla da girişimlerde bulunmuştur. Şube, Trakya'da faaliyet gösteren diğer halkevleri gibi temsil, balo ve gecelerde elde ettiği gelirleri ihtiyacı olan insanlar adına kullanmıştır.

Tekirdağ'da Halkevleri çalışmaları süresince Sosyal Yardım konusunda verimli hizmetler gerçekleştirilmiştir. Tekirdağ Halkevi dergisi Marmara'da Velittin Oğuz'un Cumhuriyetle birlikte Trakya'da ve Türkiye'de yaşanan sosyal yardım alanındaki değişimi anlattığı makalesinde şunlara değinmiştir:

“Cumhuriyet Halk Partisi, halk esenliğini korumak, halka esensel ve sosyal yardımlar bulmak için birçok kanunlar yapmış ve bu yolda yurttan pek değerli esensel teşkilat ve müessesat meydana getirmiştir...

Yüzyıllarca umursanmamaktan birçok esensel yoksulluklar içinde kalan yurdumuz Cumhuriyet Halk Partisi'nin işi ele aldığı zaman Anadolu'da 4100 kişiye bir yatak

⁶²² “Halkevleri Postası”, *Ülkü*, XVI/96 (Şubat, 1941), s.553.

⁶²³ Dâhiliye Uzmanı Hakkı Kutkam'ın Konferansları için bkz. **Tekirdağ**, 28 Şubat 1935, 7 Mart 1935, 14 Mart 1935, 21 Mart 1935, 28 Mart 1935, 11 Nisan 1935, 18 Nisan 1935, 25 Nisan 1935, 2 Mayıs 1935, 9 Mayıs 1935; İç hastalıkları uzmanı Ali Rıza Işıkoğlu'nun konferansı için bkz. **a.g.g.**, 14 Mart 1946.

⁶²⁴ **A.g.g.**, 21 II. Kanun 1937.

düşüyordu. Annelere yardım edecek ne bir doğum evi ne de hasta çocuklara bakacak özel bir esenlik yurdu vardı. Sıtma, frengi, trahom, verem gibi sosyal, karahumma, kızıl, difteri, veba, kolera ve bunun gibi bulaşıcı ve salgın halk hastalıklarına karşı özli hiçbir çare düşünülmemiş olduğundan bu hastalıklar kendi yayılma ve genişleme güçleri kadar ulusun yaşayış ve esenini kemiriyordu. Sağlık, Sosyal Yardım Bakanlığı parası yettiği kerte bütçesine en yüksek sağlık işleri için para koymak vilayet ve belediyelerin sağlık işlerine yardımlarını kanunlar ve direktiflerle elde etmek ve sosyal sağlık yurtları yapmak gibi birçok çarelerle bu acıklı hallerini bir an önce kaldırmıştır. Bu günkü Cumhuriyet Halk Partisi'nden önceki hali karşılaştıracak olursak Anadolu'da ve Trakya'da yatak sayısı eskisinin iki misline çıkmış, içtimai ve salgın hastalıklarla uğramadan beklenen asığlar elde edilmiştir. Ana ve çocuk esenliği ve halk acılarının şifalandırılması için bugün birçok vilayet merkezlerinde ya doğum evleri veya vilayet hastanesinin özel servisleri ve hemen her kazada yataklı sosyal yardım dispanserleri vardır...

Cumhuriyet Halk Partisi'nin çalışmasına baktığımız zaman hükümetimizin halk sağlığı için yaptığı savaş ve sonuçlara sevinmek ve onları alkışlamak bir insanlık borcudur”⁶²⁵.

Tekirdağ Halkevi Sosyal Yardım Şubesi'nin çalışmaları halkevi faaliyetleri sona erene kadar devam etmiştir. Şube, bölge halk için önemli bir destekleyici unsur olmuştur. Sağlık, eğitim ve birçok sosyal meselenin çözümünde başarıyla çalışan şube, Tekirdağ Halkevi'nin en aktif şubelerinden biri olmuştur.

4-BÖLGEDE FAALİYET GÖSTEREN DİĞER SOSYAL YARDIM KURULUŞLARI

Trakya'da sosyal yardım konusunda en büyük destekleyici unsur Trakya Umumi Müfettişliği olmuştur. Müfettişlik, Genel Müfettiş İbrahim Tali ve sonrasında müfettiş olan Kazım Dirik dönemlerinde Trakya genelinde yardıma muhtaç insanlar için önemli hizmetler vermiştir. Müfettişlik, halkevleri ve bölgede çalışan diğer sosyal yardım kuruluşlarına her

⁶²⁵ Velittin Oğuz, “Cumhuriyet Halk Partisinin Esenlik ve Sosyal Yardım Savaşı ve İzerleri”, **Marmara**, S.1 (9 Mayıs, 1935), ss.34–35.

zaman destekleyici olmuştur. Bunun yanında çeşitli alanlarda açtığı kurslarla da halka destek sağlamıştır.

Trakya'da sosyal yardım konusunda faaliyet gösteren en önemli kurumlardan biri de Hilal-ı Ahmer olarak ta bilinen Kızılay'dır. Kızılay, cumhuriyet dönemi ile birlikte ülkenin her köşesindeki şubeleri aracılığıyla felakete uğrayan ve yardıma muhtaç kimselerin ihtiyacını karşılamıştır.

Trakya'da Kızılay'ın her ilde ve önemli ilçelerde bir şubesi açılmıştır. Kızılay'ın halkevlerinin açılmasından yaklaşık bir sene sonra 23 Mayıs 1933 tarihinde "Kızılay Gençlik Kurumu" adıyla kendi içinde yeni bir teşkilat oluşturması Trakya genelinde gerçekleşen çalışmaların daha da etkili olmasını sağlamıştır. Kızılay Gençlik Kurumları, özellikle Trakya genelinde bulunan okullarla işbirliği halinde çalışmışlar ve ihtiyacı olan insanlara yardımcı olmuşlardır⁶²⁶.

Bunun yanında Kızılay, hemen her Trakya ilçesinde başarılı bir örgütlenme sağlayarak verimli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Kızılay, bazı Trakya köylerinin yiyecek, giyecek, ısınma ve ilaç ihtiyaçlarını sağladığı gibi hasta vatandaşların muayene edilerek sağlığına kavuşmasına vesile olmuştur⁶²⁷.

Trakya'da sosyal yardım alanında faaliyet gösteren bir diğer kurum Yeşilay veya Veremle Savaş Derneği olarak ta bilinen kurumdur. Veremle Savaş Derneği, bölge halkevleri ile ortak çalışmalar içinde bulunarak verem hastalığının topluma anlatılması ve toplumun bu konuda bilinçlenmesini amaçlamıştır. Veremle Savaş Derneği, bu amaçla Trakya halkevlerinin muhtelif şubeleri kanalıyla konferanslar ve halkı bilgilendirici konuşmalar yapılmasını sağlamıştır.

Trakya halkevlerinin temsil şubelerinin çalışmaları ile bazı temsil gösterileri dernek yararına yapılmıştır. Temsillerden elde edilen gelirler bu hastalıktan zarar görenlerin bakımları için harcanmıştır⁶²⁸.

⁶²⁶ Kızılay Gençlik Kurumu için bkz. "Kızılay 60 Yaşında", **Trakya Dergisi**, S.17 (I. Kanun, 1937), s.19; Ayrıca bkz. Canip Sıtkı Şakiroğlu, "Kızılay Gençlik Kurumu Kampları", **Ülkü**, VIII\88 (16 Mayıs, 1945), ss.3-5.

⁶²⁷ İsmail Çağlargil, "Malkara Kızılay Çalışmaları", **Damla**, S.35 (Kasım, 1946), s.11.

⁶²⁸ **Trakya'da Yeşilyurt**, 8 Ocak 1946.

Trakya’da faaliyet gösteren bir diğerk sosyal yardım kuruluğu Trakya Umumi Mufettiğu Kazım Dirik’in Teşviki ile açılan Sıtma ile Mücadele Derneği’dir. Dernek, Sıtma hastalığının bölge genelinde yok edilmesini amaçlamıştır. Dernek, halkevleri ile ortak çalışmalar içinde bulunarak halkın tedavisi ve bölge halkının sıtma hastalığı konusunda bilgi sahibi olmasını sağlamıştır. Derneğin 1937 yılında gerçekleştirdiği çalışmalarını Trakya Dergisi’nde şu şekilde anlatılmıştır:

“...Bir sene içinde 173 köy ve 10 kazada 177744 kişi muayene edilmiş; bunlardan, 54888 kişi sıtmalı görülerek tedavi edilmiştir.

Bir senede 65933 sıtma bakımında kanı muayene edilmiştir.

Bir sene içinde sıtmalılara 582 kilo 920 gram parasız kinin komprimesi, 1680 adet kuvvet komprimesi ile küçük çocuklara 71625 adet tatlı sulfata komprimesi verilmiş ve ağır sıtmalılara da 1067 adet kinin ampülü şırınga edilmiştir.

Yazın sivrisinek mücadelesi için 1940 kilo Mazot ile 155 kilo saf Paris yeşili kullanılmıştır. Kışın kâhil sivrisinekleri öldürmek için 290 litre Whiz Mayii ile 3000 litre Kilsekt Mayii kullanılmış ve bu ilaçlarla 26678 ev ve ağır ilaçlanmıştır.

Bir sene zarfında bataklıkları kurutmak için yeniden 21002 metre uzunluğunda kanal ve 6545 metre uzunluğunda ark açılmıştır. Bu sayede kurutulan bataklık saha 4 588 800 metre murabbaidir. 14678 metre mikâbı çukur doldurulmuştur.

4 adet köprü ve suların taşmasına mani olmak için 4 bent yapılmıştır. Temizlenen dere yataklarının uzunluğu 55035 metredir. Köylerden 108000 metre mikâp gübre kaldırılmıştır”⁶²⁹.

Sıtma ile Mücadele Derneği’nin yalnızca bir senede bu kadar aktif çalışmalar içinde olduğu hesaba katılırsa, derneğin faaliyetleri süresince oldukça başarılı olduğunu öne sürmek mümkündür.

⁶²⁹ “Trakya’da Sıtma Savaşı”, **Trakya Dergisi**, S.19 (15 Mart, 1938), s.11.

Sıtma ile Mücadele Derneği, halkevleri ile ortak çalışmalar içinde bulunarak temsil gösterileri de hazırlamıştır. Temsillerden elde edilen gelirler dernek çalışmaları için harcanmıştır.

Edirne Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi ile dernek, bölgede bulunan doktorların desteği ile sıtma ile mücadele kursları da düzenlemiştir. Bu kurslarda sıtma konusunda edinilebilecek tüm bilgiler kursiyerlere aktarılmıştır. Kurslardan mezun olan kursiyerler Edirne Halkevi'nin sıtma ile mücadele konusunda görev verdiği isimler arasında yer almıřlardır⁶³⁰.

Trakya'da faaliyet gösteren bir diğer sosyal yardım kuruluğu ocuk Esirgeme Kurumu'dur. ocuk Esirgeme Kurumu, kimsesiz çocukların barınma, yiyecek, giyecek, sağlık ve eğitim gibi ihtiyaçlarını karşılamaktan sorumludur.

Trakya genelinde her il ve ilçe merkezinde ocuk Esirgeme Kurumu'nun Şubeleri bulunmaktadır. Kurumun Şubelerine bölgede faaliyet gösteren halkevleri maddi ve manevi birçok yardım sağlamışlardır. Halkevleri sahip oldukları olanakları kurumun faydalanması için harcamıştır. Bunun yanında halkevleri kuruma önemli miktarda para yardımı yapmıřtır⁶³¹.

Trakya halkevleri düzenledikleri balo ve temsil gösterileri ile de kuruma destek sağlamışlardır.

ocuk Esirgeme Kurumu, Anne-ocuk sağlığı konusunda yayın çalışmaları içinde bulunmuştur. "Annelere gt" adı altında aylık olarak çıkan yayınlar Trakya genelinde ücretsiz olarak dağıtılmıştır. Bölge halkevleri bu tür kurum yayınlarının halka ulaştırılmasında olabildiğince destek sađlamıřtır⁶³².

Trakya'da faaliyet gösteren bir diğer sosyal yardım kuruluğu Türk Hava Kurumu veya Tayyare Cemiyeti olarak bilinen kurumdur. Kurumun Trakya genelinde il ve ilçe merkezlerinde birer Şubesi bulunmaktadır. Kuruma özellikle halkevlerinin teşviki ile birçok

⁶³⁰ **Edirne Postası**, 11 Nisan 1945.

⁶³¹ **Halkevlerinin 1935 Senesi...**, s.87; Kırklareli Halkevi, 1935 yılı itibariyle kuruma 250 lira maddi yardım yapmıştır.

⁶³² ocuk Esirgeme Kurumu bildirisi için bkz. "Annelere gt", **Batı Yolu**, S.5 (I. Kanun, 1935), s.15.

vatandaş üye olmuştur. Cumhuriyetin 15. Yılında Tekirdağ isimli eserde kurumla ilgili olarak şunlar belirtilmiştir:

“...İl merkezi ve ilçelerde birer şubesi vardır. Bu kuruma Tekirdağ bölgesi yurttaşlarının birçoğu üye olmuşlardır. Yurt müdafaasına taalluk eden bu kurumun kınarı normalin üstündedir.

Nüfus durumu ile üye sayısı ölçüldüğü takdirde bu kuruma halkımız tarafından gösterilen ilginin büyüklüğü anlaşılır. Bölge içinde tam ve mükemmel bir şekilde organize edilmiş bulunan hava kurumunun mesaisi bize kıvanç vermektedir...”⁶³³.

Trakya’da sosyal yardım amacıyla kurulan bir diğer kurum “Anneler Birliği” isimindeki örgüttür. Örgüt, Trakyalı bayanlar tarafından fakirlere ve kimsesizlere yardım amaçlı olarak kullanılmıştır. Kurum, halkevleri ile ortak çalışmalar içine girerek temsil ve balolar tertip ederek mali kaynaklar elde etmiştir. Kurum, elde ettiği kaynakları ihtiyaç sahiplerine dağıtmıştır⁶³⁴.

Trakya’da sosyal yardım alanında çalışan bir diğer örgüt, Tarım ve Kredi Kooperatifleri Örgütleri’dir. Kuruma özellikle halkevlerinin köycülük şubeleri önemli destek sağlamıştır. Tarım ve Kredi Kooperatifleri, Trakyalı çiftçilerin maddi açıdan sıkıntı yaşamamasını engellemek, çiftçilerin işbirliği içinde hareket etme olanaklarını yaratmak ve köylünün tarım ve hayvancılık konularında bilgi sahibi olmasını sağlamak amacıyla kurulmuşlardır. Tarım ve Kredi Kooperatiflerine Trakya Halkevleri olanakların elverdiği ölçüde yardımcı olmaya çalışmıştır⁶³⁵.

Trakya’da sosyal yardım amacıyla kurulmuş bir diğer kurum Ulusal Ekonomi ve Arttırma Kurumu’dur. Kurum, Trakya genelinde halkı tasarrufa teşvik etmek ve halkı yerli malı kullanmaya teşvik etmek amacıyla kurulmuştur. Kuruma halkevleri olabildiğince yardım sağlamıştır.

⁶³³ Cumhuriyetin 15. Yılında Tek..., s.44.

⁶³⁴ Anneler Birliği’nin Edirne Halkevi’nde düzenlediği Balo için bkz. **Hâkimiyeti Milliye**, 11 Mart 1934.

⁶³⁵ Edirne Tarım ve Kredi Kooperatifi’nin Edirne Halkevi’nde yaptığı kongresi için bkz. “Edirne Tarım ve Kredi Kooperatifi’nin Senelik Kongresi”, **Trakya Dergisi**, S.8 (Mart, 1937), s.18.

Kurumla ilgili olarak Cumhuriyetin 15. Yılında Tekirdağ isimli eserde şu bilgiler verilmiştir:

“...6 yıl önce kurulan ilimizde ve ilçelerde birer şubesi olan Ulusal Ekonomi ve Arttırma Kurumu, her yıl birinci kanunun ilk haftasında bütün vatandaşlara bu mevzu etrafında konferanslar ve müsamereler tertip etmektedir. Sözle ve yazıyla ulusal ekonomiyi canlandırmakta ve biriktirme mevzuunu bütün yurttaşlara aşılacaktır...”⁶³⁶.

Trakya’da, esnaf ve zanaatkârlara ait olan sosyal yardım kuruluşları da bulunmaktadır. Esnaf kurumları tabi oldukları meslek dallarına göre örgütlenmelerini sağlayarak o mesleği ifa edenlere olabildiğince yardımcı olmaya çalışmışlardır. Tekirdağ’da halkevi faaliyetleri süresince çalışan esnaf kurumları ile ilgili olarak Cumhuriyetin 15. Yılında Tekirdağ isimli eserde şu bilgiler aktarılmıştır:

“...İl merkezinde sandalcı ve iskelede tahmil tahliye cemiyetleri vardır. Dört yıl evvel doğan sandalcılar kurumu yabancı memleketlerle limanlarımızdan çıkan emtianın vapura kadar naklini bir kitle halinde yapmaktadır. İskele Cemiyeti de iskeleye yanaşan bütün vapurların tahmil ve tahliyesini modern metotlarla ve aralarında tam tesanüt ve ahenkle ifa etmektedirler. Tekirdağ iskele tahmil tahliye cemiyeti genel heyeti aralarında bir tüzüğün çevresi içinde örnek olabilecek bir tarzda sistemli çalışmakta oldukları gibi hastalanan işçileri tedavi ettirmek ve her bakımdan ihtiyaçlarına koşmak gibi insani ödevi de zikre şayandır...”⁶³⁷.

Trakya’da açılan halkevleri tüm bunların yanında, illerde bulunan cezaevlerindeki tutukluların topluma kazandırılmalarına yardımcı olmuşlardır. Trakya Halkevleri bu konuda başarılı çalışmalar yapmışlardır. Edirne’de açılan cezaevi bu çalışmaların önemli örneklerini vermiştir. Edirne Cezaevinde yaşananlar Cumhuriyetin 15. Yılında Edirne isimli eserde şu şekilde anlatılmıştır:

“... Edirne Cezaevi Adliye vekâletine bağlı olup Yanıkkışla adıyla anılan binada 1937 yılında faaliyete başlamıştır.

⁶³⁶ Cumhuriyetin 15. Yılında Tek..., s.46.

⁶³⁷ A.g.e., s.47.

Müessesese, ceza kanununun 13'üncü ve 3'üncü ve 4'üncü devrelerindeki cezaların infazına müsait bir surette teşkil edilmiştir. Türkiye'de ilk önce bu müessesede meşrutane tahliye sistemi tatbik ediliyor. Mahkûm, üçüncü ceza devresinin dörtte birini, dördüncü ceza devresinin yarısını kazanıyor. Buranın dikkate şayan ciheti, müessesenin bütün işlerinin mahkûmlar tarafından yapılması ve mahkûmların müessesenin çiftliği içinde tamamen serbest bulunmasıdır.

Müessesenin temizliği, burada yemeklerinin hazırlanması, çamaşırlarının yıkanması, kundura ve elbise ihtiyaçları, müessesenin marangozluğa ve demirciliğe müteallik eşyası, yapı işleri ve tamirler bunlara ait atölyelerde çalışan mahkûmlar tarafından temin edilir. Bunlardan başka mahkûmlara halıcılık öğretmek için ayrıca birde halı atölyesi tesis edilmiştir.

Mahkûmların gıdaları da yine müessesenin idaresindeki 30 bin dekarlık çiftlikten istihsal edilir. Bu çiftlikte eken, biçen, toplayan, harman yapan, hatta satışa çıkaran hep mahkûmlardır...

Mahkûmlar kendilerine verilen telkinler sayesinde müessesenin işlerini öz işleri gibi benimsemektedirler. Buraya düşen yurttaşlar kendilerini müessesenin işlerine verirler, canla başla çalışırlar. Bu iş hayatı mahkûmları manen ıslah etmekte büyük bir amil olmuş ve olmakta bulunmuştur. Bu müessesese sayesinde yüzlerce yurttaş hallerini düzeltmişler, Türklüğe mahsus benliklerini bulmuşlar ve buradan cemiyete faydalı birer uzuv olarak çıkmışlardır ki nasılsa suç işleyen vatandaşların böylelikle doğru yola getirilmesi Cumhuriyet Hükümeti'nin en faziletkâr işlerindedir.

Burası, içindeki mahkûmların başında silahlı muhafaza teşkilatı bile olmayan modern bir terbiye müessesesi olmak vasfını taşımaktadır. Mahkûmlar, buradaki çalışmalarına mukabil bir yevmiye alırlar. Müessesedeki masraflarını bu yevmiyeden öderler. Gündeliklerinden tasarruf ettikleri para, müesseseden ayrılırken kendilerine iş sermayesi olarak verilir ki bu artırmanın da mahkûmlar üzerinde ayrıca bir terbiyetkâr tesiri görülmektedir...⁶³⁸.

⁶³⁸ Cumhuriyetin 15. Yılında Edir..., ss.94-95.

Edirne Cezaevi, Trakya Umumi Müfettişliği'nin desteği ile suçlu çocukların topluma kazandırılması konularında da başarılı çalışmalar yapmıştır. Edirne Cezaevi'nin bir tarafı Çocuk Islah Evi olarak düzenlenmiştir. Islah evinde 15 yaşını doldurmamış çocukların atölyelerde okuma-yazma ve muhtelif iş kollarına ilişkin bilgiler edinmeleri sağlanmıştır⁶³⁹.

Bölge halkevleri, Trakya genelinde açılan sosyal yardım kuruluşlarına önemli hizmetler sağlamışlardır. Halkevleri, kurumlara halkın üye olması ve kurumlara yardım etmesi konularında teşvik edici çalışmalar gerçekleştirmiştir. Kırklareli Halkevi üyelerinden Hüsni Baykoca halkın bu tür kuruluşlara destek olması gerektiğini vurgulayarak şunları belirtmiştir:

“Cumhuriyet hükümeti halk hükümetidir. Halkın iyiliği, faydası, yükselmesi ve ilerlemesi için çalışır. Cumhuriyet hükümeti halk hükümetidir diyerek her şeyi hükümetten beklemek doğru değildir. Halk kendi arasında da bir takım yardım cemiyetleri yapmalıdır. Medeni memleketlerde köylere varıncaya kadar bu tarz kınavlara, sosyal örgütlere çok önem verilmektedir. Bizde kendi yurdumuzda Kızılay, Çocuk Esirgeme, Tayyare cemiyetleri ile Halkevi ve saire gibi örgütlerle sağlamaya çalışıyoruz...”

Halkevlerinin ulusal kültürün yayılması için çalıştığını bilirler. Bunun içindir ki halk ve köylülerimiz bu cemiyetlerden yardımdan hiç çekinmezler ve kaçınmazlar. Binaenaleyh Kızılay, Çocuk Esirgeme ve Tayyare cemiyetleri ile halkevleri insanlığa yardım eden pek faydalı cemiyetlerimizdendir. İyilikçidir. İnsanların en zorlu zamanında imdadına koşar. Yıllardan beri yurda ve insanlığa iyi ve çok faydalı işler görmüş ve yardımlar yapmıştır. Bu cemiyetlere verilecek beş para bile yerine masraf olduğundan bu cemiyetlere maddeten ve manen yardım etmek herkes için insani, ahlaki ve vicdani bir borçtur.

Bundan başka köylerimizde bu cemiyetlerimizin yanı başında ayrıca ekonomik, kooperatif ve sigorta gibi teşekküllerinde bulunmasını ve teşvik edilmesini istiyor. Bu gün artık bu işlerin meydana getirilmesine çalışmak, köylerimizi bu yolda aydınlatmak önemli bir iş ve ödev haline gelmiştir”⁶⁴⁰.

⁶³⁹ “Edirne Cezaevinde Çocuk Islah Evi de Açıldı”, **Trakya Dergisi**, S.19 (15 Mart, 1938), s.23.

⁶⁴⁰ Hüsni Baykoca, “Herkes İçin”, **Batı Yolu**, S.4 (II. Teşrin, 1935), s.5.

Trakya halkevlerinin sosyal yardım şubeleri ile Trakya genelinde açılmış sosyal yardım kuruluşları, halkevi faaliyetleri süresince işbirliği içinde çalışmışlardır. Birbirini destekleyerek gelişen bu kurumlar, Trakya'nın toplumsal hayattaki en önemli güvenceleri ve dayanak noktaları olmuşlardır.

IV. TRAKYA HALKEVLERİNİN SİYASAL, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYATA BAKIŞLARI

A- TRAKYA HALKEVLERİNİN TÜRK DEVRİMİNE BAKIŞLARI

Türk Devrimi, Türk ulusunca Mustafa Kemal Atatürk'e verilen liderlik ile adım adım gelişen bir sürecin ürünüdür. Bu süreç hala canlılığını koruyan yeni gelişme ve değişmelere açık olan bir süreçtir. Türk devrimini üç ana evreye ayırmak mümkündür. Bu evrelerden ilki; İtilaf devletlerini bağımsızlık savaşı sonrası Anadolu topraklarından çıkararak, bağımsız ve egemen bir devletin oluşması evresidir. Bu ilk evreyi “Kurtuluş Evresi” olarak nitelemek mümkündür.

Türk devrim sürecinin ikinci evresini saltanatın kaldırılmasından başlayarak, Cumhuriyetin ilan edilmesi ile devam eden ve hilafetin kaldırılması ile sonuçlanan Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi niteliğinin belirlendiği “Kuruluş Evresi” olarak görmek mümkündür. Türk devriminin ikinci evresi olan Kuruluş Evresi asırlarca din-devlet ve padişah ekseninde yönetilen Türk halkının egemenliği ele aldığı ve siyasi bakımdan en üstün erk durumuna geçtiği en önemli evredir.

Türk devriminin üçüncü evresi ise Cumhuriyetin ilanı sonrası siyasal alanda başlayan yenilik hareketlerinin sosyal ve kültürel alanda da arttırılarak sürdürülmesi evresidir. Günümüzü de içine alan bu evreye ise “Gelişme Evresi” olarak niteleyebiliriz.

Adım adım gelişen Türk devrimi, her yönüyle ulusal bir devrimdir. Türk devrimi, sınıfsal özelliği ağır basan bir devrim süreci olarak gelişmemiştir. Türk devrimi, Türk bağımsızlık savaşı ile bütünleşmiş ve onun bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, bütün toplumsal sınıfları, ulus kimliği içinde bütünleştirerek Türk bağımsızlığının ve devriminin mimarı olmuştur. Ancak bağımsızlık savaşı ve Cumhuriyet'in ilan edilmesi sonrası yeni bir sürecin başlamış olması ve halkın büyük bir bölümünün de yeterli bilgi birikimi ve

deneyimine sahip olmayışı Türk devriminin hareket noktasının asker ve sivil yöneticilerden oluşan zinde güçler prensibine dayalı olarak şekillenmesi sonucunu doğurmuştur⁶⁴¹.

Mustafa Kemal Atatürk, devrim süreci içerisinde tüm toplumsal sınıfları içine alan bütüncül bir yaklaşımla kadrosunu oluşturmuştur. Eski İttihatçılar, Komünistler, hilafet taraftarları ve Cumhuriyet yanlıları devrimin siyasal örgütü olan halk fırkası çatısı altında toplanmıştır. Ancak daha sonra Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası ile yaşanan çoğulcu demokrasi deneyimleri halkın yeterli bilgi ve deneyim noksanlığı nedeniyle başarılı olamamıştır. Bu partiler anti-devrim fikrine sahip odakların merkezi konumuna dönüşmüşlerdir. Bundan sonraki süreçte ise Cumhuriyet Halk Fırkası; tek parti idaresi uyarınca çağdaşlaşmayı hedef olarak belirleyerek toplumun tüm kesimlerini kucklamaya çalışarak devrim sürecini devam ettirmeye çalışmıştır.

Halkevleri fikride tam bu noktada asırlarca ihmal edilen Türk halkının siyasal, sosyal ve kültürel açıdan bilgi ve deneyime sahip olabilmesi amacıyla ortaya çıkmıştır. Halkevleri ile halkın bilgi ve görgüsünü arttırarak, millet bütünlüğünü geliştirmeyi kültür, ülkü, amaç ve düşünce birliği kuracak bir toplum sağlamak amaçlanmıştır.

Trakya’da açılan halkevleri de bu amaçları hedefleyerek, Türk devrim sürecine Türk halkının bütünüyle müdahil olabilmesi için açılmışlardır. Edirne Halkevi üyelerinden Ziya Somar halkevlerinin kuruluş amaçlarını ve halkevlerinin işlevlerini şu şekilde anlatmıştır:

“...Halkevleri, başıboş kuvvetleri bir ana fikir etrafında toplayarak ham sevki tabiiere iradenin ve şuurun feyzini aşılacak, kalabalığın serazat, nizamsız ruhuna aydın ve ileri gören bir kafanın manalı nizam ve ahengini getirmek için kurulmuş bir dava yuvasıdır.

Halkevleri, inkılâp seyrinin fikir ve mana halinde durulduğu ve berraklaştığı bir ruh kaynağıdır. Halkevleri perdesiz ve aksak seslerin armonileştiği bir kubbedir.

Gününün bin bir kayıtlı ve zorlu işinde dağılan, birbirini kaybeden gönüller onu derin boşluğu altında aynı sesin değişmeyen perdesini bulur ve ruhlarını onunla akort ederler.

⁶⁴¹ Konuyla ilgili olarak bkz. Suna Kili, **Atatürk Devrimi ‘Bir Çağdaşlaşma Modeli’**, Türkiye İş Bankası Kültür yay., Ankara, 1983, ss. 103-167.

Kalabalığın falsolu yürüyüşünde adımlarını bozan beceriksiz ayaklar bu havanın altında, taze sıhhatli bir ömrü uzatmak için gerilen nizamlı vücutlara katılarak düzeler, yol alırlar. Bulanık, bunalmış ruhların kasvetli mevsimlerinde, bu kubbenin altında daima yanıp duran dipdiri ışık, bu karanlığın ötesindeki aydın günlere gözü çeker, ruhu açar, hisleri kurtarır.

Halkevi, bir Dört Yol ağzıdır. Her yoldan birbirine çalışarak koşup gelen zıt kuvvetler, onun birleştiği noktada hızlarını keserler ve toplanıp onun gövdesinde cevherlenirler.

Halkevi bir evdir: orada analar bağrılarındaki dinmez evlat hasretini durdururlar, evlatlar bitmez tükenmez ana baba iştiafının ebedi hasretini orada söndürürler. En iyi kardeşlik tesadüfün bir karından çıkardığı et kemik birliğinde değil şuurun, fikrin bilerek ve isteyerek birleştirdiği çözülmez sevgilerin ebedi bağında kuvvet bulur. Halkevi bir kardeş kucağıdır...”⁶⁴².

Trakya’da ve Türkiye genelinde açılan halkevleri toplumu çağdaşlaşma ülküsü etrafında birleştirmeye çalışmışlardır. Trakya halkevleri, halkevi düşüncesini Türk toplumunda ortak bir vicdan, şuur ve düşünce birliğinin oluşabilmesinin aracı olarak görmüşlerdir. Trakya’da açılan halkevleri, Türk toplumunu sağcı, solcu, hilafetçi, sosyalist, ulusçu v.s. şeklinde gruplara ayırmak yerine tüm toplum gruplarını kucaklamaya çalışmışlardır. Altıok dergisinde bu konuda şunlar belirtilmiştir:

“Bugünkü cemiyetlerin varlığı kuvvetlerindeki en ve boy ve bu cemiyetlerdeki müşterek vicdanın kuvveti ile ölçülür. Müşterek vicdanların taazzuv ve inkişafı için müşterek hayata, müşterek düşünüşe, müşterek amel ve aksülamellere ihtiyaç vardır.

Halkevi Türkün müşterek vicdanını kuracak, yapacak en emin bir vasıtaadır. Halkevi Türk gencini birbirine ve heyeti umumiye millî ülküye ulaştırarak bir yoldur. Bu yolun ucu ufak kadar engin; rengi gün kadar bellidir.

İçtimai varlıkların uzvi varlıklara benzeyişleri vardır. Bir fidanın büyümesi için nasıl çapaya, suya, toprağa ve havaya ihtiyacı varsa millî şuurun, millî vicdanın doğması, inkişafı içinde millî havaya, millî muhite ihtiyacı vardır...

⁶⁴² Ziya Somar, “Edirne ve Halkevi”, **Edirne**, S.1 (Mart, 1940), s.5.

Yeni ve inkulâpçı Türkiye'deki içtimai adam tipi artık çerçevesizdir. Bu çerçevenin sağcılığı, solculuğu ve ortası yoktur. Bir kül halindedir. Cumhuriyet memleketindeki içtimai adam tipini, halkevi adamı diye tarif ve hülasa edebiliriz...”⁶⁴³.

Trakya Halkevleri, toplumun tüm kesimlerini birbiriyle kaynaştırmak ve bütünleştirmek için önemli hizmetler vermiştir. Trakya Halkevleri, şehirli-köylü, aydın-halk arasında asırlardır süren kopukluğu gidermeye çalışmıştır. Altıok dergisinde “Reşad” ismiyle yayınlanan makalede benzer düşünceler şu şekilde aktarılmıştır:

“...Türk değişimi vehim yerine ilmi, yeis yerine imanı, tevekkül yerine başarmayı koydu; genç, ihtiyar bütün yurttaşlar ilme, tekniğe sarılarak iş bölümünde bir yer tuttular. Geçmişte dünyaya örnek olan Türk medeni varlığını dirilteceğiz, onun izleri üzerinde yürüyerek yepyeni sosyal bir varlık kuracağız. Okullarımız yeni nesli bu ülküyle yetiştiriyor, kültür müesseselerimiz durmadan ilerliyor.

Bu müesseselerin başında, bu ülküyü yaymak ve başarmaları toplayıp birleştirmek yükünü üzerine almış olan halkevleri vardır. Hastasına şifa vermekten gelen doktor, sınıfından çıkan muallim, destgah başından kalkan usta, sapanını bırakan köylü burada birbirini görecek, tanıyacak, kaynaşacaktır. Bu sezışler kaynaşlardır ki Türkün tükenmez bir kudret olan yurtseverliğini besleyecek, bütünleştirecektir...

Halkevleri iş bölümünde yer alarak ayrılan Türk vatandaşlarını müşterek ülkü etrafında sağlam bir nesle gibi dokuyup birleştiren bir tezgâhtır. Dokuduğu nesil milli varlığımızdır...”⁶⁴⁴.

Trakya Halkevleri, yukarıda belirtilen amaçlara ulaşmayı kendisine verilmiş önemli bir sorumluluk olarak görmüştür. Bir süre Kırklareli Halkevi Başkanlığı'nı da yürütmüş olan Kazım Konuralp, halkevlerinin üzerine aldığı sorumluluğu şu şekilde anlatmıştır:

“Acun Tarihinde belli başlı devrimler yaşatan Türk, şimdi bu gençlik ve genlik çağında da sosyal yaşayışında da genel devrimler yaratmaktadır.

⁶⁴³ Altıok, “Halkevi ve Miye”, **Altıok**, S.10 (15 Nisan, 1934), ss.1-2.

⁶⁴⁴ Reşad, “Halkevi”, **a.g.d.**, S.22 (Nisan, 1935), ss.1-2.

Bütün medeniyet acununun şaşkınlıkla seyrettiği bu ünlü savaşını da başında taşıdığı ulu önderinin öğütleri ile buyrukları ile başaracak, yayacak ve yaratacaktır.

İşte halkevleri bu sosyal savaşın ileri karakollarıdır, öncüleridir.

Onları güçlendirmek, çalışma ve çarpışmalarında onlara yardım etmek her yurttaşın en büyük umudu ve dileği olmalıdır.

Hak, vazife iki anlamdadır ki biri ötekini tamamlar. Biri olmayınca ötekini aramak bulamayınca da berikinden bahsetmek saçma olur.

Unutmayınız ki; bize yaşayış hakkını kazandırmak için değerli varlıklarını kan ve ateş içine atanlar bu güne inananlardı.

Vazifelerini yapmışlarsa ellerimize teslim ettikleri emanetlerin iyi saklanmasını, gittikçe güzelleştirilip, çoğaltulmasını ve korunmasını istemeleri de en yüce hakları değil midir?

Bizim vazifemiz inkılâp ve kurtuluş yolunda canlarını verenlerin emanetlerini büyük bir kıskançlıkla saklamak; yarınki nesle mamur bir yurt; değerli bir kültür varlığı bırakmaktır.

Bizden hesap soracak yarına alını ak, yüzü temiz çıkmak vazifemizdir. Bunu unutmayalım...

Bu günkü neslin ağır vazifesi hepimizin omuzlarına yüklenmiş bulunuyor...⁶⁴⁵.

Trakya halkevleri, üzerlerine aldıkları sorumlulukları Türk devriminin kendilerine yüklediği görevler olarak görmüşlerdir. Trakya halkevleri, faaliyetleri sona erece kadar bu sorumluluk bilincini korumuş ve bu şekilde hareket etmiştir.

Trakya Halkevleri, Türk devriminin en büyük anlamı ve amacı olarak Türk halkını görmektedirler. Halkevleri, tüm çalışmalarını süresince Türk halkının devrimin bir parçası

⁶⁴⁵ Kazım Konuralp, "Bir yoldan Altıoka", **Batı yolu**, S.1 (Nisan, 1935), ss.1-2.

olarak hareket edebilmesini amaçlamışlardır. Bunun başarılabilmesinin tek yolunun halkevleri aracılığı ile olacağını düşünen Kazım Konuralp şunları söylemiştir:

“Ulusal devrimimizle hatırlanmaya başlayan ve bütün devrimlerin temeli olan bir anlam var. Halk.

...Dileğimiz bu büyük kütleyi, harekete getirmek, yetiştirmek, bilgi ve genlik çağına ulaştırmaktır. Bu işi başarabilmek için yürüyeceğimiz ana yollardan biri ve önemlisi de Cumhuriyet Halk Partisi'nin bağrından çıkan ve onun kültür kolu olan halkevlerinden geçer.

Erginlik savaşı ile başlayan, ulusal kaynaşma ve devrimler gençliği her gün yeni bir ödevle karşılaştırmaktadır. Bunu göz önünde bulunduran Cumhuriyet Halk Partisi yurdun ulusal ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçlar karşısında alınması gereken tedbirleri düşünmüş ulusal işlerde başarının biricik aracı olan güçlerin örgütlenmesi sistemini ele alarak halkevlerini kurmuştur...”⁶⁴⁶.

Trakya Halkevleri, yaşanan devrim sürecinin en önemli safhasının siyasi alanda gerçekleştiğini ve laik devlet yapısının oluşmasını devrim sürecinin en önemli merhalesi olarak görmüştür. Altıok dergisinde “H.N.” ismiyle yayınlanan makalede şunlar belirtilmiştir:

“...İnkılâplar hayatta büyük değişiklikler, tahavvüller husule getiren maşeri hamlelerdir. Bu hamleler, bu atılmalar hangi muhitte zuhur ederse o muhitin icaplarına göre bir istihdaf gaye eder. Türk inkılâbının hedefi ise milli varlıktır. Kaybolmuş olan varlığı bulmak, Türklüğü bulmaktır.

...Türk inkılâbı siyasi safhada rolünü bütün muvaffakiyetle yapmış, eski istibdat saltanatını yıkmış, modern bir hükümet şekli olan laik cumhuriyeti kurmuştur. Fakat bu rejimi kurarken bugün en modern bir umde olan laikliği de yurdun içine sokmuştur. Filhakika bugün ferdi, içtimai, maddi, manevi hangi mevzuu ele alsak o mevzuun en olgun, en modern bir safhaya gelmesi ancak laiklik vasfını iktisap eylemesiyle mümkün olduğunu görürüz. İşte inkılâbın siyasi safhası devlet rejiminde bu en modern şekli vücuda getirirken bugün artık mevhumeden başka bir şey olmayan hilafeti de ortadan kaldırmıştır. Türk inkılâbı milli hayatı

⁶⁴⁶ Kazım Konuralp, “İdemenlerimizin Ödevi”, **Batı Yolu**, S.6 (II. Kanun, 1936), ss.5–6.

asırlarca müddet ezici, kahredici, ilerlemekten alıkoyucu köhne, kurunu vustai müesseseyi yıkarak laiklik vasfını bütün parlaklığı, bütün yüksekliğiyle meydana koymuştur...”⁶⁴⁷.

Trakya halkevleri, cumhuriyeti önemli bir başlangıç noktası olarak görmüşlerdir. Trakya halkevleri, cumhuriyeti sadece bir rejim değişikliğinden ibaret saymayarak, sosyal ve kültürel açıdan yapılacak yenilik hareketlerinin de hazırlayıcısı olarak görmüşlerdir. Altıok dergisinde “M.” imzasıyla yayınlanan makalede şunlara değinilmiştir:

“Türk Cumhuriyeti, yalnız bir rejim değişmesi değildir, cumhuriyetimizin bir vasfı ileri inkılâp hızının ve bir bünye bütünlüğünün adıdır. Bizde sadece kralın yerine cumhur reisi ve payitahtın yerine merkez denmesi ile iş bitmedi. Komşu ve aşırı topraklarda cumhuriyet bir gaye oldu. Bizde cumhuriyet bünyenin değişmesine başlangıçtır. Yurdun kurtuluşu için hızdan atının soluğu oklanan Türk atılışı İzmir’e vardıktan sonra milletin şuuru ve şefin işareti artık kurtuluşun savaşçılarıdır. Kurtuluştan kurtuluşa giden yol üzerinde cumhuriyet dünle bugünü ayıran en keskin sınırdır. İstiklal kahramanlarına asi fetvasını yazan şeyhülislamının hükümdarı Allah vekilidir. Halife emperyalist gücünü kıran gazi millet vekilidir. Hükümdarın payitahtı tarih bakımından geri bir nas bezirgânlığının ve bütün faaliyet şubesine imtiyaz, ferman tahakkümünün felsefesidir. Cumhuriyetin merkezi ileri bir ülkü ve şuur bütünlüğünün müspet ve ölçülü yürüyüşünün, milli ve yapıcı özülülüğü remzidir.

Saltanat kendisini inkâr eden yama bir haşmet, cumhuriyet öz yapısına inanan milli bir kudrettir. Tanzimat bile ancak çöl ruhunun yanı başına çökmüş taklit bir Frenk kuklacısıdır.

Ayağımızın altından geçen saltanata karşılık Tanzimat’ta yalnız başımızın üstünden geçti ve fert hareketinin kahramanı olan Reşit Paşa’nın yığın kalkınmasının başına geçen Gazi ile hiçbir benzerliği yoktur...

Milli iradenin katıksız duru adı cumhuriyettir.

Türk cumhuriyeti yalnız bir rejim değişmesi değil, bizdeki ileri bünye inkılâbının, yeni bir kuruluş ve yaşayış dinamizminin başlangıç ve müeyyidesidir”⁶⁴⁸.

⁶⁴⁷ H.N., “İnkılâp Duygusu”, **Altıok**, S.16 (30 Haziran, 1934), ss.10-13.

⁶⁴⁸ M., “6 Oktan”, **a.g.d.**, S.4 (15 II. Kanun 1934), s.4.

Trakya halkevleri, cumhuriyeti demokrasi ile eşdeğer tutmuşlardır. Demokrasiyi ise halk hâkimiyeti olarak gören halkevleri, halkın kendi geleceğine sahip çıkabilmesi için çalışması ve bilgilenebilmesi gerektiği düşüncesindedirler. Trakya halkevleri bu düşüncüyü her ferdin memleketi için ödemesi gereken bir namus borcu olduğu düşüncesindedirler. Bu konuda Altıok dergisinde Altıok imzasıyla yayınlanan makalede şunlar belirtilmiştir:

“...Demokrasi denince milli hâkimiyeti anlıyoruz. Milli hâkimiyetin taazzuvu; kuvvetlenmesi için vatandaşın kendini pişirmesi, yetiştirmesi, nefsi üzerinde hâkim kılması lazımdır. Devlet üniversiteleri, mektepleri asli ve fer’i teşkilatı ile vatandaş yetiştirmeye, pişirmeye çalışmaktadır. Devletin bu mezkûr çalışması yanında ferdin de, vatandaşın da müşterek gayelerin tahakkuku için çalışması lazımdır.

...Cumhuriyet en güç idare şeklidir. Cumhuriyet vahime değil bir şeniyyədir. Vatandaşlardan feragat ister; geceli gündüzlü çalışma ister. Filanın müşterek ülkü karşısında alakasızlığı bizim için bir ölçü olamaz.

Cumhuriyetin Fransızcası ‘La reubligue’dir. Bu kelimenin aslı Latince’dir. İki kelimedden teşekkül etmiştir. ‘Res’ mal demektir. ‘Publica’ umum; halk manasına gelir. Binaenaleyh eski Latinlerin Respublica dedikleri idare şekli herkesin malı manasına gelmektedir. Yani cumhuriyet bütün vatandaşların malı olan bir idare şeklidir.

Demokrasi, cumhuriyet vatandaşın kendi nefsi üzerine hâkimiyeti, kendi kendini idare etmesidir. Bu itibarla cumhuriyet şenidir; müspettir.

Cumhuriyeti ifade eden vatandaşların ahlaki ve içtimai vasfını yükseltmek devlet borcu olduğu kadar vatandaş borcudur. Bu borç aynı bir borçtur. Başkası tarafından yapılırsa bizim tarafımızdan yapılmış sayılmaz.

Cumhuriyetten başka idare şeklinde ahlak ve feragat yalnız idare edenlerde aranır. İdare edilenlerin bir sürüden farkı yoktur. Cumhuriyette vatandaşlar amme hizmetlerine, devlet işlerine ya bizzat kendileri veyahut vekilleri vasıtasıyla iştirak ederler. Bu itibarla vatandaşların milli ve müşterek işlerde alakaları lazımdır. Bu alaka bir memleket borcudur.

Cumhuriyet vahime değildir. Türk okuru dua etmekle cumhuriyete karşı borcunu ödemiş sayılamaz. Şeni hadiselerin borcu şenidir. Öncülerimiz bize çalışılacak yolu; varılacak noktayı göstermişlerdir.

Bu yol, halkevi yolu varılacak nokta cumhuriyet faziletidir”⁶⁴⁹.

Trakya halkevleri, Türk devrim sürecini besleyen en önemli unsurun Türk halkı olduğu ve Türk halkının ise ulusçuluk bilincini her ferde benimsetmekten sorumlu olduğu düşüncesindedirler. Türk devrim sürecinin bu şekilde dinamizmini koruyabileceğine inanan halkevleri, Türk devletinin var olma koşulunun Türklük şuurunun sonuna kadar canlı tutulmasına bağlamışlardır. E. Ruhi Günalp bu konuda şunları vurgulamıştır:

“...Kitaplarımızda ‘ulusal birlik; dil, kültür birliğine dayanan sosyal, tinsel varlıktır’ denildiğine göre Türk ulusçuluk tezi ile batı bilginlerinin ‘ulusal iradeyi, ulusal varlık ve ulusal erkinlik şuurunu’ ulusçuluk idealinin en üstün prensibi olarak tanımları arasında tam bir uygunluk var demektir. Yalnız batı bilginlerinin ‘kollektivist’ ulusçuluk teorisi dedikleri ve ‘kollektif varlık, kollektif şuur’ düsturu ile ortaya atılan, kollektif hayatta birlik yaşama iradesini ön plana alan, kollektif şuurun teklerin istekleriyle ilgili olduğunu güden bu okulun ana prensibinde düşündüren, iyi izah olunmayan cihetler vardır. Ulusal birliğin en üstün ideali, ‘her şeyden önce ulusal birlik isteği ve şuur’ olduğuna göre doğrudan doğruya sayı, kemiyet en ileri plana alınmış oluyor. Burada sayı, kemiyet en büyük kuvvettir; ulusal birliğin esas temeli, aralarında birlik olarak yaşama iradesi ve şuuru sarsılmaz bir halde olan sayılı teklerin bir araya gelişidir. O zamanda hatıra şöyle bir soru gelmektedir: Bir araya geliş bu teklerin doğrudan elinde olabilir mi? Ulusal varlık tarihi bir zaruret olduğuna göre bu ‘toplaniş ve bir araya geliş’ hiçbir zaman hiçbir surette teklerin elinde olmamıştır. Yalnız şu kadarı var ki tekler, kendi istekleriyle, ulusal varlık şuurunu duyduklarını, ulusal varlığa bağlılıklarını sırası gelince göstermeli, ispat etmelidirler. Bu ise seçimlerde ulus teklerinin oylarını kullanması, ulusal iradeyi, ulusal varlık ve erkinlik şuurunu belirtmesi, bir nokta etrafında toplayabilmesidir. Ulus hayatının özü sayılan bu canlanış, depreniş ve toplu çalışma bütün halk topluluklarında, kollektif varlıklarda, ulusal birliklerdeki dinamik kuvvetin kendini göstermesi ve ulus varlığını koruması şeklinde oluyor. Daha kısa ve kesin olarak ulusal birlikte ulusal iradenin üstünlüğü ‘ulusal varlık, ulusal erkinlik şuurunu ile eşittir!’ denilebilir. O

⁶⁴⁹ Altıok, “Cumhuriyet Vahime Değildir”, **Altıok**, S.12 (15 Mayıs, 1934), ss.1–2.

halde erkinlik Şuuru dinamik bir kuvvet halinde yaŐamadıkça ve her Şeyden ũstũn bir değer almadıkça ulusal birlik tutsak, Őlũ bir varlık olur. BÖyle Őlũ bir varlık için ise, diğer uluslar tarafından çabucak yutulacağından Őtũrũ, yer yurt yoktur; varlık sŐzũ boŐtur, fazladır. Ulusal iradesi, erkinlik Şuuru olmayan bir ulusun er geç yokluğa yuvarlanacağını nice birçok tarihi hadiseler bize sŐyleyip duruyorlar!

Tũrk erkinlik savaşı ulusal birliği en yũce dũzeye çıkarmış olmasının sırrı burada bir daha anlaŐılmıŐ oluyor.

'Egemenli ulusundur' sŐzũ de Tũrk ulusçuluğu bakımdan ulusal birliğin kuvvetlenmesi, berkitilmesi için ulusal erkinlik Şuurunun her vakit uyanık, canlı ve dinamik olmasını gerekli kılmaktadır...'⁶⁵⁰.

Trakya halkevleri, Tũrk ulusunun aędaŐlaŐma idealinin yeniden dirilmesinde Atatũrk'ũ önemli bir yol gösterici, Atatũrk ilkelerini ise önemli birer araç olarak gŐrmũŐlerdir. Tekirdağ Halkevi ũyelerinden Sadi Aykut Mustafa Kemal Atatũrk'ũn Tũrk aędaŐlaŐmasındaki öneminden bahsederek, Tũrk milleti ile Mustafa Kemal Atatũrk'ũn adeta tek vũcut halinde bu ideale ulaŐmaya çalıştığını vurgulayarak Şunları belirtmiştir:

"...Bakin soyumun sevgisi nasıl birleşmiş, bir çift el kesilmiŐ onu tutuyor, onu baŐının ũstũnde tutuyor!

Bakin onunla soyum nasıl ahenklerin en olgunu, en eŐsizi ile birleşmiş o, soyuma ne kadar iyi yaraşan bir baş, bir deha olmuş!

Bakin o dahi başla ulusumun duygulu yũreęi nasıl beraber iŐliyor, nasıl beraber alıŐıyor!

Bakin nasıl o biz ve biz oyuz!

⁶⁵⁰ E. Ruhi Gũnalp, "Ulusal Birlikte Sevgi ve İstek", **Altıok**, S.26 (Nisan, 1936), ss.3-5.

Biz onu elbette severiz: Bizi istilanın en amansızından; yabancı zulmünün korkuncundan, ulusal can çekişmenin en umutsuzundan kurtaran odur: o bize özgenliğimizi verdi!

... Bizi kozmopolitlerin en sinsilerinden, Osmanlı maskesi taşıyanların en riyakârından; satılmışların en tehlikelerinden kurtaran odur: O bize milliyetçiliğimizi verdi!

...Bizi saltanatın en hodkâmından; aristokrasinin en haininden, hükümet idaresinin en bozuğundan kurtaran odur: O bize halkçılığımızı verdi!

...Bize devlet reisliğinin yüzyıllarca süren inhisarından, bu inhisarı istismar eden tufeylilerin ezici sultasından; sosyal özgenliğe hasret çekerek yaşayıştan o kurtardı: O bize cumhuriyetçiliğimizi verdi!

...Soyumuzun karakterinde esasen mevcut olmayan taassuptan; tekâmül kaçınlarının engelliğinden; kara kuvvetin şerrinden bizi o kurtardır: O bize laikliğimizi verdi!

...Bizi ölü şark medeniyetinin mezar bekçiliğinden; uyuşuk yaşayış tatsızlığından; müstemlekeci milletlerin ellerine düşmekten kurtardı: O bize inkılâpçılığımızı verdi!

...Değerli yurdumuzda ki tükenmez zenginliklerin bakımsız ve asığsız kalması felaketinden, ulusal paramızın yâd ellere akıp gitmesi ihtimalinden; bayındırlık işlerimizin türlü menfaat ağlarına düşmesi tehlikesinden bizi o kurtardı: O bize devletçiliğimizi verdi!

...O bize milliyetçiliğimizi verdi!

Halkçılığımızı verdi!

Cumhuriyetçiliğimizi verdi!

Laikliğimizi verdi!

İnkılâpçılığımızı verdi!

Devletçiliğimizi verdi!

Altı okumuzu verdi: Bize ülkümüzü verdi!...”⁶⁵¹.

Trakya halkevleri altı okla belirlenen genel prensipleri Türk milletinin çağdaşlaşma düşüncesinin de en önemli aracı olarak kabul etmişlerdir. Dönemin Edirne milletvekili olan Şeref Bey Altıok dergisinde oldukça tarihi ve edebi bir üslupla yazdığı makalesinde Türk milleti ile altı oku özdeşleştirerek şunları belirtmiştir:

“Ok, Türkün ta kendisidir. Tarih günlerini açan Türk akınları başlayınca, yerinden oynayan güçler, yeşil ovaları, zümrüt yazıları ve güzel çaylar kurumuş, verimli topraklar çoraklaşmış, artık tarlalar nankör olmuş ve Türk çocuklarına bir dilim ekmek vermiyordu. Yürümek gerekti: Tuğlar dalgalandı, obalar söküldü, yükler kağnulara bindirildi...”

Artık gidecekler, kafanın düşüncesini susturmaya yeten mide boşluğu onları ileri atıyordu. Lakin nereye? İşte o vakit büyük şaman Türk kızına gerdiği yayı verdi: Ok yaydan fırlamış ve batıya doğru gitmişti.

İşte ok, Türkün medeniyet yolunu gösteren ilk attığı oktur. Güçler yürüdü, değişik yollardan koşular, beyin kavuran çölleri, damar donduran buzlukları aşılar; yine onlara durmadan gidecekleri yeri gösteriyordu.

Ok, Türkün en büyük atılgan ve karşı koyan avadanlığıdır. Türkün ruhuna bakınız: Esenlik günlerinde durur, didişir ve savaşır. Savaş sonu, ezmiş veya ezilmiş olsun, dinlenir ve dinledikçe ürer, üredikçe yayılır. Türk için sınır yoktur. Zira oku her sınırı aşar, onu Ergenekon efsanesindeki porteçinesi ok yapan Türkün ta kendisidir. Ok, Oğuzun elinde, dünyayı kaplayan bir kudret olmuştur. Ok, Oğuz çocuklarının elinde haritalar değiştiren, dünya devletlerini kuran en yüksek kabiliyet olmuştur. Kızıl ok, Türkün varlık ve özlüklerinin timsalidir. Yüzü batıya döner, güneşi ardına alır, attığı ok amacını bulur. Oğuzun oğulları okla yeryüzünün dilim dilim Türk ülkelerini göstermişlerdir.

⁶⁵¹ Sadi Aykut, “Altıok Hız Alıyor”, **Marmara**, S.1 (9 Mayıs, 1935), ss.19–22.

Şimdi bu ok, Türkün elinde, yürüten kudret olmuş, kişverler açan ordularının silahu olmuş, o kadar ki Türkün okundan bütün dünya milletleri sakınmış...

Bu Türkün oku şimdi bilgi oldu. Bugün o ok milli kaynaktan coşan imanı Türk çocuklarının göğsünde ve kafasında ebedileştiren bir remizdir. İşte bunun içindir ki 6 OK Türkün tarihi, yani Türkün ta kendisidir...”⁶⁵².

Yaşanan devrim sürecini halka anlatma ve benimsetme çabasında olan Trakya halkevleri, Dil, Edebiyat ve Tarih Kolu, Güzel Sanatlar Kolu, Müze ve Sergi Kolu, Spor Kolu, Sosyal Yardım Kolu, Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu, Kütüphane ve Yayın Kolu, Köycülük Kolu, Temsil Kolu, Müze ve Sergi kollarından oluşan teşkilatlarıyla bölgede yoğun bir şekilde çalışmışlardır. Trakya halkevleri, halkla bütünleşmenin ve devrimi halk ile beraber yaşatmanın sorumluluğu ile hareket etmişlerdir. Bölge halkevleri, Türk devriminin bölgede geniş kitlelere yayılmasında önemli bir araç konumunda olmuşlardır.

Trakya halkevleri, geçmişten dersler çıkararak, Türkiye'nin çağdaşlaşma yolunda hareket etmesi gerektiğini savunmuştur. Kırklareli Halkevi Başkanlarından Ali Rıza Dursunkaya Türk ulusunun çağdaşlaşma çabasını şöyle anlatmıştır:

“...Doğudan bir ışık, bir güneş gibi parlayan Türk ulusu batıdan da birçok şey alıyor, alacak...

Alacağı şeylerin en iyi mallardan olmasına dikkat ederek, yurda faydalı olacakları seçmeye çalışarak yapacak, yapıyor.

Batıya doğru gitmek, batının teknik, batının yüksek endüstri, tecimsel işlerini örnek almak demek, yaşayış, hatta düşünüşümüzde bile bir batı kafası ile düşünmek demektir.

...Yaptıklarımız hiçte gizli değil, gizli olmadığı için göğsümüzü gere gere acun kamusal düşünüyü karşısında, evet hepsini yaptık yapıyoruz, yapacağız! Diyebileceğiz.

⁶⁵² Şeref, “Ok”, **Altıok**, S.6 (15 Şubat, 1934), ss.3-4.

...Biz batıya doğru giderken ilerlememize engel olacak ne kadar kötü yaratılışlar varsa ezerek yürüdüük. Onlar hepsi yolumuzun arkasında, ta... binlerce gerisinde kaldı.

Yürüyoruz koşar adımla medeniyet, nur yolunda yürüyoruz. Bize parmağı ile yürüyeceğimiz yolu işaret buyuran Atatürk'ün gösterdiği bütün işleri yapıncaya kadar koşacağız, Yorulmayacağız”.

Ali Rıza Dursunkaya, Türk ulusunun yaşadığı değişimi daha da hızlandırarak çağdaşlaşma yolunda ortaya çıkan tüm engelleri tek tek aşacağını belirtmiştir. Dursunkaya, Atatürk'ün işaret ettiği çağdaş uygarlık seviyesine yürüyeceklerini vurguladığı yazısında, “Ölmek için çalışmak, öldürmeden ölmek var” diyerek çağdaşlaşma yolunda Trakya halkevlerinin kararlı tutumunu ortaya koymuştur⁶⁵³.

Trakya halkevleri, gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerinde bu kararlı anlayış çerçevesinde hareket etmiştir. Trakya halkevleri, halkevi çalışmaları durana kadar Türk devrimine sahip çıkarak, Atatürk ilke ve inkılâplarının bölgede yayılması ve benimsenmesi için uğraşmıştır. Trakya halkevleri yaptığı tüm faaliyetlerini halk için sadece bir basamak olarak görmüştür. Kazım Konuralp, Türk devrimi üzerine yazdığı bir makalesinde bu konuya işaret ederek çağdaşlaşma yolunda daha yapılacak çok fazla işin olduğunu şu şekilde açıklamıştır:

“...Yurdumuz ve ulusumuz için başarılması gereken daha birçok işlerimiz, ödevlerimiz vardır. Bunları da aynı ülkü ve dölenle etrafında topladığımız büyük liderimiz Atatürk'ün buyrukları ile erdirmeleri ile yönetmeleri ile ve o tükenmeyen kaynaktan alacağımız hızla başaracağız.

Yarının büyükleri olacak çocuklarımıza güçlü ve inanlı bir cemiyet, bayındır bir yurt, varlıklı bir devlet bırakmanın en kutsal ödevimiz olduğunu unutmayalım.

Biz o devrimci nesillerdeniz ki: Bütün acılara, yoksulluklara katlanmak; büyük özveriler ile yarattığımız izeri tamamlamak, güçlendirmek, güzelleştirmek yolunda çalışıyor ve yarının büyüklerine karşı değerli bir sorav taşıyoruz.

⁶⁵³ Ali Rıza Dursunkaya, “Gittiğimiz Yol”, **Batı Yolu**, S.3 (I.Teşrin, 1935), s.4.

Yarın ki nesli medeniyet yoluna ulaştırarak, köprüler sağlam olmalıdır. Oradan sayın ulusumuzun ülkülü ve inanlı gençleri geçecek.

Kanımızla, kemiğimizle; etimizle kurduğumuz ve kuracağımız o köprüler yarın ki nesle hak ve ödev anlamını haykıracaktır...⁶⁵⁴.

Trakya halkevleri “Yarınkı Nesil” diye nitelediği gençlere Türk devriminin koruyucusu ve yılmaz bekçileri gözüyle bakmıştır. Bu nedenle halkevleri her fırsatta gençlere sahip çıkmıştır. Trakya gençliği de halkevi çalışmalarında temsil, konser v.b. bütün hizmetleriyle halkevlerine katkıda bulunmuşlardır. Trakya gençliği üzerine aldığı, Türk devrimi üzerindeki sorumluluğunun bilinci ile hareket etmiştir. Kırklareli’nde ortaokul üçüncü sınıf öğrencisi Ruhi Orbay’ın Batı yolu dergisinde yayınlanan makalesi halkevi gençliğinin Türk devrimine nasıl sahip çıktığını gözler önüne serebilecek niteliktedir:

“Biz ufuklardan ufuklara, doğudan batıya yükselmek için harikalar yaratarak rüzgâr hızıyla koşan bir milletin genç ve inkılâpçı çocuklarıyız; güneş gibi akarız fakat güneş gibi batıda kararmayız:

Çünkü biz rüyanın, hilenin, haksızlığın pis yüzüne tükürmeye, sille tokat atmaya alıştırmış gençleriz.

...Biz gençler, bunu da böyle bilmeliyiz ki on sekiz milyon Türk içinde on sekiz kanı bozuk, vatanını sahte bir aşkla seven vicdansız bulunsa yavaş yavaş yine uğradığımız akibete döneriz. Çünkü böyle adamlar hür yaşamış bir ulusun; şimdiye kadar bükülmemiş, daima altın bilezik taşımış bileklerinde ham demir parçaları taşıtmaya sebep olurlar.

Bu gibi adamlar ancak bu günün gençlerinin haksızlığa karşı yapacağı isyanla meydana çıkacaktır.

Bunun içindir ki: ATATÜRK genci bana ne? ci olmamalıdır...⁶⁵⁵.

⁶⁵⁴ Kazım Konuralp, “Ulusal Devrimimiz”, **Batı Yolu**, S.3 (I. Teşrin, 1935), ss.2–3.

⁶⁵⁵ Ruhi Orbay, “Bana Ne? Yok Arkadaş!”, **a.g.d.**, S.2 (Mayıs, 1935), s.12.

Trakya halkevleri, Türk devrimini çağdaşlaşma ülküsü ile eşdeğer tutmuşlardır. Halkevleri tüm faaliyetleri boyunca “Çağdaşlaşma” bilinci yaratarak halkı devrim sürecine dâhil etmek istemiştir. Kırklareli Halkevi’nin çıkardığı derginin ismini “Batı Yolu” olarak seçmesi aynı bilincin bir yansımasıdır. Dergi ilk sayısında bölge halkına şu şekilde seslenmiştir:

“...Haydin kafadaşlar! Kol kola, kafa kafaya verin “Dün” gibi bugünde birleşelim.

Aynı yolun yolcularıyız; kalkın, yürüyelim. Yollar yürümele tükenir mi?

Bizi her adımımız, biri birimizi ve hepimizi “Güne” yaklaştırır. Yolumuz uzun, çetin, sarp, inancımız gibi. Tuttuğumuz yolda bir: bir gövde, bir kitle, bir ordu halinde yürüyeceğiz.

Batı Yolu:

—İstirancaların eğilmez başlarından, geçilmez sarp geçitlerinden batı sınırlarına doğru uzanan coşkun gönüllerin; başlarında fırtınalar koparanların yoludur.

Batı Yolu:

—Batı sınırında, batı ellerine açılan kapıların bekçileri olan demir bilekli sınır boyu çocuklarının ülkü yoludur.

Batı Yolu:

—Bizim yolumuzdur!...”⁶⁵⁶.

Trakya halkevleri, faaliyetlerinin sona erdiği tarihe kadar işaret ettiği bu yolda, “çağdaşlaşma yolunda” yürümüştür. Peşinden yürüyen Trakya halkını, Türk Devrimi etrafında bütünleştirmiştir. Halkevleri, Atatürk İlke ve İnkılâplarının benimsetilmesi açısından da büyük katkılar sağlamışlardır.

⁶⁵⁶ Ali Coşkun Yanardağoğlu, “Batı Yolu Yolcuları”, **Batı Yolu**, S.1 (Nisan, 1935), s.10.

B-TRAKYA HALKEVLERİNİN SOSYAL VE KÜLTÜREL HAYATA BAKIŞLARI

Trakya halkevi şubelerinin tümünün nihai hedefi halkın sosyo-kültürel gelişimine katkı sağlamaktır. Halkevleri, halkın her alanda bilinçlenmesine çaba göstererek bölgede sosyal ve kültürel anlamda önemli bir boşluğu doldurmuşlardır. Trakya halkevleri, sağlık, eğitim, edebiyat, güzel sanatlar, spor, müzik gibi birçok alanda halka önemli hizmetler vermişlerdir.

Trakya halkevleri, bölgede bulunan sosyal yardım kuruluşları ile ortak hareket ederek halk için önemli bir sosyal güvence kaynağı olmuştur. Çocuk Esirgeme Kurumu, Kızılay ve Veremle Savaş Derneği gibi sosyal yardım kuruluşlarıyla ortaklaşa yapılan geceler, temsiller, balolar ve aile toplantıları halkevlerinin sosyal yardım konusunda önemli kaynaklar elde etmesini sağlamıştır.

Trakya halkevleri, sosyal yardım kuruluşlarını yalnızca devletin oluşturduğu ve devlete ait kurumlar olarak görmemektedirler. Halkevleri, bu kurumların halkın kurumları olduğunu savunmuşlardır. Trakya halkevleri, her fırsatta halkı bu kuruluşlara destek sağlamaya çağırarak, elinden gelen yardım çalışmalarını eksiksiz bir şekilde yerine getirmeye çalışmıştır. Halkevleri, sosyal yardım kuruluşlarını toplumsal bütünlüğün sağlanması için önemli bir araç olarak görmüşlerdir. Kazım Konuralp, halkın sosyal yardım konularına daha fazla eğilmesi gerektiğini belirttiği bir yazısında şunları belirtmiştir:

“...Bizde cihanın hayret ve takdirle karşıladığı büyük bir inkılâp yaptık ve o günden beri kalkınma ve müstakil yaşama yollarında çarpışan ve uğraşan uluslara değerli örnekler veriyoruz.

Ardı arkası kesilmeyen harpler ve mücadelelerle harap olmuş bir yurt içinde fena idarelerin bütün gücünü ve varlığını tükettiği yorgun ve bitkin ulusumuzun cevherindeki bitmez kudretten güç alarak iyiye, doğruya doğru her gün biraz daha ilerlemiş bulunuyoruz.

Bizde de birbirini kovalayan harplerin yıktığı, harap ettiği binlerce aile yuvası vardır. Bugünün hummalı faaliyetleri arasında hayat mücadelesinde yıkılmaya yüz tutmuş bu yuvalara karşı sosyal ödevimizi yapabiliyor muyuz?

Bu sosyal işi başaracak örgütlerle alaka derecemiz nedir?

Birbirini kovalayan harplerin sonu her ulusta olduğu gibi bizde de önemli boşluklar, elemli hatıralar bıraktı. Dün yurt ve ulusun istiklali uğrunda canlarını verenlerin bize emanet ettikleri değerli armağanları var ki bunlar ölen babalarının yerini tutmak, bayındırlığa muhtaç yurdun harap yerlerini onarmak ve bayındırmak için yetiştirmek ve yetiştirilmek isterler...

...Bir Kızılay'ımız var ki felaket bulutlarının çöktüğü yerlere sevgenlik kanadını geriyor.

Bir Çocuk Esirgeme Kurumumuz var ki gözleri yoksul çocukların saz benizlerinde elleri onların aç midelerinde ve giyimsiz vücutlarındadır. Dertlerini dinler gözyaşlarını siler.

Fakat bütün bunlara rağmen bu kurumların nasıl ve ne gibi güçlüklerle göğüs verdiklerini bu işlerle uğraşan hayırsever yurttaşların ağızlarından dinlemek yeter.

Bu kurumların ulusal ve sosyal ödevlerinde muvaffak olabilmeleri ve daha verimli başarılar elde edebilmeleri için yurttaşların bu ulusal işle daha ciddi ve daha derinden alakalı olmaları gerek bulunduğu kanaatindeyim...⁶⁵⁷.

Trakya halkevleri, diğer tüm faaliyetlerinde olduğu gibi sosyal yardım konusunda da halkın işbirliği içinde hareket ederek bütünleşmesi için uğraşmıştır. Halkevleri, bunun yanında, halkevi tesisleri bünyesinde açmış olduğu muayenehanelerde bölgedeki görevli doktorların halkı ücretsiz tedavi etmesini sağlamıştır.

Trakya halkevleri, halkevi dergilerini Trakya halkı için önemli bir bilgilendirme aracı olarak görmüştür. Özellikle dergilerde yayınlanan sağlık ve sosyo-kültürel hayata ilişkin hazırlanan makaleler halkın bilinçlenmesine büyük katkı sağlamıştır⁶⁵⁸.

⁶⁵⁷ Kazım Konuralp, "Milyonlar Karşısında", **Batı Yolu**, S.8 (Mart, 1936), s.3.

⁶⁵⁸ Hamit Şakir, "İçki Belası", **a.g.d.**, S.6 (II. Kanun, 1936), ss.14-15; A. Süheyl, "İçki Her Zaman Felakettir", **Altök**, S.21 (25 II. Teşrin 1934), ss.12-13.

Trakya halkevleri, kültürel alanda da şubelerinin etkin çalışmaları sayesinde önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Halkevleri, bölgede bulunan okullar ve diğer eğitim kurumları ile ortak hareket ederek bu kurumlarda bulunan öğretmen ve öğrencilerin her şekilde halkevleri faaliyetlerinin içinde yer almasını sağlamıştır.

Trakya halkevleri, düzenledikleri okuma yazma kursları, biçki-dikiş kursları, ikmale kalan öğrencilere matematik, fen bilimleri gibi muhtelif kurslarla da bölge gençliğinin kültürel gelişimine katkı sağlamışlardır.

Trakya halkevleri, Dil ve Edebiyat alanına da büyük önem vermişlerdir. Edebiyat alanında, gençler arasında düzenlenen yarışmalarla Trakya gençliği Edebiyata teşvik edilmiştir. Halkevi dergilerini de bu amaçla kullanan halkevleri, hemen her sayılarında öğretmen ve öğrencilerin şiir ve hikâyelerine yer vermiştir. Bu eserlerde genel anlamda işlenen tema, Cumhuriyet ve Türk Devrimi olmuştur. Tüm şiirlerde, kendine ve milletine inanma duyguları işlenmiştir. Kırklareli Halkevi dergisi Batı Yolu'nda İsmet Zorluhanlı'nın yazdığı "Batı yolu" şiiri bunun en güzel örneklerinden biridir:

"BATI YOLU

Arkadaş, arkana bak!

Meşaleni yak;

Karanlığı del,

Meşalenle aydınlansın bu yollar.

Bu Yol...Batıya Giden yol: Batı Yolu!

Bu yol senin

Dedelerinin

Kemikleriyle dolu.

Deden Tuna'ya, Viyana'ya

Bu yoldan aktı; Atlarının izini bu yolda bıraktı.

Fakat arkadaş, iyi bil:

Bu yollarda yer yer

Kalan izler

Sade at nallarının izleri değil.

*Bu yolda senin dedelerin
Medeniyet götürdü Avrupa'ya!
Medeniyet.
Evet!
O günler bitti sanma
İnanma
Bitti diyen sese;
Kulak verme herkese,
Sen
Yalnız gücüne güven!
Meşaleni iyi yak,
Ve daima ileri bak:
İleri! İleri! ”⁶⁵⁹.*

Edirne Halkevi dergilerinde de işlenen temalar aynı doğrultudadır:

“TÜRK GENCİNE

*Türk genci, durmadan atıl ileri
Hayatta olmasın senin için geri...
Ülkümüz olmaktır “Ahlak”ın eri
Türk genci! Doğru ol, atıl ileri.*

*Ahlaka giderken yılma sen sakın
Yolun pek çetindir, ister hep akın...
Her türlü kazancı ateşte yakın
Türk genci! Açık ol, atıl ileri.*

*Ülkünün ardında hızla koşarken
Görünse “ölüm”ler karşısında birden
Onu da kucakla asla ürkmeden
Birlikte uçarsın kuşlardan seri*

⁶⁵⁹İsmet Zorluhanlı, “Batı Yolu”, **Batı Yolu**, S.1 (Nisan, 1935), s.2.

*Hedefin o kadar uzaktır ki
Ömrünce çizersin uçuş mahreki
Yakından içersin ruhundan belki
Türk genci! Temiz ol, atıl ileri.*

*Ruhunda kaynasın asalet kanı;
Yaparken dikkat et, bozma yuvanı
Yurdunda çoğalsın insan kovanı:
Türk genci! Müdrik ol, atıl ileri.*

*“Geçmiş”in şanıyla hiç böbürlenme,
Onların gafile ümidi kesme,
Kendine dönerek ruhunu besle
Türk genci! Toplu ol atıl ileri.*

*Dünyada “korku” yok ama “aciz” var
İnsanlık olmalı aslı sana yar
İlerle ve yüksel, tabiatı sar
Türk genci! Korkusuz atıl ileri.*

*Olunca varlığın “ahlak” a feda
Yurdunda bir olur “şah” ile “geda”
Kafanda uğuldar daim “hür seda”
Türk genci! Durmadan atıl ileri”⁶⁶⁰.*

Trakya halkevleri, dil devrimi konusuna da büyük önem vermişlerdir. Türk dil devrimini, sosyal ve kültürel hayatın şekillenmesinde önemli bir unsur ve aşama olarak gören halkevleri, dil alanındaki çalışmalarını bizzat yürüterek Trakya genelinde maniler, yöresel türküler, atasözleri ve deyimlerin toplanmasını sağlamışlardır.

Trakya halkevleri, dil devriminin oldukça geç kalınan bir devrim olduğu kanaatinde dirler. Halkevleri, bu devrim sürecinin uzunca bir süre önce başlaması gerektiğini

⁶⁶⁰ Emin Akyüz, “Türk Gencine”, **Altıok**, S.3 (31 I. Kanun, 1933), s.23.

savunmuşlardır. Trakya halkevi dergilerinden biri olan Edirne’de bu konuda şunlara değinilmiştir:

“Yıllar var ki; başarılmasına çabaladığımız ve maalesef muvaffakiyet gösteremediğimizden fırtınaya tutulmuş acemi kaptanlar gibi bocalamakta bulunduğumuz çok önemli bir inkılâbımız var: Dil...

Bunun korkulmakta olduğu şüphe götürmeyen bir ciheti var ki: Çoktandır ilk üssünden hareket etmiş bulunan dil gemisinin idareci ve yolcularının karşılaştıkları dalgacıklardan ürkererek geri dönmeye meyleder görünmeleridir!

Deniz dalgadan korkar mı? Hayır dilimiz denizdir.

Şu halde tornistana meyle sebep ne? Merhalenin uzakça olmasından yetecek kadar kömür bulunamaması korkusu mu? Bu da olamaz... Denizinci madenleri var. Yoksa sebep; yerli ve yabancı safralar mı? ...Ne duruyoruz. Bu hareketimiz cinayet sayılmaz. Denizcilik kanunudur bu; boğulmamak için boğulmaya terk ve hedefe ulaştırıcı tedbirler almak gerek”⁶⁶¹.

Trakya halkevleri, öz Türkçe kullanımı konusunda oldukça kararlı bir tutum sergilemiştir. Halkevleri bölgeye dışarıdan gelen muhacirlerde dâhil olmak üzere hiçbir toplum grubuna bu konuda taviz verilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Trakya halkevleri, dil birliğinin ulusu kaynaştıran en önemli unsurların başında geldiği kanaatindedirler. Kırklareli Halkevi başkanlarından Ali Rıza Dursunkaya, oldukça sert sayılabilecek bir üslupla yaptığı değerlendirmesinde şunları belirtmiştir:

“Bu; öyle bir dilek; o kadar mantıklı bir iştir ki her Türk çocuğu, Türk toprağında yaşayan her yurttaştan bunu ister ve bekler. Türkiye’ye sığınıp ta kendine burasını vatan yapmış bir adamın dilimize hürmet göstermesini istemek kadar normal bir hak tasavvur edilemez.

⁶⁶¹ “Dil”, Edirne, S.2 (Nisan, 1940), s.12.

Bunu yapmayanlar neden yapmıyorlar. Ya bizi hiç benimsemiyorlar ve kasten yapıyorlar yahut uzun zamanların verdiği alışkanlıktan kendini kurtaramıyorlar. Bunlardan birincisini hiç aklımıza getirmek istemiyoruz. Çünkü kast yine bir maksatla olur. Bu gibilerin ne maksadı olabilir. Tertemiz bir toprağın evladı olmak şerefini aldıktan sonra o toprağın sahibi olan Türkü benimsememek hainliktir, alçaklıktır.

Biz cemiyetimiz arasında alçakları seçerek, kollarından tutup sapıtıp yaban diyarlara attık. Şu halde ikinci ve alışkanlıktan kendilerini kurtaramayanlar akla gelir. Bu da hiçbir vakit mazeret olamaz.

Hiçbir şey olmasaydı 14 yıllık cumhuriyet devrimizdeki ulusal duygularımızdan her yıl birer habbecik alsalardı bu kısım insanlar şimdiye kadar dilce olsun Türk olurdu. Hayır hayır!... Bir Yahudi Türkü Yahudice konuşurken ne kadar ayıp ediyorsa bir Pomak, bir Boşnak, bir Arnavut da Türklüğe o kadar saygısızlık ve hürmetsizlik ettiğini bilmelidir.

... İki Boşnak veyahut iki Pomak karşı karşıya geldikleri vakit yaşadıkları memleketi bile unutacak kadar dilimize hürmetsizlik gösteriyorlar. Bunlara tahammül edemeyeceğiz, edemiyoruz. Saygı istiyoruz. Bu saygıyı bu hürmeti göstermeyenlerin kim olursa olsun bize kasten yapıyor gibi geliyor. Bu memleketin kasta tahammüle yoktur...”⁶⁶² Diyen Dursunkaya, bu konuda yasal işlem yapılması gerektiğini savunmuş ve halkın sadece Türk dilini benimsemesi gerektiğini belirtmiştir.

Halkevi üyelerinden ve bölgenin önemli fikir adamlarından olan Vefik Sözen, Dil Bayramı vesilesiyle verdiği bir söylevinde:

“Dil bir ulusun egemenlik ve erkinlik anahtarıdır... Hiç kimse kendinden geri dönemez...” diyerek halkevlerinin dil konusundaki bakış açısını tam anlamıyla ortaya koymuştur⁶⁶³.

⁶⁶² Ali Rıza Dursunkaya, “Yurttaş Türkçe Konuş”, **Batı Yolu**, S.8 (Mart, 1936), s.1.

⁶⁶³ Hüsnü Baykoca, “Dil Devrimimiz-Vefik Sözen’in Söylevi”, **a.g.d.**, S.3 (I.Teşrin, 1935), ss.10-12.

Trakya halkevleri, dil devriminin dışında Türk toplumunun çağdaşlaşması adına yapılan diğer kanun değişikliklerine de her zaman için sahip çıkmıştır. Keza, halkevleri soyadı alma konusunda halkı defalarca uyarmış bu kanunun yararı halka her fırsatta anlatılmıştır. Bunun dışında Trakya halkevleri soyadı alma konusunda halka yardımda sağlamışlardır⁶⁶⁴.

Trakya halkevleri, Türk kadının toplum içinde hak ettiği yeri alması için önemli hizmetler vermiştir. Halkevleri düzenledikleri konferanslar ve köylerde yapılan halk konuşmalarında Türk kadınının sahip olduğu hakları tekrar tekrar hatırlatmışlardır. Tekirdağ Halkevi üyelerinden Fatma Sözen, Türk kadınının Cumhuriyetle birlikte yaşadığı değişimi anlattığı makalesinde şunlara değinmiştir:

“...Bundan on iki yıl önce onuru kırılmış özgenliğe sahip olmayan esir gönüllü bir Türk kadını vardı. Bugün karşısında derin saygılar duyan tam hukuklu ve şerefli bir vatandaş kadın görüyoruz.

Dün Türk kadını memlekette hiç sayılan bir unsurdu. Bugün bütün kuvvetiyle kendini gösteren bir varlıktır.

Dün Türk kadını para ile satın alınan bir maldı. Zavallı Türk kızları masum kalplerinin sesini hiçbir surette dinleyemez ve dinletemezdi. Onlar başkalarının zevk ve görüşlerinin esiri idi. Bugün her Türk kızı ve kadını düşünce, vicdan duygu ve zevk özgenliğine sahiptir.

Osmanlı idaresinde kadın bir tansık, peçe, kafes ve siyah örtüler arasında saklanacak bir yabancı idi. Bugün kadın memleketin güvenilen, beğenilen gururla gösterilen bir parçasıdır.

İstibdat idaresinde kadının tarifi (saçı uzun aklı kısa) idi. Bugün genç Türkiye cumhuriyetinde kadın mahkemelerde hâkim, hastanelerde doktor. Vatanda en narin ve en sağlam köprüleri kuran mühendistir.

⁶⁶⁴ Kırklareli Halkevi'nin bu konuda yayınladığı bildiri için bkz. “Soyadı Alalım”, **Batı Yolu**, S.7 (Şubat, 1936), s.14.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin Türk kadınına yaptığı iyiliklerden biride ona temiz ve sağlam bir aile ocağı vermesi ve bu ocakta onun mevkiini yükseltmesidir. Evvelce kadın bütün ömrünü harcayarak kurduğu yuvasından erkeğin bir sözü ile atılabilir ve yine onun arzusu ile bu evi bir başkasına bırakmak mecburiyetinde kalırdı. Çok şükür ki kadın bugün tamamen zavallı mevkiinden kurtulmuştur.

Dün haremelerin güneş görmeyen dehlizlerinde işsizlikten, hareketsizlikten maddi ve tinsel biçimini kaybeden kadın bugün vatanının, cumhuriyetinin, milletinin hayat ve özgünlük havasında özgül güzelliğini ve hakiki benliğini bulmuştur. Artık Türk kadını da Türk erkeği gibi aynı haklara sahiptir. O da belediye azası seçiliyor. O da sayılab seçimlerine katılıyor ve sayılab seçiliyor.

Şimdi Türk kadını taassup zincirlerini kırmış içinden gelen hamlelerle içtimai ve siyasi hayatımızın her safhasında çalışıyor. Ve bunda büyük muvaffakiyetle gösteriyor...⁶⁶⁵.

Trakya halkevleri, kadının topluma kazandırılması, okuması, yazması ve her konuda bilgi sahibi olabilmesi için önemle çalışmışlardır. Özellikle Medeni Kanun'a ilişkin bilgiler ve toplumsal hayata dair diğer kanun değişiklikleri düzenlenen köy gezilerinde köylü kadınlara anlatılan başlıca konular arasında yer almıştır. Bunun yanında yayınlanan halkevi dergilerinde cumhuriyet sonrası Türk kadınının elde ettiği hakları hatırlatan birçok makale yer bulmuştur. Trakya halkevleri, kadınların okuryazar olması ve toplum içinde üreten, talep eden ve isteyen bir kitle haline getirilmesini en önemli amaçlarından biri olarak belirlemişlerdir. Halkevleri bu amaç doğrultusunda düzenledikleri okuma-yazma, biçki-dikiş, el işleri v.b. alanlardaki kurslarla Türk kadınının ekonomik özgürlüğünü kazanabilmesi açısından önemli hizmetler vermişlerdir.

Trakya halkevleri, güzel sanatlar konusunda da verimli hizmetler üretmişlerdir. Halkevleri, güzel sanatların hemen her dalına büyük önem vererek halkı bu yönde teşvik etmişlerdir.

⁶⁶⁵ Fatma Sözen, "Cumhuriyet Halk Partisi'nin Türk Kadınına Kazandırdığı Haklar", **Marmara**, S.1 (9 Mayıs, 1935), ss.14–16.

Halkevleri, müzik alanında; batının çoksesli müzik anlayışı kalıplarını halka benimsetme çabasıyla hareket etmiştir. Ancak halkevlerinin temel prensibi Batı Müzik anlayışını bütünüyle halka benimsetmek değildir. Trakya halkevleri batı müzik anlayışını önemli bir araç olarak görmektedir. Halkevleri, Türk halkının müzik anlayışında yaşanacak değişimin kendi köklerinden doğacağını, bu yönde de halk türkülerinin ilham kaynağı olabileceğini savunmaktadırlar. Vahit Lütfi Salcı, bu konuda halkevlerine büyük sorumluluklar düştüğü kanaatindedir. Salcı; müzik alanında yapılan çalışmalarla bundan sonra yapılabilecekleri şu şekilde anlatmıştır:

“Bir Trakya türküsünden:

Ayşem indi çayıra, şavkı vurdu bayıra.

Bir Anadolu türküsünden:

*Eminem Eminem nemsim, Eminem,
Sevdalı gözümde nemsim, Eminem.*

Bu örneğini verdiğim iki halk türküsü mısralarında ne kadar ince manalar vardır. Bunlar halkın ince görüş ve buluşlarını pek güzel anlatır. Divan edebiyatının bu kadar derin mana ifade eden mısraları pek azdır. Sevgili Ayşe'nin çayıra iner inmez güzel yüzünün parlaklığının bayırlara vurmuş olmasını söylemek ve bulunacak benzetmelerden değildir.

Anadolu türküsünde ise, sevdalı delikanlı sevgili Emine'ne sevdasının hızıyla soruyor: “Sen benim neyimsin?” diyor ve yine kendisi cevap veriyor. Sen benim gözyaşlarımın seli değil, ağlamak isteyen ve lakin ağlayamayan gözlerimin nemisin diyor.

Son yıllarda yapılan araştırmalarda bunlara benzer pek çok türküle toplanabilmiştir ki, bunlar, saf ve temiz Türk ruhunun inceliğini ve bediiyata olan derin kabiliyetini gösterir.

İşte bu edebiyat gibi, onun birde yine kendi temiz ruhundan doğmuş musiki vardır. Bu musiki asırlardan beri bize (düm tek) lerle dizimizi çürütürcesine dövdüren ve gırtlığımızı kopartırcasına haykırtan o, uyusuk ve bunaltıcı şark musikisi değil, canlı ve gürbüz halk

musikisidir. Bunlar halk edebiyatı derecesinde toplanmamıştır. Toplananlar da, toplayanların iyi musikicilerden olmasına rağmen yine yanlıştır. Halk türkülerinde (Romantik) ve (Dramatik) tarzında orijinal türkülerini elde etmenin yolunu hala bulamadık. Güzeli Kırklareli'mizin yanı başında bulunan (Asilbeyli) köyünde bu tarzda yapılmış türküler memleketimize şeref verecek kadar mevcuttur... Bazı basit görünümlü ve tetkiksiz ve denemesiz musikiciler diyorlar ki: "Bunları toplamaktan, bunlardan haberdar olmakla ne çıkar, yeni soy bunlardan mevzu almadan kendiliğinden yapamaz mı ve yapmalıdır" Bu çok sakat bir görüşdür. Avrupa'da Beethovenler, Schubertler, Wagnerler mevzularını halk türkülerinden, halktan alarak sanatlarını ve musikilerini yükselterek büyük ve ölmeyen eserler yaratmadılar mı? Musiki tarihi hangi sahada bu mevzudan ayrılabilmiştir? Ondokuzuncu asırda Ruslar halk türkülerini toplayarak tarihte (Beşler) teşkil etmediler mi? Biz bu yolda gitmediğimiz için iptidai uluslara mahsus tek sesli şark musikisinde, yani yabancı ve melez musikide kalarak acun musikisi yanında yüzümüz kızarıp kalmadık mı? Osmanlılar yalnız zümrevi duygularla hareket ettikleri için bize dünkü gün terk ettiğimiz musikiyi miras bırakmadılar mı? Cemal Reşit ve Adnan gibi Türk bestekârları ilhamlarını halk türkülerinden alarak yükselmediler mi?

Memleketimizin birçok kasabalarında yer yer musiki kurumları görüyoruz. Bunların herhangi birini yoklasak bütün gayretlerini kırık dökük ve sakat bir bandoculuk ile sanatın yanında kıymeti sıfırdan aşağı olan cazcılığa sarf ettiklerine şahit oluyoruz. Musiki inkılâbımızı öyle ise hangi kurum yapacaktır?

Biz, bu inkılâbı başarabilecek ve bu yolda yürüyecek olan halkevlerinden çok şey bekliyoruz. Bugünkü musiki anarşisi önüne ancak bu kültür ocakları geçebilecektir.

Yirminci asır tarihi Türk inkılâbının atılışlarını yazarken Türk tarihi, Türk dili inkılâplarını kaydettiği gibi Türk musikisi inkılâbını da kaydedeceğine şüphemiz yoktur...⁶⁶⁶.

Trakya halkevleri, halkevlerinin belki de en etkin şubelerinden biri olan temsil şubeleri ile halkın tiyatro bilgisi ve görgüsü kazanmasını sağlayabilmek içinde çalışmalar üretmiştir. Halkevlerinin düzenlediği temsillerin büyük bir bölümü bölge halkevlerinin diğer şubelerinin finansmanını sağlamak için harcanmıştır. Temsillerde ise Türk Devrimi ile Kurtuluş Savaşı

⁶⁶⁶ Vahit Lütfi Salcı, "Halk Türküleri Musikisi", **Batı Yolu**, S.2 (Mayıs, 1935), s.8.

günleri yoğun bir şekilde işlenen temalar olmuştur. Bunun yanında komedi ve drama türlerinde de temsil çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Trakya halkevlerinin spor alanında da verimli çalışmalar içinde bulunduğu görülmektedir. Halkevleri, futbol, güreş, basketbol, atıcılık, tenis, bisiklet, atletizm v.b. sporların yapılması yönünde önemli destekler sağlamışlardır. Trakya halkevlerinin spor şubeleri tarafından düzenlenen çeşitli turnuvalar ve spor kursları bölge halkının yaşantısına önemli bir renk katmıştır. Halkevleri, bu çalışmalar dışında Trakya gençlerine spor alanları sağlayarak onları spor yapmaya teşvik etmiştir.

Trakya halkevleri, eğitimden, sağlığa, müzikten, tiyatroya, edebiyattan, spora hemen her alanda bölge halkına hizmet üretmişlerdir. Halkevleri, tüm faaliyetleri ile bölge halkının sosyal ve kültürel anlamda gelişmesine büyük katkı sağlamışlardır. Trakya halkevleri, bölgede gerçekleştirdiği çalışmaların sorumluluğu ile hareket ederek “halkın evi” olmayı başararak, halk için önemli bir kültürel merkez konumunda olmuştur.

C-HALKEVİNİN KÖYLÜYE BAKIŞI

Trakya’da, halkevi çalışmalarının gerçekleştiği süreç içerisinde halkın büyük bölümü köy ve kasabalarda yaşamışlardır. Trakya’da bu dönemde şehirleşme oranı oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Trakya halkevleri bu sebeple faaliyetlerini köy ve köylüyü esas alacak şekilde düzenleme gereği hissetmişlerdir.

Trakya halkevleri, bölgenin her bakımdan kalkınması amacıyla 1934 yılında kurulan Trakya Umumi Müfettişliği ile ortak hareket ederek Trakya köylüsünün her alanda gelişmesini sağlamaya çalışmışlardır. Daha önce İzmir valiliği yapan ve önemli tecrübesi olan Kazım Dirik’in Trakya Umumi Müfettişi olması ile birlikte köylüye yönelik çalışmalar daha da artmıştır. Trakya Umumi Müfettişliği’nin bölge halkevleri ile ortak çalışarak düzenlediği arıcılık, kozacılık, şarapçılık, nalbantçılık, zeytincilik ve ziraat kursları bölge kalkınması için önemli hizmetler olmuştur.

Trakya Umumi Müfettişliği ve Kazım Dirik'in köylüye yönelik diğer çalışmalarını anlatan Kemal Batu şunları belirtmiştir:

“Uzun savaşlarda çiğnenmiş ve bakımsız kalmış olan topraklarının verim kapasitesinin yükseltilmesi Trakya için yeni ve büyük bir hamle ile bu zarureti ince bir idrakle takdir eden bir teşkilat ve onun büyük başı tarafından ele alınmış bulunuyor. Toprağın derin kazılabilmesi için 40 bin adet yerli endüstri müesseselerine ismarlanmış olan pulluklar Mart içinde müfettişlik tarafından göçmenlere dağıtılmış ve demir ellerde çelik pulluk, Trakya'mızın topraklarında harekete geçmiş bulunacaktır. Toprağın ikinci ve büyük ayrılmaz parçası olan hayvancılık için uzmanlar iş başına getirilmiş, işin çabukça iyi bir başarıyla sonuçlanması gayesiyle kuvvetli bir adım atılmıştır.

...Şu günlerde Trakya köylerinde Tarım kredi kooperatifleri kurulmaktadır.

Bu kredi kooperatifleri köylüyü yalancı simsarların elinden kurtaracak, köylünün alın teri, onu candan sevenler tarafından kendisini sevinçle mükâfatlandıracaktır. Bayağı anlamda kültür bilgi, maarif demek olduğu gibi aynı zamanda toprağı ekmek demektir. Demek ki toprak kültürü bugün kuvvetle ele alınmış; pulluklar, hayvanların çoğaltılması ve ıslahı köylüye para bulmanın temelleri köylü sevinciyle sevinen büyük ümitli bir insan tarafından demir bir bilekle atılmıştır. Bu adam, ümidi; cumhuriyetten ve yapıcı kudret ve sevinci cumhuriyeti kuran güneşten almıştır. Köylünün vücut temelleri uzun felaket yılları yıprandığından yıpranmanın onarılması ve yepyeni Türkiye için dinç bir gençlik yetiştirmek; tam düşünen bir kafanın gözünden kaçamazdı. İşte bu zaruretle Trakya'nın yarınki nesilleri için kurtarıcı olan köylü büroları bugün kurulmuş bulunmaktadır. Bu bürolar Edirne santrali tarafından verilen yönerge ile yönetilmenecektir. Ege bölgesinde 16 tane kurulmuş olan zayıfları koruyucu sağlık yuvaları Trakya'da 10 tane kurulacaktır... Toprak, köylü, öğretmen bu büyük ve genel kurumların derin köklerinden yeni ve büyük medeniyeti olan Türkiye fışkıracaktır.

Bu ileri Türk davasının ince oluş yollarını kavrayan Dirik bir adam Trakya'yu yenibaştan kuracak; köyü ve Türk zenginliğinin kaynağı olan köylüyü mesut edecektir...⁶⁶⁷.

⁶⁶⁷ Kemal Batu, “Köy Davası ve Trakya”, **Altıok**, S.25 (Şubat, 1936), ss.26–28; Bu makale biraz daha kısaltılarak Batı Yolu dergisinde de yayınlanmıştır, Kemal Batu, “Köy Davası ve Trakya”, **Batı Yolu**, S.7 (Şubat, 1936), s.2.

Trakya Umumi Mufettişliği, bu çalışmaları dışında bölgeye önemli ekonomik yardımlar yapmıştır. Cumhuriyet dönemi ile birlikte Trakya köylüsü bir nebze olsun rahatlamaya başlamıştır. Kırklareli Halkevi yelerinden Vefik Sözen Trakya köylüsünün Cumhuriyet sonrası yaşadığı değişimi şu şekilde aktarmıştır:

“Hkmetimiz tohum ıslah istasyonları, hayvan yetiştirme haraları açıyor. Fidanlıklar yetiştiriyor. İlimiz içindeki fidanlıklarla birlikte Burgaz’da yeni açılacak tohum ıslah istasyonu ile sayısı  buluyor... Bağlarımızı yeniden yetiştiriyoruz. Ve yetiştirmekte devam edeceğiz, Stclk ve peynirciliğimiz zamanun gereklerine göre ileri götürülmektedir. Bunun için yeni mandıra evleri yapılmaktadır...”

Dn otlaklarımızdaki eşsiz kokulu ieklerimiz boşu boşuna açılıp dökülürken bugün Pınarhisar ve Burgaz ilçesi içinde Dadan cinsi arı sandıklarımızda çerçevelerin beyaz peteklerinde bulunmaktadır...”

Vefik Sözen, yapılanların ise yetersiz olduğunu savunarak halkevlerinin görüşlerini ve köylülerin yapmaları gerekenleri şu şekilde aktarmıştır:

“...Durmak insanlara bir şey kazandırmaz. Gideceğimiz hedefe bizi ancak çalışmak ulaştırır. Bu işleri görecek sağlam gövdeli eller lazımdır. Bunun için köylünün sağlığına pusu kuran bataklık yerlerin kurutulması, ancak köy kanunun çizdiği temeller içinde şartıyla olabilir.

Köy suları sağlık için en başta düşünülecek iştir. Bunların temelleri bir biçimde, sıhhat kurallarına uygun olarak yapılması, ancak bilgili kamun baylarımızın dikkatli kılavuzlukları ile olur...

Bir kişinin yapamadığını birçok insanlar yapabilir imece ile her şey olur. Bugün köy sandığı yanında neden köylüyü sıkıntıya düşürmeden bir kooperatif kurulmasın? Bu kooperatifin yönetiminde köy öğretmenleri önemli ödevleri alabilirler...”⁶⁶⁸.

⁶⁶⁸ Vefik Sözen, “Köy ve Köylü”, **Batı Yolu**, S.2 (Mayıs, 1935), ss.13–14.

Trakya halkevleri, kooperatifçilik konusunda Trakya köylüsüne oldukça büyük yardımlar sağlamışlardır. Halkevleri, kooperatifçiliğin ne işe yaradığı ve köylüye neler kazandırdığını düzenlenen köy gezileri ve konferanslarda defalarca anlatmışlardır. Trakya Umumi Müfettişliği'nin desteği ile Trakya genelinde açılan kooperatifler, köylünün daha uygun koşullarda üretim yapabilmesinin de hazırlayıcısı olmuştur. Edirne Halkevi üyelerinden E. Ruhi Günalp bunu köylü için bir bayram olarak görerek şunları belirtmiştir:

“...Cumhuriyetin tuttuğu ve güttüğü ‘Toprak devletin ve köylünüdür’ prensibi çok yerindedir. Cumhuriyet rejimi köylüyü her fırsatta korumuş, örgütlemiştir.

Trakya gibi köylüsü ileri bir unsur, tarımcılığı bol ve çeşitli olan bir bölgede köylünün kalkınması için alınan tedbirler üzerinde merakla durmaya değer. Trakya Genel Eksperliği'nin köylüye yardım için iyi planlar hazırlamış olması, Sayın Eksperimiz General K. Dirik'in bu alandaki gayretleri her zaman takdirlerle karşılanacak mahiyettedir. Yalnız taraf taraf bütün Trakya illerinde açılmakta olan, daha da açılacak olan ‘Köylü Kredi Kooperatifleri’ tek başına önemli bir iştir. Artık köylü bunalınca, başı ve işi dara gelince tefecilerin ve kazancına ortak çıkan madrabazların tuzağına düşmeyecektir. Kendisi için kurulan kooperatifleri kendisine yardıma hazır bulunacak, ihtiyacı hem çabuk, hem kolay giderecektir. Umulur ki bu kooperatifler zamanla hem daha iyi işler, hem daha çok genişler, köylünün sosyal durumunu yükseltir ve onu yardımlaşmaya alıştıır.

İlk önce Türkler tarafından bulunmuş ve kurulmuş olan ‘İmece’ sistemi köylünün en çok işine yarayacak olan ekonomik sistemdir. Dünya bilginlerinin hepsi kooperatifleri halkın yalnız ekonomik ve sosyal durumlarına değil tinsel, manevi varlıklarına da etkin olduğunu söylüyorlar; körü körüne ve faydasız önürdeşme, rekabet yerine uyuşma ve yardımlaşmayı öğretiyor; diyorlar.

Sayın ve yüce değerli eksperimizin bu işe verdiği hız her iki faydayı birden elde edecek; her vakit köylü için zor bulunan krediyi de gayet kolay temin etmiş olacaktır. Bu kooperatiflerin kurulması Trakya köylüsü için en mutlu ve kutlu bir bayram sayılsa çok mudur?”⁶⁶⁹.

⁶⁶⁹ E. Ruhi Günalp, “Trakya Köylüsünün Hakiki Bayramı”, *Altıok*, S.25 (Şubat, 1936), ss.28–29.

Trakya halkevleri, kooperatifçilik fikrini bölge için oldukça önemli görmüş ve desteklemişlerdir. Hükümetin bu yönde çıkarmış olduğu köy kanununun oldukça önemli olduğunu savunan halkevleri, Trakya köylüsünün ancak bütünleşmesi ile bir yere varabileceğini savunmuşlardır. Ali Rıza Dursunkaya, Köy Kanunu ile ilgili olarak şunları belirtmiştir:

“Köy Kanunu, köylerimizin kalkınması, köylerimizin şenlenmesi; velhasıl koca Türkiye'nin dayandığı köylü halkının yüceliği için en kuvvetli bir destek en önemli yasamızdır.

Köy Kanununun köylüye yüklediği işler, hep kendi varlıkları sosyal ilerlemeleri içindir. Bundan ötürüdür ki, köyler bu kanunlar çok çabuk bir zamanda kalkınacak; imar edilecek çok yerlerden önce sosyal varlıklarına kavuşacaklardır. Bugün Trakya bir köy seferberliği; bir köylülük kaynaşması ve didişmesi içindedir.

*Köy bütçeleri yapılıyor. Köylünün yapabileceği işler kararlaştırılıyor. Köy kooperatifleri, halk bankaları, köy yolları hepsi en ufak noktasına kadar göz önüne alınıyor ve bundan yapılabilecekler sıraya konuyor...”*⁶⁷⁰.

Trakya halkevleri, köylünün yeni tarım usullerini uygulaması gerektiğini düşünmektedir. Halkevleri, henüz bu yönde Trakya köylüsünün yeterli görmeyerek daha yapılacak çok fazla işin olduğunu savunmuşlardır. F. Kuşçuoğlu bu konu üzerinde durarak şunlara değinmiştir:

*“...Köylü sınıfa bu ulusun geçinme aracı olan tarım işleri için yaptığı ve bundan sonra yapacağı daha pek çok işler vardır. Bu işlerin kısa bir zaman içerisinde başarılmasına azmetmiş olan hükümetimiz bu gayretiyle yurdun iktisadi meselelerini de yoluna koymaya çalışmaktadır. Bu hakikat karşısında halkımızın da meslektaşları içinde veya şirketler halinde yeni tarım usullerinin kullanılması ve verimin artırılması için aramsız çalışması gerekmektedir. Bu suretle bir taraftan üretimi çoğaltmak, diğer taraftan da kıymetlendirilecek tedbirler almak lazımdır...”*⁶⁷¹.

⁶⁷⁰ Ali Rıza Dursunkaya, “Köy Kanunu ve Şehirlerimiz”, **Batı Yolu**, S.8 (Mart, 1936), ss.5-6.

⁶⁷¹ F. Kuşçuoğlu, “Çiftçimizin Durumu”, **Batı Yolu**, S.6 (II. Kanun, 1936), ss.6-7.

Trakya halkevleri, savunduğu fikirleri köylünün gerçekleştirebilmesi amacıyla halkevlerinin köycülük şubelerine, köylerde geziler ve konferanslar düzenlemiştir. Şubeler, Trakya köylerinde bu tür çalışmaların yapılabilmesi yönünde teşvik edici hizmetler sağlamışlardır. Halkevleri bunun dışında halkevi dergilerinde köycülük sayfaları hazırlamıştır. Bu sayfalarda cumhuriyetle birlikte Türk köylüsünün kazandığı haklar, sosyal ve kültürel alanda yaşanan diğer gelişmelere ilişkin bilgiler, köylünün anlayabileceği bir üslupla aktarılmıştır. Ayrıca her türlü konuda köylü halkevine çekilmeye çalışılmıştır. Bu konuda Vasfi Çobanoğlu'nun Altıok dergisinde yayınlanan yazısı güzel bir örnek niteliğindedir:

“Köylü Kardeşler: Hükümetin yaptığı yasaya göre Türkler arasında ağalık, efendilik, beylik, hacılık, hocalık laflarının konuşulması yasak edilmiştir. Zengin fakir, kadın erkek birbirine denk olunmuştur; aralarında iğne ucu aşağılık ve yukarılık yoktur. Ne idi o eski zamanlar, bir köylü, zenginlerle okumuşlara aman beyim kulun olayım, ayağını öpeyim, can senin elinde, boynum kıldan ince ne dilesen yap, derdi!... Atatürk sağ olsun, bizi şunun bunun boyunduruğundan kurtardı. Kimse kimseden aşağı tutulamaz, Türkler bir ananın kuzusudur, dedi; kesti attı.

... Size bir lafım daha var: Haniya eskiden paşa maşa der dururduk, o laflar da kalktı. Karadaki askerlerin paşalarına General, denizdeki askerlerin paşalarına Amiral, kara ve deniz askerlerinin müşirlerine Mareşal diyeceğiz. Mesela: Müşir Fevzi Paşa'yı Mareşal Fevzi Çakmak; İsmet Paşa'yı General İsmet İnönü diye anacağız.

Yahu dayılar! Çakmak, İnönü filan dedim de aklıma geldi. Hükümet geçenlerde bir yasa yaptı. Türkiye'de herkes bir soyadı alacak. Görüyorsunuz ya Gazi babamız Atatürk soyadını almış, Mareşal Fevzi, Çakmak diye anılmış...

Herkes iki sene içinde mutlaka bir soyadı alarak kafa kütüğüne yazdırmaya borçludur. Vakit geçirmeyin, tez elden bir soyadı seçin, kafa kütüğüne yazdırın. Bu zor bir şey değil Mesela: Meriç, Doğan, Bulut... gibi işkilsiz Türkçe laflardan birini beğenin, hükümete haber verin olur biter.

İsterseniz pazara gelince halkevi köycülük komitesine uğrayın, sorun yahut haber salın. Orası size her türlü kolaylıkları gösterir”⁶⁷².

Trakya halkevleri köylüye öğretilecek tek bir kelimenin bile memleket gelişimine çok büyük katkılar sağlayacağını düşünmüşlerdir. Bu fikir çerçevesinde köylüyü bilgilendirme adına ilginç yöntemler kullanmışlardır. Vasfi Çobanoğlu, köycülük kollarının düzenlediği bir piyangoyu köylünün bilgilendirmesi amacıyla nasıl kullandıklarını şu şekilde anlatmıştır:

“Her sene yaptığım özel köy inceleme gezilerinde; köylünün eski çağlara ait dini ve sosyolojik birçok atasözleri ve vecizeler söylediklerini görürüm; bu sözlerin, dinleyenler üzerinde çok müessir olduklarına şahit olurum. Demek ki; cinaslı, istiareli, tezatlı, kinayeli laflar köylü ruhunu okşuyor, heyecanlandırıyor ve yeni şeyler ilham ediyor. Bu da bize estetik temayüllerin enginliği ve derinliğini gösterir. Öyle ise köylü, tıynetinin ahengini temsil eden bir varlıktır. Onun maddiliği toprağa hâkimiyetinden, maneviliği de iyilik ve güzellik duygularının yüksekliğindedir. İşte bu temayül köylüye kültür ve ülkü aşılamanın an açık yoludur... Yeni şeyle öğretmek arzusu 1- İhtiyaç, 2- Menfaat, 3-Zevk denilen psikolojik ve sosyolojik zaruretlerden gelir. O halde bunlara başvurarak köylüye birçok hakikatleri mümkün olur. İşte biz bu düşünceye dayanarak; her hafta Halkevinde yaptığımız köylü toplantılarında küçük boyda parasız piyangolar tertip ettik. Biletlerin arkasına birçok yönden köylüye telkini icap eden özlü (veciz) cümleler yazdık. Biletler köylüye parasız dağıtıldı. Fakat piyangoya girebilmek için biletlerdeki yazılı sözlerin ezberlenmesini mecburi tuttuk. Okumak bilmeyenlere de biz yardım ederek ezberleteceğimizi söyledik. Ezberlemek için on dakika ara verdik. On dakika bitince her köylüye sıra ile bu yazıları ezberinden ve yüzünden okuttuk. Bu suretle yüzlerce cümle herkes tarafından işitilmiş ve öğrenilmiş bulunuyor. Bu pek hoş ve alakalı oluyor... Bundan sonra piyango çekiliyor. Hangi bilete çıkmış ise, bilet sahibi yüksek bir yere çıkarak biletteki lafları yüksek sesle tekrar ediyor. İkinci bir piyango bileti alabilmek için bu uğurlu sözün herkes tarafından ezberlenmesi şart koşuluyor.

İşte bu suretle haftada bir iki lira ile köylüye yüzlerce faydalı sözler belletmek mümkün oluyor”⁶⁷³.

⁶⁷² Vasfi Çobanoğlu, “Halkevinde Köylü ile Yapılan Şu Yarenlikleri İşitmeyenler Okusun”, **Altıok**, S.22 (Nisan, 1935), s.32.

⁶⁷³ Vasfi Çobanoğlu, “Bir Piyango”, **Altıok**, S.26 (Nisan, 1936), ss.26–27.

Trakya halkevleri, köylüye her zaman için daha ileri gitmeyi hedef göstermiştir. Halkevleri, bölgede yer alan köylerin ve ormanların korunması konusunda da halkı bilinçlendirmeye çalışmıştır. Trakya halkevleri, köylülerin ormanlardan ekonomik olarak en iyi şekilde faydalanmaları gerektiğini savunmuşlardır⁶⁷⁴.

Trakya halkevleri, köylerin sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda gelişmelerine ve ilerlemesine yardım etmek, köylü ile şehirli arasında sevgi ve dayanışma duygularının kuvvetlenmesine çalışmak amacıyla faaliyetlerine yön vermiştir.

Halkevleri, Türk devriminin köylerde benimsenmedikçe kökleşip sağlamlaşamayacağını savunmuşlardır. Trakya halkevleri bu sebeple tüm aydınlarının köylerle ve köylülerle etkileşim halinde olmasını bir zorunluluk olarak görmüşlerdir. Vasfi Çobanoğlu bu konuda şunları belirtmiştir:

“Köycülük, gösteriş değil inanış, bir iniş değil çıkıştır. İnkılâp köyde doğar, köyde büyür. Halkın ruhuna inmeyen inkılâplar köksüz bir ağaç gibidir; yaşayamaz. Okuyucularım iyi bilsinler ki köylü özünden inkılâpçı, bizden daha çok cumhuriyetçidir. O, kendine düşen vazifeyi kavramış, inkılâbın tadını almıştır...”

Köylüyü arkada bırakıp da ilerlemenin imkânı yoktur. Zira belimiz ona bağlıdır. Türkiye’de her şey köylü için, köylü her şey içindir. Onu görgüsüzlükle, bilgisizlikle suçlandırılan bazı münevverler gafiller olabilir. Bunlar, köylüye karşı borçlarını ödemeyen veya ödemesini bilmeyen ülküsüz zavallılardır. İnkılâbın en korkunç düşmanları da bunlardır. Köylüden önce bu gibilerin gözlerini açmak, içlerini düzenleştirmek lazımdır.

Köylü bizden ne istiyor biliyor musunuz? (İşimizin düştüğü kapılarda bizi azarlamasınlar, güler yüzlü tatlı dil gösterebilirler. Mağazada, dükkânda, çarşıda, bizi aldatmasınlar. Okumuşlar ayağımızın çarığına bakarak bizi yadırgamasınlar ve düzme laflarla, yalan dolanla aldatmasınlar. Elimizden tutup bize yol gösterebilirler, öğüt versinler!)

⁶⁷⁴ Hayri Gürsu, “Orman İşlerimiz”, **Batı Yolu**, S.8 (Mart, 1936), ss.10–11; Turgut Günsavoğlu, “Orman ve Balta”, **a.g.d.**, S.2 (Mayıs, 1935), ss.10.

*İşte onların dedikleri topu topu bu... Kendi hakkından bu kadar çok fedakârlık eden bu asil ruhlu insanların isteklerini içimizde hala yapmayanlar varsa onların yüzlerine tükürmeli!...*⁶⁷⁵.

Trakya halkevleri, köylülerin bilinçlenmesi amacıyla kültürel açıdan da önemli hizmetler yapmıştır. Düzenlenen kursları köylere kadar genişletmeye çalışan halkevleri, köylülere hemen her alanda konferanslar vermiştir. Ayrıca Trakya halkevleri, ilçelerde ve köylerde bulunan halkodalarına gazete ve kitaplar yollayarak halkın kitap okuyabilmesi adına olanaklar hazırlamışlardır.

Trakya halkevleri, düzenledikleri gezilerde köylü ile şehirli arasında kaynaşma ortamı yaratmak istemişlerdir. Yapılan gezilerde halkevlerinin tüm şubeleri kendi görev alanlarına göre köylüye yardımcı olmuşlardır. Temsil Şubeleri köylerde temsiller verirken, Spor şubeleri çeşitli dallarda spor karşılaşmaları düzenlemiş, sosyal yardım şubeleri ise hastanelerle işbirliği içinde çalışarak bölge doktorlarının hasta olan köylüleri tedavi etmelerini üstlenmiştir.

Trakya halkevleri, halkevlerinin kuruluşundan faaliyetler durana kadar geçen süre içerisinde çalışmalarını köylere kadar yayma çabasında olmuşlardır. Özellikle 1939 sonrası halkodalarının kurulması ile birlikte halkevi faaliyetleri köylülere daha rahat bir şekilde ulaşma olanağı yakalamıştır.

Trakya halkevleri, köycülük çalışmalarını belirli esaslar çerçevesinde şekillendirmiştir. Vasfi Çobanoğlu, Trakya halkevlerinin niçin köycü olduğunu *Altıok* dergisinde şu şekilde açıklamıştır:

“Köy davasının temeli toprak sevgisine dayanır. Toprak, asaletin timsali ve bütün varlıkların anası olduğu için mukaddesdir. Hâyır ve şer bu mukaddesata hürmet veya hürmetsizlikten doğmuştur. Kavgaların, zaferlerin ve her çeşit yüceliklerin kaynağı yurt edinmek, yurdu çiğnetmemek tasasının zaruri birer neticesidir. Toprak, sayısız kıymetleri sinesinde toplayan sonsuz bir hazinedir. Köylü bu hazinenin bekçisidir. Toprağı işlediği için ona hâkimdir. Lakin o hiçbir şey istememiş, yurdunu, ödevini düşündüğü için kendini unutmuştur.

⁶⁷⁵ Vasfi Çobanoğlu, “Köycülük”, *Altıok*, S.22 (Nisan, 1935), ss.28–29.

Unutmadığı içinde unutulmuştur. İnkırazlar böyle başlamış, böyle bitmiştir. Gönüller toprağa bağlandığı vakit saadet, havaya çevrildiği zaman felaket olmuştur. Biz, bu felaketim acısını çok derinden duyduk. Uçurumun kenarından Atatürk denilen bir mucize ile kurtulduk. Bu mucize gökten inmemiş, Türk köyünden, Türk topraklarından yükselmişti. İşte bunun için köycüyüz ve bunun için köycü kalacağız”

Çobanoğlu, halkevlerinin niçin köycü olduğunu açıkladıktan sonra halkevlerinin köycülük çalışmalarının genel esaslarını şu şekilde sıralamıştır:

“1-İnandırdığımız vakit değil, inandığımız zaman köylüye faydalı olabiliriz.

2- Münevver gözünü toprağa, özünü köye bağlayan adamdır.

3-Bir işi köylüden daha iyi bilmiyorsan o iş hakkında köylüye hiçbir şey söyleme.

4-Köycülük bir geçim kaygısı, bir ödev saygısı değil, inanış davasıdır.

5-Gelmiş geçmiş çağlarda olduğu gibi gelecek çağlarda da köylüye hiçbir şey verilmeyecektir. Çünkü:

Köylü, alıcı zümre değil, verici, yaratıcı bir varlıktır. Onun bir şey istemesi veya ona bir şey verilmesi felaketin yaklaştığını gösterir. O vericilik kuvvetinin çoğaldığı gün saadete, gücünün yettiği kadar verdiği zamanda hakkına kavuşacaktır.

6-Köylünün varışı yalvarış değildir.

7-Köy, şehrin kendisi; şehir köyün sadakasıdır.

8-Ortada bir köylü ve şehirli davası yok. Toprağa hâkim olan bir unsur ve birde onun sadakasıyla geçinen zümre var, birincisine köylü, ikincisine şehirli diyoruz”⁶⁷⁶.

⁶⁷⁶ Vasfi Çobanoğlu, “Köycülük Davasının Anayasası”, **Altıok**, S.25 (Şubat, 1936), ss.30–31.

Vasfi Çobanoğlu'nun belirttiği ilkeler, Trakya halkevlerinin köycülük çalışmalarının temel düşünce altyapısını ortaya koyacak niteliktedir. Trakya halkevleri, gelişme ve ilerlemeyi köylerden kentlere doğru taşıma ilkesi ile hareket ederek, Atatürk İlke ve İnkılâplarının geniş halk kitlelerine benimsetilmesini sağlamışlardır. Halkevleri, ortaya koydukları tüm faaliyetleri ile Trakya'da halkın sosyal ve kültürel anlamda gelişmesine büyük katkı sağlamışlardır.

SONUÇ

Halkçılık ilkesi, ulusal bağımsızlık savaşı süresince canlı tutularak bağımsızlık hareketinin de temel fikri olmuştur. Halkçılık, toplum içinde her birey ve grubu toplumun birer parçası olarak görerek topyekûn gelişme ve ilerlemeyi hedef almaktadır. Halkçılık, toplum içinde var olan hiçbir grup veya zümreye herhangi bir imtiyaz vermeden, herkesin eşit hak ve sorumluluklara sahip olduğu sosyal ve politik bir sistemdir. Halkçılık, bağımsızlık savaşı sonrası yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin de asli unsurlarından biri haline getirilmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk ve Türk devriminin öncü kadrosu halkevlerini oluşturmakla halkçılığı bir iktidar modeline dönüştürmek istemişlerdir. Mustafa Kemal Atatürk'e göre halkçılık yalnızca halkı sevmek değil tersine halkın devleti sevebilmesidir. Bu sebeple halkın devleti sevmesi ve ona sahip çıkabilmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bunu sağlayabilmenin yolu ise halkevlerinin kurulmasıyla bulunmuştur. Halkevlerinin kurulması ile devlet ve halk bütünleşmiş, Türk Devrimi geniş kitlelere anlatılma ve yayılma olanağına kavuşmuştur⁶⁷⁷.

Halkevleri örgütlenmeleri bu doğrultuda ulusal gerçekler ve ulusun kültürel birikimi esas alınarak oluşturulmuştur. Yapılanların bir bölümü Avrupa'da var olan halk örgütlenmelerinden esinlenilerek gerçekleştirilmiş olsa da “*biz bize benzeriz*” anlayışı çerçevesinde kurulan halkevleri Türkiye'ye özgü bir nitelik kazanmışlardır⁶⁷⁸.

Halkevleri, halkçılık ilkesinin doğal bir sonucu olarak kurulmuşlardır. Halkevleri, kuruldukları 1932 senesi sonrası yurt çapında genişleyerek sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi alanda toplumun bilinçlenmesine büyük katkı sağlamışlardır.

⁶⁷⁷ Ali Nejat Ölçen, **a.g.e.**, s.9.

⁶⁷⁸ Anıl Çeçen, **a.g.e.**, s.14.

İlk kurulan halkevleri arasında yer alan Trakya halkevleri, bölgede önemli hizmetlerde bulunmuşlardır. Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ halkevleri Trakya genelinde açılan diğer halkevleri ve halkodaları için önemli birer merkez olmuşlardır. Trakya halkevleri ilk kuruluş yıllarında bölgenin sosyal ve kültürel özellikleriyle paralel olarak faaliyetlerine şekil vermişlerdir. Daha sonraki yıllarda faaliyet alanlarını daha da genişleten halkevleri bölgenin ekonomik zorlukları, iklim elverişsizlikleri ve II. Dünya Savaşı'nın yarattığı tüm olumsuzluklara rağmen çalışmalarını başarı ile sürdürmüşlerdir.

Trakya genelinde halkevleri faaliyetleri süresince 22 halkevi açılmıştır. Bunlar arasında Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Havsa, Lalapaşa, İpsala, Keşan, Meriç, Uzunköprü, Kırcaşalıh, Pınarhisar, Polos, Üsküp, Kaynarca, Babaeski, Pehlivan köyü, Mandıra, Demirköy, Lüleburgaz, Vize, Çorlu ve Malkara halkevleri bulunmaktadır.

Bölgede açılan halkevleri yanında 1939 yılı sonrası açılan halkodaları, halkevi faaliyetlerinin daha da genişleyebilmesini sağlamışlardır. Trakya genelinde halkevleri faaliyetleri süresince açılan halkodalarının sayısı ise 205 olmuştur.

Trakya halkevleri, bölgede kurulmuş olan Trakya Umumi Müfettişliği, Çocuk Esirgeme Kurumu, Kızılay ve Yeşilay gibi kurumlarında desteklerini almışlardır. Bölge halkevleri bu kurumlar dışında okullar, hastanelerle de ortak hareket ederek sosyal ve kültürel alanda önemli hizmetler vermişlerdir.

Trakya halkevleri, Dil, Edebiyat ve Tarih Kolu, Güzel Sanatlar Kolu, Müze ve Sergi Kolu, Spor Kolu, Sosyal Yardım Kolu, Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu, Kütüphane ve Yayın Kolu, Köycülük Kolu, Temsil Kolu, Müze ve Sergi kollarıyla çeşitli alanlarda Trakya halkı için çalışmışlardır. Halkevlerinin tüm faaliyetlerinin içine halkı katması halkı, halka hizmet eder duruma getirmiştir. Bu haliyle bölge halkevlerinin toplumsal bütünleşmenin sağlanmasında da büyük yararları olmuştur.

Halkevlerinin 5830 sayılı kanun uyarınca çalışmalarının olanaksız hale gelmesi; Trakya halkevleri faaliyetlerinin de durmasına yol açmıştır. Demokrat Parti kanun daha yasalaşmadan önce bölgede görevli bir kısım memurları görevinden almıştır. Görevinden alınan memurlar

arasında, uzun yıllar başöğretmenlik yapmış, halkevi üyesi öğretmenler başta olmak üzere halkevine hizmet etmiş birçok memur bulunmaktadır⁶⁷⁹.

Her ne kadar yasa, halkevleri faaliyetlerini yasaklamamış olsa da maddi olanaksızlık ve dönemin siyasi havası halkevleri faaliyetlerinin tamamıyla durmasına yol açmıştır. Ancak bölge aydınlarının büyük bir kısmı kapanan halkevlerinin yerine yeniden bir sosyo-kültürel oluşum yaratılması gerektiğini savunmuşlardır. M. Uluğ Turanlıoğlu bu tür kurumların faydalarına ve yeniden açılmaları gerektiğine değinerek şunları belirtmiştir:

“İnkılâp Ocaklarının vücuduna bugün lüzum var mı, sorusu belki birçoklarının kafalarını meşgul etmektedir. Ben buna: —Evet, vardır ve şiddetle diye cevap vereceğim”.

Bu tür kurumların gerekliliğine ve eksikliklerinin nelere yol açtığına değinen Turanlıoğlu tüm bunları şu şekilde sıralamıştır:

1-Türkiye’de halkevlerini rahmetli büyük Atatürk, benim anlayışına göre, yalnız ve yalnız Türk milletini topyekûn muasır devletler seviyesine çıkaracak inkılâplarını korumak, yaymak ve yerleştirmek için kurmuştu. Bugün bu binalar yoktur. Düünün halkevleri ve halkevcileri bunda ne dereceye kadar muvaffak olmuştur ve halkevi çalışmalarımızın cemiyetteki yeri nedir, bunu ilerdeki tarih gösterecektir. Şimdi erken. Atatürk yaşasaydı halkevleri yaşayacak ve asıl vazifelerini tam olarak yapacaklardı.

2-Bugün inkılâp nesli tamamen kahvelerde vakit geçirmek zorundadır. Dağıniktır. Birlikte iş yapacak içtima noktaları yoktur. Fakat onun karşısında Atatürk İnkılâplarını kazımak isteyenlerin hiç olmazsa, özel kahveleri vardır. Biz onların sıcak yaz günlerinde caminin gölgesine sığınarak ta kafadaşları ile baş başa kaldıklarını gördük. Toplantılarının mevzuu, başlarına serpuş diye koydukları takkelerden, belli.

3-Onların hacılığa bir gidiş ve bir gelişleri var ki: Bir Atatürk genci o sırada çıkıp ta:

— Bu ne telaş. Yollardaki bu alâyiş ne? Kime bu gösteriş sokaklardaki bu Arapça dua ve tekbirlere ne lüzum var dese bir Kubilay hadisesi hazır.

⁶⁷⁹ Özdilek Lüleburgaz’da, 16 Temmuz 1951.

4-Bir inkılâp genci bugün çıksa da caminin birinde Türkçe ezan okumaya teşebbüs etse. Korkarım ki linç edilir. Hiçbir şey yapmasalar camiye zındık diye bir daha sokmazlar. Hâlbuki Türkiye artık Ziya Gökalp'ın özlediği Atatürk'ün yarattığı Türkiye değil midir? İnkılâp nesli bunlardan bazılarının icra şekillerinden ister istemez endişe duymaktadır. Bu endişelerini izhardan çekinmekte ve sinmektedir. Hâlbuki 'İnkılâp Ocakları' diye bir çatıları bulursa idi fikirlerini birleştirip onlarda meydana çıkarlardı.

5-Memlekette inkılâplarımıza karşı gelmek için fırsat gözleyen nice kimseler birer neşir vasıtasına sarılmışken ve neşir organları illerimizde hala okuyucu bulurken inkılâpçı nesil susmakta ve kahvede...

6-Türkiye'de modern manada çalışan cemiyet(Mevcut partilerimizde dâhil yoktur) onun için bu demokrasi devrinde mensup olduğu cemiyet için, cemiyet fayda ve fikirleri için, hakikaten çalışacak memleketçi, cemiyetçi ve çalışkan bir nesle şiddetle ihtiyaç vardır. İnkılâp ocaklarında bu ruhla etrafa telkin edecek bir inkılâpçı gençliğe bugün, her zamandan fazla ihtiyaç var. Hatta benim elimde olsa, dünkü ruhu kazımak amacıyla, Türkiye'deki bütün cemiyet ve idare kurullarını lağvederim. Zaten onlar çalışma bakımından feshedilmiş durumdadır ya...

Bize Atatürk kadar, Atatürk gibi çalışacak inkılâpçı ve inkılâp ocakları lazım. Çalışmayacaksa kurulacak (İnkılâp Ocakları ile) memleketimiz yeni ve ölü bir cemiyet kazanmış olacaktır. Kendimizi aldatmaktan kaçınalım.

7-Halkevleri salonları kapandı... Milli günler, yurt büyükleri günleri, milli törenlerimiz nerede yapılacak. Okullar ve üniversiteler dışı gençlik nerede ve nasıl toplanacak. Dün hiç olmazsa halkevlerine koşuyorduk. Bugün ise büyük bayram ve günlerimizde sokaklarda gezmekteyiz.

8-Artık her şeyi devlet babadan beklemek kör olası zihniyetini terk etmeliyiz. Çeşmemiz devlet eliyle, köyümüze giden yolun tahta köprüsü devlet baba tarafından yapılsın, yapılmazsa yıkık kalsın düşüncesi artık atılsın. İşte buz gibi inkılâp ve Türklüğümüze hareket ve cereyanlarla devlet baba mücadele etsin ve bizi o korusun, biz yan gelip yatalım, yangelizm siyasetini de terk etmeliyiz. Bugün memlekette Türkiye'yi modern manada Türkiye yapan,

*Atatürk İnkılâplarını koruyacak, savunacak devlet babanın çalışmasına muvazi ve ahenkli bir İnkılâp Ocakları nesli de daimi olarak elbette beklememelidir. Çalışmalıdır. Vazife görmelidir*⁶⁸⁰.

M. Uluğ Turanlıoğlu'nun bazı tespitlerinin hala geçerliliğini koruması oldukça kayda değerdir. Günümüzde bile cumhuriyet kazanımlarının hala toplumun bir bölümü tarafından içine sindirilememiş olması, cumhuriyete karşı var olan anti-devrim odaklarının giderek güçlenmesi ve adeta devlet ve millet bütünlüğü için tehdit niteliğine bürünmüş olmaları, halkevi ve benzeri teşkilatlanmaların kendi dönemleri içinde ne kadar büyük bir toplumsal devinim gerçekleştirdiklerini ortaya koyabilecek niteliktedir. Ancak şunu da açıkça kabul etmek gerekir ki, halkevleri tek parti döneminin hâkim olduğu ve o dönem içinde etkinliğini sürdürebilmiş kurumlardır. Bu sebeple C.H.P.'nin halkevlerini kendi ayakları üzerinde duran, partiden ayrı özerk kurumlar haline getirememesi oldukça önemli bir hatadır. Bir başka hata, D.P.'nin kurumları tamamen tasfiye etme yönünde yasalar çıkarıp kurumları ortadan kaldırmasıdır. Ancak bu durum demokrasinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Demokrat Parti'nin iktidara gelişiyle birlikte halkevleri konusunda bir tercih yapması gerekmiştir. Demokrat Parti'nin halkevlerini Cumhuriyet Halk Partisi'nin bir alt organı olarak görmesi halkevlerinin sonunu hazırlamıştır. Trakya'da açılan halkevleri de bu zorlukları yaşayarak birer birer kapanmışlardır.

Trakya halkevleri, tüm faaliyetleri süresince bölge için önemli birer sosyal ve kültürel merkez olmuşlardır. Halkevleri, Trakya halkını ortak ideale bağlı bir halk kitlesi düzeyinde örgütleyerek kültür ve düşünce birliğini gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Trakya halkevleri, Atatürk İlke ve İnkılâplarının benimsetilmesini sağlayarak, Türk toplumunun devletiyle bütünleşerek çağdaşlaşma idealine önemli bir katkı sağlamışlardır.

Günümüzde demokrasi ve çok sesli bir toplum olma yolunda ilerleyen Türkiye'de, bu tür kurumları tekrar yarabilmek imkânsızdır. Ancak bu tür kurumların eksikliği hala hissedilen bir gerçektir. Bu sebeple Turanlıoğlu'nun da üzerinde durduğu gibi cumhuriyet gençliğine önemli sorumluluklar ve görevler düşmektedir. Türk gençliği, Atatürk'ü iyi anlamak, yaptıklarını iyi algılamak ve emanet edilen laik Türkiye Cumhuriyeti'ne sonuna kadar sahip çıkmak mecburiyetindedir.

⁶⁸⁰ M. Uluğ Turanlıoğlu, "İnkılâp Ocakları Açılırken", **Özdilek Lüleburgaz'da**, 1 Kasım 1951.

KAYNAKÇA

I-SÜRELİ YAYINLAR

A-DERGİLER

Altıok

Anafarta

Batı Yolu

Damla

Edirne

Edirne Erkek Öğretmen Okulu Dergisi

Ergene

Köy Dergisi

Köy Postası

Marmara

Trakya Dergisi

Ülkü

Üçsu

B-GAZETELER

Bu

Edirne Postası

Hâkimiyeti Milliye

Keşan

Kızılay

Kırklarili

Milli Gazete

Özdilek Lüleburgaz'da

Tekirdağ

Trakya'da Yeşilyurt

Ulus

C-YILLIKLAR

Kırklareli İl Yıllığı 1967, İstanbul, 1968.

T.C. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Edirne Vilayeti İstatistik Yıllığı, İstanbul, 1937.

T.C. Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Tekirdağ Vilayeti İstatistik Yıllığı, İstanbul, 1937.

T.C. Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü İstatistik Yıllığı 1929, II, Ankara, 1929.

T.C. Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü İstatistik Yıllığı 1930, III, Ankara, 1930.

T.C. Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü İstatistik Yıllığı 1930–1931, IV, Ankara, 1931.

Trakya İstatistik Yıllığı, İstatistik Genel Müdürlüğü Trakya Umum Müfettişliği İstatistik Bürosu yay., Ankara, 1939.

II-ESER VE MAKALELER

A-KİTAP VE BROŞÜRLER

Arı, Kemal, **Büyük Mübadele ‘Türkiye’den Zorunlu Göç**’, Tarih Vakfı Yurt yay., İstanbul, 2000.

Baydar, Mustafa, **Hamdullah Suphi ve Anıları**, İstanbul, 1970.

Bıyıklıoğlu, Tefik **Trakya’da Milli Mücadele**, I, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1992.

C.H.P. 1939’da Halkevleri, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara, 1939.

C.H.P. 1923–1948 (25.Yıl), Ulus Basımevi, Ankara, 1948.

C.H.P. Edirne Vilayeti 1940 Kongresi Açılış Nutku ve Zabıtları, Edirne, 1940.

C.H.P. Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, Ankara, 1940.

C.H.P. Halkevleri 1940, Ulusal Matbaa, Ankara, 1940.

C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1942, Ankara, 1943.

C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1943, Ankara, 1944.

C.H.P. Halkevleri ve Halkodaları 1944, Ankara, 1945.

C.H.P. Halkevleri 1932–1935: 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı?, Ankara, 1935.

C.H.P. Halkevleri ve Halkodalarının Yurt İçinde Dağılımları 1945, Ankara, 1945.

C.H.P. 16. Yıldönümünde Halkevi ve Halkodaları, Ankara, 1948.

Cumhuriyet Halk Fırkası Kâtibi Umumiliğinin Fırka Teşkilatına Umumi Tebligatı, (Mayıs 1931'den I.Kanun 1932 Nihayetine Kadar), I, Ankara, 1933.

C.H.P. Genel Sekreterliğinin Fırka Teşkilatına Umumi Tebligatı, (1 Kasım 1941'den 30 Haziran 1941 Tarihine Kadar), XVIII, Ulusal Matbaa, Ankara, 1941.

Cumhuriyetin 15. Yılında Edirne, Edirne, 1938.

Cumhuriyetin 15. Yılında Tekirdağ, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1938.

Çeçen, Anıl, **Halkevleri**, Gündoğan yay., Ankara, 1990.

Çevik, Hikmet, **Tekirdağ Tarihi Araştırmaları**, İstanbul, 1949.

-----, **Tekirdağ Müzesine Doğru**, Tekirdağ Halkevi yay., İstanbul, 1966.

Dursunkaya, Ali Rıza, **Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya ve Kültür Eserleri Yönünden Tetkik**, Yeşilyurt Basımevi, Kırklareli, 1948.

Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu 1939–1940 Çalışma Raporu, Resimli Ay Matbaası, İstanbul, 1941.

Geçen Yıllarda Halkevleri Nasıl Çalıştı, C.H.P. Genel Sekreterliği 1937 Yıldönümü Broşürü.

Güner, Zekai, **Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Kuruluşu ve Faaliyetleri**, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 1998.

Güz, Nurettin, **Halkevleri Dergileri**, Ankara, 1995.

Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülasaları, Hâkimiyeti Milliye Matbaası, Ankara, 1934.

Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülasaları, Ulus Basımevi, Ankara, 1935.

Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülasaları, Ulus Basımevi, Ankara, 1936.

Karaçam, Nazif, **Atatürk Kırklareli’nde**, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi yay., Kırklareli, 1998.

Kepir'den Köylere, Kepirtepe Köy Enstitüsü Broşürü, Lüleburgaz, 1944.

Kili, Suna, **Atatürk Devrimi 'Bir Çağdaşlaşma Modeli'**, Türkiye İş Bankası Kültür yay., Ankara, 1983.

Kökner, Nejat, **Tarihte, Coğrafyada, Sanatta ve Kültürde Edirne**, İl Basımevi, Edirne, 1946.

Ölçen, Ali Nejat, **Halkevlerinin Yokedilişi**, Ankara, 1988.

Önelçin, Hasan Adnan, **Tekirdağ ve Çevresi Basın Tarihi Hakkında Kısa Notlar**, Tekirdağ Halkevi yay., İstanbul, 1966.

-----, **Trakya Basını**, Tekirdağ Halkevi yay., İstanbul, 1972.

Özacun, Orhan, **C.H.P. Halkevleri Yayınları Bibliyografyası 1932 – 1951**, Mart, 2001.

Özmen, Abidin, **Trakya**, T.C.İçişleri Bakanlığı yay., Ankara, 1948.

Peremeci, Osman Nuri, **Atalar Sözleri**, Resimli Ay Basımevi, İstanbul, 1943.

-----, **Edirne Tarihi**, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu yay., İstanbul, 1939.

-----, **Tuna Boyu Tarihi**, Resimli Ay Basımevi, İstanbul, 1942.

Soysal, İlhami, **Dünyada ve Türkiye'de Masonluk ve Masonlar**, Der yay., İstanbul, 1988.

Talat Paşa Hayatı ve Çalışmaları Hakkında bir Tetkik, Vilayet Matbaası, Edirne, 1943.

Taner, Hasan, **Halkevleri Bibliyografyası**, Recep Ulusoglu Basımevi, Ankara, 1944.

Toker, Metin, **Demokrasinin İsmet Paşalı Yılları “D.P.’nin Altın Yılları 1950-1954”**, Bilgi yay., İstanbul, 1990.

Yücebaş, Hilmi, **Kültür Derlemeleri**, Akşam Basımevi, İstanbul, 1935.

-----, **Namık Kemal ve Vatan Sevgisi**, İl Basımevi, Tekirdağ, 1937.

-----, **Trakya Köylerinde Kültür Derlemeleri**, Akşam Basımevi, İstanbul, 1936.

B-MAKALELER

Akıncı, İsmail, “Babaeski Gençliğinin Müsamere Hazırlığı”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 14 Şubat 1947.

Aktin, Etem, “Sevil Berberi ve Halkevimiz”, **Damla**, S.31 (Şubat, 1946), s.11.

Aktuğ, Yılmaz, “Halkevinde Güzel Bir Müsamere”, **Tekirdağ**, 1 Nisan 1937.

Alp, M., “Genç Münevverler”, **Edirne Postası**, 2 Mart 1933.

Aykut, Sadi, “Altıok Hız Alıyor”, **Marmara**, S.1 (9 Mayıs, 1935), ss.19–22.

Aşir, Vildan, “Romen Gençlik Teşkilatı Straja Tarihi”, **Ülkü**, XIV\79 (Eylül,1939), s.19.

Batu, Kemal, “Köy Davası ve Trakya”, **Altıok**, S.25 (Şubat, 1936), ss.26–28.

-----, “Köy Davası ve Trakya”, **Batı Yolu**, S.7 (Şubat, 1936), s.2.

Baykoca, Hüsni, “Herkes İçin”, **Batı Yolu**, S.4 (II. Teşrin, 1935), s.5.

-----, “İlimizde Kültür İşleri”, **Batı Yolu**, S.4 (II. Teşrin, 1935), s.8.

-----, “Kültür Alanında Çalışmalar”, **Batı Yolu**, S.5
(I.Kanun,1935), s.12.

Çağlarcı, İsmail, “Malkara Kızılay Çalışmaları”, **Damla**, S.35 (Kasım, 1946),
s.11.

Çobanoğlu, Vasfi, “Halkevinde Köylü ile Yapılan Şu Yarenlikleri İşitmeyenler
Okusun”, **Altıok**, S.22 (Nisan, 1935), s.32.

-----, “Bir Piyango”, **Altıok**, S.26 (Nisan, 1936), ss.26–27.

-----, “Köycülük”, **Altıok**, S.22 (Nisan, 1935), ss.28–29.

-----, “Köycülük Davasının Anayasası”, **Altıok**, S.25 (Şubat,
1936), ss.30–31.

Ali Rıza Dursunkaya, “Gittiğimiz Yol”, **Batı Yolu**, S.3 (I.Teşrin, 1935), s.4.

-----, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya ve Kültür Eserleri
Yönünden Tetkik–4”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 11 Mart 1947.

-----, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya ve Kültür Eserleri
Yönünden Tetkik–5”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 14 Mart 1947.

-----, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya ve Kültür Eserleri
Yönünden Tetkik–19”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 3 Haziran 1947.

Ali Rıza Dursunkaya, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik–20”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 10 Haziran 1947.

-----, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik–21”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 13 Haziran 1947.

-----, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik–22”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 4 Temmuz 1947.

-----, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik–24”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 11 Temmuz 1947.

-----, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik–27”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 15 Ağustos 1947.

-----, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik–28”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 26 Ağustos 1947.

-----, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik–29”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 30 Ağustos 1947.

-----, “Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür Eserleri Yönünden Tetkik–30”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 2 Eylül 1947.

-----, “Köy Kanunu ve Şehirlerimiz”, **Batı Yolu**, S.8 (Mart, 1936), ss.5–6.

-----, “Yurttaş Türkçe Konuş”, **Batı Yolu**, S.8 (Mart, 1936), s.1.

Durusal, Sadık Hayri, “Sanat ve Sanatkâr”, **Edirne**, S.3 (Mayıs, 1940), ss.4–7.

Ertürk, N. Fikri, “Trakya’da Tarihi Eserler”, **Edirne Postası**, 2 Mayıs 1939.

Güenalp, E. Ruhi, “Trakya Köylüsünün Hakiki Bayramı”, **Altıok**, S.25 (Şubat, 1936), ss.28–29.

-----, “Ulusal Birlikte Sevgi ve İstek”, **Altıok**, S.26 (Nisan, 1936), ss.3–5.

Güven, İbrahim, “Halkevi Kupası Futbol Maçları”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 12 Mart 1946.

İlhan, Zeynel, “Bir Sergi Münasebetiyle”, **Trakya’da Yeşilyurt.**, 17 Temmuz 1945.

Kop, Kadri Kemal, “Trakya’da Köycülük Çalışmaları”, **Köy Dergisi**, S.1 (Şubat, 1939), s.17.

Konuralp, Kazım, “Bir yoldan Altıoka”, **Batı yolu**, S.1 (Nisan, 1935), ss.1–2.

-----, “İdemenlerimizin Ödevi”, **Batı Yolu**, S.6 (II. Kanun, 1936), ss.5–6.

-----, “Ulusal Devrimimiz”, **Batı Yolu**, S.3 (I. Teşrin, 1935), ss.2–3.

-----, “Milyonlar Karşısında”, **Batı Yolu**, S.8 (Mart, 1936), s.3.

Köknar, Nejat, “Halkevleri Dergisi Çıkarılmasını İstiyoruz”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 10 Mayıs 1946.

Oğuz, Kadri, “Halkevlerimiz”, **Buç**, 29 Şubat 1936.

Oğuz, Kadri, “Bir Jübile Münasebeti ile”, **Edirne Postası**, 13 Kasım 1940.

Oğuz, Velittin, “Cumhuriyet Halk Partisinin Esenlik ve Sosyal Yardım Savaşı ve İzerleri”, **Marmara**, S.1 (9 Mayıs, 1935), ss.34–35.

Orbay, Ruhi, “Bana Ne? Yok Arkadaş!”, **Batı Yolu**, S.2 (Mayıs, 1935), s.12.

Pekgirgin, Vedat, “Uzunköprü ve Şehrimizde Yapılan Maçlar”, **Edirne Postası**, 2 Mayıs 1945.

Peremeci, Osman Nuri, “Dil Bayramı”, **Altök**, S.20 (30 Eylül, 1934), ss.13–21.

Rodoplu, Refet, “Lüleburgaz’da Açılan Kitap Sergisi Münasebetiyle”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 12 Mart 1946.

Salcı, Vahit Lütfi, “Halk Türküleri Musikisi”, **Batı Yolu**, S.2 (Mayıs, 1935), s.8.

-----, “Musiki İnkılâbımızın Manası”, **Altök**, S.21 (25 II. Teşrin, 1934), ss.7–8.

Sayarı, S., “Kırklareli Halkevi Projesi”, **Ülkü**, XIV/80 (I.Teşrin,1939), s.168.

Sırrı, Selim, “İtalya’da Gençlik Teşkilatı”, **Ülkü**, 13 (Nisan, 1933), s.242;

Somar, Ziya, “Edirne ve Halkevi”, **Edirne**, S.1 (Mart, 1940), s.5.

-----, “Edirne Hayır Müesseseleri ve Kütüphaneler ve Kuranları”, **Edirne**, S.1 (Mart, 1940), ss.16–17.

-----, “Edirne Tarihi”, **Edirne**, S.1 (Mart, 1940), s.8.

Soysal, İlhami, “Türkiye’de Masonluk”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, IV, ss.1348–1361.

Sözen, Fatma, “Cumhuriyet Halk Partisi’nin Türk Kadınına Kazandırdığı Haklar”, **Marmara**, S.1 (9 Mayıs, 1935), ss.14–16.

Sözen, Vefik, “Köy ve Köylü”, **Batı Yolu**, S.2 (Mayıs, 1935), ss.13–14.

Şakiroğlu, Canip Sıtkı, “Kızılay Gençlik Kurumu Kampları”, **Ülkü**, VIII\88 (16 Mayıs, 1945), ss.3–5.

Taner, H.N., “Dilini Bulan Ulus”, **Marmara**, S.1 (9 Mayıs, 1935), ss.11–13.

Tanyel, Cevdet, “Trakya Spor Kongresi”, **Anafarta**, S.6 (Ağustos, 1937), s.9.

Taşkın, Şaban, “İnkılâp Köyde Doğar, Köyde Büyür”, **Altok**, S.3 (31 I. Kanun, 1933), ss.22–23.

Turanlıoğlu, M. Uluğ, “İnkılâp Ocakları Açılırken”, **Özdilek Lüleburgaz’da**, 1 Kasım 1951.

Türkben, Ahmet, “Köy Gezileri”, **Buç**, 13 Kasım 1935.

Yanardağoğlu, Ali Coşkun, “Batı Yolu Yolcuları”, **Batı Yolu**, S.1 (Nisan, 1935), s.10.

-----, “Nereye Doğru”, **Trakya’da Yeşilyurt**, 3 Haziran 1943.

-----, “Gençler Köy Bizi Bekliyor”, **Batı Yolu**, S.2 (Mayıs, 1935), s.15.

Yücebaş, Hilmi, “Trakya’da Kültür Derlemeleri”, **Trakya Dergisi**, S.12 (Temmuz, 1937), s.22.

EKLER

EK:1

ALTIOK DERGİSİ İÇERİĞİ

MAKALE, ŞİİR, BİLDİRİ vs. İSİMLERİ	YAZAN	SAYFA NO
<u>SAYI:1- 25 II. Teşrin 1933</u>		
<i>Maksadımız</i>	Altıok	s.3-4.
<i>Köy Kooperatifleri</i>	M.Ş.	s.5-6.
<i>İyi Yürekli Köylü Kardeşlere</i>	Köylüoğlu	s.6-7.
<i>Yoğurt</i>	K.T.F.	s.8-9.
<i>Biz ve Kurtuluş</i>	E.K.	s.9-10.
<i>Köylüye Hürmet, Gençliğe Öğüt</i>		
<i>Böyle Mi Olur?</i>	V.	s.10-11.
<i>Saban İzleri</i>	E.R.	s.11.
<i>Ali Şefik Bey</i>	---	s.12-14.
<i>Neydik Ne Olduk</i>	Atmaca	s.14-15.
<i>Vitrinler</i>	K.O.	s.15-16.
<i>Cumhuriyet Devrinde Türk Sporü</i>	Gönül	s.16.
<i>Türkoğluna</i>	Çetin	s.17.
<i>Köy Kanunumuz-1</i>	S.R.	s.18.
<i>İnce Çınar</i>	M.A.	s.19.
<i>Misafirlerimiz</i>	---	s.20.
<i>Memleket ve Dünya Haberleri</i>	---	s.21-22.

SAYI:2- 15 I. Kanun 1933

<i>Tasarruf Birikenlerin Kendi Kendine</i>		
<i>Çoğalmasdır</i>	R.	s.1-2.
<i>Köy Kooperatifleri-2</i>	M.Ş.	s.2-7.
<i>İskitler, Amazonlar</i>	E.K.	s.3.
<i>Memleket Haberleri</i>	---	s.4.
<i>Dünya Haberleri</i>	---	s.5.
<i>Köy Kanunu-2</i>	S.R.	s.7-8.
<i>Köylü Kardeş</i>	---	s.8.
<i>Türk İhtilali ve Sınır Edirne</i>	S.S.	s.9.
<i>Kurtuluşta Köylüler</i>	Coşkun	s.10-11.
<i>6 Oktan</i>	M.	s.11-12.
<i>Hayvanlarımızı İyi Yetiştirelim</i>	Köylüoğlu	s.12-13.

<i>Cumhuriyette Nikâhsız Evlenmeler</i>	---	s.13–14.
<i>Bir Cevap</i>	Çetin	s.15.
<i>Edirne Mezarlıklarında</i>	O.N.	s.16.
<i>Behçet Kemal'den 6 Ok'a</i>	Behçet Kemal	s.17.
<i>Demirle Yıldırım</i>	Behçet Kemal	s.17–19.
<i>Sporda Vaziyetimiz</i>	Öz	s.20–21.
<i>Örümcekler</i>	K.O.	s.21–22.
<i>Çiçek Hastalığı</i>	---	s.22.
<i>Güzel Bir Yalan</i>	M.Ş.	s.23.
<i>On Yıl Musikisi</i>	V.L.	s.24.

SAYI:3- 31 I. Kanun 1933

<i>Çok Daha İyi Yıllara, Çok Daha İyi Günlere</i>	Altıok	s.1.
<i>Feragat İstiyoruz</i>	Altıok	s.2–3.
<i>Eskişehir Şeker Fabrikası da açıldı</i>	R.	s.3.
<i>Ağaç Yetiştirelim</i>	R.	s.4–5.
<i>Köy Kooperatifleri–3</i>	M.Ş.	s.6–7.
<i>Yurdum</i>	Coşkun	s.8.
<i>Cumhuriyet Muallimi</i>	E.K.	s.9–10.
<i>Edirne Mezarlıklarında</i>	O.N.	s.11.
<i>Dünya Haberleri</i>	---	s.12.
<i>Memleket Haberleri</i>	---	s.13.
<i>Fabrikalarımız Çoğalıyor</i>	---	s.14.
<i>Hayvanlarımız</i>	A.Ş.	s.15.
<i>Köy Kanunu–3</i>	S.R.	s.16.
<i>Günün Spor Hareketleri</i>	Öz	s.17–18.
<i>Gelen Mektuplar</i>	Çağlıyan	s.18.
<i>Kurt Dayıdan 6 Ok'a</i>	V.	s.19.
<i>Sıtmadan Kaçınız</i>	---	s.20.
<i>Edirne Dünyalar Durdukça Türk Kalacaktır</i>	Şaban Taşkın	s.21.
<i>İnkılâp Köyde Doğar, Köyde Büyür</i>	Şaban Taşkın	s.22–23.
<i>Türk Gencine</i>	Emin Akyüz	s.23.
<i>On Yıl Musikisi–2</i>	V.L.	s.24.

SAYI:4- 15 II. Kanun 1934

<i>Temel</i>	Altıok	s.1–3.
<i>6 Oktan</i>	M.	s.4.
<i>Köy Çocukları İçin Armağan</i>	Köylüoğlu	s.5–6.
<i>Edirne'yi Tanıyalım Tanıtalım</i>	R.	s.6.
<i>Tarlaların Sürülmesi</i>	E.	s.7–8.
<i>Muallim</i>	Coşkun	s.9.
<i>Kooperatif Kurunuz</i>	---	s.10.

<i>Köylü Kardeşlerime</i>	Çağhyan	s.11-12.
<i>Son Güreş Hareketleri</i>	Öz	s.12.
<i>Avrupa'da Gördüklerim-1</i>	Y.Z.	s.13-14.
<i>Çocuk Nasıl Bakılır?</i>	---	s.15.
<i>Köy Kanunu-4</i>	S.R.	s.16-17.
<i>Hanife'nin Rüyası</i>	F.F.	s.17-19.
<i>Cumhuriyetimizin Kudreti</i>	Pehlivanoglu Rasim	s.19.
<i>On yıl Musikisi-3</i>	V.L.	s.20.
<i>Köylüye Doğru</i>	Abdullah Enver	s.21.
<i>İnkılâp Bayrağı</i>	M. Selçuk	s.22.
<i>Bulmacalarımız</i>	---	s.23.
<i>Dünya Haberleri, Memleket Haberleri</i>	---	s.24.

SAYI:5- 31 II. Kanun 1934

<i>Milli Terbiye</i>	Altıok	s.1-2.
<i>Britanya'nın İktisadi Hayatı</i>	E.K.	s.3-4.
<i>Halkevi Okuma Odası</i>	R.	s.5-6.
<i>Anadolu</i>	M.Ç.	s.6.
<i>Bir Hak Nasıl İspat Edilir?-1</i>	M.İ.	s.7-8.
<i>Avrupa'da Gördüklerim-2</i>	Y.Z.	s.9-10.
<i>2'inci Kanun Hadiseleri</i>	---	s.11.
<i>İktisadi Zafere Mutlak Erişeceğiz</i>	---	s.12-13.
<i>Köyde Spor Hareketleri</i>	Öz	s.14.
<i>Asker Sesi</i>	Çağhyan	s.15-19.
<i>İlk İşimiz Kooperatör Yetiştirmek Olmalıdır</i>	M.Ş.	s.17-18.
<i>Hastalıklar</i>	S.A.	s.19.
<i>Köy Kanunu-5</i>	S.R.	s.20.
<i>Bahçelerde Mevsim Ziraatı</i>	E.	s.21-22.
<i>En Güzel Köy</i>	İsmail Vedat	s.23.
<i>Bir Arkadaş</i>	M. Uluğ	s.23.
<i>Onlara!</i>	K. Cahit	s.24.
<i>Arkadaş Memur Olmak İçin Okuma!</i>	Kemal	s.24.

SAYI:6- 15 Şubat 1934

<i>Hayat Ne İstiyor?</i>	Altıok	s.1-2.
<i>Ok</i>	Şeref	s.3-4.
<i>Edirne'de İpek Böcekçiliği</i>	M.A.	s.5-7.
<i>Aile Kadınının Rolü</i>	Coşkun	s.7.
<i>Dünden Evvelki, Dünkü ve Bugünkü Kadın</i>	Pınar	s.8.
<i>Onlarla Biz</i>	---	s.9.
<i>Köy Kanun-6</i>	S.R.	s.10.
<i>Bir Hak Nasıl İspat Edilir-2</i>	M.İ.	s.11.
<i>Dertli Değirmenci</i>	F.F.	s.12-13.
<i>Avrupa'da Gördüklerim-3</i>	Y.Z.	s.14.

<i>Spor ve Gençlik</i>	Öz	s.15.
<i>Sıtma</i>	S.A.	s.16.
<i>Edirne Mezarlıklarında</i>	O.N.	s.16.
<i>Köylüyüm</i>	M. Uluğ	s.17.
<i>Edirne Günleri</i>	K. Cahit	s.18–19.
<i>Köylü Kardeşler</i>	---	s.20–21.
<i>Sanatta Zafer Lazım</i>	K. Cahit	s.22.
<i>Menfi Adamlar</i>	Şaban Taşkın	s.22.
<i>Tuna'dan İçli Bir Ses</i>	Kemal Ayhan	s.23.
<i>Köy Yollarında</i>	Recep	s.23.
<i>Köy Evi ve Köylü</i>	Emin Akyüz	s.24.

SAYI:7- 28 Şubat 1934

<i>Küçük Asya'da Büyük Bir Güneş</i>	Altıok	s.1–2.
<i>Doğuyor</i>	---	s.2–4.
<i>Trakya'da Yeni Bir Hamle Başlıyor</i>	---	s.2–4.
<i>Böcekçilik Bilgisi</i>	M.A.	s.5–7.
<i>Kadın Bahsi</i>	K.O.	s.7.
<i>Sağlık ve Sağlamlık Köşesi</i>	Köy Hekimi	s.8.
<i>Avrupa'da Gördüklerim–4</i>	Y.Z.	s.9–10.
<i>On Yıl Musikisi–4</i>	V.L.	s.11.
<i>Tosun Dayının Düğünü</i>	A.F.	s.12.
<i>Hasköy</i>	M.S.	s.13–18.
<i>Köye Doğru</i>	R.	s.15–16.
<i>Köy Kanunu–7</i>	S.R.	s.17–18.
<i>Velayet ve Vesayet İşleri–1</i>	M.İ.	s.18–20.
<i>Yolumun Sonu</i>	M. Uluğ	s.21.
<i>Muallim</i>	E.K.	s.22.
<i>Sahne ve Kadın</i>	Coşkun	s.23–24.
<i>Spor, Dövüşmek Demek Değildir</i>	Öz	s.24.

SAYI:8- 15 Mart 1934

<i>Okumuşların İşi</i>	Altıok	s.1–2.
<i>Halkevleri</i>	---	s.2.
<i>Böcekçilik Bilgisi–2</i>	M.A.	s.3–4.
<i>Avrupa'da Gördüklerim–5</i>	Y.Z.	s.5.
<i>On Yıl Musikisi–5</i>	V.L.	s.6–7.
<i>Pıravadı Köyü</i>	(Pıravadı Muallimi) Şaban	s.7.
<i>Köy Kanunu–8</i>	S.R.	s.8.
<i>Göl ve Nehir Balıkları</i>	M.R.	s.9.
<i>Tasarruf Kumbaraları</i>	M.Ş.	s.10–11.
<i>Koyunlarda Kelebek Hastalığı</i>	---	s.12–13.
<i>Kültür Derlemeleri</i>	---	s.14.
<i>Edirne Mezarlıklarında</i>	O.N.	s.15–16.
<i>Köy Muallimi–1</i>	---	s.17.
<i>İnkılâp Savaşında Trakya</i>	---	s.18.
<i>Zeytin ve Güreş</i>	Öz	s.19.

<i>Dünya Haberleri</i>	---	s.20.
<i>Memleket Haberleri</i>	---	s.21.
<i>Köy Muallimi</i>	M. Uluğ	s.22–23.
<i>Köylü Arkadaşlar Bize Dertlerinizi Yazınız</i>	---	s.24.

SAYI:9 31 Mart 1934

<i>Programımız</i>	Altıok	s.1–14.
<i>Böcekçilik Bilgisi–3</i>	M.A.	s.2–3.
<i>Lalapaşa Köyü</i>	(Lalapaşa Muallimi) Abdurrahman	s.3.
<i>Avrupa’da Gördüklerim–6</i>	Y.Z.	s.4–5.
<i>Veba</i>	S.A.	s.5.
<i>Göl ve Nehir Balıkları–2</i>	M.R.	s.6.
<i>Köy Kanunu–9</i>	S.R.	s.7–8.
<i>Kanunu Medeniye Göre</i>	M.İ	s.8–10.
<i>Kooperatif Bir Seciye İşidir</i>	M.Ş.	s.10–12.
<i>Edirne Mezarlıklarında–2</i>	O.N.	s.12–13.
<i>Bağların Budanması</i>	Esat	s.15–16.
<i>Er İstiyoruz</i>	M. Uluğ	s.16.
<i>Koca Sinan Broşürü</i>		
<i>Mimar Koca Sinan</i>	O.N.	s.2–4.
<i>Koca Sinan</i>	İhsan	s.5–6.
<i>Mimar Koca Sinan</i>	Fahri	s.6–8.

SAYI:10 15 Nisan 1934

<i>Halkevi ve Miyde</i>	Altıok	s.1–2.
<i>Böcekçilik Bilgisi–4</i>	M.A.	s.3–4.
<i>Lekeli Humma</i>	S.A.	s.4.
<i>Avrupa’da Gördüklerim–7</i>	Y.Z.	s.5–6.
<i>Süleoğlu Köyü</i>	(Süleoğlu Köy Muallimi) Atıf	s.6.
<i>Edirne’de Koyunculuk–1</i>	F.Ş.	s.7–8.
<i>Heykel</i>	M. Uluğ	s.8.
<i>Köy Kanunu–10</i>	S.R.	s.9–10.
<i>Kanunu Medeniye Göre</i>	M.İ.	s.10–13.
<i>Kooperatifçiliğin Faziletleri</i>	M.Ş.	s.13–15.
<i>Tavzih ve İtizar</i>	---	s.15.
<i>Edirne Mezarlıklarında–3</i>	O.N.	s.16–19.
<i>Maniler–1</i>	F.Ş.	s.20.
<i>Atasözleri–1</i>	O.N.	s.21.
<i>İlk Okuma İşi</i>	R.	s.22–24.
<i>23 Nisan</i>	---	s.24.

SAYI:11 30 Nisan 1934

<i>Halkevi ve Mistisizm</i>	Altıok	s.1–2.
<i>Avrupa’da Gördüklerim–8</i>	Y.Z.	s.3–4.
<i>Teşkilatı Esasiye Kanunu–1</i>	Şahinoğlu	s.5–6.

<i>Kanunu Medeniye Göre</i>	M.İ.	s.7-9.
<i>Köy Kanunu-11</i>	S.R.	s.10-11.
<i>Kavacık Köyü</i>	(Kavacık Muallimi) Halil	s.11.
<i>İstida Numuneleri</i>	---	s.12-13.
<i>Difteri</i>	S.A.	s.13.
<i>Fırkamız ve Zirai Kooperatifler</i>	M.N.	s.14-15.
<i>23 Nisan</i>	M. Uluğ	s.16.
<i>Türk-Romen Münasebetleri Tarihi-1</i>	S.R.	s.17-19.
<i>Bilmeceler-2</i>	F.Ş.	s.20.
<i>Atasözleri-2</i>	O.N.	s.21.
<i>Pamuk Tohumlarının Islahı</i>	---	s.22-23.
<i>Memleket Haberleri</i>	---	s.23.
<i>Dünya Haberleri</i>	---	s.24.

SAYI:12 15 Mayıs 1934

<i>Cumhuriyet Vahime Değildir</i>	Altıok	s.1-2.
<i>İktisadi Buhran ve Devlet</i>	M.N.	s.3-5.
<i>Böcekçilik Bilgisi-5</i>	M.A.	s.5-6.
<i>Kanunu Medeniye Göre</i>	M.İ.	s.7-9.
<i>Köy Kanunu</i>	S.R.	s.10-17.
<i>Türk-Romen Münasebetleri Tarihi-2</i>	S.R.	s.18-19.
<i>Kır Atlı</i>	M. Uluğ	s.19.
<i>Hayvana Ait Telakkiler</i>	F.Ş.	s.20.
<i>Atasözleri-3</i>	O.N.	s.21.
<i>Memleket Haberleri</i>	---	s.22.
<i>On Yıl Musikisi- Musiki Cemiyetleri ve Teşekküller</i>	V.L.	s.23-24.

SAYI:13 30 Mayıs 1934

<i>Sermeyenin İstihsaldeki Rolü</i>	Altıok	s.1-2.
<i>Cumhuriyet Memuru</i>	Atilla	s.3-4.
<i>Kalori, Dünyanın En Güçlü Adamı:</i>		
<i>Türk</i>	Kemal Cenap	s.5-6.
<i>Böcekçilik Bilgisi-6</i>	M.A.	s.6-9.
<i>Kanunu Medeniye Göre</i>	M.İ.	s.9-11.
<i>Edirne Memurlar Kooperatifi</i>	R.	s.12-15.
<i>Teşkilatı Esasiye Kanunu-2</i>	Şahinoğlu	s.15-16.
<i>Bağlarda Mildiyö Hastalığı</i>	Esat	s.17-19.
<i>Çöpköy</i>	Hamdi	s.18.
<i>On Yıl Musikisi- Musiki Cemiyetleri ve Teşekküller</i>	V.L.	s.19-20.
<i>Atasözleri-4</i>	O.N.	s.21.
<i>Maniler</i>	A. İhsan	s.22-23.
<i>Öğüt</i>	M. Uluğ	s.23.
<i>Memleket ve Dünya Haberleri</i>	---	s.24.

SAYI:14 15 Haziran 1934

<i>Sermayenin Faydaları</i>	Altıok	s.1-2.
<i>Memurda İzzeti Nefis</i>	Atilla	s.3.
<i>Böcekçilik Bilgisi-7</i>	M.A.	s.4-5.
<i>Köylü Kalkınmasında Radyo</i>	Şahinoğlu	s.5-7.
<i>Köy Kanunu-12</i>	S.R.	s.7-8.
<i>Zehirli Gazlar ve Korunma Çareleri</i>	R.	s.9-13.
<i>Enez Nahiyesi</i>	---	s.13.
<i>Almanya'da Neler Gördüm</i>	Ruhi	s.14-15.
<i>Kanunu Medeniye Göre</i>	M.İ.	s.16-18.
<i>Eminem</i>	M. Uluğ	s.18.
<i>Bulaşık Hastalıklardan Korunma</i>	S.A.	s.19-20.
<i>Hacıdanişment Köy Türküleri</i>	---	s.20.
<i>Atasözleri-5</i>	O.N.	s.21.
<i>Memleket Haberleri</i>	---	s.22.
<i>Dünya Haberleri</i>	---	s.23.
<i>İstida Numuneleri-3</i>	---	s.24.

SAYI:15 30 Haziran 1934

<i>Sermayenin Zararları</i>	Altıok	s.1-2.
<i>İktisadi Savaş</i>	Atilla	s.3-4.
<i>Rusya'da Ne Kadar Türk Vardır?</i>	---	s.4-5.
<i>Hâkimiyeti Milliye</i>	Gültekin	s.6-7.
<i>Neşredilmemiş Seçme (Bektaş)</i>	---	s.7.
<i>Nefesleri</i>	---	s.7.
<i>Meyve Kurutma Usulleri</i>	Esat	s.8-9.
<i>Türkiye'de Nüfus Hareketleri</i>	M.N.	s.9-10.
<i>Edirne Köprüleri</i>	Esat Serezli	s.11-12.
<i>Kanunu Medeniye Göre; Medeni</i>	---	---
<i>Hakkı Kullanmak ve Medeni</i>	---	---
<i>Haklardan İstifade Etmek</i>	M.İ.	s.13-14.
<i>Köy Muallimi Nasıl Olmalıdır?</i>	R.	s.15-16.
<i>Latince Büyük Sözler</i>	---	s.16.
<i>Türk-Romen Münasebetleri Tarihi-3</i>	S.R.	s.17-19.
<i>Hacıdanişment Köy Türküleri</i>	---	s.19.
<i>Atasözleri-6</i>	O.N.	s.20.
<i>Köy Kanunu-13</i>	S.R.	s.21-24.
<i>Memleket Haberleri</i>	---	s.22.
<i>Dünya Haberleri</i>	---	s.23.

SAYI:16 30 Haziran 1934

<i>Bize Göre Sermaye</i>	Altıok	s.1-3.
<i>Türkiye'de Nüfus Hareketleri ve</i>	---	---
<i>Dünya</i>	M.N.	s.3-5.

<i>Rusya'da Ne Kadar Türk Vardır?</i>	---	s.5-6.
<i>Edirne Köprüleri-2</i>	Esat Serezli	s.7-8.
<i>Milli Hâkimiyet</i>	Şaban Taşkın	s.9.
<i>İnkılâp Duygusu</i>	H.N.	s.10-13.
<i>Atasözleri-6</i>	O.N.	s.13.
<i>Meyvelerimizden İstifade Usulleri</i>	Esat	s.14-15.
<i>Neşredilmemiş Seçme (Bektaşî)</i>		
<i>Nefesleri-2</i>	---	s.16.
<i>Tarihi Abideler ve Müesseseler</i>		
<i>Broşürü</i>		
<i>Selimiye Camii</i>	---	s.1.
<i>Beyazıt Camii</i>	---	s.2.
<i>Üç Şerefeli Camii</i>	---	s.2.
<i>Muradiye Camii</i>	---	s.2.
<i>Eski Camii</i>	---	s.2.
<i>Darülhadis Camii</i>	---	s.2.
<i>Yıldırım Camii</i>	---	s.2.
<i>Edirne'de Köprüler</i>	---	s.4.
<i>Kapalı Çarşılar</i>	---	s.5.
<i>Hanlar</i>	---	s.5.
<i>Sebiller</i>	---	s.5.
<i>Saraylar</i>	---	s.5.
<i>Asarı Atika Müzesi</i>	---	s.5.
<i>Saat Kulesi</i>	---	s.5.
<i>Mesireler</i>	---	s.6.
<i>Nüfus</i>	---	s.6.
<i>Mektepler</i>	---	s.6.
<i>Memleket Hastanesi</i>	---	s.6.
<i>Fabrikalar ve Sınâî Müesseseler</i>	---	s.6.
<i>Bankalar</i>	---	s.6.
<i>Kooperatifler</i>	---	s.6.
<i>Edirne Matbaaları</i>	---	s.6.

SAYI:17 31 Temmuz 1934

<i>İşbölümü</i>	Altıok	s.1-2.
<i>Edirne Köprüleri-3</i>	Esat Serezli	s.3-6.
<i>Sesimiz</i>	M. Uluğ	s.6.
<i>Kanunu Medeniye Göre; Şahsi</i>		
<i>Haklardan</i>	M.İ.	s.7-8.
<i>Cüzdan</i>	Selçuk Kerim	s.9-10.
<i>Neşredilmemiş Seçme (Bektaşî)</i>		
<i>Nefesleri-3</i>	---	s.11.
<i>Atasözleri-7</i>	O.N.	s.12.
<i>Türk-Romen Münasebetleri Tarihi-4</i>	S.R.	s.13-15.
<i>Rusya'da Ne Kadar Türk Vardır?</i>	---	s.16.
<i>Lozan Broşürü</i>	S.R.	s.17-24.

SAYI:18 15 Ağustos 1934

<i>Yine İşbölümü</i>	Altıok	s.1-3.
<i>Nüfus Kesafeti</i>	Atilla	s.3-5.
<i>İktisadi Çalışmamızda Birleşmenin Lüzumu ve Kooperatif Sistemi Kanunu Medeniye Göre; Medeni Haklarımızdan</i>	N.N.	s.5-7.
<i>Edirne Köprüleri-4</i>	M.İ.	s.7-8.
<i>Meriç ve Kadın</i>	Esat Serezli	s.9-10.
<i>Çocuk Bakımı</i>	R.F.	s.10.
<i>Atasözleri-8</i>	S.A.	s.11-12.
<i>Ölen Kahramanlar</i>	O.N.	s.12.
<i>Neşredilmemiş Seçme (Bektaşî)</i>	Selçuk Kerim	s.13-15.
<i>Nefesleri-4</i>	---	s.16.
<i>Lozan Broşürü (Geçen sayıdan devam)</i>	S.R.	s.17-24.

SAYI:19 31 Ağustos 1934

<i>Ziraatta İşbölümü</i>	Altıok	s.1-3.
<i>Anavatana Kavuşurken</i>	Atilla	s.4-5.
<i>Halk Saz Şairleri ve Hayat Eserleri Kanunu Medeniye Göre; Medeni Haklarımızdan</i>	V.L.	s.5-6.
<i>Atasözleri-9</i>	M.İ.	s.7-9.
<i>Edirne Köprüleri-5</i>	O.N.	s.9.
<i>Köy Kanunu</i>	Esat Serezli	s.10-11.
<i>Ali Şir Nevai</i>	S.R.	s.12-13.
<i>Lozan Broşürü (Geçen sayıdan devam)</i>	Şaban Taşkın	s.14-16.
<i>Memleket Haberleri</i>	S.R.	s.17-21.
<i>Dünya Haberleri</i>	---	s.21-22.
<i>Rusya'da Ne kadar Türk Vardır?</i>	---	s.23.
	---	s.24.

SAYI:20 30 Eylül 1934

<i>İktisat</i>	Altıok	s.1-2.
<i>Edirne</i>	Hikmet Turhan	s.3-5.
<i>Atasözleri-10</i>	O.N.	s.5.
<i>Edirne Köprüleri-6</i>	Esat Serezli	s.6-9.
<i>Almanya'da Gördüklerim(Budapeşte)</i>	Ruhi	s.9-10.
<i>İngilizce Büyük Sözler</i>	---	s.10.
<i>Umumi Hastalıklar ve Dişler</i>	Feyzullah Rasih	s.11-12.
<i>Dil Bayramı</i>	Osman Nuri	s.13-21.
<i>Halk Saz Şairleri ve Hayat Eserleri-2</i>	Vahit Lütü	s.22-24.
<i>Felek</i>	M. Tevfik	s.24.

SAYI:21 25 II. Teşrin 1934

<i>Bir yılın Panoraması</i>	Altıok	s.1–2.
<i>Komşu Memleketlerde Kültür Hareketleri</i>	Mustafa Şerif	s.3–4.
<i>Edirne'den Ayrılış</i>	Nihat Ali	s.4–7.
<i>Musiki İnkılâbımızın Manası</i>	Vahit Lütfi	s.7–8.
<i>6 Ok İki Yaşına Bastı</i>	Mim	s.9–10.
<i>Son Bir Ayın Spor Havadisleri</i>	M.İ.	s.10–11.
<i>İçki Her Zaman Felakettir</i>	A. Süheyl	s.12–13.
<i>Yaraşır mı?</i>	M. Uluğ	s.13.
<i>Yurt Kızı</i>	Kadri Oğuz	s.14–15.
<i>Atasözleri</i>	O.N.	s.15.
<i>Meric'in Sularına</i>	(Bayramlı Köy Muallimi) Nurettin	s.16.
<i>Neşriyat</i>	---	s.16.

SAYI:22 Nisan 1935

<i>Halkevi</i>	Reşad	s.1–2.
<i>Ulusal Birlikte Sevgi ve İstek</i>	E.Ruhi Günalp	s.3–5.
<i>Koca Sinan</i>	Osman Nuri	s.6–8.
<i>Yol Verin Dağlar</i>	Nihat Som Yarkın	s.9.
<i>Edirne Kabristanları</i>	Esat Serezli	s.10–12.
<i>Ayasofya Müze Olurken</i>	K. Demirarslan	s.12–14.
<i>Öksüz Ali</i>	Nihat Som Yarkın	s.15–17.
<i>Türk Halk Hikâyelerinin Doğuşu ve Ferhat İle Şerife Hanım Hikâyesi</i>	Nihat Som Yarkın	s.19–23.
<i>Yaşayan Ölülerimize</i>	İrfan Ükil	s.23–24.
<i>Yurt İçin Ölenlere</i>	Rabia	s.24.
<i>Sinan İçin</i>	Suat Berkmen	s.25.
<i>Yavruya Deyişler</i>	Fakir Mehmet	s.25.
<i>Bir Haykırış</i>	Osman Moyunçur	s.26–27.
<i>Köycülük</i>	Vasfi Çobanoğlu	s.28–29.
<i>Kooperatifi Önce Köylüler İcat etmiştir</i>	Vasfi Çobanoğlu	s.29–30.
<i>Er olan Ekmeğini Taştan Çıkarır</i>	Vasfi Çobanoğlu	s.31.
<i>Halkevinde Köylü İle Yapılan Şu Yarenlikleri İşitmeyenler Okusun</i>	Vasfi Çobanoğlu	s.32.

SAYI:23 Mayıs 1935

<i>Gençlik Kurumları</i>	Reşad	s.33–34.
<i>Ulusal Birlikte Sevgi ve İstek</i>	E.Ruhi Günalp	s.35–37.
<i>Vasfi Mahir ve Tunç Sesleri</i>	Nihat Som Yarkın	s.37–40.
<i>On yılın Bayramında</i>	Vasfi Mahir	s.40.
<i>Varamıyorum</i>	Nihat Som Yarkın	s.41.
<i>Badi Ahmet Efendi</i>	Nuri Peremeci	s.42–44.
<i>Edirne Kabristanları–2</i>	Esat Serezli	s.45–48.
<i>Türk Halk Hikâyelerinin Doğuşu ve</i>		

<i>Ferhat İle Şerife Hanım Hikâyesi</i>	Nihat Som Yarkın	s.49–54.
<i>İşçi Kız</i>	Rabia Yücel	s.55.
<i>Derinden Sevgiler</i>	Vildan	s.56.
<i>Abide ve Ölümlere Saygı</i>	İzzet Meriç	s.57–59.
<i>Yurdumda Akşam</i>	M. Uluğ Turanlıoğlu	s.58.
<i>Köy yollarında</i>	Bedri Alagan	s.59.
<i>Halk Partisi Kurultayı</i>	---	s.60.
<i>Niçin Aldatırlarmış</i>	Vasfi Çobanoğlu	s.61–63.
<i>Köylü Bakımından Kestirme Laflar</i>	Vasfi Çobanoğlu	s.63.
<i>Ruam Hastalığı</i>	---	s.63.
<i>Kültür Hareketleri</i>	---	s.64.

SAYI:24 II. Kanun 1936

<i>Önsöz</i>	E.Ruhi Günalp	s.1.
<i>Ulusal Birlikte Sevgi ve İstek</i>	E.Ruhi Günalp	s.2–4.
<i>Aldırmamazlık Görmemezlik</i>	Kemal Batu	s.4–5.
<i>Mutlu Olmak Yolu Bizedir</i>	E.Ruhi Günalp	s.6–8.
<i>Edirne Kabristanları–3</i>	Esat Serezli	s.8–10.
<i>Sempati Felsefesi ve Aşkın</i>		
<i>Fenomenolojisi</i>	Ziya Tuğrul Somar	s.10–14.
<i>Ulusçu-Halkçı Edebiyat ve</i>		
<i>Çekoslovak Edebiyatı</i>	E.Ruhi Günalp	s.14–16.
<i>Her Şeyden Biraz</i>	E.Ruhi Günalp	s.17–20.
<i>Yurttaş</i>	---	s.20.
<i>Trakya'nın Ekonomik ve Kültür</i>		
<i>Kalkınması</i>	E.Ruhi Günalp	s.21–22.
<i>Tarih Diyor Ki!</i>	E.Ruhi Günalp	s.22.
<i>Trakya'nın En Eski Çağlar Tarihi ve</i>		
<i>Edirne Kılavuzu</i>	E.Ruhi Günalp	s.23–24.
<i>J.J.Rousseau'nun Emile'inden</i>		
<i>Tercüme</i>	Orhan İlkay	s.25–26.
<i>Garp Edebiyatı</i>	Anatole France(Çev. Zafer Taşlıkloğlu)	s.26–28.
<i>Trakyalıyız</i>	Şerif Baykurt	s.29.
<i>Bayrak</i>	Ahmet Türkben	s.30.
<i>Akşam</i>	Bedri Alagan	s.31.
<i>Edirne Gecesi</i>	Ahmet Türkben	s.32.

SAYI:25 Şubat 1936

<i>Türklük Bizim İçin Bir Din, Hep</i>		
<i>Yaşarız Türklük İçin!</i>	E.Ruhi Günalp	s.1–2.
<i>Atatürk Devrinden Önce</i>	M.S.	s.2.
<i>Ulusal Birlikte Sevgi ve İstek</i>	E.Ruhi Günalp	s.3–6.
<i>Atatürk Devrinden Önce</i>	M.S.	s.6.
<i>Avrupa Zihniyeti</i>	E.Ruhi Günalp	s.7–9.
<i>Doğruluk ve Hakikat</i>	E.Ruhi Günalp	s.10–12.
<i>Edirne'de Sinan</i>	Esat Serezli	s.13–15.
<i>Trak ve Türk Sözleri Arasında</i>		

<i>Benzerlik</i>	E.Ruhi Günalp	s.16–18.
<i>Ekmekçioğlu Ahmet Paşa</i>	Nuri Peremeci	s.19–24.
<i>Nedim'in Özgürlükleri</i>	M. Uluğ Turanlıoğlu	s.24–25.
<i>Köy Davası ve Trakya</i>	Kemal Batu	s.26–28.
<i>Trakya Köylüsünün Hakiki Bayramı</i>	E.Ruhi Günalp	s.28–29.
<i>Çok Çalışmanın Sırrı</i>	Vasfi Çobanoğlu	s.30.
<i>Köycülık Davasının Anayasası</i>	Vasfi Çobanoğlu	s.30–31.
<i>Erkinlik ve Devrim Konferansları</i>	---	s.32.

SAYI:26 Nisan 1936

<i>Değerleri Çok Yüce Olan Sözler</i>	E.Ruhi Günalp	s.1–3.
<i>Ulusal Birlikte Sevgi ve İstek</i>	E.Ruhi Günalp	s.3–5.
<i>Nutuk</i>	M. Behçet Perim	s.6–7.
<i>Çocukta Oyun Gerekliği</i>	İhsan Ataç	s.8–11.
<i>Edirne Kabristanları–4</i>	Esat Serezli	s.12–15.
<i>Atilla</i>	Ş. Akşit Gürdal	s.16–20.
<i>Yürüyen Okula</i>	Vasfi Çobanoğlu	s.21–23.
<i>Ağaç Yetiştirmenin Faydaları</i>	Vasfi Çobanoğlu	s.23–24.
<i>Acım Öcümün Armağanı Olsun</i>	Vasfi Çobanoğlu	s.24–25.
<i>Bir Piyango</i>	Vasfi Çobanoğlu	s.26–27.
<i>Koşalım</i>	Sebahat	s.28.
<i>Köyüm Köylüm</i>	Vildan Adzel	s.29.
<i>Çıksam Meriç Boyuna</i>	Mukaddes Erdem	s.30.
<i>Trakya ve Traklar Hakkında</i>		
<i>Konuşma</i>	B.P.	s.31–32.

EK:2

EDİRNE DERGİSİ İÇERİĞİ

MAKALE, ŞİİR, BİLDİRİ vs. İSİMLERİ	YAZAN	SAYFA NO
---------------------------------------	-------	----------

SAYI:1 Mart 1940

<i>İçindekiler</i>	---	s.1–3.
<i>Önsöz</i>	Edirne	s.3–4.
<i>Edirne ve Halkevi</i>	Ziya Somar	s.5–7.
<i>Tarihte Edirne</i>	Ziya Somar	s.8–11.
<i>Melek İbrahim Paşa</i>	Osman Nuri Peremeci	s.12–15.
<i>Edirne'nin Hayır Müesseseleri</i>		
<i>Kütüphaneler ve Kuranları</i>	Ziya Somar	s.16–17.
<i>Ahmet Badi Efendi ve Edirne Tarihi</i>	Ziya Somar	s.18–19.
<i>Doktor Rifat Osman</i>	Selahattin Kandemir	s.20–21.
<i>Edirne Abideleri</i>	Doktor Rifat Osman	s.22–24.
<i>M. Behçet Perim</i>	Ziya Somar	s.25–26.
<i>Gülmeye Dair</i>	Atmaca	s.27–28.

<i>Bir Zevk ve Ahlak Meselesi</i>	Ziya Somar	s.29–30.
<i>Edirne'nin Bir Yıllık Kronolojisinden</i>	---	s.31.
<i>Kahraman Mehmetçiği Selamlarız</i>	M. Şerif	s.32.
<i>Geçen Yıl İçinde Evimizin Muhtelif Faaliyetlerine Bir Bakış</i>	---	s.33.
<i>Müsamereleler ve İhtifaller</i>	Halkevi	s.34.
<i>Edirne Gençleri Bursa'da</i>	Burhan	s.35.
<i>Edirne Bibliyografyası</i>	Ziya Somar	s.36–37.

SAYI:2 Nisan 1940

<i>Halkevimizin Yeni Faaliyet Yılı Önünde</i>	---	s.1–2.
<i>Türk Adı</i>	Çetin İsbaha	s.3–4.
<i>Bir Sosyoloji Kitabı Münasebetiyle</i>	Ziya Somar	s.5–6.
<i>Mukadderat ve İrade</i>	Etem Aktin	s.7–8.
<i>Kadın ve Kadınlığımız-1</i>	Şaban Taşkın	s.9–12.
<i>Dön Geri</i>	M. Tevfik Ertür	s.12.
<i>Dil</i>	---	s.12.
<i>Koca Sinan</i>	İhsan Ertekin	s.13–14.
<i>Koca Sinan</i>	Zeynep Demirel	s.14.
<i>Ceza İşlerinde Hak Arama Yolları</i>	Şefik Türkdoğan	s.15–17.
<i>Şair Ubeydi</i>	Osman Nuri Peremeci	s.17–20.
<i>İstidat ve Pedagoji</i>	E. Hamdi Akman	s.21–22.
<i>Edirne Halkevi Faaliyeti</i>	---	s.23–24.

SAYI:3 Mayıs 1940

<i>Çocuklarımız</i>	Ş. T.	s.1–3.
<i>Tabiatın Sırrı</i>	İhsan Ertekin	s.3.
<i>Sanat ve Sanatkâr</i>	Sadık Hayri Durusal	s.4–7.
<i>Aşkım</i>	Murat Özgün	s.5.
<i>Meriç</i>	M. Gündüz Yoldaş	s.8.
<i>Şair İnce Hayali</i>	Osman Nuri Peremeci	s.9–11.
<i>Sandal</i>	Etem Aktin	s.12.
<i>Kadın ve Kadınlığımız-2</i>	Şaban Taşkın	s.13–16.
<i>Ceza İşlerinde Hak Arama Yolları-2</i>	Şefik Türkdoğan	s.17–19.
<i>Saz Şairleri Gibi: Vahit Lütfi Salcı</i>	Ziya Somar	s.19–20.
<i>Edirne Tarihi'ne Dair</i>	Çetin İsbaha	s.21–23.
<i>Halkevi Çalışmaları</i>	---	s.24.

SAYI:4 II. Teşrin 1940

<i>Bizim Cumhuriyetimiz</i>	Şaban Taşkın	s.1–2.
<i>Aşkımın Tacı</i>	Âdem Gürçağlayan	s.2.
<i>Türk Dili</i>	---	s.3–4.
<i>Şair Emri Çelebi</i>	Osman Nuri Peremeci	s.4–6.
<i>"!!!"</i>	Hisli	s.7.
<i>Çocuk</i>	Zeynep Demirel	s.7.

<i>Âşık Ömer'e Dair Etütler</i>	Vahit Lütfi Salcı	s.8-10.
<i>Ceza İşlerinde Hak Arama Yolları-3</i>	Şefik Türkdöğän	s.11-13.
<i>Yas</i>	M. Uluğ Turanlıoğlu	s.13.
<i>Kadın ve Kadınlığımız-3</i>	Şaban Taşkın	s.16-17.
<i>Halkevi Çalışmaları</i>	---	s.18.

EK:3

ÜÇSU DERGİSİ İÇERİĞİ

MAKALE, ŞİİR, BİLDİRİ vs. İSİMLERİ	YAZAN	SAYFA NO
---------------------------------------	-------	----------

SAYI:1 Mart 1942

<i>Üçsu</i>	İ. Hakkı Kutkam	s.1.
<i>Türk Edirne</i>	Osman Nuri Peremeci	s.2-4.
<i>Edirne'ye Selam</i>	Behçet Kemal Çağlar	s.4.
<i>Güzel ve Sanatta Güzel</i>	İbrahim Gürtunca	s.5-8.
<i>Yirmi Altı Mart</i>	Sebahat Bayyurtoğlu	s.9.
<i>Hakiki Zafer Budur</i>	Vasfi Bingöl	s.10-11.
<i>İlkokul Programı Karşısında Ana</i>		
<i>Babaya Düşen Vazifeler</i>	Akil Mengü	s.12-13.
<i>Tunca</i>	M. Uluğ Turanlıoğlu	s.14.
<i>Edirne İklimine dair Notlar</i>	Çetin İsbaha	s.15-16.
<i>Edirne Halk Şairleri-1 (Kenzi)</i>	Vahit Lütfi Salcı	s.17-22.
<i>Ateş Kültü ve İlk Cemiyetlerde</i>		
<i>Kazandığı Kıymet</i>	Acar'ın Ağabeysi	s.22-25.
<i>Günün Adamı</i>	Suat Seren	s.25-27.
<i>Ankara</i>	M. Uluğ Turanlıoğlu	s.28-29.
<i>Boğazda Hatıralar</i>	Acar İsbaha	s.30.
<i>Meriç'te Akşam</i>	M. Kemal Ateş	s.30.
<i>Meriç ve Keder</i>	H. D.	s.30.
<i>Ninni</i>	M. Bozkurt	s.30.
<i>Akşam</i>	M. Kemal Ateş	s.30.
<i>Halkevi Dergileri</i>	---	s.31.
<i>Halkevimiz Çalışmaları</i>	---	s.32.

EK:4

BATI YOLU DERGİSİ İÇERİĞİ

MAKALE, ŞİİR, BİLDİRİ vs. İSİMLERİ	YAZAN	SAYFA NO
---------------------------------------	-------	----------

SAYI:1- Nisan 1935

<i>Bir Yoldan Altıoka</i>	K. Konuralp	s.1.
<i>Batı Yolu</i>	İsmet Zorluhankızı	s.2.

23 Nisan	Vefik Sözen	s.3.
<i>Geçmişin Çocukları; Bu Günün Çocukları</i>	Hayri	s.3-4.
<i>Almak İstiyor</i>	M. Uluğ Turanlıoğlu	s.4.
<i>Çocuk Esenliği</i>	Hamit Şakir	s.5-6.
<i>Çocuk</i>	Halide Nusret Zorlutuna	s.6-7.
<i>Küçük İsmail</i>	Hayri	s.8.
<i>Her Telden Söylemeyelim</i>	S. Yücesoy	s.9.
<i>Kırık Not</i>	Hayri	s.9-10.
<i>Batı Yolu Yolcuları</i>	Ali Coşkun Yanardağoğlu	s.10.
<i>Bayramınız Kutlu olsun</i>	Orta mektep: Ali	s.10.
<i>23 Nisan Sabahı</i>	Şerif Baykurt	s.11.
<i>Kırklareli Halkevinin Nisan Ayı içinde gördüğü işler</i>	---	s.11.
<i>Batı Yolu Sayın Yolcularına</i>	Arif Necip Kaskatı	s.11.

SAYI:2- MAYIS 1935

<i>Ulusal Türk Devriminin Tarihi Günlerinden: 9 Mayıs</i>	Kazım Konuralp	s.1-3.
<i>Kağrı Gıcirtıları</i>	Oğuz Kazım Altıok	s.2.
<i>Yunus Emre</i>	Halide Nusret Zorlutuna	s.3-6.
<i>Bin Bir Oklu Ahmet</i>	Hayri	s.6-7.
<i>Hastanede Akşam</i>	İsmet Zorluhankızı	s.7.
<i>Halk Türküleri Musikisi</i>	Vahit Lütfi Salcı	s.8-9.
<i>Kezban'dan Çobana</i>	Kezban	s.9.
<i>Orman ve Balta</i>	Turgut Günsavoğlu	s.10.
<i>İçimde Yanan Bir Ateş Var</i>	Kemal Tanyoldaş	s.10.
<i>Doğruluk</i>	Şerif Baykurt	s.11.
<i>Doğan Gün</i>	H.Özberk	s.11.
<i>Türküüm</i>	H. Yücel	s.12.
<i>Bana Ne? Yok Arkadaş!</i>	Ruhi Orbay	s.12.
<i>Köy ve Köylü</i>	Vefik Sözen	s.13-14.
<i>Bir Hece</i>	S. Yücesoy	s.14.
<i>Gençler Köy Bizi Bekliyor</i>	Ali Coşkun Yanardağoğlu	s.15.
<i>Bu Ay İçinde olup Bitenler</i>	---	s.16.
<i>Çocuk Esirgeme Kurumu Müsameresi</i>	---	s.16.
<i>İlkbahar At Koşuları</i>	---	s.16.
<i>Konuşmalar</i>	---	s.16.
<i>Teşekkürlerimiz</i>	---	s.16.

SAYI:3- I.TEŞRİN 1935

<i>Büyük Bayramımız</i>	---	s.1.
<i>Ulusal Devrimimiz</i>	Kazım Konuralp	s.2-3.
<i>Süngüm</i>	Oğuz Kazım Altıok	s.2.
<i>Gittiğimiz Yol</i>	Ali Rıza Dursunkaya	s.3-4.
<i>Halk Musikisi ve Türküleri-2</i>	Vahit Lütfi Salcı	s.5-6.
<i>Kaynarca</i>	Hayri	s.7-8.

<i>Hoşça Kalın</i>	İsmet Zorluhanlı	s.8.
<i>Trahom Hastalığı</i>	Hamit Şakir	s.9.
<i>Dil Devrimimiz- Vefik Sözen'in</i>	---	s.10-12.
<i>Söylevi</i>		
<i>Zehirli Gaz Tehlikesi</i>	Hüsnü Baykoca	s.11-12.

SAYI:4-II. TEŞRİN 1935

<i>Genel Eksperimiz General</i>		s.1-3.
<i>Kazım Dirik'e</i>	Ali Rıza Dursunkaya	
<i>Tevfik'in Ölümü</i>	---	s.3
<i>Ağaçları Sevelim</i>	T.Kuşçuoğlu	s.4
<i>Herkes İçin</i>	Hüsnü Baykoca	s.5.
<i>Memleket Masalı</i>	Halide Nusret Zorlutuna	s.6.
<i>Lüleburgaz</i>	Hayri	s.7-12.
<i>İlimizde Kültür İşleri</i>	----	s.8
<i>Harp ve Barış Zamanında</i>		
<i>Zehirli Gaz</i>	Hüsnü Baykoca	s.9-10.
<i>Dulun Bahçesi</i>	Mukaddes Altıok	s.9.
<i>Göçmen Kızı</i>	Hayri	s.11-16
<i>Nüfusumuzun Sağlığı-1</i>	M.K.	s.12-14.
<i>Halk Musikisi ve Türküleri-3</i>	Vahit Lütfi Salcı	s.15-16.

SAYI:5-I. KANUN 1935

<i>Yolumuz</i>	F.Ü.	s.1-2.
<i>Yurtseverlik ve Bayram</i>	Ali Rıza Dursunkaya	s.3
<i>Kırklareli'nde Işıkların</i>		
<i>Maskelenmesi (İlan)</i>	---	s.4
<i>Satılık Kız</i>	Hayri	s.5-15.
<i>Kara Bahtım</i>	İsmail Tamer	s.6.
<i>Türk Tarih Kurumu (İlan)</i>	----	s.8.
<i>Zehirli Gazların Taksimi</i>	Hüsnü Baykoca	s.9-10.
<i>Kültür Alanında Çalışmalar</i>	Hüsnü Baykoca	s.11-16.
<i>Edirne ve Yöresi Eski</i>		
<i>Eserleri Sevenler Kurumu</i>	---	s.13-15.
<i>Annelere Öğüt</i>	---	s.15.
<i>Sefaletin Kendisi</i>	Reşat Nuri Bayramiçli	s.16.

SAYI:6-II. KANUN 1936

<i>İdemenlerimizin Ödevi</i>	Kazım Konuralp	s.1-3.
<i>Nüfusumuzun Sağlığı-2</i>	M.K.	s.3-6.
<i>Çiftçimizin Durumu</i>	F.Kuşçuoğlu	s.6-7.
<i>Karıştıran</i>	Hayri	s.8-9.
<i>Halk Musikisi ve Türküleri-4</i>	Vahit Lütfi Salcı	s.9-11.
<i>Acun ve Türk</i>	Mehmet Hilmi	s.10.
<i>Aksırtıcı Gazlar</i>	Hüsnü Baykoca	s.11-12.
<i>Alaettin Tiritoğlu ile Toplu Görüşme</i>	Hayri	s.13-16.

<i>İçki Belası</i>	Hamit Şakir	s.14–16.
<i>Bağcuların En Büyük</i>		
<i>Düşmanlarından Biri Daha</i>	---	s.16.

SAYI:7- ŞUBAT 1936

<i>Köy Davası ve Trakya</i>	Kemal Batu	s.1–3.
<i>Kutlu Olsun</i>	---	s.2.
<i>19 Şubat</i>	Kazım Konuralp	s.3–4.
<i>Halk Musikisi ve Türküleri –5</i>	Vahit Lütfi Salcı	s.5–7.
<i>Öğretmen</i>	M. Uluğ Turanlıoğlu	s.7.
<i>Garp Edebiyatı</i>	Z.T.	s.8.
<i>Azadenin Mezarında</i>	---	s.8.
<i>Boğucu Gazlar</i>	Hüsnü Baykoca	s.9.
<i>Trakya Mıntıkasında Ağaçlanma</i>		
<i>Talimatnamesine Göre Dikilecek</i>		
<i>Fidanların Dikme Usulleri</i>	Fidanlık İşyarı	s.10–11.
<i>Firengi ile Fuhuş</i>		
<i>Ne Zaman Başlamış</i>	Hamit Şakir	s.12–14.
<i>Soyadı Alalım</i>	---	s.14.
<i>Namık Kemal</i>	M. Uluğ Turanlıoğlu	s.15–16.

SAYI:8- MART 1936

<i>Yurttaş Türkçe Konuş!</i>	Ali Rıza Dursunkaya	s.1.
<i>Yasak</i>	H.Yücel	s.2.
<i>Milyonlar Karşısında</i>	Kazım Konuralp	s.2–3.
<i>Firengi ve Fuhuş</i>		
<i>Ne Zaman Başlamış–2</i>	Hamit Şakir	s.4–5.
<i>Köy Kanunu ve Şehirlerimiz</i>	Ali Rıza Dursunkaya	s.5–6.
<i>Akın</i>	Celal Akgün	s.6.
<i>Halk Musikisi ve Türküleri–5</i>	Vahit Lütfi Salcı	s.7–9.
<i>Orman İşlerimiz</i>	Hayri	s.10–11.
<i>Tanınmayan Analar</i>	Gürsu	s.12–14.
<i>Ulusal Destanlar</i>	Destancı	s.13–14.

EK:5

MARMARA DERGİSİ İÇERİĞİ

MAKALE, ŞİİR, BİLDİRİ vs.
İSİMLERİ

YAZAN

SAYFA NO

SAYI:1- 9 MAYIS 1935

<i>İçindeki Yazılar</i>	---	s.1.
<i>C.H.P. Tekirdağ İdare Heyeti 935</i>	---	s.3.
<i>Halkevi İdare Heyeti Üyeleri</i>	---	s.5.

<i>Cumhuriyet Halk Partisinin Dördüncü Büyük Kurultayı Toplanırken</i>	Ekrem Ülgen	s.7-9.
<i>O Konuşuyor...</i>	İlhan İleri	s.10.
<i>Dilini Bulan Ulus</i>	H.N. Taner	s.11-13.
<i>Cumhuriyet Halk Partisinin Türk Kadınına Kazandırdığı Haklar</i>	Fatma Sözen	s.14-16.
<i>Cumhuriyet Halk Partisinin Esenlik Savaşındaki İzleri</i>	H. Kutkan	s.17-18.
<i>Altıok Hız Alıyor</i>	Sadi Aykut	s.19-22.
<i>Cumhuriyet Halk Partisinin Ekonomi Savaşı ve İzleri</i>	Fehmi Ünal	s.23-25.
<i>Cumhuriyet Halk Partisinin Bankacılık ve Tutum Savaşındaki İzleri</i>	Celal Ak Bayer	s.26-30.
<i>Cumhuriyet Halk Partisinin Sanayileşme Savaşı ve İzleri</i>	Safer Kağan	s.31-33.
<i>Cumhuriyet Halk Partisinin Esenlik ve Sosyal Yardım Savaşı İzleri</i>	Velittin Oğuz	s.34-35.
<i>Cumhuriyet Halk Partisinin Bayındırlık Savaşındaki İzleri</i>	İlhami Atamam	s.36-39.